

تەفسیری رەوان

بۆ تیگەیشتنی قورئان

بەرگی [۲]

نووسیناس

مەلا مەحمودى گەلاڵەيى

جزمى [۳]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسىرى رەۋان

بۇ تېگە يىشتى قورئان

نوۋسىنى

مەلا مەحمۇدى گەلا ئەيى

بەرگى دوۋەم

جۈزى (۳-۴)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

* ته فسیری رهوان بو تیکه یشتنی قورئان

* نووسینی مهلا مهحموودی گه لالهیی

* چاپی یه کهم

* چاپخانه ی وهزارهتی پهروهرد

* تیراژ ۲۰۰۰

* ژماره ی سپاردن (۳۵۳) سالی ۱۹۹۷ ز

* مافی چاپکردن پاریزراوه وتهنیا بو دانه ره

التفسير الواضح

لفهم القرآن

تأليف

محمود احمد محمد

الجزء الثاني

پلەو پایەه ی پیغه مبه‌ران، حال و چۆنیەتی خەڵک له شوینکە و توانیان

﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ

بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ

الْقُدْسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَتَلْنَا الَّذِينَ مِّنْ بَعْدِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ

الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَبُتُّهُمْ مِّنْ ءَمَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ

مَا أَقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿۲۵۳﴾

ئەمجار پاش ئەوێ باسی چیرۆکی طالوت و جالوت و داوودی
کردو نایەتی ﴿تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ...﴾ هینا بۆ ئەوێ
زانین و ئاگادار بوون بەسەر ئەو رووداوانەدا بکاتە بەلگە لەسەر ئەوێ
کە حەزەرەتی موحەممەد ﷺ یەکیکە لەو پیغه مبه‌رانە ی کە نیگیان بۆ
کراوە، ئەمجار باسی ئەو دەرکات؛ کە پیغه مبه‌رایەتی پلە پلە، هەندێ
پیغه مبه‌ر جیاوازیان هەیە لەگەڵ هەندیکی تریان، هەندێ ریزو
خۆشەوێستی پەرورەدگار هەیە، دراو بەبازیکیان و نەدراو بە ئەوانی تر،
پلەو پایە ی وا هەیە دراو بە ئەو پیغه مبه‌رو نەدراو بە ئەم پیغه مبه‌ر،
ئادەمیزادیش بەگشتی لە شوینکە و تەنی ئەو پیغه مبه‌رانەدا وەکو یەك
نین، هەیانە ئیمانی پێ هێتاون و شونیان کەوتوو، هەیانە بە درۆیان
خستوونەو و برۆیان پێ نەکردوون، هەییە ئاشتیخوازو لاشەرپو لەسەر
خۆیە، هەییە شەرەنگیزو تورپو ناتەبایە، ئەسەش حیکمەتیکی خودایی یە
و سەرچاوە کە ی دەگەرێتەو بۆ قەزاو تەدەری خودا و دەرەمۆی: ﴿تِلْكَ
الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ ئەو پیغه مبه‌رانە، ئەو کۆمەڵە

تایبه‌تی‌یه هه‌لبژیراوه‌ی که خودا ئه‌رکی رابه‌رایه‌تی ئاده‌میزادی پی
سپاردوون، هه‌موویان له یه‌ک ئاست و پله‌و پایه‌دا نین، برێکیان زیده
ریزیان به‌سهر ئه‌وانی تر‌دا هه‌یه، له‌به‌رئ‌ه‌وه هه‌ندی ره‌وش‌ت و ش‌تی
تایبه‌تمه‌ند هه‌ن له برێکیان‌دا هه‌بووه‌و، له‌وانی تر‌دا نه‌بووه، هه‌رچه‌نده
هه‌موویان ئه‌رکی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و رابه‌ری‌یان خراوه‌ته سه‌رشان؛
هه‌موویان بانگه‌وازی ئاده‌میزادیان کردووه بۆ به‌ده‌ست هینانی
خۆشه‌ختی دونیاو قیامت، ئه‌م زیده ریزو پله‌و پایه له‌نایه‌تی تریش‌دا
باس کراون؛ بۆ نموونه: له سوره‌تی (الاسراء) دا ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ فَضَّلْنَا
بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا﴾

یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾ النساء/۱۱۲. یان ده‌فه‌رموی:
﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ﴾ الاعراف/۱۴۲.

هی واشیان هه‌یه په‌روه‌ردگار پله و پایه‌یه ئی زۆر به‌رزو به‌ریزی پی
داوه، وه‌کو پیغه‌مبه‌ری نی‌سلام ﷺ که پله‌و تایبه‌تی ده‌گمه‌نی پی
به‌خشاوان، ریزو پله‌و پایه‌کانی به‌چهند جوړیک روون کراونه‌ته‌وه، وه‌کو
ئه‌وه‌ی که له شه‌وی می‌عراج دا، هه‌موو پیغه‌مبه‌رانی چاو پی که‌وت و
پله‌و پایه‌ی هه‌مووانی بین‌ی، هه‌روه‌ها نه‌خلاق به‌رزی و ره‌وش‌ت جوانی که
له‌م رووه‌وه تاکه نموونه‌ی ئاده‌میزاده وه‌کو قورنان ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنَّكَ
لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ القلم/۴.

پله‌و پایه‌یه‌کی تری ئه‌وه‌یه: که به‌رنامه‌که‌ی هه‌تا هه‌تایی‌یه، تا روژی
قیامت به‌رده‌وامه ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ الْغُفْلُونَ﴾ العنکبوت/۹.
ریزلی‌تانیکی تری ئه‌وه‌یه: که قورنانه‌که‌ی گه‌وره‌ترین په‌راوه ﴿إِنَّ هَٰذَا
الْقُرْآنَ يُهْدِي لِّلْهُدَىٰ هِیَ الْقَوْمُ﴾ الاسراء/۹. ریزلی‌تانیکی تری ئه‌وه‌یه: که خودا
نومه‌ته‌که‌ی شک‌دارو خاوه‌ن ریزکردووه ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ
تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا﴾ الاعراف/۱۱۰.

هەروەها ناودارکردنی گەل و پەیرەوکارانی بە گەل و گرۆهیکی میانەرەوو میانەکار ﴿وَكذلك جعلناكم أمة وسطا لتكونوا شهداء على الناس﴾ البقره/ ۱۴۳. خۆ ئەگەر هەر تەنھا قورئانی پێ بدرایە بە موعجیزە بەس بوو و، هەر بەهۆی ناردنی قورئان بۆی، فەضل و ریزی بەسەر هەموو پێغەمبەرێکدا دەبوو، چونکە قورئان موعجیزەیهکی هەتا هەتایی و هەمیشەیییە، هیچ کات و ساتیک لەبەرزیایی خۆی دانابەزێ، کاریگەری لە ژبانی ئادەمیزادا هەر بەردەوامە.

موسلیم و تیرمەزی فەرموودەییەکی پێغەمبەر دەگێڕنەوە کە فەرموویەتی: من بەشەش پلەو پایە لەپێغەمبەرەکانی تر ریزم لێ گێراوە: قسە رەوانی و، وشە پێ مانا، حیکمەت نامیزم پێ بەخشاوە، مانگە رێبەک دوژمن لێم دەترسێ! کەل و پەل و دەست کەوتی جەنگم بۆ حەلال کراوە، هەموو زەویم بۆ کراوە بەپاک کەرەوو مزگەوت، دەتوانم بە خۆلەکی تەیسەموم بکەم، لەسەر عەرە کەمی نوێژ بکەم، پێغەمبەرێکەم گەشتی بەو بۆ لای هەموو گرۆهی ئادەمیزاد نێرراوم؛ زنجیرە پێغەمبەرێک بە من کۆتایی هاتوو..

﴿ولو شاء الله ماقتل الذين من بعدهم من بعد ما جاتهم اليينات﴾ خۆ ئەگەر خودا بپوستانێ هەرگیز نەو گەل و نەتەوانێ پاش نەو پێغەمبەرێ هاتوون لەناو یەکدا بەشەر نەدەهاتن و بەناشتی و تەبایی ژبانیان بەسەر دەبردو، هەموویان بە کۆمەڵ یەکیان دەگرت و، خودا پەرست دەبوون. بەتایبەتی دواي ئەوێ کە نەو پێغەمبەرێ هاتوون بەلگەیی روون و ناشکراو موعجیزەیی بەهێزو چەسپێنەرەو هاتوونە سەر گرۆهەکانی ئادەمیزادو بانگمازییان کردوون بۆ خودا پەرستی! ئەگەر خودا بپوستانێ دژایەتی لەتێران ئادەمیزاد سەر هەل نەدا، سەری هەل نەدەدا؛ بەجۆریک هەمووی وا رام دەکردن کە شوێن پێغەمبەرێ بکەون و قبوڵی

حق و راستی بکەن! بەلام پەرەردگار ئەم ویستەیی نەبووە وای داناو
ئادەمیزاد بۆ خۆیان بیروپرایان ئازاد بۆ بەو عەقل و ھۆشەیی کە تییدا
دروست کردوون بۆ خۆیان رێگەیی راست بگرن؛ رێگای خۆشبەختی و
کامەرائی رەچاو بکەن، تا شیاوی وەرگرنتی پاداش و سزا بن.

﴿ولكن اختلفوا﴾ بەلام ئادەمیزادەکان ھەموویان بەیەك عەقل و
ھۆش بیریان نەکردووە، بەلكو کیشەیان تیکەوت و لەناستی وەرگرنتی
ئاییندا رای جیا جیایان تیدا سەری ھەلدا، ﴿فمنهم من آمن ومنهم من
كفر﴾ ھەیانبوو یەكسەر باوہری بەپەییامی پیغەمبەرەکان کردووە،
ھەیانبوو پروای بە پەییامەکیان نەکردووە..

جولەکە لەناو خۆیاندا کیشەیان تیکەوت دەربارەیی ئایینەکیان و
شەریان لەگەڵ یەکترا کردووە، ھەر وہا فەلەکان کیشەیان تیکەوت و
بەش بەش بوون، نیتەر جولەکەو فەلەدابەشبوون بەسەر چەند گرۆھو تاقمدا
ھەر گرۆھە بیروبۆچوونی خۆی بەلاوہ پەسەند بوو، لایەنەکی تری بەلاوہ
تاوانبار بوو، ئارەزووبازی و بەرژووەند پەرستی، لێکی جیاکردنەوہو کردنی
بە چەند تاقم و گرۆھیک.. شەرو دژایەتییان لەنیواندا گەرم بوو ﴿ولو
شاء الله ماقتلوا ولكن الله يفعل ما يريد﴾ نەگەر خودا مەیلی بکردایە
شەریان نەدەبوو یەکتریان نەدەکوشت، بەلام خودا چی بوو دەیکاو، چی
ویست ئەوہ نەنجام دەدری، ھەموو شتیەک بە قەزاو قەدەری خودا دەبی،
رەنگدانەوہی ئەم بیروباوہرە جیا جیانە دیارە جیا جیا بووہ جاری و
ھەبووہ بەکیشەیی قسەو تانەو رەخنە بووہ، جاری وایش بووہ گرۆھەکان
پەنایان بۆ شمشیر و خوین رشتن بردووە.

پەرەردگار دەسەلاتی بەسەر ھەموو شتیەکدا دەشکی، ھەموو
کاروباریک لەژێر دەستی قودرەتی ئەودایە، جا ئەگەر ویستی کەسیک
بەختیار بکا ئەوہ رامی دەکا بۆ ئیمان ھێنان و خوداپەرستی، ئەگەر

ویستی ریسوای بکا بروا به خودا ناهیتی و لی یی یاخی ده بیی.. که وابی به اختیار کردن و ریسوا کردن به ویست و تیرادهی خودایه، کردنی کاره که هی بنده یه.

فهرمان کردن به به خشینی مال و سامان چاکه دا

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاتِيَ يَوْمٌ لَاۤ يَبِيْعُ

فِيْهِ وَلَا خَلَّةٌ وَلَا شَفْعَةٌ ۗ وَالْكَافِرُوْنَ هُمْ الظَّالِمُوْنَ ﴿۲۵۴﴾

له نایه ته کانی پیشوودا فرمان کردنی تیدابوو به کوشش کردن و خویه خت کردن له پیناو نایین و نیشتمان و سهر بهستی. نازادی!!
له نایه تهی دوا بی دا فرمانان پی ده کا به مال به خشین و خیر و مهندی و ده فرموی: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوا اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّاتِيَ يَوْمٌ لَاۤ يَبِيْعُ فِيْهِ وَلَا خَلَّةٌ وَلَا شَفْعَةٌ ۗ وَالْكَافِرُوْنَ هُمْ الظَّالِمُوْنَ﴾
تهی نه و که سانهی بروای راست و تیمانی پته وتان هه یه! بیه خشن له و مال و دارایی بهی پیمان داوون، مال و سامان له پیکه ی خوادا. له پیناو بهر ژه و هندی نایینی خوادا خدرج بکه ن، یار مه تی فه قیرو هه ژاری لی بدن، دهستی بی نه وایانی پی بگرن، تا له جیهان دان و له کوری ژیان دا زیندوون له مالی خوتان بیه خشن، هست پیشخه ری بکه ن پیش نه و هی روژیک بیته ریتان که س و هسر که س ناپرژن، که کپین و فروشتنی تیدا نیه.

دوستایه تی و خزمایه تی نامیتی، شفاعت و بو پارانه وه و واسیته و واسیته کاری نابی و که لک ناگری، ژیان بوونه وه و خدفت خواردن و په شیمان بوونه وه هیچ سوودی نیه، روژی حساب و کیتابه، روژی سزا و پاداشه، به ده ل و فیدیه. دوستایه تی و خوشه ویستی. شفاعت و واسیته،

هیچ رۆلێکیان نامینی، رۆژیکه نه‌دازه‌و مه‌قاییسه‌کان جیاوازن له مه‌قاییسی جیهان.

﴿والکافرون هم الظالمون﴾ کافره‌کان هه‌ر ته‌وان بو‌ خۆیان سته‌مکارن، سته‌میان له‌حق کردووه، سته‌میان له‌ خۆیان کردووه، مال و دارایی سهرف ده‌که‌ن له‌شوینی نه‌شیایوی خۆیان‌دا، شه‌ر ده‌که‌ن له‌پیناوی شتی پڕو پووچ‌دا.

نایه‌تولکۆرسی

اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ لَّهٗ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ مِّنْ ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا بِاِذْنِهٖٓ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُوْنَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهٖٓ اِلَّا بِمَا شَاءَ وَيَسِعُ كُرْسِيُّهٗ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضُ وَلَا يَئُوْدُهٗ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِيْمُ ﴿٢٥٥﴾

له‌وه‌پێش باسی هه‌ندێ نه‌حکامی فیه‌قی و چیرۆک و به‌سه‌رهاتی به‌نو ئیسرائیلی کرد، نه‌وه‌ی روون کرده‌وه که ناده‌میزاده‌کان کیشه‌یان تیکموت و بر بر بوون، دواى هاتنی پێغه‌مبه‌ران بو‌ ناویان کیشه‌که‌یان سه‌ری کیشا بو‌ شه‌ر کردن «یه‌کتر کوشتن، نیت‌ر مونا‌سیب بوو که نایه‌تیک بی باسی تاک» ته‌نهایی خودا بکاو سیفیه‌تی به‌رزو پیروزی روون بکاته‌وه! بو‌یه‌ فەرمووی: ﴿اَللّٰهُ اِلٰهٌ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ﴾ نه‌و زاته‌ په‌روه‌ردگاره‌ به‌دییه‌نمه‌ خودایه‌که‌ ناوی (الله)یه، هیچ که‌سی تر نه‌یه، شیایوی په‌رستن و به‌ندایه‌تی بو‌ کردن بی، خودایه‌که‌ زیندوووه‌ هه‌رگیز مرده‌ی به‌سه‌ردا نایه، قه‌یه‌وه؛ ته‌دبیرو نه‌خشمی بو‌نمه‌ور «کیشی و مه‌خلوقاتى خوى

پاریزگاری دهکا ﴿لَا تَأْخُذْهُ سَنَةٌ وَلَا نَوْمٌ﴾ همیشه به ناگا و خه به رداره، نه هه نۆز ده یگری و نه نوستنی عاده تی به سهردا دی: واته: هه رگیز فهرامۆشی به سهردا نایی. هه موو کاتی ناگادارو چاودیری هه موو شتیکه، هه موو شتی که پسه یوهندی به زاتی شه وه وه هیه، راگرو هه لسه پرتنه ری بوونه وه ره. ﴿لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ چی له ئاسمانه کان و زهوی دا هیه. هه مووی مولکی خویه تی، به بی مهرج و نهم لاه و هولا هیچ کس له گه لیدا هاوبهش نیه، تاک و ته نیایه له خودایه تی دا. له مولکداری دا، له هه لسه وپان و راگری و به دیه پنان دا. بوونه وه ره هه لده سورپنی به ویستی خوی، که وایی خاوه نیه تی حه قیقی، ملکداری تی به راستی له بنه رتدا بو خودایه و بهس، ئاده میزاد که به و آلت خاوه نی فلانه گونده و فلانه زهوی به هی شه له قه لده ده درئ، ملکایه تی راستی نیه و به نه مانه ت خاوه نی نه صلی که پهروه ردگار په یی داوه و له شهر یعه ته که یی دا مهرجی شه و ملکداریه به نه مانه ته ی بو روون کردۆته وه؛ ده بی له چوارچی وه ی شه و یاسا و نیظامه دا سامانه که ی به کاری بینی؛ هه رکاتی له و چوارچی و ده رچو و مهرجه کانی چی به چی نه کردن، له ملکداری ده شورئ و ته صه روف کردنی تی یدا به تاله.

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ نه مه دیاری کردنی صیفه تی کی تری پهروه ردگار، که سنووری خودایه تی و سنووری به ندایه تی دیاری ده کا و ده فهرموی: (کی رایه ی ده که وی شفعاعت بو خه لک بکا. واته: نزا و پارانه وه بکا بو رزگار بوونی خه لک بکا؟ کی ده توانی له سنووری به ندایه تی خوی ده رچی و به بی نیزن و هرگرتن له زاتی پهروه ردگار به خوی دا رایه رموئ: شفعاعت بو تاوانباران بکا؟؟ بهنده کان هه موویان له خزمه ت پهروه ردگار راده وهستن ده ستو نه زهرو ملکچه؛ کس له سنووری خوی ته جاوه ز ناکا، هه ره موویان وه کو بهنده ی ملکچه و پایه ند، هه ست و

خوست له خوځیان ده برن، کهس پرکیشی شه فاعه تکرډن ناکا له حوزوری دا، مه گهر روخصهت بخوازیو ری پی بدری: که له سنووری خوځی دا شه فاعهت بکا، جا ههرچهنده بهنده کان له تهرازووی خوادا بهرزو نزمیان ههیه، به لام ههموویان نابی له پلهی بهندایهتی خوځیان تیپهر بکهن. ﴿یعلم ماین ایدیهم وما خلفهم﴾ پهروردگار ده زانی بهنده کان چیان له پیشدایه و چیان دیته ری، ههروه ها ده زانی رابوردوویان چوځن بروه و چیان به سهر هاتوه. نهینی رابوردوویان و داهاتوویان ناگاداره.

لیره دا دوو راستی ده چه سپینی:

راستی یه کهم: زانیاری پهروردگار بو ههمو رابوردو پاشه پوژی ناده میزاد نه وهی دهیزانن و نایزانن لای پهروردگار ناشکراو نمایانه، هیچ کهس ناتوانی هیچ شتی که له یه زدان بشاریته وه.

راستی دووهم: ناده میزاد هیچ شتی که نازانی مه گهر خودا بیه وی بی زانی! ههر خودا زانی گشتی و ره های ههیه، له ههمو شتی که ده زانی! جا جاری وا ههیه بری لهو زانیاریانه بو بهنده کانی دهرده خا و نیشانهی گهورهیی و خودایهتی خوځی نیشانی ناده میزاد دها، به لام نهوان نهه راستیهیان له بیر ده چیته وه، جاری وا ده بی نهو توژه زانیارییهی که پهروردگار ریگه دها ناده میزاد هکان فی ری ببن له جیاتی پرواهینان به گهورهیی خودا تووشی سهر پیچی کردن ده بن، له باتی یادکردنی خودا و سوپاسکردنی، خودایان له بیر خوځیان بردوته وه سپلهیی ده کهن له بهرام بهر نیعمه ته کانی!!

پهروردگار لهو کاته وه که نهزکی ناوه دان کردنه وه و جیگری له سهر زهوی خستوته سهرشانی ناده میزاد زانست و زانیاری پی به خشیوه و وادهی پیدا و که نیشانهی خودایهتی خوځی له بوونه وه و خوشیان دا نیشان بدا، وادهی خوځی به جی هیناوه، روژ له دوا ی روژو چین له دوا ی چین

ئادەمیزاد لە پیشکەوتنی زانستی دایە، هەروەها لایەنیکی نەیتنی بوونەوەر و نیشانەی خودایەتی خودا دەردەکەوێ، جا لە کاتی کەدا لە لایەنی کەدا بڕی عیلم و زانیاریان فێر دەکا. لە لایەنیکی تردا زانیاریان لێ دەشاریتەو، چونکە ئەو جۆرە زانیارییە پێویست نە بوو جێنشینە لە سەر زەوی..

بۆ نموونە تائێستا ئادەمیزاد پەڕی بە نەیتنی ژیان نابەن، نەیانوانیوە بزانی نەیتنی ئەم ژیانە چێوە و چی دەبێ، ئەمە نەیتنی بە کەو رێگای پەڕی پێ بردنی نییە؛ ئەو پەردەییە بە سەری دا کێشراو «زۆر ئەستوورو تۆکمەییە» نینسان ناتوانێ لای بدات و هەڵی بداتەو، جاری وا دەبێ رووناکی بەک لەپاش پەردەو ئەو بۆ دڵیکی تاییبەت و ناوازه دیاری دەدا، خودا رێگە دەدا تروسکایی بەک لەو نەیتنی بە پرشنگ بداتەو و دوایی پەڕ «کە دادەریتەو». لەگەڵ ئەمەشدا ئادەمیزاد بەم تۆزە زانستی بەی کە پێی دراو لەخۆی بایی دەبێ و خۆی بە خودا دیتە پێش چاوو نینکاری هەبوونی خودایەک بۆ ئەم بوونەوەر «دەکا!! هەرچەند لەم سەدەیی بیستەمەدا زاناکان گەراونەو» بۆ دان پێدانان بەوێ کە زانیاری کە میان هەیە ئەوێ فێری بوون شتیکی زۆر کەم و تەسک و تروسکە.

لەهەمان کاتدا نەزان و زەرە خویندەوارەکان پێیان وایە زۆرزانن و زۆر زانست فێربوون.

﴿وسع كرسيه السموات والأرض ولا يؤوده حفظهما﴾ کورسی دەسلاتی هەموو ئاسمان و زەوی گرتۆتەو، سەیری ئەم شتیو دەربەرینە قورئانە کە نەخشەیی دەسلاتی پەرورەدگارمان بۆ دەکێشێ، چونکە ئەم جۆر «نەخشە کێشانە» ئەو حەقیقەتەیی کە گەرە کە وێنەیی بکێشێ بۆ تێگەیشتنی دڵ و هێز» توانایەکی تاییبەتی پێ دەبەخشی.

کورسی بە رۆالەت بە مانای دەسلەت بەکار دەهێنرێ، کەوابوو

کەسیک کورسییەکەى ئاسمانەکان و زەوى بگريته خو، ديارە
 ■ سەلاتیشى دەیانگریته خو.

پاریزگاری کردن و راگرتن و بەرپۆه بەردنی ئاسمانەکان و زەوى
 تۆزقالتیک پەرورەدگار ماندوو ناکەن و، ئەرکی ناخەنە سەر چونکە
 دەسەلاتى خودا ■ سەلاتیکى سنووردار نیە، بەلکو دەسەلاتى بى‌پایانەو
 رەهایە.

بەپتووستیشى نازانین کە خو بخەینە نێو ئەو راو و بۆچوونانەى کە
 چۆنیەتى و چەندیەتى کورسى و عەرش دیارى دەکەن، چونکە تا ئیستا
 حەدیشیکى صەحیح و راست و دروستم لەم بارەو نەدیوە.. ﴿وَهُوَ الْعَلِیُّ
 الْعَظِیْمُ﴾ هەر ئەو پەرورەدگارو بەرزو خواوەن شکوو بلندو بى‌شەریکەو
 کەس لەبەندەکانى رایەى ناکەوئ بگاتە ئەو پلەو پایەى، هەرکەسیک
 ئیدیەای ئەو پلەى بەکا خودا دەپروینى و ریسوای دەکاو روژى قیامەتیش
 دەیخاتە ناو سزای بەئیشى دۆزەخەو.

زۆره ملی له نایین دا نیه، خودا هیدایەتدەر ■ بۆ ئیمانەیانان
 لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْإِتْيَ فَمَن يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ
 وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ
 عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾ اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
 وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ
 إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

کاتیك ئایەتە کە بەم شیوە بنەمای تەصەورى باوەرى دەکاتەو،

پەيوەندی نىوان بەندەو پەرەردگار نەخشەكیش دەکا، ئەمجار دەگوێزیتەووە بۆ دیاریکردنی ریبازی موسولمانان؛ ئەوانەى كە هەڵدەستن بە بانگەوازی کردنی ئادەمیزادو پیشەوايەتی ئادەمیزاد دەکەن و دەیانەوێ لە زەلکاوی گومرايی دا دەریان بهێنن، دەفەرموێ: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ بەگوێرەى یاسای ئیسلام بیروباوەر دەبێ بەهۆی بانگەوازی و روون کردنەووە هەست کردن و قەناەت وەرگیری! نەك بە زۆرەملی و داگیرکردن و مەجبوورکردن!! ئایینی ئیسلام هاتووە بۆ ئەوەى لەوەتەرى هەرە ناسکی ئادەمیزاد بدا، روو بکاتە هەستی ئادەمیزادو لە ناخی بدا، روو بکاتە عدقل و هۆشی مرۆف، روو بکاتە وێژدان و سروشتی، روو بکاتە هەموو کیان و کەسایەتی ئینسان بەهەموو لایەنیکەووە، بەبێ چاوبەستەکی و هەڵخیسکاندن و هەڵخەڵەتاندن و زۆری لی کردن، بانگی حەقیان بەگوێ دا بداو بانگەوازی ئایینی ئیسلامیان بۆ روون بکاتەووە، بۆ ئەوەى لەناخەو ئادەمیزادەکە بگۆڕێ، بەقەناەتەووە بیتە سەر ئایینی پیروۆز بەخەزەووە بیروباوەری ئیسلامی وەرگیری؛ بەخەماسەتەووە داکوکی لی بکاو پابەندی بێ!!

بیگومان ئایینی مەسیحی - کەپیش ئیسلام دوا ئایینە - بەزۆرەملی بلاوبۆتەووە بەئاگرو ئاسن خەلکیان دەخستە ژێر رکێفی یەووە!! رژیمی رۆمانی هەر کە ئیمپراتۆر قوسطەنطین ئایینی مەسیحی وەرگرت، نیتەر بە ئاگرو ئاسن کەوتە وێزەى رەشە خەلکەکەو ئەوپەرى دژندەیی و کاری نامرۆقانهیان ئەنجام دا، بۆ بە مەسیحی کردنی خەلک، هەرەکو چۆن هەمان دەولەت و رژیم لەوەپیش ئەو کارە نامرۆقانهیان دەرەسق بە ئەو مەسیحی یە کەمانەى کە بەقەناەتەووە ئایینی مەسیحی یان قبوول کردبوو - ئەنجام دا!! سزادان و بەکارهێنانی ئاگرو ئاسن هەر بۆ ئەو کەسانە نەبوو کە ئایینی مەسیحی یان وەرنەگرت! بەلکو ئەوپەرى

دەرەندەیش بەکارهێندرا تەنانەت بۆ ئەو مەسیحییانەش کە برێی رای جیا جیا یان هەبڕۆ ■ دەر بارە ی چۆنیەتی مەسیح و ، رازی نەبوون ئەو مەسیحیەتە وەر بگرن کە رژی می رۆمانیا بانگەوازی بۆ دە کردو چوار چێوێ ه ی دەر شت بوو .

دە ی کە نیسلام هات ، یە کەم شت کە بلای کردو وەو کردی بە دروشمی سەرەکی بۆ بانگەوازی یە کە ی ، ئەم زاگە یان د نە پیرۆزە بوو کە دە فەر موی : ﴿ لا اِکْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرِّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ﴾ لە نایین دا زۆرە ملێ هەر ئاسەواری نیە ، هەر کەسە بۆ خۆ ی ئازاد ■ چ بیروباوەر پیک هە ل دە بژێرێ هە ل بژێرێ ، ییگومان ریگای سەرفرازی و راست و دروست ، لەرێگای گومرایی جیا کراو هتەو !!

بەرستی ئەمە مەبدەئیکە بە ئاشکرا ریزگرتنی پەر وەرد گاری بۆ ئادە میزاد تیدا دیاری دە دا ، ریزی بیرو ویست و هەست و هۆشی دە گرێ ، ریگە ی دە دا دەر بارە ی سەرفرازی و گومرایی رەوتی خۆ ی دەست نیشان بکا . ئاکامی کردو وە کانی بخاتە ئەستۆ ی و حیساب و لیکۆ لێنە وە ی لە گەل بکا ، ئەم ئازادی بیروباوەر ، تایبە تە ندی ترین دیار دە ی ئازادیی مەرۆ شە ، ئەو ئازادی یە ی کە ئە مەرۆ لە سە دە ی بیستەم دا برێ ریبازو پارت و گرو ه و کۆمە ل هەن ؛ بەرە وای نابینن و ریگا نادەن ئینسان بە ویستی خۆ ی بیروباوەر ی خۆ ی دیاری بکاو ، بەرنامە ی ژبانی خۆ ی دەر بژێرێ ! یان دە بی بیروباوەر ی هە ل بژێرێ کە رژی مە کە ی ■ یە وێ بلابو بیستە وە ■ یان دە بی خۆ ی ئامادە بکا بۆ مردن بە جۆرە ها شێوێ لە ناو بردنی نامرۆ قانە .

ییگومان ئازادیی بیروباوەر ، مافێکی بنەرە تی ئادە میزادە ، بێ دە ستە بەر کردنی و هە بوونی ئەو مافە ، ئادە میزاد بە ئادە میزاد حسیب ناکرێ .

ئەو کەسە ی ئازادی بیروباوەر لە ئادە میزاد زەوت دە کا ، ئەو

ئادەمیزادیو کەسایەتی لی زەوت دەکا، جا کە بیروباوەر نازاد بێ، دەبی بانگەوازی کردنیش بۆ بیروباوەر نازاد بێ، هیچ ترس و راوەدونان و تیرۆرو گرو گێچەلی نەبی، کابرای بانگەوازیکەر لەمپەری بۆ دروست نەکری، نەگینا ئەو نازادییە هەر بەناو نازادییە و چ مانایەکی لە ناوەرۆکدا نییە.

نایینی ئیسلام بەرزترین تێروانینی هەیە: بۆ بوون و ژيان، باشترین و بەهێزترین بەرنامەی بۆ ئادەمیزاد پێیە. یەنەم نایینیکە بانگی هەلداوە، کە ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ زۆرە ملێ لە ناییندا نیە.

ئەو نایینە کە لەپێش هەموو کەسیکەو، بەهەلگرانی خۆی دەلی: بە زۆرە ملێ کەس موسوڵمان مەکن، ﴿قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ رێگاری راست و رێگاری گومرایی لێک جیاکراوەتەو، هەرکەسە بۆ خۆی، نازادە: کام رێگایە هەلەبژیری با هەلبژیری! دەی ئەمە لەکوێو هەلس و کەوتی پارت و رێکخراوو حیزب و گروهي جیا جیای ئەمڕۆ لەکوێ، کە هەریەکەیان دەیهوێ بیروباوەری خۆی بەزۆر بەسەپینی، رێگە نادەن بە ئەوانە ی هاوپیرو رایان نین هەوا هەلمژن!

مێژووی ئادەمیزاد پەرە لە کارەساتی سامناک و پێشیل کردنی مافی مەرۆف، لە سەر بیروباوەری جیا بەئەو پەری دژپەندی کاری نامرۆفانەیان دژ بەیدەک ئەنجام داوە!! ئێستاش لەهەموو ئاقازیکی سەرزهوی ئەم رەفتارە فاشی یانە بەرقەرارن و پێویست بە نمونە هێنانەو ناکا!

ئیسلام فەرمان بەرپەرەوانی خۆی دەکا، کە زۆرە ملێ لەکەس نەکەن بۆ موسوڵمان بوون؛ چونکە بەلگەی راست و دروستی ئەوەندە ئاشکراو نمایانە، پێویست بە زۆرو جەخت کردن ناکا، هەروەها بیروباوەر بەقەناعەتکردن و بەلگەو دەلیل دەچیتە دلەو، بەزۆرو کوشتن و برین، ناچەسپن، بەتایبەتی دواي ئەو رێگای راست و خوار، لێک جیاکرانەو،

ریگای حق و به تال دیاری کراون، دواى بۆ هه موو خاوهن عه قلیک
 ناشکرا بوو: که نیسلام بهرنامه ی به خته وه رى کامه رانی سهو. غه یری
 نیسلام ریبازی گومرایی و سهرلی شیوانه، که وایی ناده میزاد نازادن، که سی
 هه زی لی بی با نیمان بینئ،، که سیکیش هه زی لی سه با به کافرایی
 به نیتته وه...

نهم نایه ته باشتیرین به لگه یه که نیسلام به شمشیر بلاونه کراوه ته وه،
 نهوانه ی که نهم رایه ده رده بون و بانگه شه ی نه وه ده کهن؛ گوايه نیسلام به
 شمشیر بلاو کراوه ته وه. رایه که یان هه له یه و بۆ چوونه کانیا ن بئ بناغه یه..
 موسولمانان پیش کۆچ کردن بۆ مه دینه ده سه لاتی نه وه یان نه بوو
 که بهر امبه ریی کافره کان بکه ن، به زۆره ملی موسولمانیا ن بکه ن؛ دوا ییش
 که کۆچیا ن کرد بۆ مه دینه و به هیز بوون، به در یژایی میژوو زۆره ملی یان
 له که س نه کردووه بۆ موسولمان بوون، وه کو شوین که وتوانی مه سیحی
 کردوویانه. نایه ته که ش سهره تای سالی چواره می کۆچی هاتۆته خوارئ،
 نه و کاته ییش موسولمانه کان به هیز بوون، ده یانتوانی زه برو زه ننگ بنوینن
 به لام نه یان کردووه!!

هه رگیز موسولمانان په نایان بۆ شهرو جهاد نه بردووه مه گه ر بۆ
 بهر په رچدانه وه ی ده ست در یژی و ریگه خۆش کردن بۆ نازادی بیرو با وه پرو،
 بهر هه لستی کردنی رژیمه سته مکاره کان که ناهیلن موسولمانان مافی
 ره وای بانگه وازیکردنی خۆیا ن نه انجام بده ن، بۆ رامالینی نهوانه ی ده بنه
 له مپه ر بۆ بلاو بوونه وه ی نیسلام له سهر زه وى،، به لگه شمان نه وه یه:
 زۆر جار موسولمانان ناگر به ستیا ن له گه ل دوژمن دا راگه یاندووه و به سه رانه
 رازی بوون، دوژمنیا ن سه رپشک کردووه: له نیتوان موسولمان بوون و
 سه رانه دان و شه ر له گه لدا کردن. چونکه که سیک خودا هیدایه تی بداو
 دل و ده روونی نورانی بکا، به پروا و قه ناعه ته وه موسولمان بیئ. نه وه

سوود له بیروباوهره کە ی وەرده گری.. کەسیکیش چاوی دل و دەر وونی کویریووبی و چاوو گویچکە ی له کار کە وتبن و مۆر کرابن. ته گەر به زۆره ملی موسولمانیش بی، نیمان هینانه کە ی سوودی نابێ. جا کە وایی ﴿فمن یکفر بالطاغوت ویؤمن بالله﴾ کە سیک واز بیتێ له پەرستنی بت و نهو شتانه ی شهیتان خوشی دهوین، به ندایه تی هه موو کە سیک - جگه له خدا - رهت بکاته وه، ناده میزاد و جندۆ که و شهیتان و نه ستیره و بت و سه نه م نه پهرستی، ته نها و ته نها به ندایه تی خودا بکا و نه و پهرستی، شایه تی بدا؛ کە هیچ خودا نین جگه له خودای مه زن و پهروه ردگار، نه وه ﴿فقد استمسك بالعروة الوثقى لا انفصام لها﴾ بیگومان دهستی گرتوه به گوشتیکی قایم و قۆل، کە هه رگیز پچرانی بۆ نه، واته: پهروه ردگار پابه ندبوونی به تایی نه وه چواندوه به کە سیک کە ده ست بگری به گوریسیکی قایمی پتهوی وه ها کە پچرانی نه بی.

﴿والله سمیع علیم﴾ پهروه ردگار ناگاداری قسه و کرده وه ی ناده میزاده، ده زانی ته سه ورو بیروبووچوونیان چۆنه و چۆن نه، قسه ی نه وانه ی کە کافرن به طاغوت و برواشیان به خوا هیه ده بیستی و زاناو ناگاداره به و بیروباوهره ی له دلیان دایه و شیردراوه یه.

پهروه ردگار بیسه رو زانیه به هه موو شتیکی ناشکراو نادیار، چۆنه تی هه موو حه قیه تیک ده زانی، هه موو بیروباوهره گوشتارو کرداریک ناگاداره. ﴿الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات إلى النور﴾ پهروه ردگار خۆی سه پهرشتی کاروباری موسولمانان ده کا، چاودیریان ده کا، شاره زاییان ده کا بۆ چاکه کاری. به هۆی هه ست و عه قل و هۆش و نامۆژگاری تایی نه وه له گومرایی شک و گومان، له نه زانی و سه رلی شیواوی کوفرو لادان رزگاریان ده کا بۆ گۆره پانی خوشبه ختی و روونا کایی زانست و زانین، بۆ بروای راست و دلیابوون. بیگومان نیمان

نوورو رووناکی یە، نووریککی خودایی یە لە سروشت و حەقیقەتدا یەك نوورە، یەك روشنایی یە.. بەلام کوفر چەند تاریکستانی یەکی یەك لەسەر یەكە، بۆیە دەفەرموی: ﴿مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾.

بیروباوەڕ رووناکی یە، روشنایی دەدا بە بوون. موسولمان کە یەكەم شوعلەو بریسکەمی لەدلی دا پەیدا دەبێ گیکانی پێ رووناك دەبیتەو، روحی تەصفیە دەبێ، روشنایی دەدا بە دەورووبەری، نیمان رووناکی یەكە حەقیقەتی شتەكان «رەخا، حەقیقەتی مەبدەئو تەصەوراتەكان دەر» هەخا، دلی موسولمان بەبێ پەردەو بەبێ چلەك و پەلە شتەكان دەبینی! ئەو رووناکیە رینگای قانونی بوونەوەر بۆ مرۆف دیاری دەکا، نیتر ئەو کاتە موسولمان هەلس و کەوتی خۆی بەگۆڕەوی قانونە کەونی یەكە رەها دەکا، بەگۆڕەوی قانونە کە رەفتار دەکا، بەرەو ریبازی خودا هەنگاو «نێو هیچ لەمپەر» کۆسپ و کەندو لەند بەرگری ناکەن و، لەو ریبازە پیروۆزە لای نادەن.

نیمان یەك رووناکی یە ئادەمیزاد شارەزا دەکا بۆ یەك ریباز کە رینگای ئیسلام و خوداپەرستی یە، بەلام کوفر و گومرایسی چەند تاریکایی یە کە جوێ جوین، تاریکایی حەزو ئارەزوو، تاریکایی تەرەبوون و سەرلی شیوان، تاریکایی لووتبەرزیی و لە خۆبایی بوون، تاریکایی بی هیزی و زەبوونی، تاریکایی ریا و دوو روویی، تاریکایی تەماع و هەلپە کردن، تاریکایی شک و گومان، تاریکایی شوین کەوتنی غەیری بەرنامەمی خودا. پەنا بە خوا ئادەمیزاد هەر لە گەل وازی لەنووری خودا هینا، دەکەوێتە ناو ئەو تاریکاییانەو؛ کەواتە دواڕۆژیککی سامناك چاوەروانی ئەوانە دەکا کە لەریبازی خودا لادەدەن. ﴿أَوَلَيْكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ ئەوانە تاقم و کۆمەڵی دۆزەخن و شیایوی سزای دۆزەخن و تییدا دەمیننەو هەتا هەتایە!! کە ئەوان بە نووری ئیسلام

شاره زای ریگای راست نه بن و نهینه سهر ریگای خوداپه رستی شیای
نمونه که بچنه ناو دۆزه خوه ههتا ههتایی تییدا بمیننهوه.

لیره دا پرسیاریک سهره لده دا، پرسیاره کesh نهویه بری دلپیس و
دوژمنی نیسلام دژایه تیه ک پهیدا ههکن له نیتوان نایهتی: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي
الدِّينِ﴾ و نایه تیکی تر که لهوه و پیش راقه مان کردوه که ده فهرموی:
﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ يُكُونُ الدِّينَ لِلَّهِ﴾. ده لئین: مانای نهم
نایهتو نهو نایهته پیکه وه هه لئاکن و دژایه تیان ههیه.

بریکی تر له دوژمنانی نیسلام بهروا لهت وا خو پیشان ددهن که
داکوکی له نیسلام دهکن و نهم تۆمه تهی لی دوور ههکنه وه بهشتویه کی
حیله بازی، ده یانه وی گیانی جهاد له ههستی موسولماناندا کپ بکن و
نهم کاره گرنگ و پیروژه یان له بیربیه نهوه، هه میسه ههول ددهن له نرخ و
ریزی جهاد کهم بکنه وه، رۆلی گرنگی له میژووی نیسلامدا بی بایهخ
بخه نه پیش چاو، واش پیشانی موسولمانان ددهن که نه مپوچ
پیوستیه ک به جهاد نه ماوه!! له راستی دا نهو دوو تاقمه ههردوکیان له
گروهی رۆژه لاتناسه کان! له سهنگه ری دژ به نیسلامدا ده جهنگین و
ده یانه وی بهرنامه کی بهشتوینن.

مه بهستی سهره کیشیان نهویه نهم گیانه له موسولماناندا بهرینن و،
له گۆر په پاندا نه بیته له مپه له بهرده میان، جا که دلنیا بوون له
سهرکه وتنی کاره کیان، نه مجار جوړه ها نامیریان به کارهینا بو
زنجر کردنی موسولمانان و به بی ره حمانه لییان دان و له هه موولایه که وه
هیرشیان کردۆته سهریان. واشیان خسته دلی موسولمانانه وه که جهنگ
له نیتوان داگیر که ران و خو یاندا شه ری بیروبا وه نییه، تا پیوستی
به جهاد بی، به لکو نهم شه ره شه ری نابوورییه، شه ری بازرگانی و کان و
بهروبوومه؛ که وابوو پیوست به جهاد ناکا!!

بەلام پێویستە موسوڵمانان هەموویان ئەم راستییە بزانن: کە بەدریژایی میژوو موسوڵمانان شمشیریان لە کالان دەرکێشاوە و جیهادیان کردووە، ئەک بۆ موسوڵمان کردنی خەڵک بەزۆرەملی، بەلکو بۆ داوین کردنی چەند مەبەستیک کە هەموویان پێریستیان بە جیهاد بوو!! بەبێ جیهاد ئەو مەبەستانە داوین نەدەکران، واتە ئیسلام جیهادی بۆیە داناوە تا بەرگری لە موسوڵمانان بکا، ئەزیزەت و فیتنەیان لێ دوور بخاتەو. بۆ ئەوەی ناسایش بۆ خۆیان و مال و دارایی و بیروباوەریان دەستەبەر بکا. قورئان ئەو بنەما گەورەییە دامەزراندوو. کە دەفەرموێ: ﴿وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ﴾ دەست درێژی بۆ سەر عەقیدە و بیروباوەر گەورەترە لە دەست درێژی بۆ سەر ژيان. کەوابێ بەپێی ئەم نایەتە بیروباوەر بەنرخترە لەژیان، دەبێ موسوڵمان رێگەی پێ بدرێ بچەنگی بۆ ئەوەی بەرگری لە بیروباوەر و ئایینی خۆی بکا، بێگومان موسوڵمان بەدریژایی میژوو تووشی جۆرەها فیتنەیی بوون، لەپێناو بەرگری کردن لە عەقیدە و بیروباوەری پێرۆزیان دا ئازار و ئەشکەنجەیان بینیوە، زۆرجار کەوتونەتە بارو دۆخی واوە کە هیچ چارهیان نەماو. جگە لە دیفاع کردن لە خۆیان و مال و دارایی و بیروباوەر.

ئەوەتا موسوڵمانانی ئەندەلووس تووشی سەختترین شیوەی سزاو ئازاردان و کوژرانی بەکۆمەڵ بوون، بۆ ئەوەی موسوڵمانان لە ئایینی خۆیان پەشیمان بنێوە ئەک هەر لە ئەندەلووس بەلکو موسوڵمانان لە زۆر شێخی دیکەو بەدریژایی میژوو، جۆرەها سزاو ناپەسەندێیان چەشتوو، هەتا ئێستاش لە جۆرەها ولاتی شیوعی صەهیۆنی و مەسیحی و بێبەرستی دا ئەم حالەتە هەر بەردەوامە. موسوڵمانان جۆرەها ئەشکەنجەو ئازار دەدرین؛ کەوابێ ئێستاش جیهادیان لەسەرەو پێویستە بەرگری لە خۆیان بکەن؛ بەجیهاد کردن ئەو فیتنەییە لەخۆیان دوور بخەنەو. ئەگەر

راست ده‌کهن و موسولمانی ته‌واون.

هه‌روه‌ها نیسلام جیهادی به‌پتویست داناوه بۆ دابینکردنی ئازادی بانگه‌وازی و داوای ئازادی بیروباوه‌ر ده‌کا، بیگومان نیسلام چاکترین به‌نامه‌و باشتترین دیاری و یاسا و قانونی هیناوه بۆ جیهان و ده‌بی بیلابیکریته‌وه‌و بخریته گویچکه‌ی ناده‌میزادانه‌وه. جادوای روونکردنه‌وه‌و پی‌گه‌یاندن و تیگه‌یاندن، هه‌رکه‌سه ئازاده نه‌وی هه‌زی لی بی با موسولمان بی، نه‌وی ناشیه‌وی با کافر بی ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ به‌لام پی‌ویسته پیتش نه‌وه، کۆسپ و ته‌گه‌ره له‌پتی بانگه‌وازی‌یه‌که‌دا لابیردری، بۆ نه‌وه‌ی ئایینه‌که چۆن هاتووه ئاوا بگه‌یه‌ندری. نه‌و په‌ر هه‌و له‌مپه‌رانه رادرتن: که مه‌نعی بیستنی نه‌م بانگه‌وازی‌یه ده‌کهن، بۆ نه‌وه‌ی خه‌لکی بانگه‌وازی بیستن و شوینی که‌ون و، بکه‌ونه گه‌ل کاروانی هیدایه‌ت.

ناشکراشه بری له‌و په‌رده‌و له‌مپه‌رانه رژیمه‌ مله‌پو و طاغوته‌کانن، ده‌ره‌به‌گ و خۆبه‌زل زانه‌کانن، پارت و گرو‌هو حیزبه‌ خوانه‌ناسه‌کانن..

به‌ کورتی نیسلام جیهادی داناوه بۆ تیکشکاندن و لیکه‌ه‌لوه‌شانندی نه‌و رژیمه‌ سته‌مکاره‌ مله‌پو و دانانی نیظام و یاسایه‌کی دادوه‌رانه‌ی نیسلامی که رینگه‌ی بانگه‌وازی کردن بۆ نیسلام به‌ئازادی ده‌سته‌به‌ر بکا. ناشکراشه تا ئیستا نه‌م هه‌ده‌فه‌ هه‌یه‌و جیهاد پتویسته له‌سه‌ر موسولمانان و نه‌و شتانه‌ی جیهادیان بۆ پتویست کراوه زۆرتیرون، که‌م نه‌بوونه‌ته‌وه.

نیسلام جیهادی به‌پتویست داناوه بۆ نه‌وه‌ی که له‌سه‌ر زه‌وی یاسا تاییه‌تی‌یه‌که‌ی خۆی به‌سپینێ و بیپاریزی. چونکه هه‌ر نیسلام یاسایه‌و، به‌نامه‌یه‌کی وایه، که ئازادی ئینسان به‌رامبه‌ر برای ئینسانی هه‌سته‌به‌ر ده‌کا. نه‌و کاته نه‌وه ده‌سه‌لمینی که ته‌نها یه‌ک که‌س هه‌یه به‌ندایه‌تی بۆ ده‌کرێ نه‌ویش زاتی پاکی په‌روه‌ردگاره، ئیتر هه‌موو به‌ندایه‌تی‌کردنێکی

تر لەسەر زەوی بە ھەموو جوۆر شتووەکانیوە پووچەل دەکاتەووە و ڕینگە نادا هیچ کەس و گروھ و تاقم و حیزبێک یاساو بەرنامە بۆ ئادەمیزاد دابنێن و لەرێگەی ئەو یاسایەو کۆیلایەتیان بەسەردا بسەپنن.

ئێسلام پێی وایە: تەنھا یەک خۆدا ھەیە، کە شایانی ئەوە بێ ئادەمیزادەکان بپەرستن. گەردنکەچی بن و، یاسایان بۆ دیاری بکا. کەوابوو لە یاسای ئێسلامدا بە گۆی کردنی ئادەمیزاد بۆ ئادەمیزاد نابێ لە سنووری یاسای خۆدا دەریچێ! ئەمە یە یاسای ئێسلام کە لەسەر بنەمای یاسایەکی ئەخلاقی و دادەمەزرێ کە ئازادیی بۆ ھەموو ئینسانێک دەستەبەر دەبێ. تەنانت بۆ ئەو کەسانەش کە برۆیان بە ئێسلام نییە، ھەر لەژێر یاسای ئێسلامدا حۆرمەتی ھەموو کەسێک پارێزراوە و ھەموو کەس ھەست بە مەرقایەتی خۆی دەکا!

تەنانت ئەوانەش کە برۆیان بە ئێسلام نیە. لە نیشتمانی ئێسلامدا دەپارێزێ ھەر بیروباوەڕێکیان ھەبێ!!

ئێسلام جیھادی دانائ بۆ ئەوەی کە ئەم یاسا پیرۆزو بەرزە دابمەزرینی، بپچەسپینی و بیسەپینی، کەوابێ مافیکی رەوای موسوڵمانانە کە جیھاد بکەن بۆ تیکشکانی رژیمە دیکتاتۆریەکان کە لەسەر بنەمای ئێسلام شمشیریان ھەلنەگرتووە!! ئێسلام ھەلگرتنی شمشیری واجب نەکردوو بۆ ئەوەی خەلک بەزۆر موسوڵمان بکا. ھەرگیز ئێسلام بە شمشیر بلاونەبۆتووە وەکو دۆژمنانی ئێسلام شاتەشاتی بۆ دەکەن و دەیانەوی بەو تەوانباری بکەن، بەلکێ جیھادی پێویست کردوو بۆ ئەوەی یاسایەکی دابنێ لەژێر سایەی دا ھەموو بیروباوەڕێک بتوانی بە ئازادی بژی و لە چوارچێوەی پابەندبوون بە یاساکان خۆیان بگونجینن، با برۆاشی پێ نەکەن. بەلێ ئێسلام ھیزی پێویست بوو بۆ پەرەپێدان بە ھەبوونی خۆی بۆ بلاوونەووەی، بۆ دنیایی پەرەوکارانی لە پاراستنی

بیروباوەڕەکیان، بۆ دُنیاویی ئەوانەى موسولمان دەبن لە ژيانى خۆيان ئەمین بن کە دەست درێژی ناکرێتە سەریان.

بەلێ ئیسلام پێوستی بەبەرنامەو یاسا هەیە، پێوستی بە هیژو چەك و سوپا هەیە، پێوستی بە جیهاد و تیکۆشان و خۆبەخت کردن هەیە. بەلێ ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ بەلام ﴿وَأَعِظُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْغِيْلِ تَرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ. وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ﴾.

پێوستە موسولمانان حەقیقەتی ئایینی خۆیان بزائن، ئاگاداری چۆنیەتی میژووی کەونا راوی خۆیان بن. لەکاتی موناڵەشەو کێشەو بێنەو بەرەدا بە لێها توویی و چاوەترسانەو بەرگری بە خۆیان بکەن. نەچن وەکو تاوانبارێکی لە رزۆك بەرگری لەخۆیان بکەن، بەلکو هەمیشە بەدُنیاویی و بەحەماسەو دیفاع لە ئیسلام بکەن، ئەو راستیە بزائن کە ئەوان لەسەر حەقن، هەموو خەلکی تر لەسەر بەتالێ، یاسایان لە ژوور هەموو یاساییکەو هەیە، رێبازیان لەهەموو رێبازێک راست ترو رۆشنترە، بەلکو هەر رێگای ئەوان راستەو رێگاکانی تر هەموو هەڵدێرو چەپرەو بەردەلان و کەندو لەندە.

چیرۆکی نەمردوود

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهٖ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ
إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أَحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ
فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي
كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾

لەو هەپش پەرەردگار ئەو هی راگەیاندا کە خۆی سەرپەرشتیکارو

چاودیری موسولمانانہ، ملہورہ کانیش گہورہ و خوشہ ویستی
خوانہ ناسہ کانن، نہ نجار بہ شویں نہ ودا دوو نمونہی ہینایہ وہ: نمونہ یہ کہ
بۆ نیمان، نمونہ یہ کہ بۆ یاخی بوون: بۆ چہ سپاندنی نہ و راستی یہی کہ
رایگہ یاند. نمونہ کانیش نہ وانہن: حہزرتی نیبراہیم خودا توفیقی دا
بہ لگہی بہ ہیزی ہینایہ وہ نہ مروودی بۆردا. نہ مروودیش ریگای راستی
لی ہون بوو، نووری حہقی نہ دۆزیہ وہ، بہ لگہ و دہ لیلہ کانی لاوازو ہیچ و
پوچ بوون، چیرۆکی نہم دووانہ بووہ تہ نمونہی موسولمان و کافر: وہ کو
دہ فہرہ می:

﴿الم تر إلى الذي حاج إبراهيم في ربه أن آتاه الله الملك﴾ نہ وہ
چیرۆکی نہ مروود نازانی؟ نہ و نہ مروودہی کہ پاشایہ کی دیکتاتۆرو
ملہورو خۆ بہ زل زان و لوتبہرز بوو، تہ نانہت خۆی پی خودا بوو، وہ کو
وتراوہ: نہم نہ مروودہ کوری کۆرش کوری کہنعان کوری شام کوری نوح
بووہ، دہ لپن چوار پاشا توانیویانہ ہہموو دنیا بخنہ ژیر دہ سہ لاتی
خۆیانہ وہ، ہەر لہ رۆژہ لاتہو. تا رۆژئاوا دہستیان برۆا؛ نہ و پاشایانہش
چوار کہسن، دوو پاشای خودا پەرست، دوو پاشای خودانہ ناس، پاشا
خودا پەرستہ کان؛ سلیمانی کوری داوودو ذولقہرنہن بوون، دوو پاشا
خودانہ ناسہ کانیش نہ مروودو بہ ختونہ صر بوون، نہم نہ مروودہ پاشای
سہر دہ می خۆی بوو لہ گہل نیبراہیم دا کہوتہ مونا قہ شہو. دہ مہ دہ می؛!
نینکاری ہہبوونی خودای نہ دہ کرد، بہ لکو برۆای بہ تاک و تہ نیایی و
خودایہ تی بہ تہ نہای پی نہ بوو. پی و انہ بوو کہ ہەر خودا ہہ لسورپنہری
بوونہ وہرہ. ہہروہ کو چۆن برۆ لہ سہر لیشیواوی سہر دہ می نہ زانی پیش
نیسلام، برۆایان بہ ہہبوونی خودا ہہبوو بہ لام ہا وہ لیان بۆ دادہ نا.
ہہروہا نہ مروود پی و انہ بوو کہ دہ سہ لاتی تہ و او ہەر بۆ خودایہ
بہ تہ نہا، پی و انہ بوو کہ ہەر یاسای خودا دہ بی پایہ دار بی، ہەر دہ بی
حوکمی نہ و کاری پی بکری.

دەسەلات و پاشایەتی داوەتیی، کەچی سەرپێچی خودای کردو، خۆی لێ بوو بە خداو، پێی وابوو، ئەو دەسەلاتە «سەلاتیکی حەقیقی و پایەدارە. لەباتی بەندایەتی کردن بۆ خدا خۆی بەخودا زانی، لەجیاتیی شوکرو سۆپاسگوزاریی کوفرانی نێعمەتی خودای کرد، ئەبوابی ئەو ریزو «سەلاتپێدانە ببوابی بە هۆی ئەوەی بەندایەتی کردن بۆ خدا ئەنجام بدا، کەچی بوو بەهۆی ملهپۆی سەر رەقی و خۆبەخودا زانی!!

بۆیە پەرورەدگار بەسەر سۆرمانەو بەسی ئەو طاغوتە دەکاو دەفەرموی: ﴿ألم تر إلى الذي حاج إبراهيم في ربه أن آتاه الله الملك﴾ بەپراستی جێگای سەر سۆرمانە کە نازو نێعمەت و «سەلات و پاشایەتیە کە پێی دراوە لەجیاتیی ئەوەی شوکری خودا بکا، خۆی بەخودا بزانی!!

جا کاتێک کە نەمرود وود لەناو موناقلەشەو دەمەدەمی دا لە ئیبراهیمی پرسی: ئەو خودایە کێیە تۆ دەپەرستی و پێت وایە هەر ئەو حاکم و یاسادانەرە؟! ئیبراهیم ویستی سیفەتێک بۆ خودا بەیان بکا کە هیچ کەس تێیدا هاوبەش نیە.

﴿قال إبراهيم ربي الذي يحيي ويميت﴾ وتی: ئەو خواوەی من دەپەرستم، خودایەکی وەهایە ژیان و مردنی بەدەستە، مردن و ژیان بەدی دینی، بێگومان تا ئێستاش ئێمە هیچ شتێک لە حەقیقەت و چۆنیەتی مردن و ژیان نازانین. هەر ئەوەندە دیاردەیی ژیان لە زیندوو دیاردەیی مردن لە مردوودا دەبینین!!

نەمرود وودی ملهپۆی سەر رەق وتی: من گەرەو پاشای ئەم خەڵکم بە ئارەزووی خۆم کاروباریان هەڵدەسۆپێم، کەوابێ خودام و پێویستە خەڵک گەردنکەچی من بێ ﴿قال أنا أحيي وأميت﴾ من خەڵک دەژینم و خەڵک دەمرینم، حەزم لێ بێ فلان دەکوژم و فلان دەفوو دەکەم و نایکوژم!

دوو پیاوی هینان، یه کیکیانێ عەفوو کردو. ئەوی تریانیشی کوشت. وتی: ئەوەتا ژیان و مر. نم بە دەستەو، بەئارەزۆی خۆم کێم بوئ دەیکوژم و کێم حەز لئ بئ عەفووی دەکەم.

چار کەسی تریشی هینان کردنیه ژووریکەو. خواردن و خواردنەوی لئ قەدەغەکردن، پاشان کە گەیشتنە ئەوپەری برسیایەتی و تینوایەتی دوو کەسیانی هینان تیروپر خوار. هەمنی. ناوی پێدان، دو. کەسەکە ی تریشی بەبئ خواردن و خواردنەو. هێشتەو. تا مردن. وتی: ئەوەتا ناوا مردن و ژیان بە دەست خۆمەو چیم بوئ ئەنجامی دەدەم.

بەراستی ئەمە یە کەم تیکشکانی نەمردوود بوو، کە بەم بەلگە نامە عقوولە بەر بەرەکانی ئیبراهیمی کرد! چونکە مەبەستی ئیبراهیم بەدیھینانی ژیان و ئەو شوعلە نەینی یە بوو، کە لە نەبووەوە پەر.ەر. گار بەدی دەهینئ!! هەر وەها نەمانی ژیان و تەفرو توناکردنی ژیان هەموو بوونەو ەریکی زیندوو بوو، نەک بوون بە ھۆکاری مانەوی ژیان بۆ چەند کەسیک تاماوەیەک، یان بوون بە ھۆکاری مردنی چەند کەسیک.

ئەمجار ئیبراهیم کە چەواشەکردن و موغالەتە کردنەکە ی نەمردوودی بیست و دیدو بۆچوونی خۆی بەرامبەر ژیان و مردن ناشکرا کرد، موناقلەشەکە ی گویزایەو بۆ ھێلێکی تر، بۆ ئەوەی نەمردوود نەتوانئ موغالەتە ی تیدا بکاو دەمکوئی بکاو بۆری بدا ﴿قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ﴾.

ئیبراهیم وتی: پەر و ەردگاری من روژ لە روژەلاتەو کیش دەکا بەر و روژئاوا!! ئەگەر راست دەکە ی بە دەسەلات و توانای دە ئەتو لە خۆرئاوا. کیشی بکە بەر و روژەلات. ئەوەتا خودای من هەموو روژئ لەکاتی خۆی دا بە بئ دواکەوتن و پیش کەرتن، بەشیوەیەکی ریک و پیک بە گۆرە ی یاسا و نیظامیکە ی فەلەکیی، خۆر لە خۆرەلاتەو

هه‌لدینئ، نه‌تۆ ئازا به! له خۆرئاواوه هه‌لی بینه!! ئیتر له‌جیاتى نه‌وه‌ی نه‌مردوود ئیمان به‌یتئ و له که‌للهره‌قى خۆی دابه‌زئ و که‌ردنکه‌چى په‌روه‌ردگار ببئ، که‌چى ﴿فیه‌ت الذی کفر﴾ شله‌ژاو سه‌رسام بوو، بۆرى خواردو بی‌ده‌نگ بوو، نه‌و کافره‌ خوانه‌ناسه‌ دیکتاتۆره‌ مله‌وره‌ بۆرى خواردو به‌لام بۆر خواردنه‌که‌ی نه‌بووبه‌هۆی ئیمان هێنانی و هیدایه‌تى هه‌رنه‌گرت.

چیرۆکی عوزه‌یرو گۆی‌دریزه‌که‌ی

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَٰذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

چیرۆکی پیشوو بۆ سه‌لماندنئ هه‌بوونی په‌روه‌ردگار بوو، نه‌م چیرۆکه‌و چیرۆکی دوا نه‌ویش، که‌ ئایه‌تى ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ...الآية﴾ ده‌یگیریته‌وه بۆ ئیثباتکردنئ زیندوووبوونه‌وه‌ی دوا مردن و هه‌بوونی هه‌شرو نه‌شه‌ره‌و ده‌فه‌رموی: ﴿أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌را بڕوانه‌و گۆی راگره‌، بۆ به‌سه‌ره‌اتیکی ترو، رووداویکی تر، که‌ ده‌سه‌لاتی خودا ده‌رده‌خا. وه‌کو سه‌رگوزشته‌ی نه‌و که‌سه‌ی که‌ به‌سواری ولاغیتک به‌لای شاریکدا تپه‌یه‌ی؛ شاریکی خاپوورو ویران، دیواره‌کانی

به سهر هه لاشه که ی دا که و تبوون، ئاداری به سهر پاداری یه وه نه مابوو. به جۆریک که خه یالی نه وه ی لی نه ده کرا جاریکی تر دانیش توانی ئهم شاره زیندوو بینه وه و خانوو باله خانه کانی ئا هه دان بکرینه وه، دیمه نه که ی نه وه نده سامناک و سهر سوپه ئی نه بوو، بینه سهر ی لی سوپ ماو سهر ساو بوو، له گه ل نه وه دا بر وای به هه بوونی پهروه ردگاری خاوه ن ده سه لات هه بوو، به لام دیمه نه که نه وه نده خستیه سهر سامی یه وه، هه رچه نده تی رامما به خه یالیش په ی به وه نه بر که جاریکی تر ئهم ئاده میزاده پولکاوانه ی ژیر نه و دارو په ردوو تیک روو خاوه زیندوو بکرینه وه یان له توانادا هه بی نه و شاره وه کو خۆی ئا وه دان بکریته وه!

بۆیه به سهر سامی یه و ﴿قال اٰنى يحى هذه الله بعد موتها﴾؟ وتی: خودا چۆن ئهم ئیسکه رزیو پولکاوانه - دوا ی ئهم مردن و په رت و بلا بوونه وه و رزینه - زیندوو ده کاته وه؟! چ هتیزیک هیه به توانی ئهم کاره نه سته مه نه نجام بدا؟ پی ی وانه بوو جاریکی تر ئاوی هه یات به چیته وه ئا و نه و مردوانه.

زور به ی را قه که رانی قورئان پییان وایه نه و ریواره. هه زره تی عوزه یر بووه. ئیتر پهروه ردگار نه هات به شیوه ی حیوار وه لامی بداته وه و تی بگه یه نی: که چۆن نه وانه زیندوو ده کاته وه: به لکو ویستی خودا و ابوو به شیوه یه کی واقعی و عه مه لی نه و راستی یه تی بگه یه نی، چونکه وادیار سهر سوپه مانه که ی به جۆریک بوو به به لگه ی ئا وه زو مه نطیق و ویژدان نه وه و یه وه به ئامۆژگاری دیاردی گشتی سهر سام بوونه که ی لانه چوو، به لکو پیویستی به چاره سهر یکی تایبه تی و شه خصی بووه بۆیه یه که سهر دوا ی ئهم پرسیاره ﴿فاما ته الله مائة عام ثم بعثه﴾ پهروه ردگار مراندنی و گیانی کیشا. بۆ ماوه ی سه د سال به مردووی مایه وه و نه مجار زیندوو ی کرده وه و هۆش و گۆشی پی دایه وه و، ﴿قال: کم لبث؟﴾ پی ی

فەرموو: ماوەی چەند بە مردوویی ماویتەو؟ ﴿قال لبثت يوما أو بعض يوم﴾ کەسەیری دەورووبەری خۆی کردو لە دیاردەکانی دەورووبەری تێفکری، وتی: ماوەی مانەوێم لێرە بەمردوویی روژیک یان بەشیکی لە روژیک بوو. چونکە وەک دەلێن: ئەو کاتەی مرد تازە خۆرەلاتوو، کەزیندووش کراوەتەو دەمەو نێوارە بوو. ﴿قال بل لبثت مائة عام﴾ پەرەردگار فەرمووی: نەخەیر وا نیە، بەلکو تۆ سەد سال مردوویی لێرە بە مردوویی ماویتەو.

مامۆستا سید قطب دەفەرموێ: بەگۆڕەن تاقیکردنەوی نەدەمیزاد ئەم تاقیکردنەو حەسەییە واقعییە دەبێ لەو دەورووبەرە دیاردەیی و هەبووبین کە تێپەربوونی ئەو سەد سالە بەسەپێنی، ئەم دیاردانە لە خۆراک و ناوی خواردنەو کەیدا بەدی نەکراون، چونکە ئەوان هیچ گۆرانیکیان بەسەردا نەهاتبوو ﴿فانظر إلى طعامك وشرابك لم يتسنه﴾ سەیری خواردەمەنی و ناوی خواردنەو کەیی خۆت بکە هیچ گۆرانیکیان بەسەردا نەهاتوو.. کەوابوو دەبێ ئەو دیاردانە لەخودی عوزەیر خۆی دا یان لە ولاغی سوارییە کەیدا هەبووبین، بۆیە فەرمووی: ﴿وانظر إلى حمارك ولنجعلك آية للناس﴾ سەیری گۆیدریژە کەت بکە! چۆن لاشەی پۆلکاوە و رزیو.. زیندووی دەکەینەو بۆ ئەوێ ئەم بەسەرھاتەیی تۆ کە لاشە کەت هیچ تیک نەچوو و ولاغە کەشت هەر لەپەنا تۆ بۆ ئەو ئاوا پۆلکاوە بیکەین بە نیشانەی بەدەسەلاتی خۆمان ﴿وانظر إلى العظام كيف ننشرها ثم نكسوها لحما﴾ سەیری ئیسقانی ولاغە کەت بکە! چۆن کۆیان دەکەینەو و ریکیان دەخەینەو ئەمجار بەگۆشت دایان دەپۆشین!!

مەوعیزە و ھەڵبەتە کەش ئەوێە کە بەفەرمانی پەرەردگار ئیسقانەکان چوونەو پەنا یەکترو ریکخراوەو، بەگۆشت داپۆشرانەو و گیانیان تێچوو و لەپیش چاوی عوزەیر کە ئەو خۆی هەر لەپەنا گۆیدریژە کەییەو و

بوو بوو، هیچ گۆږان و رزین و پۆلکانی به سەردا نه هاتبوو، خوارده مه نی و
 ناوی خواردنوه که ی هیچ نه گۆږابوون، نه مه له کاتی کدا که لاشه ی
 ولاغه که ی لاشه ی خۆی خواردن و خواردنوه که ی له ژیر کاریگمیری یه ک
 ناوو هه واودا بوون و، له یه ک شوین بوون، که وابی نه مه ش نیشانه یه کی
 تری گه وره یی و به ده سه لاتی خودایه و ره های ی و بی پایانی ده سه لاتی
 په روه ردگار ده گه یه نی، بۆ نه وه ی به عه مه لی عوزه ی ر پیغه به گمیری تی بگا و
 بزانی: خدا چۆن مردوو زیندوو ده کاته وه!

نیت ر نه م پیاوه ﴿فلما تبين له﴾ که به چاوی خۆی نه م تاقیکردنه وه ی
 یینی و، ههستی به م ده سه لاته و توانا ره های ی په روه ردگار کرد ﴿قال اعلم
 أن الله على كل شيء قدير﴾ وتی: ده زانم به چاوی خۆم دیتم که
 په روه ردگار ده سه لاتی به سهر هه موو شتی که دا هه یه وه رچی بیه وئ
 ده یکا!

هه زو ناره زۆی د لنبابوون له ناخی هه زه تی نبیراهیم دا

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أُولَئِم
 تُؤْمِنُ قَالَ بَلَىٰ وَلَئِنْ لَيُطْمِئِنَّ قُلُوبُ قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ
 الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ أَجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ
 أَدْعُهُنَّ يَأْتِيَنَّكَ سَعْيًا وَاعْلَمَنَّ أَنِ اللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢١٠﴾

نه مجار دوا ی راناندنی نه م سهرگوزشته و تاقیکردنه وه سهرگوزشته و
 تاقیکردنه وه به کی ترمان بۆ راده نوینی نه ویس تاقیکردنه وه نبیراهیمه و
 هه فرموی: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى﴾ نه ی
 موحه مه د نه ی ره به ر نه وه بۆ خه لک به گێره وه و یادی نه وه به که ره وه:

که ئیبراهیم وتی: پەروەردگارا! پیشانم بە دە زاتی ییچوونتان چۆن مردووی پۆلکای رزیو زیندوو دەکاتەو. ییگومان نەم پرسیارە لەبەر ئەوە نەبوو برۆای بە زیندوو بو. ئەوە نەبی، یان گومانی لە ەسەلاتی خودا دا ەبی، بە لکو ەزو ئارەزو ەکی ەروونی بوو شەوقیکی رۆحیی بوو بو بە چاوپینینی ئەو نەیتی بە خودایی بە کە زیندوو کردنەو ەبە، ئیبراهیم ویستی بە چاوی خۆی ببینی دەستی قودرەتی خودا چۆن ئەو کارە گەرنگە ئەنجام دەدا.

بۆ ئەوەی تام و خوشی ئەو بینینە دل خوشی بکا و ئارامی بە گیانی بدا و ماوە پەک لەو کەش و ەوا یە سەر سوڕ هینەرەدا ەناسە بدا و خوشی بینینی ئەو دیمەنە شادی بکا. ئەگینا ئیبراهیم لە پەلای ەم بەرزی بیرو برۆا و ئیمان پتەویی دا بوو ﴿قال أولم تؤمن﴾ پەروەردگار پێی فەرموو بۆچی برۆات بە زیندوو کردنەو ی مردوان لە لایەن ئیمەو نیه؟ ﴿قالبی ولكن لیطمئن قلبي﴾ ئیبراهیم وتی: پەروەردگارا! بە ئی: من برۆای تەواوو دامەزراوم بە رەهایی دەسەلاتی ئیو ەبە، ئیمانیککی تۆکمەو بە ەتیزم بە زیندوو بوونەو ەبە، بە لام ەزیککی گیانی و داخوازیکی دل و ەروونە بو ئەوەی ئارامی تەواو بە دل و گیانم بگا، پەردەم بۆ لەسەر ئەو نەیتی بە بۆ لابەری و تامی ئەو خوشی بە بکەم.

پەروەردگار بە لوط و کەرەمی خۆی ئەم ویست و داخوازی بە ئیبراهیمی پەسەند کردو ئەم ریزە ی لی نا کە بە چاوی خۆی تاقیکردنەو ی زیندوو کردنەو ی پیشان بدا ﴿قال فخذ أربعة من الطیر فصرهن إليك﴾ پەروەردگار فەرموو: چوار بەلندە بگرەو لە خۆتیان نزیک بکەرەو ە چاک سەرنجیان بەرێ، چاک شیوەو روخساریان ببینە تا دوایی بیانناسیتەو ە ﴿ثم اجعل علی کل جبل منهن جزءا﴾ ئەمجار سەریان بپرەو پارچە پارچە یان بکە پارچە کانیا بە تیکە لاوی لەسەر کێو کانی دەور و بەرت

داینی ﴿ثم ادعهم یأتینک سعیا﴾ ئەمجار بەناوی ئیمەو بە بانگیان بکە،
 پروانە: چۆن ئەندامەکانیان جاریکە تر کۆدەبنەو و دەچنەو پەنا یەکتەری
 ریک ئەخرینەو و گیانیان تی دەچیتەو و سەرلەنوی زیندوودەبنەو و
 بەراکردن دینەو. بۆ لات! سەرنجیان بەدەری چۆن لە شیوە و روخساری
 خۆیاندا زیندووکراونەو و هیچ زیاد و کەمیا زیندەنەو. ﴿واعلم أن الله
 عزیز حکیم﴾ دڵنیابەو چاک بزانی کە پەرور گار دەسەلاتی رەهای هەیه
 لە بوونەو و دەر داو چی بوی ئەنجامی دەدا. لە هەموو کاروباریکی دا داناو
 زانیو نیشی بێ حیکمەت ناکا. ئیبراھیم بەچاوی خۆی نەینی ژبانی
 بین، بالەندە ی بینین گیانیان تیدا نەما بوو جەستەیان هەنجن هەنجن
 کرابوو. هەر پارچە یەک لە لاشەیان فری درابوو سەر لوتکە شاخیک، کەچی
 بە فەرمانی خودا سەرلەنوی گیانیان تی چوو و، بێگومان نەینی گیان
 (روح) زانی و چۆنەتی یە کە شتیکی تایبەتمەندی پەرور دگەرە ﴿قل
 الروح من امر ربي﴾، جگە لە خودا کەس چۆنەتی کە نازانی و بۆ
 کەسانیک کە خۆی مەیلی لی بێ سوچیکی ئەو نەینی یەیان بۆ دەر دەخا.

لە نایەتەکانی پێشوردا جەختی لە سەر زیندووبوونەو کردو ئەو ی
 چەسپاند کە ئادەمیزاد لە رۆژی قیامەت دا زیندوودەکرینەو بۆ
 وەرگرتنەو ی سزاو پاداشتی خۆیان، ئیتر لێرە بەولایە باسی گەورەیی مال
 بەخشین لەریگە خۆدا دا دەکا. ریگە خۆداش زۆرن، وەکو
 بلاوکردنەو ی زانیاری و زانست و هەولدان بۆ قەلاچۆکردنی نەزانی و
 هەژاری و نەخۆشی، گەورەترین ریگە یە کیش کە مالی تیدا خەرج بکری
 جیهاد و تیکۆشە بۆ بەرزکردنەو ی وشە (لا اله الا الله) و
 بلاوکردنەو ی نایینی پیروزی ئیسلام.

بێگومان قورئانی پیروژ لەچەند شوینی کا خەلکی هەلناو بۆ
 مالبەخشین چونکە مالبەخشین ریگە و هۆکارە بۆ دەولەتمەند بوون و

چەسپاندنی خۆشگوزەرائی و کامەرائی بۆ گشت ئادەمیزاد، واسیتە و
هۆکاریکی تایبەتی یە بۆ پاراستنی عیززەت و کەرەمەتی گەل و نەتەو و
تیکشکانی دوژمنانی، هەر گەل و هۆزیک بەخیلی بەمال و دارایی بکا و
لەجیهادا سەرفی نەکا، نەو ییگومان ژێردەستی و کۆیایەتی تەنگی
پێ هەلدەچنی و لەهەموولایەکەو نەتەوکانی تر گەلەکۆمەکی لی
دەکەن، تێیان بەردەبن.

دەلێن ئەم نایەتە لەشانی عوسمانی کۆری عەفغان و عەبدوڕپەحمانی
کۆری عەوف دا هاتۆتە خوار.

عەبدوڕپەحمانی کۆری عەوف هاتە خزمەت پیغەمبەر و چوار هەزار
دیرەمی بە خێرو کۆمەکی بۆ جیهاد پیشکەش کرد و وتی: ئەم
رەهبەری خۆشەویست! هەشت هەزار دیرەم هەبوو، چوار هەزاریانم بۆ
مال و منداڵەکانم بەجێ هێشتوو، چوار هەزاریشم بەقەرەز داوە
بەپەرەردگار. ئێتر پیغەمبەر فەرمووی: خودا بەرەکەت بخاتە ناو ئەو
بەجێت هێشتوو و ئەو بەخشیوتە.

عوسمانی کۆری عەفغانیش وتی: ئەم پیغەمبەری خودا ﷺ | منیش
هەرکەسیک دەیەوێ بچیتە غەزای تەبووک و کەل و پەلی پێوستی نیە
من بۆی دا بین دەکەم، ئەو بوو کۆمەکی بە موسوڵمانان کرد بەهەزار
و شتر بە کەل و پەلەکانیانەو هەزار دیناریشی خستە بەردەم پیغەمبەر
ﷺ. ئێتر پیغەمبەر دەستی تێوەردان و دەیفەرموو: لەمڕۆ بەولاولە
عوسمان چی بکا زیانی پێ ناگا.

پاداشتی مالبه خشین له ریگهی خودادا

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَتَتْ سَبْعَ مَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَاءً وَلَا آذَى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٢﴾ قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذَى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ﴿٢٦٣﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾

لهو پيش نايه ته کانی قورئان، باسی زیندوو بوونه وهی روژی قیامه تیان کرد، نه وهیان روونکرده وه: که ناده میزاد هه سوویان روژی قیامهت زیندوو ده کرینه وه، پاداشی کرده وه کانی دونیا یان «ده ده گرنه وه، نه مجار لیپردها باسی فه فضل و گه ورهیی مالبه خشین له ریگهی خودادا ده کا.

هه لیه ته نهو شتانهی به ریگهی خودا (سبیل الله) حلیب ده کرین زورو هه مه جوړن، وه کو: بلاو کرده وهی عیلم و زانست، قه لاچو کردنی ده ردی

نەزانی و نەخۆشی و هەژاری....هتد. گەورەترین ریبازیکی کە مائی تیدا بیه خشرئ؛ جیهادو تیکۆشانە لەرێگەیی خودادا. واتە: جەنگان لەدژی دوژمنانی ثایین بۆ بەرزکردنەوهی ئالای ئیسلام.

قورنانی پیروۆز لە زۆر نایەتدا ئادەمیزادانی هەلناون بۆ مالبەخشین، چونکە مالبەخشین ھۆکارە بۆ دابینکردنی پێداویستی هەژاران و بۆ پاراستنی ناموس و کەرامەتی گەل و نەتەو و تیکشکاندنی دوژمنانی سەر سەخت و دەستدریژکار.

هەر گەل و نەتەو یەک بە خیل و دەست توچاو بێ، مال و دارایی خۆیان لەرێگەیی خودا خەرج نەکەن، ژێردەستی و زەلیلی بەشیانە، خەلک تەماعیان تێ دەکەن!

زانایان دەفەرموون ئەم نایەتە لە شانی حەزەرەتی عوتماندا ھاتۆتە خوارئ.

ئەبو سەعیدی خودری دەلئ: بەچاوی خۆم پیغەمبەرم بینی ھەردوو دەستی بەرزکردبوو، نژای بۆ عوتمان دەکرد، دەیفەرموو: خودایە! من لە عوتمانی کۆری عەفقان رازیم، خودایە! تۆیش لئ رازی بە! بەم شتوێ دەست بەرزکردنەو مایەو. تا شەبەقی بەیانی دا، ئیتەر ئەم نایەتە ھاتە خوارئ؛ کە دەفەرموئ: ﴿الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نمونەیی ئەوانەیی کە مال و دارایی خۆیان لەرێگەیی خودادا دەبەخشن ﴿كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنَابِلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ﴾ وەکو نمونەیی دەنکە تۆویک وایە: کە لە زەوی یەکی بەپیت و بەرە کەتدا بچینرئ، ھەوت گۆلە دانەوێلەیی لئ شین ببو، لەھەر گۆلە دانەوێلەییکیان دا سەد دەنگی تیدابئ ﴿وَاللَّهُ يَضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ پەرورەدگار لەو ئەندازەییەش بۆ کە سێک مەیلی لئ بئ بۆی زیاد دەکا. ئەو رێژەیە دووچەندانەو چەند چەندانە دەکاتەو ﴿وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ گەنجینەو دارایی خودا

بەرفراوان و رەهایە . چەندیکی لێ بێهەشی لێی کەم ناییتەو، ناگادارو
زانایە دەزانێ کێ شیاوی زیاده پێ بەخشینه ..

ئەوانە پەسپۆرن لە کشت و کالدا دەلێن: دەنکە گەنمیک زیاتر لە
گۆلە گەنمیک لێ شین دەبێ، وا دەبێ لە دەنکە گەنمیک یان دەنکە
زورپاتیەک چل گۆل بگرە پەنجاو شەصت و هەفتاشی لێ پەیدا دەبێ و
جاری وا هەیه، تەنها گۆلە گەنمیک زیاده لەسەد دەنکی تێدا دەبێ.

لەم نایەتەدا پەرورەدگار حال و چۆنیەتی پاداش وەرگرتنەوێ ئەوانە
کە مال و دارایی خۆیان لەریگەیی خردادا خەرج دەکەن شوپهانوو . بە
زیادبوون و زۆربوونی ئەو دەنکە گەنمەیی کە دەچێرێو ئەو دەنکانەیی لێ
دەکەونەو .

جا وەنەبێ وشەیی ﴿فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ تاییەت بێ بە جیهاد و جەنگ
کردن لەپێی خودادا، بەلکو هەموو کاریکی بەسوود بۆ دین و دنیای
موسولمانان دەگریتەو . وەکو بلاوکردنەوێ عیلم و زانست و دروستکردن
و نامادەکردنی کەرەستەیی جەنگ و حەج کردن و بەرگری کردن لە
ولات .... هتد .

عیمرانی کۆری حوصەین لە پیغەمبەرەو فەرموودەیک دەگێریتەو
کە دەفەرموێ: (مَنْ أَرْسَلَ بِنَفَقَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَقَامَ فِي بَيْتِهِ، فَلَهُ بِكُلِّ دَرْهَمٍ سَبْعُمِائَةِ دَرْهَمٍ
ثُمَّ تِلَا هَذِهِ الْآيَةِ: وَاللَّهُ يَضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ) واتە: هەرکەسێک نەفەقەو تفاق بنێرێ
بۆ غەزاو بۆ خۆی نەچیو لە مالهەو بێنیتەو ئەو لە رۆژی قیامەت لە
شوینی هەر دیرەمیەک پاداشی حەوت سەد دیرەمی دەدریتێ، کەسێک
لەریگەیی خودادا غەزا بکاو مال و دارایی تێدا سەرف بکا لە شوینی هەر
دیرەمیەک پاداشی حەوت سەد دیرەمی هەیه، ئەمجار حەزەرەت بۆ
زێدە دڵیایی نایەتی ﴿وَاللَّهُ يَضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ خۆیندەو . خودا بۆ
کەسێک بیهوێ خێرو پاداشی بۆ دووچەندانەو چەند چەندانە

دەکاتەوه!!

نیمامی ئەحمەدیش لەئەبو عوبەیدەووە فەرموودە یەك دەگیرێتەووە:
 دەفەرموێ: (من أنق نقة في سبيل الله فبسعائة ومن أنق على نفسه وأهله، أو عاد
 مريضاً، أو ماز أذى فالحسنة بعشر أمثالها، والصوم جنة مالم يحرقها، ومن ابتلاه الله عز وجل
 ببلاء في جسده فهو له حطة) وروی النسانی بضعه في الصوم.

ئەو مالبەخشینە کە پاداشی دەدرێتەووە لای خودا پەسەندە ئەوێە
 کە چەند مەرجیکی تێدا بیتە جی، مەرجەکانیش ئەمانەن: نابێ منەت و
 شانازی بەسەر مال پی بەخشراوە کەدا بکاو، نابێ چاوەروانی پاداشی
 ماددی لی بکا! نیتەر ئەوانە ی بەخشندەو خێرخوازان و منەت بەسەر چاکە
 لەگەڵ کراواندا ناکەن و بە چاویاندا نادەنەو، پاداشتی تەواویان لەلای
 خودا بۆ نامادە کراوە، پاداشتی زۆرو زەبەندەو بێ ئەندازە، سەر بەست و
 دلخۆش، ئەو رۆژە ی کە خەڵک ترسیان لی دەنیشی ئەوان ترسیان نیە،
 ئەو رۆژە ی خەڵک بەخیل و چڕ و غەمناک و دلناخۆش ئەوان رووگەش
 و دلخۆش.

بێگومان قسە ی خۆش و رووبەر و بوونەووە ی سوالکەر بە رووبەکی
 خۆشەو زۆر خێترە لەبەخشینێک کە منەت و شانازی بە دواوە بی،
 چونکە صەدەقەو خێرکردن و بەخشین بۆیە دانراوە دەستی تەماعکاری
 فەقیرو هەژاران کەم بکریتەووە. بۆ ئەوێ فەقیرو نەبوو چاوی تەماع
 نەبێ مائی دەوڵە مەندو رقیان لە خاوەن سامان نەبیتەو، منەتێان و
 شانازی کردن بەسەر مال پی بەخشرادا ئەو مەبەستە پیرۆزە پێشیل دەکا.
 پەرەردگار بێ ئاتاجە لە مالبەخشین و خێرکردنی خاوەن سامان، بۆ
 خۆی دەتوانی رزق و رۆزی هەموو کەس بدا، بەلام حیکمەتی خودا وایەو
 مەبەست تاقیکردنەووەو نیمییحانی خودا پێداو ساماندارە، ناخۆ تاج
 ئەندازە یەك دەستی دەچیتە مائی خۆی لی دەبەخشی! هەروەها

تاقیکردنه‌وی هه‌ژاره، ناخۆ تا چ راده‌یه‌ک خۆگرو به‌صه‌برو ئارامه!!!
 نه‌مجار هه‌ر بۆ ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار ماکی ره‌وشتی منه‌تکردن و
 شانازیکردن به‌سه‌ر مال پی‌به‌خشاو‌دا له‌ بیخ ده‌ریستی و ه‌صفی به‌نده
 به‌خشنده‌کانی ده‌کا به‌وه که منه‌ت به‌سه‌ر مال پی‌به‌خشاوه‌کاندا ناکهن و
 «فهرموی: ﴿الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نه‌و خودا‌ناسانه‌ی مال
 و دارایی خۆیان له‌پیناو به‌رژه‌وه‌ندی ریگه‌ی خودادا خه‌رج «ه‌که‌ن،
 یارمه‌تی جه‌نگاوه‌رانی نیسلام «ه‌ن، کۆمه‌کی به‌شاگردانی زانسته
 پیوسته‌کانی نیسلام ده‌که‌ن، پیداو‌یستییان بۆ دابین ده‌که‌ن، یارمه‌تی
 هه‌ژاران و بی‌نه‌وایان ده‌ده‌ن. ﴿ثُمَّ لَا يَتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مِنْهَا وَلَا أَذَى﴾
 له‌گه‌ل ئه‌وه‌ش‌دا به‌شوین نه‌و مالبه‌خشین و یارمه‌تیدانه‌دا هیچ منه‌ت و
 شانازی ناکهن، یارمه‌تی و مالبه‌خشینه‌کانیان به‌چاوی یارمه‌تی‌دراوه‌کان‌دا
 ناده‌نه‌وه، دل‌یان به‌ منه‌ت به‌سه‌ردا کردن و شانازی به‌سه‌ردا کردن ناخۆش
 ناکهن، نه‌وانه ﴿لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ لا خوف علیهم ولا هم یحزنون»
 لای خودای گه‌وره پاداشی زۆر باشیان بۆ ناماده‌کراوه، له‌و رۆژه‌دا که
 هه‌موو که‌س ترسی لی ده‌نیشی و تینیان بۆ دئ، نه‌وان هیچ ترسیان له
 سه‌ر نیه‌و تروشی غه‌م و نا‌ره‌حه‌تی نابن، چونکه نه‌وان له‌به‌ر ره‌زامه‌ندی
 په‌روه‌ردگار مال و دارایی خۆیان به‌خشیوه‌و به‌شوین مالبه‌خشینه‌که‌یان‌دا
 هیچ منه‌ت و شانازی‌یه‌کیان به‌سه‌ر مال پی‌به‌خشاوه‌کان‌دا نه‌کردوه‌و،
 وته‌ی ناب‌ه‌ج‌یان به‌رامبه‌ر نه‌کردوون، چونکه ﴿قَوْلَ مَعْرُوفٍ وَمَغْفِرَةَ خَيْرٍ
 مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذَى﴾ ته‌نانه‌ت وته‌یه‌کی باش و ره‌تکردنه‌وی داوای
 سوآل‌که‌ر به‌شتیوه‌یه‌کی جوان و چاوپۆشین له‌هه‌له‌و نیل‌حاحی داوا‌کارو
 هه‌لس و که‌وتی، باش‌تره له‌خیر پیکردن و یارمه‌تیدان و مالبه‌خشینی‌ک
 که به‌شوینی‌دا منه‌ت و شانازی به‌سه‌ردا بکری، یان جتیوی پی‌بدری!
 ﴿وَاللَّهُ غَنِيٌ حَلِيمٌ﴾ په‌روه‌ردگار بی‌تاجه له‌ مالبه‌خشینی ئاده‌میزادو چ

پیتوستیه کی بهوه نیه؛ به لکو نهو. تاقیکردنه وه یه بۆ خاوهن سامان و دهوله مه ندان، خودا به صبرو نارامه کهوا زوو به زوو سزای منه تکاران و شانازی کهران ناداو، مؤله تیان ده دا بۆ ماوه یه کی تر، یان بۆ روژی قیامت!!

نه مجار دوا ی نهو ی که پاداشی نهوانه ی دیاری کر. که مالی خویان ده به خشن و به شوین مال به خشینه که یان دا هیچ منهت و شانازی به سهر خیر پیکراوه کا ندا ناکه ن و ویزدان یان ده گاته نهو ناسته به رزه و راستال ده بن، نیترووی خیطاب ده کاته موسولمانان؛ که هدرگیزاو هدرگیز و نه که ن و خیر و خیراتیان پوچ نه که نهوه به منهت و شانازی کردن و جنیودان، ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى﴾ نه ی نهو که سانه ی که پرواتان به ناینی نیسلام کردووه و موسولمان بوون، هدرگیزاو هدرگیز نه که ن خیر و خیراتان به هو ی منهت کردن و شانازی جنیودان - پوچ مه که نهوه ﴿كَالَّذِي يَنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ وه کو نهو که سه ی مال و سامانی خوی ده به خشی بۆ ربابازی و خۆ ه لکیشان و پرواشی به خوداو روژی دوا یی نیه. نهو ﴿فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ﴾ نموننه ی نه م کابرایه ی که مال به خشین ی بۆ ربابازییه، نه م دل ره قه ی که هیچ نیمان و پروایه کی له دل دا نیه، دل ره قی کی له خودا نه ترسی واه که به پهرده ی رییا و دل ره قی به که ی خوی داپوشیوه، نهوه وه کو: به ره ه لیسو و که یه کی ره ق و ته ق وایه، که هه ندی گل و خۆ لی به سه ره وه بی و له پیش چاو به رده که دیار نه بی (واته: وه کو چۆن گل و خۆ له که ره قی به رده که ی داپوشیوه و وی ده چی که سیک هه بی تهماعی نهوه ی هه بی شتی لی برونی، دلی نهو کابرایه ش ناوا ره قه و پهرده ی رییا داپوشیوه، وی ده چی که سانیک هه بن وازان نه م کابرایه مال به خشینه که ی له بهر خاتری خودایه!!

﴿فَأَصَابَهُ وَاِبِلٌ فَتَرَكَ صَلْدًا﴾ بارانیکى قهتره گه وره و لیزمه ناسای
 لى بدا، همرچى گل و خۆلى وابه سر بمرده كه وه لای بهرئو ره قى و
 بئى كه لكى بمرده كه دهر بكه وئو بارانه كesh لهو ناسته نه روه كى پئى شين
 بئو نه ميوه يه ك پئى بگه يه نئى، ناواهيش خيرو خيراتى كابرای رييا باز بئى
 خيرو شيوى پاداش نيسو رۆزى قيامت هيچى ده ست ناكه وئى!
 ﴿لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مَّا كَسَبُوا﴾ نهو رييا بازانه ناتوانن هيچ سوو ديک
 به ده ست بينن له پاداشتى نهو مالبه خشينه ي كه به رييا بازى نه نجاميان
 داوه، نهو رييا كارانه كرده وه كانيان كرده وهى كافرو خودانه ناسانه ﴿وَاللَّهُ
 لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ خودا گل و گروى خودانه ناس و كافر هيدايت
 ناداو پشتگيريان ناكاو، له رۆزى قيامت دا مابه پوچيان ده كا.

مالبه خشين له بهر خاترى خوداو مالبه خشين له بهر هوى تر

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ
 كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَثَقُلَتْ أَكْلُهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِيبْهَا وَابِلٌ
 فَطُلَّتْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾ آيَةُ أَحَدُكُمْ أَن تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ
 مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ
 الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضِعْفًا فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ
 فَاحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٦﴾

﴿مثل الذين ينفقون أموالهم ابتغاء مرضات الله وتثبيتاً من أنفسهم﴾
 نمونده ي نهوانه ي كه مال و سامانى خويان ده به خشن له پيناو ره زامه ندى
 بهر وه ردگار داو، راهينانى نهفس له سر سه خاوه ت و پا كرده وهى له

چلکی ماده و دامرکاندنی دل و دەروونی خۆیاندا ماله کهیان ■ به خشن،
 بەدلێکی پر له ئیمان و ئیمانیکی قوول و رهگ داکوتاو خیر ■ خیرات
 ده کهن، بر وای پتەویشیان به پاداشی خودا ههیه، نمونە ی ئه مانه
 ﴿کمثل الجنة ربوة﴾ وه کو نمونە ی باخیک وایه به ته پۆلکه یه که و ■ که
 زه ویه که ی به پیت و به ره که ت بی و نه رمان و گیل زۆریی ﴿أصابها وابل
 ۱۱ ت اکله اضعفین﴾ بارانیکی قه تره گه وره ی به سهردا بیاری و هه وایه کی
 صاف و گهش و ناکهری لی بدا؛ ئیتر نه و باخه دووقات و دوو چەندانە ی
 خۆی - له غهیری نه و شوینه دا - به رو بووم وه به ریتی و خیر و خیراتی لی
 بکه ویته وه ﴿فإن لم یصبها وابل فطل﴾ خۆ نه گه ر بری کات بارانی تیرو
 ته سه لی لی نه باری، نه وه به هۆی جیگه ی له بارو هه واسازی رشینه باران
 و شه ونمی لی بیاری و به رو بوومی خۆی بداو، خیر و خیراتی لی ده سه به ر
 بکری، ﴿والله بما تعملون بصیر﴾ خودا به کر هه و کردارتان بیناو زانایه،
 هه یچی لی هون نابێ...

﴿أیو﴾ أحدکم أن تكون له جنة من نخيل وأعناب تجري من تحتها
 الأنهار له فيها من كل الثمرات واته: نه ی نه و که سه ی مال و سامانی
 خۆت ده به خشی به رییابازی و بۆ ناو شوهرت! ئایا پیت خۆشه که
 باخیک هه بی دارخورماو میو هه نارو هه رمی و جۆره ها داری به ردار ی
 تیدابن، به ژیر داره کانیدا جۆگه و جۆار بکیشن و دارو دره خته کانی ناو
 بدا، هه مو هیواو ته مای دونیات هه ر نه و باخه بی، به ته مابی سوود و
 قازانجی بۆ خۆت و بۆ منداله کانیشته هه بی؛ ﴿وله ذریة ضعفاء﴾ چه ند
 زارۆک و خیزانی زۆرو ساواشت هه بی، بۆ خۆشت پیرو که نه فته بووبی و
 توانای کارو کاسبیت نه مابی و، منداله کانیشته پی نه گه یشتب و خۆیان پی
 به خپو نه کری ■ جایی بژیوی تو دابین بکه ن، جگه له و باخهش هه یج
 سه رچاوه یه کی بژیوی ترت نه بی ■ جا نه م باخه که به م شیوه جیگای هیواو

ئاواتت بئ، له نكاويك ﴿فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ﴾ وەيشوومەو
رەشەبای سەخت و ناگراوی لی بداو بیسوتینی و ویران و تارو مار ببی،
ئەمە وینە ی حالی تۆیە: کە بەرپیا مال ببەخشی، یا منەت و شانازی
بکە ی بە مالبەخشینە کەت، کە هیچ سوود و قازانجیکت دەست ناکەوی و
لەناکامی کردارە کانتدا جگە لە ناخ و ئۆفیشت لە دەست دەرجوون زیاتر
هیچت دەست ناکەوی. ئەمە لە کاتی کدا کە تۆ لە روژی قیامتدا زۆر
پتووستیت بە پاداشی کر. ەو کانت هەیه، بەلام هیچت بە دەستەو ە نیە.
چونکە ەیشوومە ی زریانی ریا بازیت هەموو کردارو کر. ەو ە یەکی تۆ ی
پوچ کردۆتەو ە ﴿كَذَلِكَ يبين الله لكم الآيات لعلکم تتفکر﴾ نابەو
شیو ە روون و ناشرایە پەرو ەردگار نیشانە ی گەورە یی خو ی. بەلگە ی
نهیتی شەریعت و مەبەست و سوودە کانی بۆ ئیو. ناشرکرا دەکا، تاکر
ئێو بە چاویکی وردبینی ەو ە سەیری رووداو ە کان بکەن، بەبیرو ەو شیک ی
تەواو ەو ە تیبفکرن و پەندو ە عیبرەت ە ەربگرن و لە مەبەستە کان حالی ببین،
مالبەخشین و کردارو چاکەو گوشتارتان بۆ ەزامەندیی خودا بۆ و ریا بازی
تیدا نەکەن.

بەخشینی مالی باش خیرە نەک مالی بیس

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا
أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ
بِأَخْذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٧٧﴾

ئەمجار دوا ی ئەو ە ی لە ئایەتی پێشرودا باسی ئەو ە ی کرد: کە
پتووستە مالبەخشین تەنها بۆ ەزامەندیی خودا بۆ و مەبەست

پاک کردندهی نهفس بی، ریبابازی تیدا نهبی، نهوهشی بهیان کره که نابی بهشورین مالبهخشینه کهدا منهت و شانازی بکا، نابی قسهی سووک و جنیو به مال پی بهخسراوه که بداو ههلوستیک نهوینی ههژاره که دلگران بی. نهوجا لیره دا دپته سهر باستیکی ترو له نایهتی داهاتوودا نهوه روون دهکاتهوه کهدهبی مال بهخسراوه که مالیکی باش بی و نهوعیهتی چاک بی، دهفهرموی: ﴿یا ایها الذین آمنوا أنفقوا من طیبات ما کسبتم و ما أخرجنا لکم من الأرض﴾ پیش رافه کردنه که دهبی نهوه بزانی که هوی هاتنه خواره وهی تم نایهته - وه کو حاکم و تیرمزی و نیبنوماجه له بهرانی کوری عازه بهوه دهگیر نهوه دهلی: تم نایهته دهر باره ی تیمه ی نه نصار هاتوته خورای؛ تیمه خاوه نی باخه خورما بووین، هی و امان هه بوو، به گیره ی کهم و زوری دارخورماکانی و ریژه ی دلفراوانی خوی، خورمای بومزگهوت دههینان، ههژارو نه دارای مزگهوتی مه دینه لیبیان ده خوارد، جا هی و ا هه بوو که حزی له خیر کردن نه بوو، دهچوو چی هیشووه خورمایه کی وشکه له و شهر ابروو و بی تام بوایه نهوه ی لی ده کرده وه دهیهینا به پهتیک له نیوان دوو کوله که ی مزگهوتی پیغه مبهردا دهلی: هواسی و پی و ابو نه مه ی به خپرو چاکه بو. ه نووسری، نیر تم نایهته له شانی نه وانه دا هاته خورای که دهفهرموی: ﴿یا ایها الذین آمنوا أنفقوا.... الآية﴾.

نه بو داودو نه سانی و حاکمیش له سه هلی کوری حنیفه وه دهگیر نهوه ده لین: هه ندی له موسولمانانی مه دینه دهچوون میوه و بهروبوومی خرابیان ده کر. به خپرو بهزه کات دهیان دا به هه ژاران، نیر تم نایهته هاته خورای که دهفهرموی: ﴿ولا تیمموا الخیث منه تنفقون.... الآية﴾ حاکم ریوایه تیکی تری ههیه له جابیره وه. ه یگیریتسه وه دهلی: پیغه مبهردا فهرمانی پیکردین به زه کاتدانی سهر فیتره، بو ههر سهری

خىزىنى مەنىك خورما. پىاويك خورماي خراپى ھىنا بۆ زەكاتى سەرفىترە، ئىتر ئەم ئايەتە ھاتە خوارى كە دەفەرموى: ﴿يا أيها الذين آمنوا أنفقوا من طيبات ما كسبتم ولما أخرجنا لكم من الأرض﴾ ئەى ئەو كەسانەى موسولمانن و پرواتان ھەيە. فەرمانتاتان پى دەكەين كە لە چاكتىنى مال و دارايى خۆتان بىەخشىن، چ بەروبووميكتان باش و بەنرخە لەئەو خىرو خىرات و زەكات بەن، جا ئەم مال و دارايىيە پارە يان ئاژەل يان دانەويئەو ميوەو كالای بازىرگانى بى يان كان و شتى دۆزراوہى ژىر زەوى بى!

لە ئايەتتىكى تردا خودا دەفەرموى: ﴿لَا تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تَحِبُّونَ﴾ العمران/۹۷. پاداش و چاكتەن بۆ نانسرىو ناگەنە پلەى چاكتەكاران ھەتاكو لەو مال و دارايىيە نەبەخشىن كە خۆشتان دەوى. ﴿ولستم بأخذيه إلا أن تغمضوا فيه﴾ چۆن ئىوہ شتى وا دەكەن و دەچن لە مالى خراپ دەبەخشىن! خۆ ئىوہ بۆ خۆتان ئەگەر لەو مالە خراپەتەن بدريتى دلتان پروا نادا وەرى بگرن مەگەر چاوى خۆتانى لى بنوقىن!

ئەگەر يەككىك لەئىوہ قەرزى لەسەر خەلك بىو لەو جۆرە مالە خراپە قەرزەكەى بۆ پىنئىتەوہ، بەھىسابى مالى باش. ەرى ناگرنەوہ مەگەر لەنرخەكەى دابشىكىن! دەى چۆن رازى دەبن ئەوہى بۆ خۆتان ناتانەوى وەرى بگرن پىدەن بە خودا!؟

مافى ئىمە لەسەرتان ئەوہىە كە لەچاكتىن مالى خۆتان بىەخشىن!! ﴿واعلموا أن الله غني حميد﴾ ئەوہ بزانن كە خودا فەرمانتاتان پى دەكا بە مالىەخشىن و بەمالى باش بەخشىن - ئەو خۆى ھىچ ناتاجى بەو مالە نىوہ خودا بى ناتاجە لە مالىەخشىنتان و بى ناتاجە لەھەموو بوئەوہر، چۆنكە پەروەردگار كە فەرمانتاتان پى دەكا بە مالىەخشىن: بۆ سوودو قازانجى خۆتانەو بۆ دەستەبەر بوونى يەكسانىو، بەرامبەر بوونە لەئىوان

دەولە مەندو ھەژاردو، بۆ تاقیکردنەوی ئیوہیە.

کەوابی نابێ بەبەخشینی مالی خراب ز بێ نرخ: بەتەما بن لەخودا
نزیك ببنەو! لەلایەکی ترەو خودا شیایو ھەموو شوکرو سوپاسیکە
لەسەر کردارو گوشتاری، لەسەر بەدیھێنان و یاساو نیعمەت و
قەزاوقەدەری. دەی بەشیک لە سوپاس و ھەمدی خودا ئەوہیە کە مالی
باش و بەنرخ و خۆشەویست لەپێناو رەزامەندی ئەودا بێەخشی.

شەیتان نادەمیزاد دەترسینی دەلی مالبەخشین ھەژارت دەکا

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِّنْهُ
وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٨﴾ يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ وَمَن يُؤْتَ
الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾

﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ﴾ شەیتان دۆژمنی
ئێوہیە، ختوکی دلتان دەداو ھەلتان دەنی بۆ رژدیو چروکیو
دەتاترسینی لە ھەژاریو نەدارایی و، ئەوہ دەخاتە دلتانەوہ کە ئەگەر
مال و دارایی خۆتان ببەخشن، لە شتی باش بەشی ھەژاران بەدن، خۆتان
ھەژار دەبن، وپرای ئەوہش فەرماتتان پێ دەکا بە خراپەکاری، ئەوہتان
دەخاتە دلەوہ کە لەترسی ھەژاریو شتو، تر کچ زیندەبەچال بکەن،
ھەلپەھەلپی مال و سامان کوکردنەوہ بکەن، سوودو ریبای بخۆن و گوێ
نەدەنە ھەلا! و ھەرام و ھەر خەریکی سامان کوکردنەوہ بن، ترسی
ھەژاریتان ھەبێ، ئەمانە ھەموویان بە فاحیشە دەژمێردرێن!

لێرەدا پرسیاریک ھەبە ئەویش ئەوہیە وشی (یعدکم) واتە: وادەتان
دەداتی بە فەقیربوون، کاتیکیش وەعدە بەکار دەھێنرێ کە بەلێندەر

بتوانی بەلێنه کە ی بینیتە جی، دە ی خو شەیتان ناتوانی خو ی ئادە میزاد
 هە ژار بکا. چونکە ئایە تە کە خو ی بە لگە یە لە سەر ئەو کە شەیتان درۆ
 دەکا، هیچی بە دەست نیە، کە واتە: چۆن خودا تە نکید لە سەر ئەو دەکا
 کە هە ژاریون بە دەست نەوی؟؟ کە وایی لێرە دا (یعدکم) بە مانا
 (یخوفکم) و واتە: «تانتەرسین، بۆ ئەوەش لە جیاتی (یخوفکم)
 (یعدکم) ی بە کار هێناوە بۆ زیدە موبالغە و جەخت کردن لە سەر ئەو
 تەخو یف و هە پە شە کردنە کە ی شەیتان ئەو ندە موبالغە ی تیدایە وە ک
 بلی ی هە ژار کردنە کە بە دەستی خو ی بی.

جا لە کاتی کە دا شەیتان دە تانتەرسین لە هە ژاری و فەرمانتان بە
 خراپە کاریی پی دەکا ئا لەو کاتە دا ﴿یعدکم الله مغفرة منه وفضلا﴾
 پەر وەرد گار بە لێنی لێخۆشبوونی خو یتان -بە هۆی پیغە مە برەو- پی
 رادە گە یە نی، لە پاداشی مالبە خشین و چاکە کاریتان دا گونا هتان رەش
 دەکا تەو، زیاد لەو هەش لە دنیادا مال و داراییتان بۆ زیاد دەکا و لە
 شو ینی مالبە بە خشاو هە کە هی تر تان دە داتێ ﴿والله واسع عليم﴾
 پەر وەرد گار خە زینە ی رە حنەت و بە زەیی فراوانە، چ بە لێنی ک بە دا
 نە نجامی دە دا، زانا و نا گادارە بەو شتە ی «بەبە خشن و پاداشی باشتان
 دە داتەو».

ئیمامان: بوخاری و موسلیم: حە دیثێکیان گێراو تەو: کە پیغە مە بر
 فەر موویە تی: (ما من يوم يصبح العباد فيه إلا ملكان ينزلان فيقول أحدهما: اللهم
 اعط متفقا خلفا، ويقول الآخر: اللهم اعط مسكاً تلقا) رياض الصالحين ص ۲۰۷.

واتە: هە موو روژی کە بە ندە کان روژیان لی دە بیتهو، دوو فریشتە دینه
 خوا رەو، یە کێکیان دە فەر مووی: خودایە! ئەو ی بە خشن دە یە تۆ لێ بۆ
 بکەرەو، ئەو ی تریشیان «فەر مووی: (خودایە! ئەو ی رژدو چروو کەو
 گیرە» تۆیش لی ی بگرەو».

﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا﴾
 پهروهردگار حيكمهت و ليزاني ددها بهو كه سانهی كه بيهوئ بيانداتي،
 كه سيكيش حيكمهتي پي درا، بيگومان خيرو بيړيكي زوري دراوه تي.
 جه ماوهري زاناياني نيسلام پتيان وايه حيكمهت بريتيه له زانست و
 تيگه يشتن و قورنان. حيكمهت تايبه تي پيغه مبهرايه تي نيه به لكو گشتي
 تروه هره ژوورووي پلهي حيكمهت پيغه مبهرايه تي، به حيكمهت
 ده توانري حقيقت و وه هم ليك جيا بكريته وه، فهرقي نيوان ختو كه
 (وه سوه سه) و نيگا بكري، ناميري حيكمهت: عه قل و ناوه زه. كه سيك
 :راني قورنان چي حوكم و نهيني تيديا، به عه قل ههستي به وه كر كه
 مالبه خشين چهند سوودو قازانجي هديه بو گهل و نيشتمان و بو خوودي
 خوشي، هدرگيز به وه سوه سهي شهيتان هه لناخه له تي و كو له مالبه خشين
 ناكاو چي بتواني له ريگاي خودادا سهرفي ده كا.

عبداللای کورپی مهسعود د فهرموئ: له پيغه مبهرم بيست
 ﴿هيفهرموو: (لا حسد إلا في اثنتين: رجل آتاه الله مالا فسنطه علىهلكه في الحق، ورجل
 آتاه الله الحكمة فهو يقضي بها ويعلمها) رواه احمد والبخاري والنسائي وابن ماجة.

واته: ههسوودي به خيلي باش نيه مه گهر له دوو شتدا نه بي؛
 يه كه ميان پياويك خدا مال و سامانيكي زوري پي دابي و زال بي به سهر
 به خشيني له كاري خيړدا، دوو ه ميان پياويك خدا حيكمهتي پيدا بي كاري
 پي بكاو فيري خه لكي تريشي بكا.. كه و ابو كه سيك خدا يارمه تي دابي
 بو فيريووني زانستي به كه لك به تايبه تي بو تيگه يشتني قورنان و نايين و
 شاره زايي بكا بو شوينكه وتني عه قل و هوش بيگومان خيرو چا كه ي
 دونياو قيامه تي دراوه تي و به خته وهري ههردوو دونيايه. ﴿وما يذكر إلا
 أولو الاباب﴾ سوود له زانست و هه ناگري و ناموزگاري كاري تي ناكاو
 به ياد خسته وه سوود مهند نابي، مه گهر خاوه ن عه قلتيكي ساخ و سهليم

که خیطابی شەرعی تی بگا و مانای کەلامی خودا بزانی!

بە کورتی ئادەمیزاد دوو ریگای لەبەرە، سێیەمی نیە، ریگای خودا، ریگای شەیتان، یا دەبی گۆی لەبەلێنی خودا بگرێ و پەپەرەوی ئامۆژگاری ئەو بکا، یان دەبی ملکەچی وەسوەسە و ترساندنێ شەیتان بی، ئاشکراشە کە سێک بەریگای خودادا نەپروا و گۆی بو بەلێنی خودا نەگرێ، ئەو بەریگای شەیتاندا دەپروا، چونکە تەنھا یەک بەرنامە هەیە حەق و راست بی ئەویش ئەو بەرنامەیە کە خودا داپرشتروە، جگە لەو بەرنامەیە بەرنامەکانی تر، ریگاکانی تر، ریبازی شەیتان.

قورئانی پیروژ زۆر جارو لە زۆر شوێندا ئەم حەقیقەتە دووبارە دەکاتەوە و جەختی لەسەر دەکا و هەولێ چەسپاندنی دەدا، هەتا بەلگە نەمینی بو ئەو گرۆھانەی کە دەیانەوی لەریبازی خودا لابدن و لافی حەقپەرستیش لی بدەن و پتیا و ابی کە ئەوان لەسەر حەقن، چونکە لێرەدا هیچ شک و گومانیک نیە کە تەنھا دوو ریگە هەیە، ریگەی خودا و ریگەی شەیتان، بەرنامەی خودا و بەرنامەی شەیتان، هەرکەسە بو خۆی ئازادە کام لایەنە هەڵدەبژیری با هەلبیژی!

خیر و مالبەخشینی نەینی و مالبەخشینی ئاشکرا

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهَا وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٢٧٠﴾ إِنْ تُبْذُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾

ئەمجار پاش ئەوەی کە پەرورەدگار ئادەمیرادی هەلنا بو مالبەخشین

له ریگهی خودادا، نهو» روون ده‌کاته‌وه که‌زاتی حق ناگاداره به چۆنیه‌تی هه‌موو مالبه‌خشینی‌ک، ده‌زانی نهو ماله له خوداپه‌رستی‌دا یان له تاوانکاری‌دا خه‌رج کراوه، ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ هه‌رچی خه‌رج بکه‌ن له مال و دارایی» بیه‌خشن، یان نه‌زو فۆتۆی بکه‌ن، بۆ خودا بی، یان بۆ ریبازی بی، نه‌وه بی‌گومان خودا پی‌ی ده‌زانی و ده‌زانی به‌ کۆ دراوه، له‌خیرا سه‌رف کراوه یان له‌شه‌ردا خه‌رج کراوه پاداشی چاکه به‌ چاکه ده‌داته‌وه، سزای توندو تیژی‌شی ناماده‌کردوو و بۆ تاوانکاران، سته‌مکارانیش له رۆژی قیامه‌تدا هیچ پشت و په‌نایه‌کیان نیه، نه‌وه سته‌مکارانه‌ی که رۆژیان له مالبه‌خشین‌دا کردوو» که‌س نیه کۆمه‌کیان پی بکا.

﴿إِنْ تَبَدُّوا الصَّدَقَاتِ فَنِعْمًا هِيَ وَإِنْ تَخْفَوْهَا وَتَوْتَوْهَا الْفُقَرَاءُ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيَكْفُرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ﴾ نه‌گه‌ر به‌ناشکرا مال بیه‌خشن و خپرو خیرات بکه‌ن به‌و مه‌به‌سته‌ی که ببن به سه‌رمه‌شق و خه‌لکی تر چاوتان لی بکاو، شوینتان بکه‌وی نه‌وه کاریکی باشه‌و په‌سه‌نده، خو نه‌گه‌ر به‌نه‌ینی نه‌وه کاره نه‌نجام بدن و جگه له خودا که‌سی تر ناگای له مالبه‌خشینه‌که‌تان نه‌بی و به‌شی هه‌ژاران بدن، نه‌وه زۆر باشته‌ر» بۆ ئیوه‌و خودا بری له گوناوه‌کانتانی پی ره‌ش ده‌کاته‌وه له تاوانه‌کانتان خوش ده‌بی ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ خودا ناگادارو بینایه به هه‌موو کرداریکتان و هه‌موو نه‌ینی‌یه‌ک ده‌زانی، بگه‌ر له (نه‌ینی)یش نه‌ینی تر ده‌زانی و ناگای لییه‌تی، پاداشی کرده‌وه‌کانتان ده‌داته‌وه، که‌وابی خۆتان له ریبازی پیا‌ریزن، له‌پیناو ره‌زامه‌ندیی خودادا نه‌بی مال و دارایی خۆتان مه‌به‌خشن، چونکه نییه‌تتان له خودا ون نابی، چی له دلتان‌دایه‌و چ مه‌به‌ستی‌کیشتان هه‌بی لای خودا ناشکراو نمایانه.

لیره‌دا زوربه‌ی راقه‌که‌رانی قورشان پێیان وایه: نایه‌تی (۲۷۱) له

شانى (صدقة التطوع) دا ها تۆته خوارى و ئەو دەرگەيەنێ کە بە نەهینی بە خشین باشتەرە لە بە ناشکرا بە خشین هەر وەها هەموو عیبادهتێکی تر ئەگەر تەتەو و وە بون (واتە : واجب نەبون) ئەو ئە نجامدانیان بە نەهینی باشتەرە لە ناشکرا کردنیان ، مەگەر لە ناشکرا کردنە کەیان دا بەرژ وە نەدی یە ک بەدی بکری ، وەکو ئەو بیهوی بێتە سەر مەشقی خەلکی ترو هی تر چاوی لی بکەن ، کە وایی کە سێک ئەگەر مائی خۆی ببە خشی بۆ بەرژ وە نەدی یە ک گشتی و مەشروعیکی خەیری ، ئەو قەیناکا ئەگەر خیرە کە ناشکرا بکا و ئەندازە ی بە شداری کردنە کە ی بدر کینی ، بۆ ئەو هی خەلکی تر چاوی لی بکەن و پیشبڕکی تی دا بکەن . بەلام خیری واجب وەکو زەکات و سەرفیتەر ، ئەو زور بەی زانیانی ئیسلام پێیان وایە : بە ناشکرا بدری لە نەهینی باشتەر ، چونکە کرداری فەرز ریا بازیی کە مەتر تێدا یە .. بە پیچەوانە ی کرداری سوننەت کە زۆر تر ریا بازیی تێدا دەرکری .

ئیمامی موسلیم لە صەحیحە کە ی خۆی دا حەدیثیکی گێراوە ئەو :
 پیغەمبەر وە کە دەر موی : ﴿ أَفْضَلُ صَلَاةِ الْمَرْءِ فِي بَيْتِهِ إِلَّا الْمَكُوبَةُ ﴾
 باشتەری و گەرەترین نوێژ : ئەو یە : ئادەمیزاد لە ماله وە بیکا . جگە لە نوێژە فەرزەکان ، هەر بۆیە شە گوتراوە ، نوێژی سوننەت کردنی بە تەنیا باشتەر ، نوێژی فەرز بە جەماعەت گەرەترە . تەنانەت بە ناشکرا کردنی نوێژی فەرزو شتە پێوستی یەکانی تریش وەکو حەج و عومەر و زەکات و سەرفیتەر جەختی لە سەر کراوە .. چونکە شیعار ی ئایین و دەبی بە ناشکرا ئە نجام بدرین !

جگە لە ماله خشی نی واجب - وەکو زەکات و سەرفیتەر و فۆتۆ (نذر) - خێرو خیراتی تر ، دروستە بدری بە کافرو موسولمان ، بە باش و بە خراب ، بە هەژار و بە دەوڵە مەند ، چونکە نایە تە کە ، دەر موی : ﴿ وَإِنْ

تخفوها وتعطوها الفقراء ﴿ وشعی (الفقراء) به ره‌هایی و موطله‌قی
 هیناوه و تایبه‌تی نه‌کردووه به‌ه‌ژاری موسولمانه‌وه. هه‌ر نه‌وه‌نده ده‌لی:
 (نه‌گه‌ر بدری به‌ه‌ژاران باشتره). له ده‌وله‌مه‌نده‌کانیشی
 قه‌ده‌غه‌نه‌کردووه. به‌لام زه‌کات و سه‌رفیتره ده‌بی بدرین به‌ه‌ژارانی
 موسولمان، چونکه خودا ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ﴾
 (موعان) یش که پیغه‌مبه‌ر ﷺ ناردی بۆ یه‌مه‌ن و کردی به‌والی،
 فرمانی پی‌کردو پی‌فرموو: (خذها من أغنیائهم وردها فی فقرائهم)
 به‌کورتی و پوختی صده‌قه‌ی واجب و پاره‌خه‌رجکردن له‌به‌رژه‌وه‌ندی
 گشتی‌دا وه‌کو دروستکردنی خویندنگاو خه‌سته‌خانه‌و بانگه‌وازی کردن بۆ
 بلاوبوونه‌وی نایین و جیهاد کردن، هه‌روه‌ها مال‌به‌خشینی ته‌طه‌ووع
 به‌مه‌به‌ستی هه‌لنانی خه‌لکی ترو چاولیکردنی، نه‌وه پتویسته به‌ناشکرا
 نه‌نجام بدرین، به‌لام خیره‌ صده‌قه‌ی سوننه‌ت به‌نه‌ینی نه‌نجام بدرین
 باشتره ..

نه‌وانه‌ی مالیان پی‌ده‌به‌خشی

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدُنُهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا
 تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا
 تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾ (۲۷۲) لِلْفُقَرَاءِ
 الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي
 الْأَرْضِ يَحْسِبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَتِهِمْ
 لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ (۲۷۳)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

له نایهتی پیشوردا پهروهردگار نهوهی راگه یاند که ده شی
موسولمانان مالی خویان بیه خشن به هه ژاران به گشتی موسولمان بن یان
ناموسولمان.

له نایه تهی دواپیشدا نهوه روون ده کاتهوه که دروسته صده ده قه
ته طه ووع بدری به ناموسولمان؛ موشریک بن یان فلهو جووله که بن.
چونکه پیویسته موسولمانان رهوشتیان خودایی بی، نهوه تا پهروهردگار
رزق و روژی ده ده به کافرو موسولمان به بی جیاوازی و ده فهرموئ:
﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ نهی پیغه مبهرا!
پیویسته تو سنگ فراوان بی، لیبوردوویی و سنگ فراوانی تو به سهریاندا
برژی، نهی محمدا له سهر تو پیویست نهی که به زور خه لکی کیش بکهی
بو موسولمان بوون، تو ههر نهوه ندهت له سهره ناموژگاری و بانگهوازی
نیسلامی بکهی، خه لکی شاره زای نایین بکهی، مزگینی به ههشت بدهی
به نهوانی پابه ندی ناموژگاریه کانت ده بن، نهوانی سهر پیچی ده که ن
بیانترسینی و هه ره شیان لی بکهی به ناگری دوزه خ.. به لام گه یاندن به
ریگهی راست و حق و یارمه تیدان له سهر لی لانه دان نهوه به ده ست
خودایهوه، هه لاتی پیغه مبهری تیدا نهی. که واته نهی موحه ممهده!
فهرمان به خه لک بکه که مال بیه خشن به ههر که سیک داویان لی بکا،،
له سهر ههر نایینیک بن، با خیر و خیراتیان پی بکهن به مهرجیک نهوه
ناموسولمانانه له حاله تی شهردا نه بن دژی موسولمانان،، بیگومان
پاداشی نهوه مال به خشینه لای خودا پاریزراوه، به لام به مهرجی له بهر

خاتری خودا خیریان پی بکهن. ﴿وما تنفقوا من خیر فلا نفسکم﴾ هر شتیک بیه خشن و سوودی هه ژارانی تیدا بی، پاداشه کی بۆ خودی خۆتانو، بۆ خۆتان سوودی لی ده بینن ﴿وما تنفقون إلا ابتغاء وجه الله﴾ خۆ ئیوهی موسولمانیش هر مالیک بیه خشن له بهر خاتری ره زامه ندی خودا ده بیه خشن، مه به ستان لی رازی بوونی پهروه دگاره. موسولمان نابئ خیرو خیرات بکا بۆ ئه وهی باسی بکهن و پییدا هه لبلین و مه دحی بکهن، موسولمان بۆیه مال سهرف ناکا هه تا به سهر مال پی به خشراوه که دا خۆی راوه شینی و کesh و فشیان به سهردا بکا. یان به ته ما ئه وه بی خواهن ده سه لات و پله و پایه لی رازی بن و قهره بووی بکهن، به لکو ته نها له بهر خاتری خودا به خشنده یی ده کا. بۆیه دنیایه خودا سه ده قه کی لی وهره گریو دنیابه خودا به ره که ت ده خاته مال و دارایی به وه، دنیایه خودا پاداشی ده داته وه! ﴿وما تنفقوا من خیر یوف الیکم وأنتم لا تظلمون﴾ هر خیرو خیراتیک بکهن، هر مالیک بیه خشن پاداشتان ده دریته وه و ئیوه هیچ سه متان لی نعا کریو به زیاده و پاداش وهره گرنه وه!! له دونیاو قیامه تدا خۆتان لی سوودمهند ده بن! له دونیادا مال و داراییتان پاریزراو ده بی، هه ژارو نه دارا چاوی تی نابرن و هه ول ناده ن لیتان بفرینن و لیتان بدزن، چونکه برسی هه موو شتیک بۆ خۆی به ره و ده زانی. له قیامه تیشدا پاداشتان چوونه ناو به هه شته و ده سه به ربوونی خوشی له ززه ته کانیه تی.

ئه مه به لگه یه له سه ر ئه وه: که مال به خشین بۆ هه ژاران به گشتی، موسولمان و ناموسولمان ده گریته وه، چرکه قورئان هه ره موئ: ﴿ویطعمون الطعام علی حبه مسکینا ویتیم وأسیرا﴾ ئه مه به لگه یه کی به هیزه له سه ر ئه و رایه، چونکه ئاشکرایه دیل (اسیر) له ولاتی ئیسلامدا جگه له ناموسولمان نیه! ئه وهی پالپشتی ئه مه ده کا ئه و هه دیته یه که

پێغه مبه‌ر ﷺ د هه‌رموی له‌ روژگاری کۆن دا پیاویک په‌یمانی دا وتی:
 ده‌بی ئیمشه‌و خیریکی بکه‌م، به‌شیک له‌ مال و داراییم به‌خشم، ئیتر نه‌و
 شه‌وه‌ خیره‌که‌ی کردای به‌ ئافره‌تیکی داوین پیس، به‌یانی خه‌لک
 که‌وتنه‌ مقۆ مقۆ وتیان خیری به‌ ئافره‌تی داوین پیس کردووه‌؟! وتی
 خودایه‌! سوپاس بۆ زاتی پاکت له‌سه‌ر شه‌وه‌ که‌شاره‌زاییت کردم له‌سه‌ر
 خیرکردن به‌ زیناکه‌را نه‌مشه‌و ده‌بی خیریکی تر بکه‌م. ئیتر خیره‌که‌ی
 خسته‌ ناو ده‌ستی کابرایه‌کی ده‌وله‌مه‌نده‌وه‌، به‌یانی که‌ روژبووه‌وه‌ سه‌ر له‌
 نوێ خه‌لک که‌وته‌ مقۆ مقۆ ده‌یانگوت: فلانه‌که‌س خیری داوه‌ به‌
 ده‌وله‌مه‌ند! وتی: خودایه‌! سوپاس بۆ تۆ که‌ یارمه‌تیت دام له‌ سه‌ر
 خیرکردن به‌ ده‌وله‌مه‌ند!! ده‌بی ئیمشه‌و خیریکی تر بکه‌م، ئیتر چوو
 خیره‌که‌ی دا به‌ کابرایه‌کی دز، که‌ روژبووه‌وه‌ سه‌ر له‌نوێ خه‌لک لی
 که‌وتنه‌ مقۆ مقۆ وتیان: خیری به‌ دز کردووه‌، وتی: خودایه‌ سوپاس بۆ تۆ
 له‌سه‌ر یارمه‌تیدانم بۆ خیرکردن به‌ زیناکه‌رو ده‌وله‌مه‌ندو دز!!

ئیترا په‌کیک هاته‌ لایو پێی گوت: خیره‌کانت هه‌موویان وه‌رگیران و
 قبوولن، به‌لکو ئافره‌ته‌ داوین پیسه‌که‌ تۆبه‌ بکاو داوین پاکێ ده‌ست پێ
 بکا، به‌لکو ده‌وله‌مه‌نده‌که‌ش په‌ند وه‌ربگریو ده‌ست بکاته‌ خیرکردن،
 به‌لکو کابرای دزیش واز له‌ دزی کردن بیتی.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار کۆمه‌لێک هه‌زار دیاری ده‌کا که‌ له‌هه‌موو که‌س
 زیاتر شیاوی خیرپێ کردنن نه‌وانیش شه‌و هه‌زارانه‌ن که‌ پینج صیفه‌تیا
 تیدا بن. ره‌وشتی په‌که‌میان نه‌وه‌یه‌ که‌ ده‌هه‌رموی: ﴿للفقراء الذين
 أحصروا في سبيل الله﴾

۱- په‌که‌م شه‌و هه‌زارانه‌ی که‌ مال و منداڵ و سامانی خۆیان له‌
 مه‌که‌ به‌جێ هێشتووه‌و له‌مه‌دینه‌ نیشته‌جێ بوون، خۆیان ته‌رخان کردووه‌
 بۆ تیکۆشان و خۆبه‌ختکردن له‌ ریگای خواداو پارێزگاریکردنی پێغه‌مبه‌ر!

و ەکو کۆمەڵی (صوفە) کە بئەیان لەناو مەزگەوتی مەدینە بوو، پارێزگاری مائەکانی پیغەمبەریان دەکرد و دوژمن نەیدەتوانی فرسەتیان لێ بێن، ژبانی خۆیان لەپێناو خەبات و تێکۆشان لەریگای ئیسلامدا تەرخان کردبوو، بەجۆریک کە ماوەی ئێشکردن و بازەرگانیان نەبوو ناتوانن بژێو بۆ خۆیان ڤابین بکەن؛ لەگەڵ ئەوەشدا دەست پان ناکەنەو و سوال ناکەن و ئەوەندە نەفس بەرزێ کەسێ نەزانی و گومان دەبا کە ئەوانە تیرو تەسەل و دەوڵەمەندن، کەسیک زۆر بە روونی تێیان نەفکریو توێژینەویان تێدا نەکا حەقیقەت و چۆنیەتی ئەوانی بۆ ناشکرا نابێ، جا هەرچەندە نایەتە کە دەربارەی ئەوان هاتۆتە خوارێ بەلام ەقە کەسێ گشتی یەو بۆ هەموو هەژاریکی رەوشت بەرزێ هەموو رۆژگاریک دەبێ، هەرکەسیک ئەو رەوشتانە ی تێدا بن، دەقە کە ەیگریتەو.

ئێینو عەباس د ەگێڕتەو دەفەر موی: رۆژیک پیغەمبەر لەناو کۆمەڵی صوفەدا راوەستا و هەژاریانی بینی، کۆشش و دڵپاکیانی هەست پێ کرد، فەر موی: مەزگینیتان لێ بێ ئە ی کۆمەڵی صوفە! هەرکەسیک لە ئۆمەتی من لەسەر رەوشتی ئێوە بێ و بەردەوام لەسەر ئەو رەوشتانە بمینیتەو و رازی بێ بەبەشی خۆی ئەو ە لە هاوێلانی منە..

۲- دوو ەم ئەو یە: کە نەتوانن کار بکەن ﴿لایستطیعون ضربا فی الأرض﴾ واتە: ناتوانن بازەرگانی و ئال و وێر بکەن و بەشێن کاسبی دا بگەرێن، جا چ لەبەر پیری و کەنەفتی بێ، یان لەبەر نەخۆشی بێ، یان لەترسی دوژمن بێ، یان لەبەر هەر ەویەکی تر بێ.

۳- سێ یەم نەفس بەرزێ بێ متمانەییانە، هیچ ەمیدیکیان بە مالی خەڵک نیە، ئەوەندە نەفس بەرزێ و ەیندە بەقەناعەتن لەبارە ی خواردن و پۆشاک و ەئس و کەوتیان هەر بە تەواوی ئەو لایەنانە یان فەرامۆش کردو ە، هیچ گەنگی بەکی پێ نادەن.

هەر له مانای ئەم رستەییە نایەتە کەدا ئەبوهو رەبیرە فەرموودە یەك دەگیرێتەوه کە دەفەر موێ: (لېس المسكين بهذا الطواف الذي ترده التمرة والتمران واللقة واللقتان والأكلة والأكلتان ولكن المسكين الذي لا تجد غنى يغنيه، ولا يظن فيتصدق عليه، ولا يسأل الناس شيئاً) رواه احمد أيضا عن ابن مسعود.

واتە: هەزار ئەو کەسە نێه کە دەرگا و دەرگا و دوکانە و دوکان دەگەڕێ، دەنکە خورما یەك یان دوو دەنکە خورما پاروێ نایێک یان دوو پاروێ نان پەیدا بکا، بەلکو هەزار ئەو کەسە یە هیچی نەبێ و کەسیش پێی نەزانێ کە هەزار هەتا شتی بدەنێ و خیری پێ بکەن، داوا لە کەسیش نەکا و دەر هەزە نەکا.

۴- رەوشتی چوارە میان ئەو یە کە چەند نیشانە یەکی تایبەتیان هەیه (تەرفەم بسمام) ناسین و پێزانین و دۆزینە و یان پێوستی بە لیۆردبۆنە و تەفکیرینی موسوڵمانان هەیه، لێزانی و دووربینی و عەقل و هۆشی تایبەتی گەرە کە، پێوستە لە هارسی و خزم و کەس و کاریان پرسیار بکری، وێ دەچی دیاردە ی هەزار یان پێو دیاری و کزو لاوازو پۆشاک دراو بن، بەلام زۆر جار ئەم دیاردە بەرچاوانە نابنە نیشانە ی هەزار و نەبوونی؛ چونکە وادەبێ دوو کەس یەکیکیان خۆ بە هەزار پێشان دەدا و پۆشاک دراو سەر و گوێ رووت و پێ خاوسە. یەکیکیکیان پۆشاکێکی پاک و خاوین و مام ناوەندی دەپۆشی و وێ دەچی ئەم هەزار بێ و ئەوی تریان درۆ بکا!!

۵- رەوشتی پێنجەم دەر و هەزە نەکردنیانە ﴿لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِخْفَافًا﴾ واتە: بەهیچ جۆریك سوال ناکەن و نەفس بەرز و نەفس بەرز یان رەوشتیکی هەمیشە یانە و بەهیچ جۆریك داوا لە کەس ناکەن. هەندێ لە راقە کەرانی قورئان «فەر موون: مەبەست لە ﴿لَا يَسْأَلُونَ﴾

الناس إلحافاً ۞ نهویه که بهئیلحاح داوا له کهس ناکهن، واته سوال ده کهن بهلام به نه زاکهت و ئیلحاح ناکهن! چونکه کهسیک سوال بکاو بهشی خوشی هه بی نهوه پیی ده لئین ئیلحاف کهرو ریگر، کهوابی نه رستهیه ئامارهیه بو خراپحالی نهو کهسانه ی که هه یانهو سوال ده کهن، سوال کردنیان کردۆته پیشه! زوریهی سوالکه رانی نه مړۆ لهو ئیلحاف کهرانه.

﴿وما تنفقوا من خير فإن الله به عليم﴾ هه ر خیرو خیراتیکی بکهن کهم بی یان زۆر بی خودا ناگادارهو پیی ده زانی و ناگای لیهتی و مه بهست و نییهتی به خشنده که ده زانی بۆچی یه و بۆچی نیه، پاداشتی پیوستیان ده داتهوه. ﴿الذين ينفقون أموالهم باللیل والنهار سرا وعلانية﴾ نهوانه ی مال و دارایی خویان ده به خشن، له هه موو شوین و کاتیکدا؛ به شهوو رۆژ، به نهیته و به ناشکرا، هیچ شتیک نابیته له مپهرو مانع له بهردهم مالبه خشینیاندا، نهوانه ﴿فلهم أجرهم عند ربهم﴾ پاداشتی باشیان له لای خودایه و له گه نجینه ی رهحمهتی خوی خهلاتیان ده داتی. نهوانه له جیهاندا نه رکی سه رسانی خویان نه نجام داوه، ئیتر ﴿ولا خوف علیهم﴾ ترسیان نیه و سه ربه رزن، چونکه نهوانه نهو کاته ی پیوست بووه مالی خویان به خشن به خیلی و رژدی و چروکیان نه کردوه. یارمهتی هه ژارانیان داوه، ﴿ولا هم یحزنون﴾ خه م و خه فته ی نهو هشیان نیه که فرسه تیان له کیس چووبی، چونکه نهوانه نهو هنده نهفس به رز بوون هه موو ئاوات و هیوایه کیان نهو هبوو پیداویستی بی نه وایان دابین بکهن و یارمهتی هه ژاریک بدهن و، برسیه ک تیر بکهن، یان کهل و پهل و تفاق ی پیشمه رگه یه کی ئیسلام دابین بکهن و بینیره سهر سنوورو. سه نگهرو که لینیکی پی بگرن، تا بهرگری له مال و نامووسی موسولمانان بکهن.

زیانی ریباً (سود) بۆ تاک ۛ کۆمەل

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ
 مِنَ الْمَسِّ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ
 وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُد مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِ فَانْتَهَىٰ فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ
 إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾ يَمْحَقُ
 اللَّهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾
 الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ
 أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾ يَتَأْتِيهَا
 الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ
 ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ
 رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا نَظْلُمُوكُمْ وَلَا نَظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾ وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ
 فَنظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾
 وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ
 وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

نه مجار دواي نه وهی له نایهتی پتیشوودا باسی مالبه خشین و خیرۆمه ندانی کرد، که له پیناو ره زامه ندیی خودادا مال و دارایی خۆیان ده به خشن، هیچ مه به سستیکی تریان نیه جگه له رازی بوونی خودا لیتیان! باسی نه وانهی کرد که مالی خۆیان ده به خشن به بی بهرام بهر، نه مجار دیته سهر باسی ریبیا و هر گران و سوود خۆران که به بی بهرام بهر مال و هر ده گرن و به نار هوا هه ژارو نه بوان ده روتیننه وه! ده فهرموی: ﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ﴾ نه و که سانهی که سوود و هر ده گرن و ریبیا خواردنیان به لاوه ره وایه به بی هوی ره و او به ناحق، به بی ماندوو بوون و کژشش مال و سامانی خه لکی ده خۆن، نه وانه له چه واشه یی و دله راوکی و ویزدان مردوویی و رۆچوون له کرده وهی دونیایی دا و هکو نه و شیت و ده ست لی و هشاوانه وان که جنۆکه ده ستیان لی ده وه شینن!

نه وانه کاتیک رۆژی قیامت زیندوو ■ هکرینه وه، ههر له و کاته وه له گۆر دینه ده ری تا دینه ده شتی مه حشهر و دوايي به ره و به هه شت و دۆزه خ دابهش ده کرین - شه پله لی دراون و هه لئس و که وتیان به نار پیک و پیک دیته پیش چاو - هه موو ده م شیوه شیواو له ش داهیزراو و سهر لی تیک چوون به هوی ئوبالی قورسایی نه و مال هه رام و سوود نامیزه ی که له دنیا دا به نار هوا خواردوویانه، به جوړیک رهنگ و روخساریان له هه موو که س جیاوازه . ناتوانن ری بکه ن و هه رکه ویستیان بجوولین نه ندامه کانیان هاو کاریان ناکه ن و له دوايان نایه ن، نه مه ش وینه یه کی دزیوو قیزلیکراوی هه یه، به لگه یه له سهر نه و حاله ت ■ دیارده یه که نیظامی سه رمایه داری سوود نامیز له جیهانی هاو چه رخ دا به دی ده هینن، هه لکشان و داکشانی بازارو دله راوکی و له گریژنه چوونی سیسته می ژیان و بلا بوونه وهی ترس و له رزو نه خوشی ■ هه مارگیری و ده روونی و جوړه ها

دەردو مەینەتی تر هەموویان دیاردە ی سووحواردن و ریبای وەرگرتن!!
 زوربە ی راقە کەرانی قورئان لەسەر ئەوەن کە مەبەست لە وشە ی
 ﴿لایقومون﴾ هەستانە وەیانە لە گۆرەکانیان تا کاتی کۆبوونە وە
 دابەشبوونیان بۆ بەهەشت و دۆزەخ. واتە هەلسان و جولانیان بە
 شێوەیەکی ناسایی بە و دەلێ ی جوولە و هەستانی پەرکەمدارە و دەلێ ی
 شیتن و شەیاتینی دەستی لێ وەشاندوون ﴿ذلک بأنهم قالوا إنا البیع مثل
 الربا﴾ چونکە ئەوان دەیانگوت: سوودو ریبای وەکو کڕین و فرۆشتنی
 ناسایی وان، بۆچوونەکیان بەتال و پووج بوو کە پێیان وابوو: ریبای بەیە
 وەکو یەکتەترین!! دەیانگوت: چۆن رەوایە شتیەک کە نرخ ی حازری
 دیرەمێک بێ دروستە بەقەرزی بیفرۆشی بە دوو دیرەم، هەر بە و جۆرە
 رەوایە نینسان کاتی پێویستی دیرەمێک وەرگیری و کاتی هەبوون و
 ناسایی دوو دیرەم بداتە وە، خۆ هۆی زیادە کە لە هەردوو سەوداکان دا
 ماوە کە یە: دە ی بۆ ئەویان دروستە و ئە میان نادروستە؟؟

نێتر پەرە وەرگەر بۆچوونەکیانی رەتکردە وە و ئەوە ی ناشکرا کرد کە
 پێک گرتن (قیاس) کە یان هەلە یە و فەرمووی: ﴿وأحل الله البیع وحرم
 الربا﴾ پەرە وەر دگەر کڕین و فرۆشتنی حەلال کردو وە و ریبای یاساغ کردو وە،
 چونکە سەودا و مامەلە بەردەوام تێبینی ئەوە ی تێدا دەکری کە کڕیار
 سوود لە کالای کێدرا وە کە ی دەبینی، بۆ نموونە کە سێک گەنم دەکڕی یان
 لێ ی دەخوا، دە ی چینی، یان دە ی فرۆشی تە وە، پارە کە بەرامبەر کالاکە یە و
 کڕیارو فرۆشیار هەردووکیان رازین!! بەلام ریبای و نیه چونکە لە مامەلە ی
 ریبای نامیزدا خاوەن پارە ئەندازە یە ک پارە یان کالایە ک دەداتە کابرایە ک
 دوا یی پاش ماوە یە ک زیاد لە و ئەندازە یە ی لێ وەردەگری تە وە، ئەو زیادە ی
 وەری دەگری تە وە هیچ بەرامبەر یکی نیە و بەرە زامەندی کابرای خاوەن ئاتاج
 نیە، ئەو بەناچاری ئەو زی دە یە دەدا بە خاوەن سامانە کە. ﴿فمن جاءه

موعظة من ربه فانتهی فله ما سلف ﴿ كه سیٔ نه وهی پی گه یشته که ریباً یاساغه و خیرا وازی لی هیٔنا، نه وه نهو ریبایه ی له وه پیش و هری گرتوه بۆ خویه تی و داوای نه وه ی لی تا کرئ که نهو ریبایه ی له وه پیش و هری گرتوه بیداته وه، به لکو نه وه ند ۱۱ به سه که نیتر له وه به ولاره ریباً و هرنه گری ﴿ و امره إلى الله ﴾ لیبور دن و چاوپوشی لی کردنی به ده ست پهروه ردگار وه، بۆ خۆی ده زانی روژی قیامت چی بۆ پر یار ده دا، ﴿ ومن عاد فأولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ﴾ که سیٔک دوا ی نه وه بگه پته وه بۆ سوود و هر گرتن و ریباً خواردن، وه کو سهرده می نه زانی و جهالته هه ژاران بچه وسینیتته وه، نه وه شیای سزای توندی دۆزه خو له ناو ناگردا روژگاریکی دوورو دریژ ده مینیتته وه و تۆله ی نه و سه ریچی کردنی لی ده ستیندریتته وه ۱۱.

﴿ يحق الله الربی ویربی الصدقات ﴾ پهروه ردگار خیرو به ره که تی مال و دارایی سوود تیکه و توتو ناهیلئو گه شه ی پی ناکا، هه رچه نه ده بهروالته مال و سامانه که به هۆی ریباه زیاد بکا، به لام له راستی دا هه ر رو له نه مان و به ره و فهوتان ده چی. به پیچه وانه وه صه ده قه و خیرو خیرات خودا به ره که تی تی ده خا و خیرو بیره که ی دووچه ندانه ده کاته وه، له دونیادا هه رگیز صه ده قه و خیر لی کردن مال و دارایی که م ناکاته وه و خوا بۆی پر ده کاته وه، له روژی قیامه تیش دا خیر که ر پاداشی خیر کردنه که ی به دوو چه ندانه و چه ند چه ندانه و هه ر ده گریته وه، دیار ده یه کیش له دیار ده مه عنه و ییه کانی خیرو خیرات نه وه یه که کابر ای خیر که ر هه میشه لای خودا و ناد ه میزاد خو شه ویسته و، که س هه سوودی پی ناباو زیانی پی ناگه یه نی و دزی لی ناکه ن. به پیچه وانه وه بابای سوود خو ر هه میشه لای خودا و به نه ده کانی دزی وه رقیان لیسه تی ۱۱ هه موو که س به چاوی سووک ته ماشای ده که ن و پییان خو شه تووشی به لام موسیبه ت بی، هه موو که س

چاوه پروانی نهوه یانه که تووشی روژیکسی رهش بیی! نه مهش دیاردهیه که زور جارن له سوود خوران دیاری ده داو، ریا وهرگران مال و سامانیان ته فروتونا ده بی و له کوتایی دا تهنروستی و سامانیان تووشی نه هامهتی دی و مالیان به فیرو ده چی و لهش و لاریان تووشی نه خوشی سامناک ده بی و به خویان و مال و دارایی یانه وه ده پووکیته وه.

بوخاری و موسلیم له شه بوهورهیره وه هه دیشیک ده گپرنه وه له پیغه مبه ره و ﴿﴾ که فهرموویه تی: (من تصدق بعدل تمرة من کسب طیب سوا یقبل الله تعالی إلا طیباً - فان الله یقبلها بيمينه ثم یربها لصاحبها کما یربی احدکم فلو ه حتی تکون مثل الجبل) واته: که سیک به نه دازه ی ده نکه خورمایه ک له مالی پاک و خاوینی خوی بیه خشی - خوداش تهنه شتی پاک قبول ده کا - پهره ردگار به دهستی راستی لی وهرده گری و بو خاوه نه که ی پهره رده ی ده کا، هه کو چون یه کی له نیو ﴿﴾ جوانوی پهره رده ده کا، تا نه ده نکه خورمایه به نه دازه ی کیو یک گه وه ده بی. ﴿﴾ والله لا یحب کل کفار ائیم ﴿﴾ پهره ردگار هه رکه سیک به رده وام بی له تاوان کردن داو سوپاسگوزاری نیعمه تی خودا نه بی و له مال و دارایی خوی نه به خشی، خوشی ناوی و رقی لی ده بیته وه. چونکه نه و سامانداره رژه ده پیوستی و ناتاجی هه ژاران ده قوزیته وه به هه لی ده زانی که بیانچه و سی نیته وه هه ست به نیش و نازاری هه ژاریان ناکا. نه مهش نه وه ده گه یه نی که سوود خواردن کارو کرده وه ی کافر ﴿﴾ خوانه ناسانه نه ک هی موسولمان!

نه مجار پهره ردگار به راوردییه ک له نیوان هه لئس و که وتی خودانه ناس و ریاخو و موسولمانان دا ده کاو ﴿﴾ فهرموی: ﴿﴾ ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات ﴿﴾ نه وانه ی پروایان به نایینی نیسلام هینا وه خودا ده ناسن و پروایان به پیغه مبه ره یه گوفتارو کرداری چاک نه نجام ده دن و دل و

دەروونی خۆیان پاک دەکەنەو، یارمەتی هەژاران دەدەن و قەرزداران مۆلت دەدەن ﴿وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾ نوێژ دەکەن کە یادی خودایان بێردەخاتەو و نزیکیان دەکاتەو لە بارەگای زاتی بێچوونی ﴿وَأَتُوا الزَّكَاةَ﴾ زەکاتی مال و سامانی خۆیان دەردەکەن، کە دەبێتە هۆی بارسووک کردنی هەژاران و بلاوکردنەوی خوشەویستی لەنیوان ساماندار و هەژاراندا. ﴿لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ ئەوانە پاداشی تەواویان لەلای خودا بۆ نامادەکراوە، روژی قیامت پێی شاد دەبن، شانازی بەکرداری چاکی خۆیان دەکەن.. ﴿وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ﴾ لە داھاتوو ناترسن و دُنیا دەبن لە ناگامی حیساب و لیکۆڵنەو. ﴿وَلَا هُمْ يُحْزَنُونَ﴾ خەم و خەفەتی رابوردووشیان نیە، شتێک نیە حەسرەتی بۆ بخۆن و بڵێن خۆزگا بمانکردایەو دەستی خۆیانی بۆ بشکێننەو.

دوا بەدوای ئەم بەرامبەری کردنە لەنیوان ناکام و پاداشی رێبا خۆرو موسوڵمانانی کردارچاکدا جاریکی تر پەرورەدگار بانگی موسوڵمانان دەکاو «فەرموئ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ﴾ ئەو کەسانە، ئیمانتان هێناوە و پرواتان بە فرمان و نەهییەکانی پەرورەدگار هەیە، خۆتان لە سزای سەختی خودا بیاریزن، پابەندی فرمان و نەهییەکانی بن، چی دەفەرموئ: بیکەن، ئەنجامی بدەن، چی نەیی لێکردن لێ دوورکەونەو. ﴿وَذُرْ أَمَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا﴾ ئەو قازانج و سوودە لەلای قەرزداران ماوەتەو وازی لێ بێنن و گەردنیا نازاد بکەن ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ئەگەر راست دەکەن ئێوە بەدڵ پرواتان هێناوە، بەراستی پابەندی فرمان و نەهییەکانی نایینی ئیسلامن!!

ئەمە ئاماژەیە بۆ ئەو ئەگەر کەسێک دواي ئەم فرمان و نەهی و هەرەشانه، وازی لە سوودخواردن و رێبا وەرگرتن نەهێنا بە موسوڵمان حلیب ناكرێ و بە کافری دەمرێ و هەتا هەتایە لە دۆزەخدا سزا دەدرێ،

چونکه ئایینی ئیسلام ئایینیکی تیرو تەسەل و یەکانگیرە دەبێ موسولمان پروایان بە ھەمووی ھەبێ، کەسیک پرۆای بە بەشیکی ھەبێ و پرۆای بەبەشیکی نەبێ بە موسولمان دانانرێ و لەریزی ئەوان حسیب ناکرێ، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێ: (لا یزنی الزانی حین یزنی وهو مؤمن ولا یشر الخمر حین یشرها وهو مؤمن).

﴿فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا﴾ ئەگەر ئێوە ئەم موسولمانان! وازتان لە سوودخواردن و رێبا وەرگرتن نەهێناو دەستان ھەڵنەگرت لەو رێبایەیی ماوە لای قەرزدارە کانتان ئەوە ﴿فَأَذْنُوا بِحُوبِ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ بزانی کە ئێوە شەڕیکی سامناک و دژوار لەگەڵ خودا و پێغەمبەر دەکەن، نامادەبن بۆ جەنگان لەگەڵ خودا و پێغەمبەردا. چونکە ئێوە بەم ھەڵۆستەتان دوژمنایەتی خودا و پێغەمبەر دەکەن و پابەندی شەریعەتەکی نابن، کەسیکیش خودا دژایەتی بکا رقی لی ی دەبێ و تۆلە لی دەستینێ، لە جیھان دا بەو تۆلە لی دەستینێ کە زەرەر و زیانی لی دەدا و لە قیامەتیشدا بەناگەر سزای دەدا، کەسیک رقبەری خودا و پێغەمبەر بکا و فەرمانبەرداری فەرمان و نەھیەکانی نەبێ دەبێ شەڕی لەگەڵدا بکری و ھەکو کافرو ھەلگەراوە حیسابی بۆ بکری: ﴿وَإِنْ تَبْتِم فَلَکُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِکُمْ﴾ ئەگەر تۆیەتان کردو وازتان لە رێبا ھێناو پابەندی فەرمانی ئایین بوون، ئەوە دەتوانن دەست مایە کەتان وەر بگرنەوہ ﴿لَا تَظْلَمُونَ﴾ زیادە لە قەرزدارەکان ھەرنەگرن و ستەمیان لی بکەن: بەو کە دەست مایە کەتان کەم بکەنەوہ، بەلکو ئێوە دەتوانن دەست مایە کەتان بەبێ زیادو کەم وەر بگرنەوہ.

ئەمجار پەر وەردگار فەرمان دەکا کە لەگەڵ قەرزدارە نەبوەکاندا بە ئەزاکەت بن و دەفەرموێ: ﴿وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ﴾ ئەگەر

هاتو قهرزداره که نه‌بوو بوو نه‌یده‌توانی خیرا ده‌ستمایه که بداته‌وه ۱ نه‌وه مؤله‌تی بدن تا شتیکی ده‌ست ده‌که‌وئو ده‌توانی قهرزه‌ک بداته‌وه، پیغه‌مبهر ﷺ له فەرمووده‌یه‌کی‌دا که نه‌به‌هوره‌یره لیه‌وه ده‌یگیرته‌وه‌وه موسلیم ریوایه‌تی کردووه، ۲ فەرموئ: (من نفس عن مؤمن کربة نفس الله عنه کربة من کرب يوم القيامة ومن یر علی معسر یر الله علیه فی الدنيا والآخرة).

چونکه حیکمه‌تی پووچه‌ل کردنه‌وه‌ی یاسای ریبای کاتیکی دیاری‌ده‌دا نه‌گهر ته‌نگ به‌قهرزداره‌که هه‌لنه‌چنرئو نه‌رم و نیانی له‌گه‌ل‌دا بکری، ﴿وان تصدقوا خیر لکم﴾ خو نه‌گهر پیاوته‌تی له‌گه‌ل قهرزداره نه‌به‌وه‌کان بکه‌ن و له هه‌موو قهرزه‌که یان له‌هه‌ندیکی خوش‌بین، نه‌وه له مؤله‌تدانه‌که باشتره بو نه‌وان و بو ئیوه‌ش خیری زیاتره، ﴿ان کنتم تعلمون﴾ واته: نه‌گهر ئیو ده‌زانن لیخو‌شبوون له هه‌موو قهرزه‌که، یان هه‌ندیکی خیری زیاتر له مؤله‌تدان و له‌سهر وه‌ستان! نه‌وه به‌گویره‌ی زانیاری‌یه‌که‌ی خوتان بکه‌ن و له براکانتان خوش‌بین و ره‌حم و به‌زه‌یی خوتانیان بو ده‌ربخه‌ن! ناشکرایه که نه‌مه هه‌لنانی تیدایه بو لی‌بوردن و یارمه‌تیدانی قهرزداره نه‌بوو، داوای نه‌وه له خاوه‌ن قهرزه‌کان ده‌کا که گیانی هاریکاری و یارمه‌تیدانیان تیدایی، هه‌ریه‌که له‌عاست خویه‌وه بارگرانی له‌سهر برای موسولمانی سووک بکا. پیغه‌مبهر ﷺ ۳ فەرموئ: (المؤمن للمؤمن کالبنیان یشد بعضه بعضا) موسولمان بو برای موسولمانی وه‌کو چینی دیوار وه‌هان یه‌کتری جو‌ش ده‌ده‌ن و هه‌ریه‌که‌یان نه‌وی‌تر قایم ده‌کا. نیمامی طه‌حاوی له‌توره‌یده‌ی کوپی حه‌صیبه‌وه فەرمووده‌یه‌کی تری پیغه‌مبهر ﷺ ده‌گیرته‌وه ۴ فەرموئ: (من أنظر معسرا کان له بكل يوم صدقة...) که‌سیک مؤله‌تی قهرزداریکی نه‌بوو بدا هه‌موو رۆژیک به‌نه‌ندازه‌ی قهرزه‌که خیری ده‌گاتی.

هەردوو نێمام ئەحمەدو موسلیم هەدیثیکی تریان لە کەعبی کوری
عەمرەو گێراوەتەو کە پیغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (من أنظر معسرا أو
وضع عنه أظله الله في ظله) کەسێک قەرزداریکی نەبوو مۆلەت بدا، یان
لەقەرزەکە ی سەری دابشکێنی، ئەو خودا روژی قیامەت دەیخاتە ژێر
سێبەری خۆیەو.

ئەمجار پەرەره گار نایەتی ریبای بەم نامۆزگارییه کاریگەر کۆتایی
پێ هێنا. کە ئەگەر موسولمان گۆی بۆ بگرێ مالبەخشینی بەلاو
ناسایی دەبێ و چی لە جیهاندا یە بەلایەو بێ با یەخ دەبێ و ئەگەر
هەمووی هی ئەو بێ و بێبەخشی شتیکی ناسایی دەبێ، سەیر بکە چۆن
کۆتایی بە نایەتە کە دینی و دەرمو: ﴿واتقوا یوما ترجعون فیہ الی
الله﴾ بترسن لەناخۆشی ئەو روژە سامناکە کە غەم و پەژارە ی دونیاتان
لەترسی حیساب و لیکۆلینەو - لەبیر دەچیتەو - بترسن لە روژیکی
سامناک و گەرە ی وەها کە ئێوە تییدا دەگەرینەو بۆ لای خودا و لەسەر
کردارە کانتان حیسابتان لەگەڵ دەکاو سزاو پاداشتان دەداتەو؛ لەسەر
چاکە پاداش و لەسەر خراپە سزاتان دەدا ﴿ثم توفی کل نفس ما کسبت﴾
ئەمجار هەموو کەسێک لە خێرو شەر شیای چی بێ وەری دەگرێ، هیچ
ستەمیان لێ ناکرێ و لە پاداشی کرداری چاکتان کەم ناکریتەو و لەرێژە ی
سزاشتان زیاد ناکرێ!!

ئێبنو جورەیح دەلی: نایەتی ﴿واتقوا یوما﴾ نۆ شوو پیش لە دنیا
دەرچوونی پیغەمبەر ﷺ هاتۆتە خواری، ئێبنو جریه یرو موقاتیل دەلین:
حەوت روژ لە پیش لە دنیا دەرچوونی پیغەمبەر ﷺ هاتۆتە خواری،
هەندیکی دەلین: سێ شوو بریکیش دەلین: سێ سەعات پیش لە دنیا
دەرچوونی پیغەمبەر نازل بوو، عەبدوللای کوری عەباس دەلی: لەنیوان

هاتنه خواره وهی ئەم نایهتەو لە دنیا دەرجوونی پیغه مەبر ﷺ سیو یەك روژ بووه.

شایانی باسه كه پەرەردگار سوودی به چوار قۆناغ حەرام کردوو، وهكو چۆن عەرەقخواردنەو هشی بەچوار قۆناغ یاساغ کردوو، نایهتی یەكەم كه دژی ريبا دەدوێ لەمەكە هاتۆته خوارێ، نایهتەکانی تر لە مەدینه هاتوونەته خوارێ.. ئەمەش قۆناغەکانی حەرامکردنەكەن!!

۱- قۆناغی یەكەم، پەرەردگار لەمەكە ئەم نایهتە ناردە خواره وه كەدە فەرموێ: ﴿وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ رِبَا لِيَرْبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللَّهِ﴾ الروم/۲۹. هەر لە مەكە دەربارهی عەرەقخواردنەو ئەم نایهتە هاتە خوارێ كه دەفەرموێ: ﴿وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأعنابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا﴾ النحل/۶۷. لە هەردوو نایهتەكان دا تەمەیدو ریخۆشکردن هەیه بۆ حەرامکردن و یاساغ کردن ناماژەیان تێدايه بۆ دووركەوتنەو لە ريبا عەرەقخواردنەو.

۲- قۆناغی دووهم : قورئانی پیرۆز چیرۆکی ئەو جوله كانه مان بۆ دەگێڕێتەوه كه ريبایان لێ حەرام كرابوو كهچی گويان به نههیه كه نه داو هەرله سەر ريبا خواردن بەر هەوام بوون، ئیتر خودا سنزای دان تۆلەي سەریچی كردنەكەيان لێستاندن، هەفەرموێ: ﴿وَأَخَذَهُمُ الرِّبَا وَقَدْ نَهَوُا عَنْهُ﴾ النساء/۱۶۱. بۆ قەدەغەکردنی عەرەقخواردنەو هشی دەفەرموێ: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخمرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾ البقرة/۲۱۹. هەردوو نایهتەكان هەرەشەو بۆنی حەرامکردنەیان تێدايه.

۳- قۆناغی سێهەم : پەرەردگار نههیی كرد كه ريبای فاحیش و دوو چەندانەو چەند چەندانە نهخۆن و دەفەرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضَاعًا مَضَاعَفَةً﴾ العمران/۱۲۰. ئەمەش هەق وهكو قۆناغی سێهەمی عەرەقخواردنەو وایه كه دەفەرموێ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ

وَأَنْتُمْ سَكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا ۖ تَقُولُونَ ۖ وَالنِّسَاءُ ۚ ۴۲.

ههردوو نایهته که نهی ناشکرایان تیدایه؛ نایهتی ربا نهی تیدایه
له شیویهک له شیویهکانی ربا خواردن شهویش ربا وهرگرتنه به.
شیویهکی دووجهندانو زیاتر. نایهتی (خهمر)یش نهی له خواردنهوهی
عهرق دهکا له کاتیکدا که نهو کهسه دهیهوی نویژ بکا!

۴- قوناغی چوارهم: حهراکردن و یاساغ کردنی سهرتاسهریه بو
ریباوهرگرتن و عهرقخوار نهوه، نهو هتا له نایهتهدا پهره رگه نهی
لهوه دهکا که قهرز لهسهر قهرزداره که زیاد بکاو دهفرموی: ﴿يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ بو
عهرقخواردنهوهش پهروهردگار فرمانی به موسولمانان کرد که بههموو
شیویهک و له هموو کات و ساتیکدا خویان له عهرقخواردنهوه
پیاریزن و پتیا دهفرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ
وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ المائدة/۹۰.

نووسینی قهرزو شایهتی تیداگرتن، بارمته تیدا وهرگرتن

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَيْنْ مَقْبُوضَةً فَإِنْ أَمِنَ
بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمْنَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا
الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ عَاثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

شه مجار دواي شهوهی پهروهردگار باسی بهخشین و یارمهتیدانی
ههژاران و پاداشی باشی بهخشندهیی کرد. باسی رباو زیانهکانی کرد.
دوا بهدواي شهو باسانه باسی قهرزدان و دهستگرتنی شهو کهسانهی که

ئاتاجیان پییەتی - بەبێ سوود و زیاد، وەرگرتن لییان - دەکا و روونی دەکاتەو. باسی فرۆشتنی کالۆ بەقەرزدانی و ریگەیی چەسپاندن و تۆکمەکردنی ئەو مامەلەیان بۆ دیاری دەکا. بۆ ئەوەی مافی هیچ کامیک لە خاوەن قەرزو قەرزدار پیشیل نەکرێو مامەلەکە چۆنەو چۆن ریک کەوتوون ئاوا نووسەریک بۆیان بنووسیو شایەتی لەسەر بگیریو واز لە مامەلەیی ریبای نامیز بهیندریو، موسوڵمانان روو بکەنە خێرکردن و قەرزدان و یارمەتیدانی خاوەن ئاتاجان و رەحم و بەزەیی بکەنە رەفتاری خۆیان و هاریکاری یەکتری بکەن و فەرمووی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ﴾ ئەو ئەو کەسانەیی نیماننان هیناوو موسوڵمانان! ئەگەر مامەلەیی کرپن و فرۆشتنتان کردو قەرزی تیکەوت و کەوتە (دەما)و، جا فرۆشتنی شتیکی حازر بە پارەییەکی قەرز بوو، یان فرۆشتنی کالایەک بوو بە پارەیی حازر کە لەو دوا ئەو کالایە تەسلیم بکری، -بەمەرجی جینس و ئەندازەو چۆنیەتی ئەو کالایە لەسەوداکەدا روون بکریتەو- کە بەعەرەبی پێی دەگوتری: سەلەم. یان برێ پارەتان دا بەقەرز بۆ ماوەیەک، ئەو لەم حالانەدا واباشە چۆنیەتی مامەلەکەو جۆری ریککەوتن و سەوداکە بنوسی، ماوەی قەرزەکە بەروژو بەمانگ و بەسال دیاری بکری، بە جۆریک کە کاتی وەرگرتنەوێ قەرزەکە -چ کالایێ یا پارە- دیار بێ، هیچ تەم و لیلی یەکی تیدا نەمیێ ﴿وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ﴾ با ئەو نووسەرەیی قەبالە نامەکەتان بۆ دەنووسی دادپەرورەبیو بەیەکسان و یەک چاو سەیری سەوداکەرەکان بکاو، نەچی قەبالەکە و بنووسی زانی لایەکی تیدابیو سوودی لایەکی تیدابی، دەبی نووسینەکەیی مانای روون و ئاشکرای هەبی، خۆ پیاریزی لەو شتانەیی کە زیاد لە مانایەک دەبەخشن، نووسەری قەبالە، وەکو قازی دادوەر وایە لەنتوان خاوەن قەرزو قەرزداردا، ئەمەش ئەو

دہ خوازی کہ نووسر نہمین و عادل بی، ﴿ولا یأب کاتب أن یکتب کما علمہ اللہ﴾ نابی نووسر سہرپیچی بکا لہ نووسینی قہبالہ بہو شیوہی کہ خدا فیری کردوہ، زیادو کہمی تیدا نہکاو شتیٹ نہنووسی زبانی لایہک و سوودی لایہکہی تری تیدابی، نووسین نیعمہ تیکی خودایی بہ دہبی نووسر سوپاسگوزاری نہو نیعمہ تہ بی؛ سوپاسگوزاری بہ کہشی بہو دہبی کہ داویان لی کرد بو نووسینی قہبالہ و سہ نہدیٹ گیر نہبی و سہرپیچی نہکا، مہرجیشہ دہبی نووسر زاناو شارہزای حوکمہ شہرعییہ کان بی و دہبی مہرجہ ناسایی بہ کانی تیدابن و اتہ؛ دہبی نووسر دادوہرو زانابی، ہہرکاتی داوی لی کرا قہبالہ بنووسی نامادہ باش بی ﴿فلیکتب﴾ با قہبالہ کہ بنووسی و ہیچ گیری بہک پیشان نہدا، چونکہ بابہ تہ کہ گرنگو پھیوہندی بہ پاراستنی مافی خہلگہو ہدیہ، بہ تاییہ تی نہ گہر مامہ لہ چییہ کان نہ خویندہ وار بوون، ﴿ولیملل الذی علیہ الحق﴾ دہبی قہرزارہ کہ؛ نہو کہ سہی قہرزہ کہی دہ کہویتہ سہر ناوہ روکی قہبالہ نامہ کہ بو نووسرہ کہ بلی؛ تا بیٹہ بہ لگہ لہ سہری بہ دہمی خوئی دان بہ قہرزدارییہ کہی دا بنی و نہندازہ و مہرج و ماوہ کہی دیاری بکا، چونکہ نہو خوئی بہرہر سیارہ لہ جی بہ جی کردنی ناوہ روکی نہو قہبالہ نامہیہ، ﴿ولیتق اللہ ربہ﴾ با نہو قہرزدارہ لہ خدا بترسی و چی لہ سہرہ بہ تہ واوی بیلی ﴿ولا یبخس منہ شیئا﴾ ہیچی لی کہم نہ کاتہوہ، بہ تہ واوی نہندازہی قہرزہ کہو ماوہ و مہرجہ کانی روون بکاتہوہ ﴿فان کان الذی علیہ الحق سفیہا أو ضعیفا أو لا یستطیع أن یمل ہو فلیملل ولیہ بالعدل﴾ نہ گہر قہرزدار نہ فام و کہم ہوش بوو، یان مندال بوو، یان پییری خہل فام بوو، یان نہزان بوو نہیدہ توانی ناوہ روکی قہبالہ نامہ کہ بہریٹ و پیکی بو نووسر رت بکاتہوہ پتویستہ وہ لی و سہرہرشتیارہ کہی یان وہ کیل و موتہر جیمہ کہی دادوہرانہ نہو نہر کہ نہنجام بدہن ہیچ کہم و

کۆری تیدا نەکن، ﴿واستشهدوا شہیدین من رجالکم﴾ داوا بکەن دوو
 پیای موسوڵمان و عادل ئاگاداری مامەلە بقرەزە کە بن و، ئاگاداری
 ناوەرۆکی قەبالە کە بن ﴿فإن لم یكونا رجلین فرجل وامرأتان﴾ نەگەر دوو
 پیای ریک و پیک دەست نەکەوتن با پیاییک و دوو ژن ببن بە شایەد
 لەسەر سەوداکە ﴿من ترضون من الشہداء﴾ لەوانەی لە بارە ی ئایین و
 عەدالەتکاری و هەلس و کەوتیان لێیان رازین و دەزانن بەکاری
 شایەتیدانە کە دین؛ بۆیەش مەرجی لی رازی بوون بۆ شایەتی ئافرەت
 داناو، چونکە ئافرەت بۆ شایەتیدان زەعیفە و خەلکی تر کە مەتر
 متمانەیان پێتەتی، لەبەرئەو بونی بە شایەت پێتەستی بەرە زامەندی
 سەوداکەرەکان هەیە، بۆیەش لە شوینی پیاییک دوو ئافرەتی دیاری کرد
 ﴿أن تضل إحداهما فتذكر إحداهما الأخری﴾ لەترسی ئەوێ
 کە یەکیکیان رووداوە کە لەبەرچوووە ئەوێ تریان بیری پێتەتەو، چونکە
 زۆرجار وادەبێ ئافرەت رووداوە کە بۆ قۆرغ (ضبط) ناگرێ و خۆی پێو
 هەلەوگیر ناکا، وێ دەچی لە کاتی شایەتیدانە کە یەدە لای تیدا بکا،
 بۆیە پێتەستی دوو ئافرەت بن، بۆ ئەوێ هەریەکیان رووداو کە بیری
 ئەوێ تریان بخاتەو، ئێتر شایەتی ئەمیان دەیتە تەواوەری شایەتی
 ئەوێ تریان!

بە کورتی لەبەرئەوێ کە هەریەکیک لە دوو ئافرەتەکان گومانی
 ئەوێیان لی دەکرێ هەلە بکەن و سەریان لی تیک بجێ و نەتوانن -وێ کە
 پێتەستی- شایەتیە کە ئەنجام بدەن، بۆیە پێتەستی دوو ئافرەت
 لە شوینی یەک پیای دابنرین! بۆ ئەوێ نەگەر یەکیکیان شتیکی لە
 شایەتیە کە پەراندو لەبیری چوو بۆ ئەوێ تریان بیری بخاتەو و شایەتیە کە
 تەواو بێ!

پێتەستی قازی بەرامبەر بە یەک، شایەتی لە دوو ئافرەتەکان وەرگیرێ

هەریەکیان بە ئاگاداری ئەوی تریان بە شێک لێ رووداوە کە بگێرێنەو!!
 بەلام بەداخەوێ ئەمڕۆ زۆر لێ دادوەرو قازییەکان -لەبەر نەزانی- گۆی
 بەم لایەنە نادەن و ژێرلیوی دەخەن! بەپێچەوانەوێ ئەگەر شایەتەکان
 پیاو بوون پێویستە جیا بە جیا شایەتیەکیان لێوە بگێرێ، ئەگەر
 یەکتیکیان شایەتیدانە کە لە لایەن بوو، وەکو پێوست نەیتوانی شایەتی بێ،
 ئەوێ بپروا بە شایەتیە کە لە ناکرێ و شایەتیدانی ئەوی تریش بە نەزەری
 نەیتێبار وەرناگیرێ.

ئەمەش نەیتنی تەشریعی ئیسلامی بە کە لە جیاتی پیاویک دوو
 ئافەرەتی دانائە بۆ شایەتی، چونکە لە کۆمەڵگای ئیسلامی دا وابوو کە
 ئافەرەت خەریکی مامەڵەی مال و دارایی نەبێ. خۆ بە کێشەو نێزاعی مال
 و سامانەو. هەڵەو گێر نەکا! ئیتر بیروھۆشی خۆی تەرخان نەکاتە سەر ئەو
 لایەنە، بەپێچەوانەوێ کاروباری ناو مال و پەرورە کردنی منداڵ و
 ریکخستنی مال و خێزان، کە بیروھۆش و توانای ئافەرەت تێیاندا لەھێ
 پیاو بەھێزترە.. زانیاری و توانای ئافەرەت لە بواری غەیری پەرورە دەی منال
 و نیش و کاری ناو مال و ئەرکە سروشتی بەکانی خۆی زۆر کەمەو
 گرنگی دانی بە غەیری ئەو لایەنە لاوازە.

پێویستە ئاماژە بۆ ئەوێش بکەین کە کارکردنی ئافەرەت لەم
 رۆژگارە دا لە کاروباری بانق و مامەڵەی کڕین و فرۆشتن هیچ لەم حوکمە
 ناگۆڕێ. چونکە نەیتێبار بە زۆرینەوێ نەکا بە کەمینە!!

لەلایەکی ترەو. هەرچەندە لەم رۆژگارە دا پلەو پایەو مالی و ئیداری
 دراوە بە ئافەرەت و لەزۆر بواردا کار دەکا، کەچی تاقە تاقە نەبێ
 پێشکەوتووی بە دەست نەھێناوە، زیاد لەوێش هەر گرنگی دەدا بەو
 کارەو پێی دەسپێرێ و گۆی ناداتە کێشەو نێزاعی نابوری و رامیاری بە
 گشتی بەکان و لەو بوارانە دا پەسپۆرییەکی هەمچەشنە پەیدا ناکاوە.

پیشکه وتووویی به دهست ناهینئی و، ههرحهزی له کارکردنه له بواری ئهرکه سروشتی به کانی خۆی داو، پئی خۆشه پسپزپئی له بهرپوه بهردنی نیش و کاری ناومال و پهروه ده کردنی منداڵ و ئهو بوارانهی که له گهل فسیؤلۆجی خۆی ده گونجین؛ وه کو بواری پهروه ده و پزیشکی و رستن و چنن و دوورین....

ئه مجار قورنان سهرنجی ئاده میزاد راده کیشی بۆ لای شتیکی تری گرنگ و ده فهرموی: ﴿وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا﴾ واته: نابئی شایه ته کان سهرپیچی بکهن له ناماده بوون بۆ شایه تیدان، به لکو پتیوسته شایه ت که به شایه ت گیرا، به ریک و پتیکی رووداوه که تی بگاوه به باشی سهرنجی بداتی، ئه مجار کاتی پتیوست بچی له بهردهم قازی و دادوهردا به ریکو پتیکی شایه تیه که ی ئه دا بکا!

ئیمامی ره بیع ده فهرموی: ئهم نایه ته کاتی هاتۆته خوارئ که هی واهه بوو به ناو خه لکدا ده گهرا بۆ شایه تیدان و که سی ده ست نه ده که وت! هه ندیکیش ده لێن: مه به ست ئه وه یه؛ که که سی داوای لی کرا بیته شایه ت، نابئی نکولی لی بکا، کاتی شایه تیدانه که شی نابئی نکولی بکا. سهرپیچی کردن له شایه تی هه لگرتن و شایه تیدان حه رامه وه ده بی به دل فراوانی یه وه به ره و پیریان بچی. ﴿وَلَا تَسْأَلُوا أَنْ تَكْتَبُوا صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلٍ﴾ ته مه لی مه کهن و بیزاری دره مه برن له وه که قهرزه که که مه یان زۆره، بچوو که یان گه وره یه، ئیه وه قه باله که ی بنووسن له گهل دیاری کردنی کاتی دانه وه شیا.. یان ئه گه ر خاوه ن مامه له کان داوایان لی کردن بۆ نووسینی قه باله که هه ر له یه که م روژی مامه له که وه هه تا روژی دانه وه ی قهرزه که هه رکاتی داوایان لی کردن بۆ نووسین - قهرزه که که م بی یا زۆر - ئه وه سه ودا که یان بۆ بنووسن! ئهم جه خت و پئی داگرتنه به لگه یه له سه ر نه وه که نووسین به لگه یه کی بایه خدار. ئه گه ر مه رجه کانی

د دست بهر بڼن هوټیه کی گرنګه بو چه سپاندنی مافی ئاده میزادان.

ئەمە كە پەرۋەردگار ۋەھەر موئ: قەرەز كەم بىي يا زۆر، دەبىي
بنووسرىو تەمبەلى تىدا نەكرى، بۆ ئەو ھە مافى بازركان و سەودا كەران
نەفەوتى ئەمەش ياسايەكى پىشكەوتووى نابورىي رۆژكارى ئەمپۆيە،
ئەو ھەتا ئەمپۆ ھەموو مامەلەو سەودايەك لەدەفتەرى
تايبەتى دادەنووسرىو ئەندازەو جۆرەكانى دانەو ھى دىيارى دەكرى؛ دادگا
ئەو نوسىنە بەبەلگەى چەسپىنەرۈ بەھىز ۋەردەگرى. ﴿ذلکم أقسط عند
اللہ﴾ نووسىنى ئەو قەبالەيە بەشىۋەيەكى رىك و پىك، عەدالەت و
راستكارى زۆرتەرە لەو ۋەھەر بە شايەتى لەسەرگرتن كىفایەت بكن.
﴿وَأَقِمْ لِلشَّهَادَةِ﴾ يارمەتیدەرىشە بۆ راست كەردنەو ھى لارو وىرى
شايەتیدانەكە! چۈنكە ۋا دەبىي شايەتەكان چۆنىەتى مامەلەكەيان
لەبىرنامىنى ۋە بە نووسىنەكە ۋەبىريان دىتەو ھە. ﴿وَأَدْنَىٰ أَلَا تَرْتَابُوا﴾ بە
نووسىنەكە شايەتەكەيان لە راستى نىكتر دەبىي، لە ناراستى دوور
دەكەويتەو ھە، سەك و گومان نامىنى لە دىيارىكەردنى توخمى قەرەزەكەو
نەو ھە ۋە ئەندازەو ماو ھى ئەمەش بەلگەيە لەسەر ئەو ۋەكە شايەتەكان مافى
ئەو ھەيان ھەيە، پىش شايەتیدانەكەيان داۋايى بىنىنى قەبالەنامەكە بكن و
چاۋىكى پىدا بىشىنەو ھە، يان بۆيان بىخوینەو ھە بۆ ئەو ھى بە باشى
چۆنىەتى مامەلەكەيان ۋەبىرىتەو ھە.

﴿إلا أن تكون تجارة حاضر﴾ تدبرونها بينكم فليس عليكم جناح ألا تكتبوها ﴿واته﴾ نووسینی مامه له که پتویسته مه گهر نه و مامه له یه بازارگانی به ک بی له نیتوان سه ودا که ره کاندا بکری و حازر به حازربی و قهرزی تی نه که وی، پاره بدن و کالا وهر بگرن، نه وه نه و کاته نه گهر نه ینووسن گونا هتان ناگاتی، چونکه له و حاله دا هیچ کیشهو نیزاعی ک چاوه پروان ناکری، خاوهن کالا شت ده داو به نهخت پاره وهر ده گری، نیتر چ پتویستی

به نووسین نیه، به لَام ﴿وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ﴾ له سهودای به حازریش شایه تی رابگرن، چونکه ری ده که وی له بری سهودا دا دوی ته و او بوونی مامه له که کیشو نیزاع رووده داو مامه له چیه کان پتویستیان به شایه تیدانی شایه ته کان بی! به لَام قهرزی دریرخایه ن چونکه وا دابی دوی مردنی شایه ته کان کیشه ی تیدا رووده دا. بویه پتویسته مامه له که بنووسری. ﴿وَلَا يَضَار كَاتِب وَلَا شَهِيد﴾ با نووسری قهباله کهو شایه ته کان زیان به مامه له چیه کان نه گه یه نن، زیادو که می له نه ندازه و ماوه ی قهرزه کهو مهرجه کانی نه کهن، ههروه کو چون دروست نیه بۆ سهودا که نه کان که زیان به نووسرو شایه ته کان بگه یه نن، نه چن به به رتیل و به رتیلکاری داوا له شایه ته کان بکه ن، که شایه تیه که یان نه نجام نه دن، یان شپوه که ی بگۆن، نابی زۆریان لی بکری بۆ نه وه ی گۆرانکاری له نووسینه که دا، یان له شایه تیدانه که دا بکه ن، پتویسته رووداوه که چۆنه ناوا بنووسری و شایه تیشی هه ر ناوا له سه ر بدری! ﴿وَأَنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ﴾ زیان گه یاندن به مامه له چیه کان، یان به شایه ت و نووسره که، لادانه له نایینی پاکی نیسلام و سه ریچی کردنه له راستی و عه دآله ت و حق!!

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمَ كُمْ اللَّهُ﴾ خۆتان له سزای خودا بیاریزن، هه رچی فره مانی به کردنی کردووه نه نجامی بده ن، هه رشتیکیش نه یی لی کردووه توخنی مه که ون، بریکیش له و شتانه ی نه یی لی کردووه زیانگه یاندنه به نووسرو شایه تی مامه له کاتتان. خودا فیری نه وه تان ده کا که چۆن ده قی ته و قهباله نامه ن بنووسن ﴿وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ ناگادارین و وریابن که س کارتان تی نه کاو له شایه تیدان و خویندنه وه ی قهباله نامه دا گۆرانکاری مه که ن!

چونکه خودا ناگاداری هه موو شتیکه و، هیچی لی گوم نابی،

ناشکراو نهینیتان ده زانی، ناگای له هه موو هه لئس و کهوت و مه به ستیکتانه.

﴿وإن كنتم على سفر ولم تجدوا كتابا فرهان مقبوضة﴾ نه گهر ئیه له کاتی مامه له کردنه که تان دا له سه فهدا بوون، نووسه رو قه له م و ده فته رو کاغه زتان ده ست نه ده کهوت، شهوه ده توانن بارمته یه ک وهر بگرن و لای خۆتان گلی به ده نهوه تا حه قی خۆتان وهر ده گرنه وه، شهوه له کاتی که ئیه ده دنیا نه بن له وه که سانه ی مامه له یان له گهل ده کهن و به قهرز شتیان ده ده نی ﴿فإن أمن بعضکم بعضا فلیؤد الذی اؤتمن امانته ولیتق الله ربه﴾ نه گهر بازیکتان هه بوو دنیابوو که ماله که ی ناخوری و له کاتی خۆی دا بابای قهرزدار قهرزه که ی ده داته وه، شهوه بارمته وهره گرتن پتویست نیه!! به لام پتویسته قهرزدار بتمانیه ی خۆی پاریزگاری بکاو، شهوه بتمانیه ی که خاوهن قهرز پی ی هه بووه به بی بارمته کالای داوه تی نه هیلی شهوه بتمانیه ی به فوتی، له خوا بترسی و خیانه تی لی نه کا؛ دواپی نه لی: جا خۆ شایهت و به لگی به ده سه ته وه نیه و ئینکاری ده که م، چونکه خودا شاهیده و ناگاداره پتویسته له شهوه بترسن. بۆیه ش له م رسته یه دا قهرز به نه مانهت ناو بردوو که ده فهرموئ: ﴿فلیؤدی اؤتمن امانته﴾ چونکه خاوهن قهرز له قهرزداره که دنیاو نه مین بووه بارمته ی لی وهر نه گرتوو.

پتویسته شهوه ش بگوتری: که شهوه ده قانه ی قورنان که نووسین و شایه تی گرتن و بارمته وهره گرتن به پتویست داده نین شهوه و بنه ماو عه زیمه تن، بۆ زیاده دنیابوونه له نه فهوتانی قهرز، شهوه ده قی که ریگای دا له کاتی سه فهدو پتویستی دا واز له نووسین بینین، یان بارمته ی لی وهر نه گرین شهوه رو خصه ته و چاوپۆشی لی کراوه!!

﴿ولا تکتبوا الشهادة ومن یکتبها فإنه آثم قلبه﴾ ئیره ش شهوه شایه ته کان! نه گهر بانگ کران بۆ شایه تیدان و داواتان لی کرا، شایه ته کی

که لاتانه مدیشارنموه. مامه لهو رووداوه که چۆنه ئاوا شایهتی لهسەر بدهن، هەرکەسیک شایهتی بشاریتموه ئەو گوناھبارەو تاوان دەکا.

بۆیهش ئەم جەختی لهسەر نەشاردنموه ی شایهتی کردەوه، چونکە نووسەری قەبالەو شایهت هۆکاری یارمەتیدەرن بۆ پاراستنی مافی بازرگانان.. بۆیه لهسەریان پتویستە که هیچ لامجومییهک لهنەم نەکرەدا نەکەن. هەروەکو چۆن پتویستە بازرگانەکان زیان بە شایهت و نووسەری قەبالەکان نەگەیەنن، چونکە بەرژەوهندی هەموو لایەک لەوهدایە که نووسەر و شایهت وەکو پتویست نەرکی سەرشانی خۆیان نەنجام بدهن. ﴿اللّٰهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾ هەرشتیک بلێن و بیکەن، باش بێ یان خراپ، ناشکرا بێ یان نیهنی، خودا زاناو ناگاداره بە سەری دا و دەزانی بە چ مەبەستییک ئەو کارەتان نەنجام داوه سزاو پاداشی پتویستان دەداتەوه!!

فەرمانڕه‌وایی و خواوەنیه‌تی ناسمانه‌کان ۱ زه‌وی هی خودایه‌و

ناگاداری هه‌موو شتیکی بوونه‌وه‌ره

لِّلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِؕ وَاِنْ تُبْذَوْا۟ مَا فِیۡ اَنْفُسِكُمْ اَوْ تَخَفُوْهُۥ یَحٰسِبْکُمْ بِهٖ ٱللّٰهُ فِیَغْفِرْ لِمَنْ یَّشَآءُ وَیُعَذِّبْ مَنْ یَّشَآءُ ۗ وَٱللّٰهُ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ

ئەم نایەتە پیرۆزە تەواوکەرە بۆ کۆتایی دوو نایەتەکە ی پێشوو که ﴿والله بكل شيء عليم﴾ و ﴿والله بما تعملون عليم﴾.

بەلگەیه لهسەر ئەو ۱ که زانستی خودا هەموو شتییک دەگریته‌وه، چونکە کەسیک خواوەنی شتییک بێ و دروستیشی کردبێ دەبێ بزانی چیه‌و چۆنەو چەندە، وەکو له شونیتیکی تردا دەفرموی: ﴿الا يعلم من خلق وهو

اللطيف الخبير ﴿الملك﴾ ۱۴.

هەروەها کەسیک خاوەنی شتیکی بێ و بەدیھێنەریشی بێ بۆی هەیه
 لەسەر کردەوێ کانی ئەو شتە لیپرسینەوێ هەبێ، بۆی هەیه لەسەر
 شاردرایە ناو دڵی بەندەکانی لیکۆلینەوێ هەبێ، بۆی هەیه بە ئارەزووی
 خۆی پاداش و سزا ئەنجام بدات بەرامبەر کردەوێ بەندەکانی، وەکو
 دەفرموی: ﴿لله ما في السموات وما في الأرض﴾ هەرچی لە ئاسمانەکان
 و زەویدا هەیه، هەمووی ملکی خۆدایەو، هەر ئەو لە نەبووەو بەدی
 هێناوە، هەرئەویش بەویست و ئیرادەی خۆی تەصەپوێیان تێدا دەکاو،
 کەس هاوێشی نیە تێیاندا، کەسێ تر جگە لە زاتی خۆی شایانی پەرستن
 نیە، کەس ناتوانێ لە ملک و سەلتەنەتی ئەو دەرچێ، ﴿وان تبدوا ما في
 انفسكم او تخفوه يحاسبكم به الله﴾ ئەگەر ئەوێ لە دڵتاندا یە: لە
 خراپەکاری و عەزەمتان لەسەر کردنیەتی چ کردار چ گوشتار بێ دەری بخەن
 یان بێشارنەوێ دەری نەخەن ئەوێ خودا حیسابتان لەگەڵ دەکاو سزاو
 پاداشتان دەداتەوێ؛ چاکە بە چاکەو خراپە بە خراپە. ﴿فيغفر لمن يشاء
 ويعذب من يشاء﴾ نێتر پاش لیکۆلینەوێو حیساب لەگەڵ کردن
 پەرەردگار خۆش دەبێ لەو کەسەو خواستی لەسەربێو، بێهەو
 بەرەحمەت و گەورەیی خۆی رزگاری بێ، سزا دەدا ئەو کەسەو بێهەو
 تۆلەو لێ بستیێ...!!

حیساب کردنی خودا بریتییە لەو بەندەکانی ناگادار دەکا لە
 کردەوێ کانیان و هەر کەسە کرداری خۆی چیهو چی کردووە دەبینیتەو،
 ئەمجا پێیان دەلێ: بۆچی ئەوەت کردووە؟! بۆچی ئەوەت نەکردووە؟!
 ﴿والله على كل شيء قدير﴾ خودا بەسەر هەموو شتیکی مومکیندا
 بە دەسەلات و توانایەو، هیچ شتی لە چوارچێوەی دەسەلاتی ئەو دەرناچێ!
 لێرەدا تێبینی یە کە هەیه؛ ئەویش ئەو یە: بێ لە راقەکارانی قورئان

وه کو نیمامی عه لی و عه بدوللای کوری عومرو عه بدوللای کوری
مه سعوودو (کعب الاحبار) و شه عبی و نه خعی و موحه ممدی کوری
قه تاده و کهسانی تریش پییان وایه نم نایه ته نه سخ بۆته وه به نایه تی ﴿ لا
یکلف الله نفسا إلا وسعها ﴾ له رووه وه که نایه تی ﴿ وإن تبدوا ما فی
أنفسکم أو تخفوا ۖ یحاسبکم به الله ﴾ نه وه ده چه سپینی که ناده میزاد
به رپر سیاره له سهر ختوکه ی دهروون و خه ته ره ی دل و لیپر سینه وه ی
له سهره ! نایه تی ﴿ لا یکلف الله نفسا إلا وسعها ﴾ نه وه ده سرپته وه ..
به لام نم رایه به لاواز داده نری چونکه :

۱- فهرموده ی پهروه ردگار که ده فهرموی: ﴿ یحاسبکم به الله ﴾
خه بهرو هه واله، خه به ریش نه سخ ناکرپته وه، چونکه نه سخ روو ده کاته
جومله ی یننشائی - فهرمان یا نه هی -، روو ناکاته جومله ی خه به ریی.

۲- کرداری دل و دهروون به گویره ی نایهت و حه دیث و نیجماع و
قیاس، وجودی هه یه و سزاو پاداشی له سهره، جا نم کرداری دله له سهر
نه ندامانی له ش رهنگ بداته وه یان نا!!

۳- ختوکه ی راگوزاری و قسه ی نه فس که نه گاته پله ی قه صدو عه زم
ناچپته ژیر مه فهورمی نایه ته که.

۴- داواکردنی شتی که له ناده میزاد که له باری دا نه بی و نه توانی
نه نجامی بدا له گهل حیکمه تی خودا یه ک تاگر نه وه، واته: خودا شتی که
داوا ناکا له مرۆف که له توانای دا نه بی!

۵- لی ره دا مانای نه سخ ده رناکه وی چونکه نه سخ بریتیه له گوپینی
حوکم له بهر گوپانی بهر ژه وهندی (مکلف) هکان ده ی خو شه وه ی
له نه فس دایه ناگوپ و به گویره ی روژگار و چۆنیه تی کات و سات گوپانکاری
به سهردا نایهت..

برواینان بە پەيامی پیغه مبه‌ران ، نه‌رک به‌نه‌ندازه‌ی توانا

ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللّٰهِ
وَمَلَأَتْ كُتُبُهُ وَكُتُبُهُ وَرُسُلُهُ لَا تَفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَفِّرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا
وَسَعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ
أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا
رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا

أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

په‌روه‌ردگار له‌سه‌ره‌تای نه‌م سووره‌ته‌دا باسی قورئانی کرد، نه‌مجار
هاته‌ سه‌ر باسی موسولمانان و به‌راوردی کردنیان به‌ کافرو دو‌په‌وه‌کان،
نه‌مجار باسی سه‌رگورشته‌ی جوله‌که‌کانی. کردو نه‌مجار زۆر حوکمی
شه‌رعی روون کردنه‌وه‌ وه‌کو روژوو و جه‌ج و نیکاح و ته‌لاق و
به‌گژاد اچونه‌وه‌ی گو‌م‌پ‌ریان و ده‌م‌کوت کردنیان. کو‌تایی سو‌ره‌ته‌که‌شی
به‌وه‌هینا: که‌ پیغه‌مبه‌ری نی‌سلام و موسولمانان به‌په‌ویان به‌ نامه‌
ناسمانیه‌کان و پیغه‌مبه‌رانی پیش نی‌سلام هه‌یه‌، ته‌وه‌ی روون کرده‌وه‌ که‌
پیغه‌مبه‌ری نی‌سلام و په‌یره‌وانی به‌بی جیاوازی پیتیان وایه‌ هه‌موو
پیغه‌مبه‌ران راستن و هه‌موویان له‌ته‌صلی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و ته‌شریع‌دا
له‌یه‌ک کان و سه‌رچاوه‌ په‌یامیان وه‌رگرتوه‌، میسکی کو‌تایی

سووره ته کهشی بهوه هینا: که پهروه رگا به فاضل و گه وره یی خوئی
تهرکی ناسان و له توانادا بووی خستوته سهر موسولمانان و شتیکی وایان
داوا لی ناکا که له توانایاندا نه بی.

نه مجا نه وهشی راگه یاند که خاوه نی بیرو بر وای پته وو هه لگرانی
دروشمی نیمان و راستی له ناکاما سهر که وتوو ده بن به سهر کوفرو
یارمه تیده رانی کوفردا. بویه ده فرموی: ﴿آمن الرسول بما أنزل إليه من
ربه والمؤمنون﴾ پیغه مبهری نیسلام بوخوئی موسولمانان پروایان به
پیغه مبهرایه تی (محمد) هیهو پروایان بهو نیگاو په یامه هیه که
نیردراوه بو سهر (محمد) که بریتییه له سه قیده و حوکه شهر عیه کان
هه موویان ته صدیقیان کردوو. ره وشتی خوین بهو په یام و نیگایه
نارایشت داوه. بویه عانیسه که له باره ی ره وشتی پیغه مبهر ﴿لییان
پرسی وتی: ره وشتی پیغه مبهر﴾ قورشان بوو. واته: له چوارچپوه ی
قورشاندا بوو... بیتگومان هاوه لانی پیغه مبهر به هوئی نه م نیمانه پته وهوه
بوو که هه میشه ده روون خاوپن و دلپاک و وره به رزو مروث دوست و خودا
پهرست بوون، توانیان کاری گرنگ و سهر سور هینه ر له میژوودا تو مار
بکه ن، زور به ی جیهانیان نازاد کرد، زور گهل و نه ته وه یان خستنه ژیر
رکیفی هه لاتی خویناوه، برایه تی و یه کسانیان خسته ناو گهله کانه وه
رامیاری و مروثایه تی یان له ناودا بلاو کرده وه، زور دادوه رانه و حه کیمانه
له گهل نه و دانیش تونده دا جولاونه وه، ته تانست دوزمنانیش دان به م
راستییه دا ده نین و میژووش له په راوی نه مرانداو به خمتی زپرن و له
پله ی نیمپراتورییه ته گه وره کاندا جیگای بو دیاری کردوون، چونکه
ره وره وه ی میژوویان سهر له بهر گزری...!!!!

﴿کل آمن بالله﴾ ملائکتہ ۱ کتبہ ورسله ۲ هه موو نه و موسولمانانه
پروایان هیناوه به بوونی خوداو به تاک و ته نیایی و به حکمه ت و تواناو

دەسەلاتی لە بوونەوێردا، ھەروا برۆایان ھێناوێ بە فریشتەیی خودا، ئەو فریشتانەیی چەندەھا ئەرکی گەنگیان پێی سپێردراوێ ھەمیشە خەریکی خودا پەرستی و یەکتاپەرستین!! لەلایەن پەرۆردگارەوێ دەنێردرین بۆ لای پیغەمبەران.

ھەرۆھا برۆایان ھێناوێ بە پیغەمبەرانێ بەرپێز! ئەو پیغەمبەرانەیی کە نامەیی ئاسمانییان بۆ نێردراوێ شەریعەتیان بۆ دیاری کراوێ بۆ ئەوێ نادەمیزاد لە تاریکی نەزانی رزگار بکەن و بییان ھێننە سەر رێگای راست. ھەمیشە ئەو موسوڵمانانە دەلێن: ﴿لَا نَفْرَقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ﴾ ئێمە لە بارەیی پیغەمبەرایەتی و تەشریعەو جیاوازی ناخەینە ئێوان پیغەمبەرانەو. پێمان وایە پەیمانی ھەموویان بریتیێ لە ئیقرارکردن بە ھەبوونی خودا و تاک و تەنیایی زاتی پاکی پەرۆردگار. ھەرۆھا بانگەوازیێ بۆ رەوشت بەرزێ و مەوفاقیەتی! ئەو زیدە ریزەیی کە نایەتی ﴿تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ البقره/ ۲۵۲. دەیکەینەئێ ئەوێ لەلایەنی ترەوێ، نەک لەبارەیی پیغەمبەرایەتی و تەشریعەوێ. لەم بارەوێ ھیچ جوداوازیێ کێان لەنێواندا نیێ.

لەمەشەو. ئاماژە ھەکێ کە موسوڵمانان زیدە ریزیان ھێیە بەسەر گەل و نەتەوێکانێ تردا! ئەو گەل و نەتەوانەیی کە برۆایان بەھەندی پیغەمبەر ھێو برۆایان بە ھەندیکێ تریان نیێ. ﴿وَقَالُوا سَمْعًا وَأَطْعَمًا﴾ موسوڵمانان ھەموویان بەیەک دەنگ و تیان: خودایە! پیغەمبەر ﷺ پەیمانی خۆی گەیانە ئێمەیش پەیمانی ھەمان بیست و لێی حالی بووین و ھەمان گرت. فەرمانبەرداری فەرمانەکانێ ئایینی! برۆامان وایە ھەموو فەرمان و نەھییێکی ئایین بۆ خوشبەختی دویا و قیامەتمانە. ئەو موسوڵمانە راستالانە ھەمیشە خۆیان خۆیان دادگایی دەکەن و نەفسی خۆیان موحاسەبە دەکەن.

هەر کهم و کورپییه کی ههیان بی ههول ددهن قهلاچۆی بکهمن و ههر ههولئێ رازی کردنی خودای خۆیانیا نه! بۆیه هه می شه ده لێن: ﴿غفرانك ربنا وإليك المصير﴾ خودایه! کهم و کورپی مان بیۆشه گونا همان بشاره وه، له دونیادا ئابروومان مه به وه له قیامه تیشدا سزیمان مه ده .. واته: خودایه! داوات لێ ده که من که خۆش بی لهو گونا هانه مان که له وانیه لیمان رووبدا و بینه له مه پهر و کۆسپ له بهردهم پیگه بشتن و به خته وه ربوونمان، خودایه! نه تۆ هه لسوورپنه ری هه موو نیش و کاری کمانی، گه رانه وه مان ههر بۆ بهردهم قاپی باره گای تۆیه، چیت بوئ له گه لمان ده که ی و کهس نیه بتوانی ریگهت لێ بگرئ.

جا پهروه ردگار ده فهرموی: هه رچهنده ئه وه ی به دل یاندا دئ ناگامان لێیه تی و پئێ ده زانی نه به لام ﴿لا یكلف الله نفسا إلا وسعها﴾ . پهروه ردگار هیچ کهسێ زیاده له وزه ی خۆی نه رکێ ناخاته سه ری و، له هیچ نه فسی داوای نه نجامدانی کاریک ناکا که له تاقه تیا نه بی، نه مهش لوطف و رهحمه تی خودایه که ههر نه فسه به نه ندازه ی وزه و توانای خۆی داوای نه نجامدانی کاری لێ ده کرئ.

ئهم نایه ته ئه وه ی بۆ هاوه لانی پیغه مبه ر ﴿وإن تبدوا ما فی أنفسکم أو تخفون﴾ یحاسبکم به الله ﴿مه به ست ئه وه یه پهروه ردگار هه رچهنده پرسیارو لیکۆلینه وه له سه ر ختوکه ی نه فس و قسه ی دل بکا، به لام کهس له سه ر نه و﴾ سزا نادا، چونکه شتی که نه مێزاد نه توانی بهرگری بکا وه کو ختوکه ی نه فس و قسه ی دل، ئه وه لئێ بهرپرسیار نیه! !

﴿لها ما کسبت وعلیها ما اکتسبت﴾ نه فسی ئاده مێزاد به خته وه ر ده بی به و کرده وه باشانه ی کردوونی و بهردهوام بووه له سه ری، پاداشی باش هه ده گرئ، ههروه کو چۆن سزای ده درئ له سه ر ههر کر ﴿هه بی شه ک که

ناھەموارییۆ تاوان بیۆ بەویستی خۆی بیکا.

ئەمجار پەرورەدگار بەندەکانی خۆی شا، ەزایی دەکا بۆ نزاو پارانەو،
 ڤەرمانیان پی دەکا کە بلین: ﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نِيسْنَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾
 خودایە! سزامان مەدە ئەگەر بەهۆی لەبیرچوونەو (واجب) و نەڕکیکی
 سەرشانی خۆمان بەجۆ نەهینا، یان بە نەزانی کرە وەبەکی خراپمان
 نەنجام داو لەبیرمان چوو بوو وە کە حەرامە، یان رێگای راستمان ەلە
 کردو نەمانزانی رێبازی راست کامەیه؟!!!

﴿رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا﴾ خودایە!
 باری گران مەخەرە سەر شانمان - با بە زەحمەت بشتوانین ئەنجامی
 بدەین - وەکو ئەو نەڕکە قورسانە ی کە خستبوو تە سەر گەل و نەتەو ەکانی
 پیش ئیمە، وەکو بەنو ئیسرائیل کە وەرگرتنی تۆبە لیان بە کوشتنی
 تۆبەکار دەبوو واتە: کەسیک تاوانیکی بکردایە و تۆبە بکردایە مەرجی
 قبول بوونی تۆبەکە ی کوشتن بوو، ەروەها چوارەکی مال و سامانیان
 دەبوایە بدن بە زەکات، ئەگەر شوینیکی پۆشاکیان پیس بوایە دەبوایە
 بیپرن!!

بەلام نایینی ئیسلام زۆر بار سووکی تێدایەو لەسەر ئاسانکاری
 دامەزرارو، چۆن وا نیە؟! پیغەمبەر بۆ خۆی پیغەمبەری رەحمەتەو
 نێردراو بۆ سەر سەرجم نادەمیزاد..

جابر ■ ڤەرموئ: پیغەمبەر ﷺ ڤەرموئ: (بَعِثْتُ بِالْخَنَفَةِ السَّمْحَةِ)
 ئەو نایینی بە منا نێردراو نایینیکی پاک و پیروزی دوور لە پرۆپوچی
 ئاسان و خوشە، شتی پرۆپوچ و بی کەلکی تێدا نیە.
 ﴿رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ﴾ خودایە! نەڕکیک مەخەرە
 سەرمانمان و داوای ئەنجامدانی کاریکمان لی مەکە کە لەتواناماندا

نەبی، بەلاو موصیبەتیکمان بەسەردا مەهینە کە خۆی بۆ رانەگرین، بە شتیک تاقیمان مەکرەووە کە لە وزەماندا نەبی!! ﴿واعف عنا﴾ خوش ببە لەو تاوانانە کە لەنتوان ئیمەو تۆدایە، خۆت پێی دەزانی و ناگاداری کە مەترخە میمانی! ﴿واغفر لنا﴾ ھەر و ھا خوش ببە لەو گوناھانە کە لەنتوان ئیمەو بەندە کانتدا رووی داو، مەھیڵە ئادەمیزادان ناگاداری عەیب و لەکەو تاوانمان بن، بە کردەو و خراپە کانمان بزەنن، خودایە! ھەموو تاوان و گوناھمان سەر پۆش بکەو لای خۆت بیانشارەو و لیمان خوش بە. ﴿وارحنا﴾ رەحمان پێ بکە، لە روزگاری داھاتوودا تووشی تاوان نەبین، بەتەو فیقی خۆت لە گوناھ بمانپاریزەو یارمەتیمان بدە لەسەر رێبازی راستی ئایینی پیروۆز بەردەوام بین، کە دەبێتە ھۆی بەختەو ھەردوو جیھانمان!!

تێبینی:

دەکرێ کە ئەم سێ رستەییە ﴿واعف عنا، واغفر لنا، وارحنا﴾ ناکامی ئەم سێ رستەییە پیشەو، بەم شیوەییە: رستەیی ﴿لا تؤاخذنا﴾ ناکامەکی ﴿واعف عنا﴾ بوو، ناکامی ﴿ولا تحمل علينا إصرا﴾ رستەیی ﴿واغفر لنا﴾ بوو، ناکامی ﴿ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به﴾ رستەیی ﴿وارحنا﴾ بوو.

﴿أنت مولانا﴾ پەرەردگار! تۆ خوداو خاوەن و بەرپێوەبەری کاروباری ئیمە، ئەتۆی ھیدایەت داوین و پالپشت و یارمەتیدەرمانی بۆ بەردەوام بوون لەسەر رێبازی راست و ھەقپەرستی!.

﴿فانصرنا على القوم الكافرين﴾ زیاد لەئەو داخواریانە شمان یارمەتیمان بدە بۆ تیکۆشان و زالبوون بەسەر کۆمەڵانی خوڵانەناس و کافر دا سەرکەوترومان بکە بەسەریان دا چ لە بواری بەلگەو نووسین و موناھەشەو گفتوگۆدابێ یان لە گۆژەپانی شەڕ و جەنگ دا بێ، خودایە!

ناکام خیرمان بکهو بەختەوهری دونیاو قیامەتمان بکه!
مەعاذ خوای لیّی رازیی بیّ هەموو کاتّی کە لەخویندنهوهری ئەم
سوورەتە دەبوو دەیگوت: (امین).

پوختەو گەنگترین ئەو حوکمانەیی کە ئەم سوورەتی (البقره) یە لەخۆی
گرتوو ئەمانەن:

یەكەم : ﷻ بوازی عەقیدەو بیروبیاوەردا:

ا- بانگەوازی کردنی هەموو ئادەمیزاد بـۆ خوداپەرستی و
یەکتاپەرستی.

ب- یاساگکردنی هاوێل پەیدا کردن بۆ خدا.

ج- چەسپاندنی وەحی و نیگا بـۆ پیغەمبەرەکان و پیغەمبەراییەتی
بەبەلگەیی قورئانی و تەحەدداکردنی هەموو ئادەمیزاد بەوهری کە ناتوان
سوورەتێکی وەکو ئەم قورئانە بخەنە روو.

د- لە خۆگرتنی بنەماکانی نایین و یەکتاپەرستی و چەسپاندنی رۆژی
زیندوووبوونەوه.

دووهم: حوکمە عەمەلی و شەرعییەکان :

۱- بە رەوا زانیینی خواردنی هەر شتێک پاک و خاوین بی.

۲- پاراستنی ژبانی ئادەمیزاد لە رێگەیی دانانی یاسای
تۆلەسەندنەوه و جەنگان لە دژی کافران.

۳- دەستنیشانکردنی روکنە سەرەکییەکانی نایینی نیسلام وەکو:
نوێژکردن و زەکاتان و بەرژوووبوونی مانگی رەمەزان و ئەنجامدانی حج
و عەرە.

۴- مالبەخشین لەرێگەیی خودادا بە هەژاران و نەبوان بۆ ئەوهری باری
لاسەنگی فەقیران راست بکریتهوه. تەکافولی کۆمەلایەتی دسەتەبەر
بکری.

- ۵- یاساڭکردنی عەرەق و قومارو ریبأ.
  - ۶- سەرپەرشتی کردنی هەتیوان و ژیان بەسەر بردن لەگەڵیاندا.
  - ۷- حوکمە شەڕخێه کانی ژن و ژنخوازی و ماره کردن و تەلاقدان و ماوەی شیرپێدانی مندال و عیددەیی ئافرەت و نەفەقە و بژیو.
  - ۸- وەصییەتکردن و چۆنیەتی وەصییەتەکە.
  - ۹- نووسینی قەبالەنامە و شایەتگرتن لەسەر مامەڵەیی قەرزو بارمەتە دانان و حوکمی شایەتیدان.
  - ۱۰- بەجێهێنانی ئەمانەت و ئەمینی کردن لە هەموو شتێکدا.
  - ۱۱- شێوەی دوعا و پارانەو و نزاکردن.
- هەر لەبەرئەوەی کە ئەم حوکم و یاسایەیی لە خۆگرتوون پێیان گوتوووە:
- (فسطاط القرآن).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به‌ناوی خودای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

سوورته‌تی نالی عیمران

نهم سوورته‌ته سییه‌م سوورته‌ته له‌ته‌رتیبی سوورته‌ته‌کانی قورئان‌دا.
سوورته‌تیکی مه‌دینه‌یی‌یه‌و دوا‌ی سوورته‌تی (الانفال) هاتوته‌ خوارئو ژماره‌ی
نایه‌ته‌کانی (۲۰۰) دوو صده‌ نایه‌ته‌ به‌بی زیادو که‌م.
ئه‌و ه‌زیانه‌ی که‌ سوورته‌تی (البقره) و سوورته‌تی (ال عمران) ی خستوونه
په‌نا یه‌کتریه‌وه‌و لیک‌ی چواندون نه‌مانه‌ن:

۱- ه‌لویستی ئاده‌میزاد به‌رانبه‌ر به‌ قورئان: ه‌ردوو سوورته‌ته‌که‌
به‌باسی قورئان ده‌ست پی ده‌که‌ن و ه‌لویستی ئاده‌میزاد به‌رامبه‌ری ئه‌و
کتیبه‌ پیروژه‌ دیاری ده‌که‌ن، ئه‌وه‌تا له‌ سوورته‌تی (البقره) دا باسی
ئه‌وانه‌ی کردووه‌ بره‌وایان به‌ قورئان ه‌یه‌و ئه‌وانه‌ی باوه‌ریان پی‌ی نیه‌. له‌
سوورته‌تی (ال عمران) یش باسی ه‌لویستی ئه‌وانه‌ی کردووه‌ که‌ گومانیان
تییایه‌تی و ه‌م خه‌ریکی ئه‌وه‌ن ره‌خنه‌ی لی بگرنو ماناکانی ه‌لگیرنه‌وه‌،
ویرای ه‌لویستی خوداناسان.

ئه‌وانه‌ی له‌ زانست و زانیاری دا قوولبوونه‌و ئیمانیان به‌ ه‌موو
نایه‌ته‌کانی ه‌یه‌و پییان وایه‌ ه‌موو نایه‌ته‌کانی - به‌ موحه‌م و
موت‌ه‌شایه‌وه‌ - له‌ خوداوه‌ ه‌اتوون. ه‌موویان مانای راست و دروستیان
ه‌یه‌!!

۲- به‌راوردکردن له‌نیوان دروستکردنی ئاده‌م و عیسا‌دا؛ ئه‌وه‌تا له‌
سوورته‌تی (البقره) دا سه‌رگورشته‌ی دروستکردنی ئاده‌می تیدایه‌، له‌
سوورته‌تی (ال عمران) یش دا سه‌رگورشته‌ی دروستکردنی عیسا‌ی تیدایه‌.
لیک‌ چواندن و شریه‌اندنی عیسا‌ی به‌ ئاده‌م تیدایه‌ له‌و رووه‌و که‌
ه‌ردووکیان شیوه‌ی دروستکردنه‌کیان به‌ شیوه‌ی نا‌ناسایی بووه‌.

۳- به لگه هینانه وه بۆ بهر هنگار برونه وهی جوله که وه فهله کان (ئه هلی کیتاب). له سوورهتی (البقرة) دا زۆری به لگه هینانه وه بۆ بهر بهر چدانه وهی جوله که کان و دهست نیشان کردنی عهیب و عار و کهم و کورپی یان و ههله شاندنه وهی عه هه و په یمان!! له سوورهتی (ال عمران) یشدا به چروپی بهر بهر چدانه وهی فهله کانی تیدایه. له باره ی میژووشه وه ئایینی مه سیحی دوا ئایینی جوله که په یدا بووه!

۴- فیر کردنی شیوهی نزو پارانه وه له کۆتایی ههردوو سووره ته کان دا: له سوورهتی (البقرة) دا نزو پارانه وه که به شیوهیه که به بگونجی له گهله سه ره تاو په یدا بوونی ئایین داو په یوه ندی به بنه ما کانی ته شریعه وه هه یه و لایه نه تایبه ته کانی ئایین دیاری ده کاو نه وه ده چه سپیتی که ئایینی نیسلام بار سووکی تیدایه و ئاسانکاری و لیبور دووی له خۆ گرتوه، له سوورهتی (ال عمران) یشدا نزو پارانه وهی تیدایه بۆ بهرده وام بوونی له سه ره ئایین و قبو ل کردنی بانگه وازی پهروه ر دگار بۆ ئیمان هینان و داوا کردنی پاداش له رۆژی قیامه تدا.

۵- چه سپاندنی سه ره که وتن بۆ موسو لمانان: ئه وه تا له سوورهتی (ال عمران) بهم نایه ته کۆتایی پی هینراو. که ده فره موئ: ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾، سوورهتی (البقرة) ش بهم نایه ته ده ست پی ده کات که ده فره موئ: ﴿أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾.

نه و په یام مانایانه ی که نه م سووره ته له خۆی گرتوون.

نه م سووره ته ههردوو لایه نی عه قیده وه ته شریعی له خۆ گرتوه:-

له باره ی عه قیده وه نایه ته کانی نه م سووره ته جهخت له سه ر تاک و ته نیایی خودا ده که نه وه، هه بوونی پیغه مبه رایه تی و راستی قورئان. ده چه سپینن، شوبه و شک و گومانی کۆمه لی جوله که وه فهله پوچه ل ده کاته وه. راو بۆچونی هه له ی نه هلی کیتاب ده باره ی قورئان و

پیغه مبهرایه تی (محمد) ﷺ رهت ده کاته وه، نهو» راده گهینی که نایینی په سهند لای خودا نایینی ئیسلامه و بهس!

ههروه ها موناقه شه کردنی کۆمه لای فهله ده باره ی حه زره تی مه سیح و به خودا زانینی و بروانه هینانیان به په یامی ئیسلام.

نهم موناقه شه و نهو په رچدانه وه ی بیرو رای فهله کان نزیککی نیوه ی سوهره ته که ی داگرتوه، ههروه کو چۆن سوهره تی (البقره) زیاد له سییه کی ده باره ی موناقه شه و پووچه لکردنه وه ی را و بۆچوون و ده ست نیشان کردنی تاوان و خراپه کاریه کانیانه، وپرای نه وه ش هه رزه نشت و هه ر شه کردنه لییان و ترساندنی کۆمه لای موسولمانانه له قیل و ته له که و پیلانه کانیان!

له باره ی ته شریعه شه وه نایه ته کانی نهم سوهره ته بری حوكمی شه رعی دیاری کردوه، وه کو (واجب) بوونی حه ج و جیهاد و تیکۆشان له پرگه ی ئیسلام دا، وپرای جهخت کردن له یاسا گکردنی ریبو سزادانی نهوانه ی که زه کات نادهن، ههروا بری په ندو دهرس و نامۆژگاری و هرگرتن له غه زای به در و ئوحد و ناپه زایی ده برپین له هه لۆیستی دوو رووه کان (المنافقین) که هه میشه وه کو گیا که له وابوون له ناو کۆمه لگای ئیسلام دا.

نهمجار کۆتایی سوهره ته که به شتیئک هاتوه که له گه ل هه ردوو لایه نی عه قیده و ته شریع دا گونجاوه: که بریتیه له تیفکرین و وردبوونه و له دروستکردنی ناسمانه کان و زه وی نهو هه موو شسته عه جایب و سه رسو پر هینه رانه ی که له م بوونه وه ردها هه بن، وپرای وه صیهت و نامۆژگاری کردنی موسولمانان که خۆرا گرین له گۆره پانی جیهاد و جهنگ دژی کافران و به رده وام بوون له سه ر تیکۆشان بۆ نه وه ی بگه نه پله ی فلاح و سه رکه وتن وه کو» هه رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

هۆی ناوانانی ئەم سوورەتە بە (ال عمران) :-

ئەم سوورەتە ناوێکی نێوێکی نالی عیمران چونکە چیرۆکی خێزانی عیمرانی تێدایە کە باوکی مەریەمی دایکی عیسیایە، هەروا سەرگۆزشتەیی پەرەردە کردنی مەریەم کە دایکی بوو خودا پەرستی تەرخانی کردبوو. هەروا هەڵبەڕاردن و زیدە ریز پێدانی بە سەر حەزەرەتی مەریەم لە لایەن خوداوە و هەڵبەڕاردن و زیدە ریز پێدانی بە سەر هەموو ئافرەتانی رۆژگاری خۆیدا. وێرای مەزگینی پێدانی بەوە کە مەندالێکی پێرۆزی «هەیی» ناوی عیسیایە و خواوەنی موعجیزاتی زۆر دەبێ!! سوورەتی (البقرة) و (ال عمران) پێشیان دەگوترێ (الزهرابين) چونکە پرشنگدارن و شارەزایی خۆیان دەکەن بۆ حق و راستی و گەشتن بە مەراز بە هۆی ئەو مانا پرشنگدارانە کە لە خۆیان گرتوون. یان هۆی ناوانیان بە (الزهرابين) لەم رووەوەیە کە هەردوو سوورەتە کە هاویەشتن لەوەدا کە (نێسمی ئەعظە میان) لە خۆ گرتوووە .-

ئەبوداود و ئیبنو ماجە و کەسانی تریش لە ئەسمای کچی یەزیدە و دە گێرێنەو: کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: ان الاسم الاعظم فی هاتین الایتین: (والهکم اله واحد لا اله الا هو الرحمن الرحیم) والتی فی ال عمران (الله لا اله الا هو الحی القيوم)...

فەضل و گەورەیی سوورەتی (ال عمران)

موسلیم لە ئەو واسی کۆری سەعمان دە گێرێتەو: دەلی: لە پێغەمبەرم بیست دەیفەرموو: (یوئەتی یوم القیامة بالقران واهله الذین کانوا یعملون به تقدمه سورة البقرة وال عمران) ..

دوو بارە موسلیم لە ئەبو ئوما مەهی باهلی یەو دە گێرێتەو: کە دەلی

له پیغه مبهرم بیست ■ هیغرموو: اقرؤوا القرآن، فانه یاتی یوم القیامة شفیعاً لاصحابه، اقرؤوا الزهراوین: البقرة وسورة ال عمران، فانهما یأتیان یوم القیامة کانهما غمامتان او کانهما غیابتان، او کانهما فرقان من طیر صواف تحاجان عن اصحابهما، اقرؤوا سورة البقرة فان اخذها بركة وترکها حسرة ولا یستطیعها البطلة . .

سه لماندن یه کتابه رستی و نازل کردنی قورئان

الْم ﴿۱﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿۲﴾ نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿۳﴾ مِنْ قَبْلُ هُدًى لِلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿۴﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿۵﴾ هُوَ الَّذِي يَصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۶﴾

هؤی هاتنه خواره وهی نهم سووره ته:

نیبنو نه بی حاتم و نیبنو جه ریری طه به ری و نیبنو ئیسحاق و نیبنو لمونذیر ده لین: نهم سووره ته له سه ره تاوه تا نیه تی هه شتاو نه وهنده ی ■ ره باره ی وه فدی فه له ی نه جران هاتوته خوار ی. که هاتنه خرمه ت پیغه مبهرم نریکی شهست سوار ■ هبون، چوارد هیان پیاماقوول و ریش سپیان بون له ناویاندا نه میرو وه زیرو قه شه که یان بون، ئیتر له گهل

پیغه مبهردا ﷺ ده باره ی عیسای کوری مهربم که وتنه گفتوگوؤ: به
 پیغه مبهریان گوت کئی باوکی عیسایه؟؟ سئ که سیان قسه یان کرد، جاریک
 ده یانگوت عیسای کوری مهربم خودایه، چونکه مردووی زیندوو
 کردوته وه، جاریکیش ده یانگوت: کوری خواجه چونکه باوکی نه بووه، یان
 ده یانگوت: عیسایه کیکه له سئ ثوقنومه که بهم شیوه دروو بوختانیان
 به ده م خوداوه ده کرد، نه مجار پیغه مبهردا ﷺ فهرمووی: باشه ئیوه نازانن
 که کور ده بئی له باوکی بچی؟ وتیان: به لئی، فهرمووی: ئیوه نالین: خودای
 ئیمه زیندوووه نامری؟ عیساش مردنی به سهردا دی؟ وتیان: به لئی،
 فهرمووی: دهی باشه ئیوه نالین خودای ئیمه به سهر هه موو شتیکدا
 به ده سه لاتوه ده پیاړیزی رزق و روژی ده داتئ؟ وتیان به لئی: نه مجار
 فهرمووی: دهی باشه ئایا عیسایه هیچ کامئ لهم رهوشانه ی هیه؟! وتیان:
 نه خهیر، نه مجار فهرمووی: دهی باشه ئیوه نالین: خودای ئیمه شیوه ی
 عیسای له سکی دایکیدا کیشاوه، بهو شیوه یه ی ویستویه تی جهسته ی
 ریک خستوه؟ ههروه ها خودا ناخواو ناخواته وه، پیسایی ناکا؟! وتیان:
 به لئی نه مجار فهرمووی: دهی باشه ئیوه نالین: عیسای له سکی دایکی دا
 پهروه ده بووه؟ هکو مندا لانی تر به شیوه یه کی ناسایی له دایک بووه؟
 نه مجار خواردنی دراوه تی وهکو هه مندا لیکي تر، نه مجار خواردنی
 خواردوووه ناوی خواردوته وهو پیسایی کردوووه؟ وتیان: به لئی، فهرمووی:
 دهی باشه نه دی ئیوه چۆن نهو بوچوونه هه له یه تان ۶ پهیدا بووه؟ ئیتر
 زانیان که هه لهن و به لگه یان پئ نه ما، به لام هه ره له سهر ئینکاری خو یان
 بهرده وام بوون، ئیتر خودای مه زن نه م نایه تانه ی ناردنه خواری فهرمووی:
 (المر)، راقه که رانی قورئان له مانای نه م جوړه وشانه دا ده لئین: خودا بو
 خوی ده زانی مه به ست له مانای نه م جوړه وشه یه چیه، هه ندیکیش ده لئین:
 مه به ست نهو یه که قورئان لهم جوړه پیتانه پیک هاتوووه، ده ئیوه ش

نازاین بتوانن لهم پیتانه کهلامیکی وه کو قورئان دابننن! ﴿الله لا إله إلا هو الحي القيوم﴾ پهرهردگار خودایه کی بی وینه و پهرستراویکی حقه، له بوونه وهردا جگه له نه و خودایه کی تر نیه شیای پهرستن بی، چونکه نه و به دیهینه ره، خاوه ن دهسلاتی ره هاو فراوانه له که وندا، هر شه و سه رچاوهی خپرو لابه ری شه ره، زینده ی همه میشه زیندووه، سه ره تاو کوتایی ژبانی نیه، کارگیر و هلسو یی کاروباری بهنده کانیه تی، به ویستی خوی گۆرانکاریان تیدا ده کا یلر لاده ست و خاوه ن دهسلاته به سه ر ناسمانه کان و زه وی دا له پیش دروسه دنی عیسادا، نیتر چۆن نه م بوونه وهره راگیر کراوه پیش هاتنه دونیای عیساو دوا ی له دونیا ده رچوونی؟! ده ی نه گهر عیسا خودایی، یان به شیک بی له خودا، ده بوو به بی نه و بوونه وهر راگیر نه بوايه ..

﴿نزل عليك الكتاب بالحق مصدقا لما بين يديه﴾ پهرهردگار خودایه کی وایه - نه ی محمد! - قورئانی به نیگا بو ناردووی، هیچ شک و گومانی تیدا نیه، راستیی کتیبه ناسمانی به کان و پیغه مبه رانی پیشوو ده چه سپینن، به شیوه یه کی کورت و له چوارچیوه ی بنه مای پیغه مبه رایه تی و نیگادا پالپشتی پیغه مبه رانی رابوردوو ده کا له وهدا که بانگه وازییان بو یه کتاپه رستی و ره وشت به رزی کردووه؛ همه میشه هه والی راست و موژده نامیزیان به گه له کانیان داوه. به کورتی قورئان نه و راستیه ده چه سپینن که پیغه مبه رانی پیشوو موژده یان پیداووه: که له وهدووا خودا پیغه مبه ریک ده نیری بو سه ر هه موو ناده میزادو قورئانی به خه لات ده دریتی که کهلامیکی بی وینه و موعجیزه یه و پرته و به خسه هه تاهه تایه! ﴿وأنزل التوراة والإنجيل من قبل هدی﴾ خودایه کی و ه هایه له پیش قورئاندا ته ورات بو موساو ئینجیلی بو عیسا ناردووه. بو نه و هی هر یه کی له م کتیبه پیروژانه ببنه پرؤگرام و شاره زایی که ری ناده میزادی

سەر دەمی خۆیان!! کەوابێ پەر وەردگار - لە پێش هاتنە دنیای عیساو
 دوای لە د دنیا دەرجوونیشی - نیگا و شەریعەتی بۆ ئادەمیزاد ناردوو،
 عیسا بۆ خۆی سەرچاوەی نیگا نیە و نیگای بۆ هاتوو و کراوە بە
 پێغەمبەر، دەی چۆن پێغەمبەر بە خودا دادەنرێ؟! ﴿وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ﴾
 پەر وەردگار قورئانی ناردوو بۆ (محمد) کە حەق و ناحەق لێک
 جیادەکاتووە. رێگای ھیدایەت و گومرایی دیاری دەکا، بەبەلگە و دەلیل
 بەھیز راستی و ناراستی لێک جیا دەکاتووە!

﴿إِنَّ الدِّينَ كَفَرُوا بآيَاتِ اللَّهِ هُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ ئەوانەى ئینکاری
 نیشانەکانى خودایەتى خوداو تاک و تەنیاى زاتى پاکی دەکەن. ھەمیشە
 عەیب و عار و لەکە دەخەنە پآلى، رۆژى قیامت بەھۆى ئەو کوفرو
 سەرپێچی کردنەیان سزای بەئێشیان بۆ ئامادە کراوە، ﴿وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو
 انتِقَامٍ﴾ خودا بالادەست و (منیع الجناب)ە، فرسەتى لى تاینرێ، خواھنى
 تۆلە سەندنە بۆ کەسێ بپروای بە خودایەتى خودا نەبێ و نیشانەى تاک و
 تەنیاى بەدرۆ بخاتەووە و سەرپێچی پەيامى پێغەمبەرەکان بکا. بەھیز و
 توانای خۆی، بەویستى خۆی تۆلەى لە نەیارانى دەستینێ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا
 يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ بێگومان پەر وەردگار ھیچ
 شتیکی لە بوونەورەدا لى گوم ناییت، دەزانێ کى بەراستى ئیمانى
 ھیناوە کى کافرو خودانەناس و دوو پروو، کى بە زۆرو تۆزى گفتار و
 کردارى کوفر نامىزی پى نەنجام دەدەن! بەلام دل و دەروونیان پەرە لە
 ئیمان و باوەر.

دەى خۆ عیساو غەیری عیسا ھیچ شتیگ لەم جوړە نەینى یانە نازانن
 کەوابێ چۆن عیسا بە خودا حسیب دەکړی؟!

﴿هُوَ الَّذِي يَصُورُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ﴾ خودا خودایەکی
 وەھایە ئیوەی ئادەمیزاد لە مندالدا وینەکیش دەکا، چۆنى بوئ ئاوا

روخسائەتەن ديارى دەکا - نیرە، مێییه، جوانە، ناشیریینه، کورتە، درێژە، سپی پێستە یان رەش پێستە،..... هتد. دەى خۆ عیساو غەیری عیسا ناتوانن هیچ دروست بکەن و ناتوانن لە منداڵدانا وینەى کەس بکێشن!! بەلکو ئەوانە بۆ خۆیان دروستکراو وینەکیشراون، کەوابێ چۆن بە کەلکی خودایەتی دین؟؟ ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هیچ خودا نین جگە لە پەرورەدگار هەر ئەو دروستکەر و بەدیھێنەر و شیاوی پەرستن و خودایەتییه، کەس هاوبەشی نیە لەخودایەتیدا، تاک و تەنیاو فەردو صەمەدە، بێباوک و دایک و بێ منداڵە، کەسى لێ نەبوو و لەکەس نەبوو، کەس دەرەقەتی نایە... ئەمانە هەموویان بەلگەن لەسەر ئەو کە عیسا بەندەیهکی دروستکراو وەکو بەندەکانی تری لە ئادەمیزاد، ئەویش وەکو کۆرپەلەى تر لەسکی دایکیا وینەى کیشراو و، لەکاتى پێگەیشتنى سروشتى خۆیدا لەدایک بوو، نیتەر چۆن بەندەیهکی ئاوا بە خودا حلیب دەکری؟؟؟

هەبوونی نایەتی مەحکەم ■ مۆتەسابیھ ■ قورئاندا

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ
وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ
أَبْتَغَاءَ الْفِتْنَةَ وَأَبْتَغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي
الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ
﴿٧﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهْبَ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً
إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ

إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١﴾

﴿هو الذي أنزل عليك الكتاب منه آيات محكمات هن أم الكتاب﴾
 ئەو محمد! پەروەردگار خودایەکی وەهایە قورنانی ناردۆتە سەر تۆو
 کردوویەتی بە بەرنامەو پرۆگرامی نیسلام و یاسای بوونەوەر، جا بەشێک
 لە نایەتەکانی (موحکەمن) واتە: بەبێ تەم و مژ مانای مەبەست
 دەگەیەنن و هەموو کەس لێیان حالێ دەبێ و هیچ نیلتیباس و
 سەرلێ تێکچوونی بۆ پەیدا نابێ، بەشەکی تریان نایەتی (موتەشابیهن)
 واتە: ماناکانیان روون و ئاشکرا نین و نازانن مەبەستی سەرەکی لە
 ماناکانیان چیه؟؟ چونکە بە رۆڵەت (تعارض) و دژایەتیک هەیە لە
 نێوان ظاهیری و شەکی و مانای مەبەست لێ!! یان (متشابه) ئەو
 نایەتانەن کە پەروەردگار زانینی ماناو مەبەستی لێیان تایبەت کردووە بە
 زاتی خۆی کەسی تر پەی پێ نابا، وەکو چۆنیەتی قیامەت و باسی روح و
 زیندوو بوونەو و دروستکردنی عیساو لەدوونیا دەرچوونی.

جا لێرەدا شتێک هەیە پێویستە بزانی کە (متشابه) دوو جۆرە:

۱- ئەوێه کە وشە کە مانایەکی بگەیەنێ و عەقل بە پێچەوانەو پەیی
 پێ بەرێ، مەبەستە کە نەزانن چۆنەو چۆن نیه، وەکو نایەتی (الرحمن علی
 العرش استوی) طە/ ۵.

۲- ئەوێه کە پەروەردگار زانینی ئەو شتانەو چۆنیەتیانی تایبەت
 کردبێ بە خۆیەو، کەسی تر حەقیقەت و کرۆکی نەزانن وەکو حال و
 چۆنیەتی قیامەت، یان حال و چۆنیەتی فریشتەو جنۆکە... هەروا باقی
 شتە غەیبییەکان!!

نایەتە موحکەمەکان: وەکو نایەتی ﴿قل تعالوا اتل ما حرم ربکم علیکم
 الا تشرکوا به شیئاً﴾ و ئەو دوو نایەتە کە بەدوای دا دین لە سوورەتی

(الانعام/۱۵۱-۱۵۲) یان نایه‌تی ﴿وقضى ربك أن لا تعبدوا إلا إياه﴾ و نهو سئ نایه‌تی له سوورده‌تی (الاسراء) که به‌دوای دا دین، (۲۳-۲۶). یان فەرموده‌ی خودا که دهرباره‌ی عیسا د‌فهرموی: ﴿إن هو إلا عبد أنعمنا علیه وجعلناه مثلاً لِّبنی اسرائیل﴾ الزخرف/۵۹. نیتر نه‌م نایه‌تانه‌و وینه‌یان زوربه‌ی قورنانیان لی پیکهاتوو به‌یانکردنی نه‌حکامی ئیسلامی و بنه‌مای عه‌قیده‌و فەرمان و نه‌هی و حلال و حرام....هتد. هه‌موویان ماناکه‌یان ناشکراو دیاره‌و مانای مه‌به‌ست ده‌گه‌یه‌نن و مانای تر هه‌لناگرن، نه‌م جوړه نایه‌ته موحه‌مانه نه‌صل و بنه‌مای قورنانون و بربره‌ی نه‌و که لاهه پیروژهن نایه‌ته‌کانی تر لق و پۆپی نه‌وانه‌ن...

که‌وابی نه‌گهر شتی‌کمان لی ئیشکال بد، نایه‌تیکی (متشابه) مان هاته به‌رو له مه‌به‌سته‌که‌ی حالی نه‌ده‌بووین، پتویسته به‌راوردی بکه‌ین له‌گه‌ل نایه‌ته موحه‌مه‌کانداو به‌گیره‌ی مانای نه‌وان راځه‌ی نایه‌ته موته‌شاییه‌که بکه‌ین: بۆ نمونه: نه‌م نایه‌ته‌ی که دهرباره‌ی عیسا د‌فهرموی: ﴿وکلمته ألقاها إلی مریم وروح منه﴾ النساء/۱۷۱. ده‌بی به‌گیره‌ی نایه‌تی ﴿إن هو إلا عبد أنعمنا علیه﴾ الزخرف/۵۹ ته‌فسیری بکه‌ین، هه‌روه‌ها ده‌بی به‌گیره‌ی نایه‌تی ﴿إن مثل عیسی عند الله کمثل آدم﴾ ال عمران/۵۹ ته‌فسیری نایه‌ته (متشابه) ه‌که بکه‌ین.

واته: ده‌بی بروامان وابی که هه‌مو نایه‌ته‌کان -محکم+متشابه- له‌لایهن خوداوه هاتوون و هیچ نایه‌تیکی درایه‌تی له‌گه‌ل نایه‌تیکی تردا نیه!!

نایه‌ته (متشابه) ه‌کان وه‌کوی نایه‌تی (۱۷۱) ی سوورده‌تی النساء که د‌فهرموی: ﴿وکلمه ألقاها إلی مریم وروح منه﴾ یان نایه‌تی ﴿إني متوفیک ورافعک إلی﴾ ال عمران/۵۵، یان نایه‌تی ﴿الرحمن علی العرش استوی﴾ طه/۵. یان نایه‌تی ﴿ید الله فوق أیدیهم﴾ الفتح/۱۰. نه‌م نایه‌تانه هه‌ریه‌که‌یان به

بیروبوچوونی ئیمه چند مانایه ک هله ده گرن که نهو مانایانه له گهل
ظاهیری نهو وشه یه ی که مانا مه بهسته که ی تیدایه ریک ناکه ون، جاری
وا هه یه نهو مانایه له گهل مانای نایه ته موحه مه که گونجاو ده بی،
جاری وایش ده بی له باره ی وشه و ته رکیسه وه له گهل مانایه کی تر
ده گونجی، به لام له باره ی مه بهسته وه هه رگیز جیاوازی نابیندری.

که وایی نه ی کۆمه لێ فه له! ئیوه بو تان نیه بهم جو ره نایه ته
موت ه شاییهانه نموونه بیننه وه به ناره زوی خو تان مانایه ک هه لبریزن،
به لکو پتویسته پهیره ی نایه ته موحه مه کان بکه ن و نایه ته
موت ه شاییهه کان به گیره ی نایه ته موحه مه کان مانا بکه ن، ده بی ئیوه
عیسا به گیره ی نایه تی ﴿لَنْ يَسْتَنْكفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا وَلَا الْمَلَائِكَةُ
الْمُقَرَّبُونَ﴾ النساء/ ۱۷۲. بناسن و نایه ته موت ه شاییهه کانی تر ده رباره ی عیسا
له گهل نه م دا به راورد بکرین و به گیره ی نه م جو ره نایه تانه مانایان
لی بده نه وه.

پتویسته نه وه ش بزانی ن که موحه کم و موت ه شاییهه لیره دا مانا که یان
جیا یه له گهل موحه کم و موت ه شاییهی شوینی تر، بو نموونه که له نایه تی
یه که می سوره تی (هود) ده ده فرموی: ﴿کتاب أحکمت آیاته﴾ مانای
نه وه یه نه م قورنانه په راوی که نایه ته کانی عه یب و له که یان تیدا نیه،
که لامیکی وشه فه صیح و مانا راست و دروسته و پره له حیکمه ت و
په ندو ناموژگار، که له نایه تی (۲۳) ی سوره تی (الزمر) ده ده فرموی:
﴿اللّٰهُ الَّذِي نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا﴾ مه به ست به موت ه شاییهه
نه وه یه که قورنانه هه ندیکی له هه ندیکی ده چی له جوانی و راستی و
شاره زایی کردن دا، هه روه ها له وه دا که وا دزایه تی و ناریک و پتکی
تینا که وئ و هه مووی رو وه یه ک مه به ستی سه ره کی ناراسته ده کرین....
﴿فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ

تأويله ﴿١﴾ نهوانی دلیان پره له گومرایی و سهرلی شیوان و روویان له حق وهرگیراوه و نقرومی باطل بوون، ههر شوین ههواو ههوهسی خویمان ده کهون، نایه ته موته شاییه کان وهرده گرن و به تاره زوی خویمان مانایان لی ده ده نهوه، چونکه ده توانن به ههوهسی خویمان مانا کانیان بگۆرن و له گهل مه بهستی خویمان دا بیگونجینن!! نایه ته موحه که مه کانش پاشکوی ده خهن و باسیان ناکهن! بو نهوهی خهلکی له خشته بهرن و بیان خهنه نیو فیتنه وه له نایین گومرایان بکهن ﴿٢﴾ ریگهی راستیان لی تیک بدهن! واشی ده خهنه پیش چاو که نهوان به لگه به قورنان ﴿٣﴾ هیننه وه، نایه تی قورنان پالپشتیانه!! به لام له راستی دا نهو به لگانه بو بهرژه وهندی نهوان نیه، بو نمونه: فه له کان به لگه دیننه وه له سهر نهو ﴿٤﴾ که عیسا گیانی خودایه ده لین نهو تا قورنان ده لی: ﴿٥﴾ و کلمته القاها الی مریم و روح منه ﴿٦﴾ عیسا گیانی خودایه و خستویه تیه ناو سکی مه ریهمه وه، به لام نایه تی ﴿٧﴾ ان هو الا عبد انعمنا علیه... ﴿٨﴾ پاشکوی ده خهن، یان نایه تی ﴿٩﴾ ان مثل عیسی عندا لله کمثل ادم خلقه من تراب، ثم قال له کن فیکون ﴿١٠﴾ العمران ٥٩. له بیر خویمان ده به نهوه و نایخهنه روو.. نهوانه که ثم جور هه لو یسته یان بهرام بهر قورنان هیده و ناوا ره فتار له گهل نایه ته موته شاییه کان ده کهن مه بهستیان نهو هیه مانا و مه بهسته کانی قورنان بگۆرن و نایه ته کانی له حقیقه تی خویمان لابه دن و بو مه بهستی خویمان بیانگونجینن، واته: وایان راقه بکهن که له گهل تاره زو داب و نه پیتیاندا ریک بکه وی، له گهل عاداتی کۆنینه و بیروبوچوونی خویمان دا یه کانگیریان بکهن، به لام نهو نایه تانهی موحه که من و بیروباوه ری نیسلامیی له سهر بنیات نراوه له بیر خهلکی بهرنه وه، یان پاشگویان بخهن، نهو تا ههر گیز نهو نایه تانهی که نهوه ده گه یهن عیسا بهنده ی خوایه و پیویسته گهر دنکه چی فرمانه کانی بی ناخهنه روو!!

نیمامی موسلیم له عانیشهوه -خوایان لی رازی بی- فەرموودهیه ک دهگیریتەوه: دەلی: پیغه مبهەر ﴿هو الذي أنزل عليك الكتاب منه آيات محكمات هن أم الكتاب وأخر متشابهات﴾ی خویندهوه، ئەمجار فەرمووی: (إذا رأيتم الذين يتبعون ما تشابه منه فأولئك الذين سماهم الله فاحذروهم) واتە: هەركاتێ ئەوانەتان بینێ کە شوێن نایەتە مۆتەشاییهەکان دەکەون و دەیانەوێ بەگۆڕە ی هەواو هەوەسی خۆیان راقەیان بکەن، ئەو بەزانن: ئەوانە لەو کەسانەن کە خودا بە خراپەکار ناوی هێناون و بەسەرپیچیەکەری لەقەڵەم داون، لێیان بترسن و خۆتانیان لێ بیاریزن!.

دەگیرنەوه دەلی: پیغه مبهەر فەرمووی: (إن القرآن لم ينزل ليكذب بعضه بعضا فما عرفتم فاعملوا به، وما تشابه منه فأمنوا به).

قورئان بۆیه نەنێردراوەتە خواری کە هەندیکێ هەندیکێ بە درۆ بخاتەوه، ئەو ی ماناکەتان زانی و مەبەستەکە ی تیگەشتن کاری پێ بکەن، ئەو ی پەیتان پێ نەبردو نەتازانی ماناکە ی چۆنە و چۆن نیه نیمانی پێ بهێنن و بزائن لەلای خوداوه هاتووه.

مەچن وەکو ئەو گومرايانە هەر خەریکی سەرلی تێکدانی خەڵک بن وبتانەوێ بەهەواو هەوەس نایەتە مۆتەشاییهەکان تەئویل بکەن، خۆ ﴿وما يعلم تأويله إلا الله﴾ جگە لە خودا کەسی تر مەبەست و مانای دروستی ئەو جوړە نایەتانه نازانی، چونکە ئەو زانیارییه کە خودا تاییبەتی کردووه بە خۆی و کەسی تر پە ی پێ نابا، ﴿والراسخون في العلم يقولون آمنا به﴾ ئەوانە ی خاوەنی پایە ی دامەزراون لە عیلم و زانستدا دەلێن: بروامان بەو هەیه کە ئەو نایەتە مۆتەشاییهەنە لە خوداوه هاتوون و کەلامی پیروزی زاتی بیچوونن.

كۆمەلىككە لە ھاوہلانى پىغەمبەر ﷺ وەكو ئوبەى كورى كەعب و
عائىشەو ئىبنو عومەر پىيان وايە دەبى لەسەر وشەى ﴿إلا الله﴾
هەلوستە بكرىو رابوہستى، واتە: رستەى ﴿والراسخون في العلم...﴾
كەلامىكى سەربەخۆ بى، عەطف نەبى بۆ سەر وشەى (الله). كۆمەلىكىش
لە ھاوہلانى پىغەمبەر وەكو ئىبنو عەبباس و برى راقە كەرانى قورنان و
برى زانايانى عىلمى ئوصول دەلین: لەسەر وشەى (الله) هەلوستە
ناكرىو رستەى (والراسخون...) عەطف دەكریتەوہ بۆ سەر وشەى (الله)
واتە: جگە لە خوداو زانايانى دامەزراو لە زانستدا كەسى تر
مەبەستەكانيان نازان. ئىبنو عەبباس دەفەرموى: من يەككىم لەو
زانايانەى كە خاوەنى پلەى دامەزراون لە زانستدا، كە مەبەست و راقەى
تەواوى نايەتە مۆتەشايىهەكان دەزان. كەوابى ئەوانەى لە زانستدا
دامەزراون ماناى نايەتە مۆتەشايىهەكان دەزان، چونكە خودا لۆمەى
ئەوانەى كردووە كە دەيانەوى ماناى نايەتەكان هەلەوگىر بكەن و
بەمەبەستى سەرلېشىواندنەى خەلكى و فیتەنەنانەوہ لە ئايیندا راقەى
نايەتە مۆتەشايىهەكان بكەن بۆ ئەوہى لەم رىگەپەوہ خەلكى پى لە ئايین
وہرگىرن.. بەلام ئەوانەى رسوخى زانستيان هەپەو ئە زانيارى دا دامەزراون
هەلوستيان وانە، بەلكو ئەوان گرۆى يەقىن و بيروباوەرن، هەميشە
نايەتە مۆتەشايىهەكان و تەفسىر دەكەن كە لەگەل نايەتە
موحكەمەكاندا رىك بكەون و دژايەتى نەكەويتە نىوانيانەوہ.

بەلام رستەى ﴿يقولون آمنا به﴾ ئەمە كەلامىكى سەربەخۆ تازە
دەست پىكراوە، واتە ئەو زانايانە دەلین: بروامان بە ئەو نايەتە
مۆتەشايىهانە هەپە ﴿كل من عند ربنا﴾ هەموو نايەتەكان - بە موحكەم
و مۆتەشايىهەوہ - هەموويان لە خوداوە هاتوون. واتە: زانايان نايەتە
موحكەمەكان دەكەنە بنەماو بناغەو بروايان وايە - موحكەم و

موتەشاییه- لهخوداوه هاتوون و هەردوو جۆریان حق و راستن،
 هەریەکێ لەو دوو جۆره پالپشتی ئەوی تر دەکا، بەلگەی ئەمەش ئەو
 فەرموودەیەیکە دەلی: پێغه مەبەر ﷺ نرای بۆ عەبدوللای کۆری عەبیاس
 کرد فەرمووی: (اللهم فقهه في الدين وعلمه التأويل) خودایە! لە ئاییندا
 تێگەشتووی بکەو. فێری شیکردنەوه و مەبەست زانینی قورئانی بکە.

لێرەدا پرسیارێک دیتە پێشەوه و دەلی. بۆچی لە قورئاندا نایەتی
 (متشابه) هەن؟ لەکاتیکیدا کە قورئان بۆیە نێردراوه رەهنومایی خەلکی
 بکا و ئادەمیزاد شارەزای ریگای خوداپەرستی بکا!! دەی نایەتی
 موتەشاییه کە کەس مەبەستەکەی نەزانێ چۆن رەهنومایی پێ دەکری؟
 لەوەلامدا دەلیین: هەبوونی نایەتی موتەشاییه لە قورئاندا لەبەر ئەم
 هۆیانەیە:

ا- بۆ ئەوهی برواداری راستەقینەو ئیمان قایم لە برپا لاوازن
 جیابکریتهوه، تاقیکردنەوهیە بۆ دلی ئیمه.

ب- زێدە ریزو فەزلی زانایان دەریکەوێ و ئاکامی لیکۆلینەوه و
 کۆششیان بۆ خەلکی دیاری بدا. هاندانە بۆ موسولمانان کە عەقل و
 هۆشی خۆیان بخەنە کارو هەمیشە خەریکی توێژینەوه بن بۆ ئەوهی
 هەمیشە بیروهۆشیان لە گەشەکردندا بیت و کول نەبێ.

ج- پێغه مەبران نێردراون بۆ سەر ئادەمیزاد بەگشتی ئادەمیزادیش
 جۆراو جۆرن، هەیانە زیرەکەو هەیانە کۆلەوارو نەزانە، برێ ماناو
 ئەحکامی وردەکاری هەن کە پێویستیان بەوهیە بە عیبارەتی تایبەتی
 تەعبیریان لێ بکری، ئیتر تێگەشتن لەم جۆره مەبەستانە بوەتە بەشی
 زانایان و ئەوانە لە عیلم و زانیاریدا رۆچوون، فەرمانیش کراوه بە رەشە
 خەلکە کە زانینی مەبەست لێیان حەوالەن خودا بکەن، چونکە زانایان
 دەزانن و تێدەگەن قورئان چۆن پەیام ئاراستە دەکا، هەرچەند» حەقیقەت و

کروکی شته کانیش نه زانن، هەر بۆیه‌ش فەرمووی: ﴿وما يذكر إلا أولوا
الآلباب﴾ واتە: تۆ ناگەن و لەمانای قورئان خاڵی نابن و بەشیوەی راست و
دروست لە مەبەستەکان و ڕ. نابنەوێ مەگەر ئەو کەسانە نەبێ کە عەقل و
هۆشی ساغیان هەیە، بیریان تیژە بۆ تێگەیشتن!

پیتغہ ممبر ﴿الراسخون فی العلم﴾ ہی ناوا کردووه له
 فہرمودہ یہ کیدا کہ نیبنو نہبی حاتم ہیکیریتہ وہ له عوسہ یدوللای
 کوری زہیدی تابیعہ یہ وہ کہ بہ خزمہت نہم سنی ہا وہ لانہی پیتغہ ممبر
 گہ یشتو وہ: (انس، ابو امامہ، ابو الدرداء) دہ لئ: له پیتغہ ممبر پرسیار
 کرا له مانای ﴿الراسخون فی العلم﴾ پیتغہ ممبر له وہ لامدا فہرموی:
 (من برت یمینہ، وصدق لسانہ، واستقام قلبہ، ومن عف بطنہ وفرجہ فذلک من
 الراسخین فی العلم).

واته: ٺهوءَ ڪه سهيءَ سويندي نه خاتو، زماني راستگؤ ٻي، دلي
 بهرد هوم ٻي له سر پهره وي هقو، هه لالخوربي و داوينپاڪ ٻي،
 هه رڪهي ٺاوي ٺهوءَ ۱ له دهستي ٺهوءَ زانا (الراسخين) يه ڪه خودا له
 قورناندا وه سڀ و سه ناخواني يان ده ڪا!).

هەمیشە ئەو زاناو تێگەشتوانە دەپارێنەو و نزا دەکەن و دەڵێن:
﴿ربنا لا تزغ قلوبنا بعد إذ هديتنا﴾ خۆدایە! دل و دەروونمان لەسەر
خوداپەرستی و بیروباوەڕی راستەقینە بەرقەرار بکە. دواى تێگەشتن و
شارەزابوون، گومرمان مەکو، سەرلى شىواومان مەکە ﴿وهب لنا من
لدىك رحمة إنك أنت الوهاب﴾ رەحمەت و بەزەبى خۆتمان پێ ببەخشە!
لە سۆزو رەحمەتى خۆت بپەشمان مەکە، یارمەتیمان بدە لەسەر خێرو
بۆ رێگای راست ئاراستەمان بکە! بێگومان تۆی پەرورەدگاری بەخشندەو
هەموو خێرو بپریک لە تۆدایە!

عائیشه ده گپریته وه ده لئی: پیغه مبه ر ﷺ زۆری ئهم نزاو پارانه وه ده کردو ده یفه رموو: (یا مقلب القلوب ثبت قلبي علی دینک) ئهی ئهو که سه ی که گۆپینی هه موو دل و ده رو ﷻ نیکت به ده سته! دلم له سه ر ئایینی خۆت رابگره!) منیش عه رزم کره ئهی پیغه مبه ری خوا! زۆرجار گویم لی ده بی ئهم دو عایه ده که ی! پیغه مبه ر فه رموو: هیچ دلێک نیه مه گه ر که هه یه وا له ئیو دوو په نجه ی په روهر دگارد! نه گه ر ویستی به رقه راری بکا. ئه وه له ئیمان و بیرو باوه ردا رای ده گری، نه گه ر ویستی لای بدا لای ده دا! ﴿ربنا انک جامع الناس لیوم لا ریب فیه ان الله لا یخلف المیعاد﴾ ئهی په روهر دگار مان! بیگومان تو ئاده میزاد زیندووه که یه وه و کۆیان ده که یه وه له روژیکا که هیچ گومان له هاتنی دا نیه، چونکه تو ﷻ عده ت داوه و واده ی تو به جی به و دیته جی.

په روهر دگار که ئهم جوهره نزایه مان فیر ده کا بو ئه وه یه که ترسی ئه وه مان هه بی بی پروایی دزه بکا بو ناو دل و ده روومان و له روژی قیامه ت دا ناو مییدی ره حمه تی خودا بین!

سه ره نجامی کافرو نه وانهی به مال و سامان بوغرا بوون
 اِنَّ الَّذِیْنَ کَفَرُوا لَنْ تُغْنِیَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ شَیْئًا
 وَاُولٰٓئِکَ هُمْ وَقُوْدُ النَّارِ ﴿۱۰﴾ کَذٰبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ
 کَذَّبُوْا بِآیٰتِنَا فَاَخَذْنَاهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوْبِهِمْ وَاللّٰهُ شَدِیْدُ الْعِقَابِ ﴿۱۱﴾ قُلْ
 لِلَّذِیْنَ کَفَرُوا سَعٰلَبُوْنَ وَتَحْشَرُوْنَ اِلٰی جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿۱۲﴾
 قَدْ كَانَ لَكُمْ اٰیَةٌ فِی فِئْتَنِیۡنِ اَلْتَقَتَا فِیۡنَا فَتَقَدَّرَ فِیۡ سَبِیْلِ اللّٰهِ وَاٰخَرٰی
 کَافِرَةٌ یَّرُوْنَهُمْ مِّثْلِهِمْ رَاٰی الْعِیۡنُ وَاللّٰهُ یُوِّیۡدُ بِنَصْرِهِ مَنۡ یَّشَآءُ

بەدرۆ دەخەنەو و برۆا بە پەيامەکی ناکەن ﴿کذاب آل فرعون والذین من قبلهم﴾ وەکۆ کردەو و حال و چۆنیەتی تاقم و گرووی فیرعەون و ئەو خوانەناس و ملهوپرانەیی پیش فیرعەون لە موئتەفیکەکان وەکۆ هۆزی عادو ئەمود کە ﴿کذبوا بآياتنا﴾ نیشانەیی خودایەتی ئیمەیان بەدۆر لەقەلەم دا، پەيامی پیتغەمبەرەکانیان رەت کردەو و ﴿فأخذناهم بذنوبهم﴾ پەرورەدگار لە تۆلەیی ئەو سەرپیچی و ملهوپرەیان گرتنی بەلام چۆن گرتنیک؟! ﴿والله شديد العقاب﴾ خودا تۆلەو سزای بەئیشەو کەس ناتوانیت بەرەنگاری بکا.. ئەمجار هەرەشە لە کافرو جولهکەکانی سەرەمی پیتغەمبەر دەکاو دەفرموی: ﴿قل للذین کفروا﴾ ئەی محمەد! بەوانە بلێ کە برۆایان بە پەيامی تۆ نیە ﴿ستغلبون﴾ لە دونیادا شەرطان لەگەڵ دەکریو تێدەشکین و دەبنە ژێردەستەو ریسوایی بەخۆتانەو و دەبینن ﴿وتحشرون إلى جهنم وبئس المهاد﴾ لە قیامەتیشدا راپیچ دەکرین بۆ ناو دۆزەخ کە خراپترین جێگایە بۆ خۆتان نامادەکردووە. ئەمجار ئەی موحەممەد! پێیان بلێ: لە خودا بترسن و واز لە سەرپیچی کردن بێنن، ئەگینا تووشی شکستی بەکی وەکۆ شکستی قورەمیشی بەکان دەبن کە لەشەری (بەدر) دا تووشیان بوو، لەکاتیکیدا ئێوە دەزانن من پیتغەمبەرم و نیشانەیی پیتغەمبەرایەتی من لای ئێوە ناشکرایەولە تەورات دا دەستیشان کراوە.

بێگومان پەرورەدگار وەعدەو هەرەشەیی خۆی بۆ جولهکەکان هێنایە دی، ئەوەبوو موسولمانەکان زۆریان لە هۆزی بەنو قورەیظەیی خاتین کوشت، هۆزی بەنو نەضیری دوورپوویان لە ولاتی مەدینە ھەپەراند، قەلای خەیبەریان فەتح کردو سەرانیان خستە سەر جولهکەکانی تر!! ئەمجار لەم نایەتەدا هەرەشەیان لێ دەکاو دەیانترسینێ و پێیان دەلێ: کە ئەو جولهکانە بەزۆری ژمارە لە خۆیان بایی نەبن و بەزۆری

چەك ۛ تفاقى شەرىيان نەنازن، ئەو ەتا لە شەرى بەدردا قورەيشى بەكان لە رووى زۆرى ە ەبوونى ئەسبابى شەرى ەو ە سىچەندانەى موسولمانەكان بوون، كەچى موسولمانەكان بەسەر ئەواندا زال بوون! دەى با جوولەكەكانىش پەند ە ەربگرن و ەز لە بىروپراى بەتال بوو ەو ەى خۆيان بىنن، دەفەر موى: ﴿قَدْ كَانَ لَكُمْ فِي فَتْنِ الثَّقَاتِ .....﴾ ئەى محمد! بەئەو جوولەكانە بلى: كە بەزۆرى مال و دارايى زۆر لە خۆ بايى بوون، بە كورپو كەس و كارى زۆر دەنازن پىيان بلى: بەزۆرى ژمارەى پياو مال و منداڵ مەنازن، چونكە ئەم جوۆرە شتانە ەۆكارى سەرەكى سەر كەوتن نىن، رووداوى رۆژگار باشتەين بەلگەى ەسەر ناراستى بسىرو بۆچووتتان و نىشانەى بە ەلچووتتانە. بۆ نمونە سەبرى ئەو دوو كۆمەلە بكەن كە لە رۆژى بەدردا شەريان بوو تىك رژان ﴿فَنُتَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ كۆمەلەيكىيان بە ژمارە كەمەن بەلام خاوەنى بىرو باو ەرى پتەون و لەرپگەى خودادا شەرى دەكەن، خودا پشتىوان و يارمەتيدەريان بوو، بۆىە سەر كەوتنىيان بەدەست ەينا بەسەر كۆمەلەى زۆرىنەى كافران دا!

بەراستى لە رووداوى بەدردا چەند پەندو نامۆژگارى ەى بە بۆ ئەوانەى عەقل و ەۆشيان ەى ەو بەكارى دە ەينن، بەوردى لە رووداوەكان تىبفكرن و سوود لە تىروانىنەكەيان ە ەربگرن، شىو ەى پەندو ەرگرتنەكە لەو ەدايە كە ۛ ەبى بزائن لە پشت پەردەو ە ەيزىك ەى ە، يارمەتى كۆمەلە كەمە خواناسەكەى داو ەو بەسەر كۆمەلە زۆرو خوانەناسەكەدا سەرى خستى! - فَنُتَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ - كۆمەلەيكە كە لەپىناو ئايىنى خودا شەرى دەكەن ئەو ەش نەينى سەر كەوتنەلگەى ە، چونكە ەركاتى شەرى كردن لەپىناو ەق و عەدالەتدەبى. لەپىناو بەرگرى كردن لە ئايىن و بەرنامەى خودادەبى نەفسى نادەمىزاد رووى تى دەكاو بەر ەو پىرى دەچى، چ ەيزو توانايەكى ەبى لەو رىگەى ەدا خەرجى ۛ ەكا، ەەرجى ئامادەباشى و تەگبىرو پلان ەبى

ده یخاته کار، چونکه بروای ههیه که هیزو تواناکهی په یونده به هیزو توانای په روه ردگاری بالادهست و له کاتی ته نگانه دا پالیشتی ده کا. ﴿وآخری کافرة﴾ کومه له کهی تر کومه لیک، بی بروای خوانه ناس، بی وره و بی یشتیوان، بروایان به شهر که نیه، سه ره پای شه وهش ﴿یرونهم مثلیهم رأي العين﴾ کافره کان موسولمانه کانیاں به دوو چه ندانه ی خویان دپته بهرچاو، به مهش شه ونده ی تر وره یان ده روخی و ترسیان لی ده نیشی و لیوه لهره یان پی هکه وی!

بیگومان موسولمانه کان به گویره ی توانا پابه ندی فرمانه کانی په روه ردگار بوون و مال و به گیان سهریان له پری دا بووه بۆ بهر زکړدنه وهی نالای نیسلام و بلاو کړدنه وهی شایینی پیروژ، هه موویان یه که دهست و یه که هه لویست بوون له بهرام بهر کافرو خوانه ناسان دا، هه میسه پابه ندی مانای شه نایه ته بوون که ده فهرموی: ﴿یا ایها الذین آمنوا اذا لقیتم فئة فاثبتوا واذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون، واطیعوا الله ورسوله ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ریحکم واصبروا ان الله مع الصابرين﴾. هه میسه ناماده باش بوون بۆ خویه ختکردن له پیناو نایین دا، به دلنکی پر له تیمان و بروایه کی پته وه وه شهریان له گهل دوژمن دا کردووه. دلنیا بوون له یاریده ی خدا، خوداش یارمه تی داوون و سه ری خستوون ﴿یا ایها الذین آمنوا ان تنصروا الله ینصرکم ویثبت اقدامکم﴾. جده گه کانی پیغه مبه ر ﴿ناویندی بالانوما بوون بۆ په پیره وکردنی شه نایه ته قورثانیان، ته ناندت که له غه زای نوحود دا سه ری پیچی فرمانی پیغه مبه ریان کردو ناموژگاری په کانی شه ویان پاشگوئ خست تووشی شه شکستی په بوون که تووشی بوون، دیاره شه وهش په ندو ناموژگاری په کی گه وره یه بۆ که سیئک بیه وی په ند وهر بگری.

میژوونووسانی ژیاننامه ی پیغه مبه ر ﴿ده لپن: سوپای موسولمانان

سئسه دو بیست جهنگاوهر بوون، سهفتاو سهوت کهسیان له کۆچکه‌ران بوون، دووسه دو سیو شهش کهسیشیان له یاریده‌ده‌ران (الانصار) بوون، ئالای کۆچکه‌ران به‌ده‌ست عه‌لی کورپی نه‌بو تالیب و، ئالای یاریده‌ده‌ران به‌ده‌ست سه‌عدی کورپی عوباده‌وه‌ بوو، نه‌وه‌د کهسیان وشتر سوارو دوو کهسیان نه‌سپ سوار بوون، نه‌سپ سواره‌کان یه‌کیان میقدادی کورپی عه‌مرو نه‌وی تریان میرشه‌دی کورپی نه‌بو میرشه‌د بوو، شهش زیربه‌ندو هه‌شت شمشیریان پی‌بوو! هه‌ممو نه‌و جهنگاوه‌رانه‌ی له شه‌ری به‌دردا شه‌هید بوون چواره‌ کهس بوون شه‌ش شه‌هید له کۆچکه‌ران و هه‌شت شه‌هید له یاریده‌ده‌ران بوون!

سوپای کافره‌کان نۆسه‌دو په‌نجا شه‌رکه‌ر بوون، سه‌رۆکه‌گیان عوقبه‌ی کورپی ره‌بیعه‌ بوو، نه‌بو سوفیان و نه‌بو جه‌ن له سه‌هرانی قورهبیش له‌و شه‌ره‌دا هاوبه‌ش بوون، سوپای قورهبیشی‌یه‌کان سه‌د نه‌سپ و سه‌وت وشتریان پی‌بوو، له‌ چه‌ک و تفاقیش دا زۆر کۆک بوون. ﴿وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَّشَاءُ﴾ په‌روه‌ردگار یارمه‌تی و پالپشتی ئاراسته‌ ده‌کا بۆ که‌سیک بیه‌وی سه‌رکه‌وتووی بکا. وه‌کو چۆن یارمه‌تی موسولمانانی به‌دری دا به‌و که له‌پیش چاوی دوژمن زۆری کردن، هه‌ر به سه‌یرکردنیان بۆ سوپای ئیسلام وره‌یان رووخا ﴿إِنْ فِي ذٰلِكَ لَعِبْرٌ لِّأُولِي الْأَبْصَارِ﴾ ییگومان له‌م سه‌رخستن و زالبوون و سه‌رکه‌وتنی موسولمانان به‌سه‌ر کافره‌کاندا - له‌گه‌ل که‌می و تفاقیی موسولمانان و زۆری و پرچه‌کی کافره‌کاندا - په‌ندو ئامۆژگاری هه‌یه بۆ که‌سیک په‌ند و ره‌برگری و تی‌بگا!!

هه‌واو ناره‌زۆیه‌رستی له دونیادا

زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ
الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتْنَعُ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَتَابِ ﴿١٤﴾

ئه‌مجار پاش ئه‌وه‌ی په‌روه‌ر گار ئه‌وه‌ی روون کردو، که کافره‌کان
هه‌میشه هه‌له‌و گیرى مال و منداڵن و روویان له‌ حق وهرگێپراوه‌و
نقوومی رابواردن بوون! لایه‌ن و هوکارى له‌ خو‌بایی‌بوونه‌که‌یان روون
ده‌کاته‌وه‌و ده‌فرموی: ﴿زین للناس حب الشهوات﴾ په‌روه‌ردگار
سروشتی ئاده‌میزادی وا دروست کردو، که هه‌میشه‌هه‌زی له‌م شتانه
بێ، که له‌وه‌دوا ریزیان ده‌کا، وه‌کو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿إنا
جعلنا ما على الأرض زينة لها لنبلوهم أيهم أحسن عملا﴾ یان ده‌فرموی:
﴿كذلك زينا لكل أمة عملهم﴾ جارى وایش ده‌بێ جوانکردنى
کرده‌وه‌یه‌ک پال شه‌یتان ده‌درێ که به‌هو‌ی ختوکه‌ی نه‌فسه‌وه‌ کار له
ئاده‌میزاد ده‌کا، هه‌لێ ده‌نێ بو‌نه‌نجامدانى کرده‌وه‌ی خراب ﴿واذ زين
هم الشيطان أعماهم﴾.

که ده‌لێ: (زین) واته‌: جوان کراوه‌، واته‌: خو‌شه‌ویستی‌یه‌که‌ لایان
جوان بووه‌و لێیان بووه‌ته‌ شتیکی سروشتی و هیچ عه‌یب و نه‌نگی تیدا
نایین، بو‌یه هه‌رگیز بیر له‌وه‌ ناکه‌نه‌وه‌ وازی لێ به‌یئن، ئه‌مه‌ش ئه‌وه‌په‌ری
پله‌ی خو‌شه‌ویستی‌یه‌ که خاوه‌نى خو‌شه‌ویستی‌یه‌که‌ هه‌ست به‌ خراپه‌و
زیانى کاره‌که‌ی نه‌کاو نه‌یه‌وێ لێ پاشگه‌ز بێته‌وه‌ با زیانیشى تیدا
تروش بێ!

جاری وا ههیه مروّف شتیکی پی خۆشه، بهلام دهزانی که نهو شتهی نهو ههزی لییهتی و خۆشی دهوئ زیانی ههیه نهک سوود. خراپه، چاک نیه، وهکو جگهره کیش دهزانی جگهره کیشانه کهی زیانی ههیه، بهلام ههر بهرده وامه له سهر جگهره کیشان. جا وئ دهچی که سیک شتیکی خۆش بوئ که بوئ جوان نه کرابئ وازی لی بیئئ! بهلام که سیک شتیکی خۆش بوئ که بوئ جوان کرابئ زهحهته وازی لی بیئئ!!

ئه مجار پهروهردگار یه که یه که نهم شتانهی که جیگای ههزو خۆشه و یستین و هه موو دل و دهروونیکی ناده میزاد داده گری، باس دهکاو ده فهرموئ: ﴿مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ﴾.

یه کهم شتیکی که پیاو که مه ندکیش دهکاو دل و دهروونی داده گری و عهقل و هۆشی لی دهستی نافرته، چونکه نافرته شوینی ههزی پیاوهو دل و دهروونی له گه لیدا نارام ده گری و خۆشه و یستی بیان ناو تهی یه کتری ده بی، وهکو خودا له نایهتیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾ ههر نهم خۆشه و یستی یهیه که پیاو زۆریه مال و دارایی خۆی بو نافرته خهرج دهکا، نهوهی که به عهرهقی ناوچاوان و رهنجی شان به دهستی دینی به دلفراوانی بو خیزانی سهرفی دهکا، چونکه پیاو خۆ به بهرپرسیار دهزانی له پاراستن و به خپوکردنی نافرته، دهیهوئ نهو زیده هیزو توانایهی که له بارهی فسیؤلۆجیهوه ههیه تی تهرخانی بکا بو خزمهتی نافرته، ناشکراشه که زیده رهوی پیاوان له خۆشه و یستی نافرته دا کار دانه و یه کی گهره ی ههیه له کاروباری ولادتداو، رۆلکی گرنگی ههیه له پیشیل کردن و پاراستنی مافی زۆر که سدا.

له نایهته که دا خۆشه و یستی نافرتهی پیس خۆشه و یستی مندال خست

- هەرچه نده خۆشه ویستی ئافرهت جاری واهیه نامینئ به لام
خۆشه ویستی منداڵ هەرگیز له دل هه رناچی - چونکه خۆشه ویستی منداڵ
زیده رهوی تیدا ناکرئ، به پێچهوانه ی خۆشه ویستی ئافرهت که زۆر
زیاده رهوی تیدایه! نه وه تا له هه موو چاخ و سه رده میکنده ته نانه ت
نیستایش پیناو به هۆی خۆشه ویستی ئافرهتیکه تره و هه سته می له منداڵی
خۆی کردوه هه زۆر کهس له وانه ی ژنی تازه یان به سه ر ژنی پیشوویان
هیناوه هه رچی خۆشه ویستی خۆی هیه داویه تی به ژنی تازه ی و ژنی
پیشوویی و مال و منداڵی پاشگۆی خستوو و، وازی له به خێوکردنیان
هیناوه، به لام زۆر به دلفراوانی پاره و مال و سامان بۆ منداڵی ژنی تازه ی
خه رج ده کا. چونکه دایکی نه مانی زۆر خۆشتر ده وئ! چه نده ها کهسی
ده و له مه ند هه ن مندا له کانیان به کوله مه رگی ژیان به سه ر ده به ن چونکه
باوکیان دایکی نه مانی خۆش ناوئ و دلی به ژنیکه تره و هه پدیه سته.

دوه م: له شته خۆشه ویسته سروشتی یه کان مندا له. که مرۆف له
کۆمه لدا شانازی پتوه بکا و پئی خۆشه هه یی.

مه به ست له وشه ی (البنین) له ئایه ته که دا کوړو کچه به گشتی،
چونکه له ئایه تیکه تردا قورئان ده فهرموئ: ﴿إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ
فِتْنَةٌ﴾ پتغه مبه ریش ده فهرموئ: (الولد مجبنة مبخله) واته: منداڵ مایه ی
ترسنۆکی و مایه ی چرووکی یه.

هۆی خۆشه ویستی ژن و منداڵ درێژه پیدانی زنجیره ی ژیان و
مانه وه ی نه ته وه و هه چه یه، ته نانه ت نه م هه سته له ئاژه لیش دا هه یه.
ب- هه یواو هومیدی باوک به کوړ له وه دا که پیریوو په کی کهوت
به خێوی بکا، به لام که متر نه م هه یوایه ی به کچ ده بی.

ج- کوړ هومیدی لی ده کړئ دوا ی مردنی باوکی جینگای بگریته وه و

نه هیلّی شوینی کویر بیتّه وه ۰۰ سهر کردایه تی خیل و لیپر سراویه تی گهل و ولات به ده سته وه بگری! به لام کچ که متر لهم بوارانه دا ده وری هه یه.

د- هست به‌وه که کچ دوايي له هۆز ده‌چرئو واده‌بئ دده‌رئ
به‌شو به‌يه‌کيکي بيگانه‌و که‌متر په‌يوه‌ندی به‌خزم و که‌س و کاره‌و.
ده‌مئني.

هەرچهنده جارى وا ده بى کچ له برى له م بوارانده له کور باشته زياتر
 فرياي باوک و دايکى ده کهوى؛ به لام نيمه لير ■ مه به ستمان زورينه و
 به شپوه يه کى گشتى به .

سیہم شت لہو شتانی خوشہ ویستیان سروشتیہ پارہی نہختینہیہ
لہزپرو زیو، ہندیکیش ۱۱ لَین: مہہست لہ (القناطیر المقنطرة) دیناری
زیو دیرہمی زیوہ کہ سکہیان لی درابی! ہندیکیش دَین: مہہست
پارہی سہفتہ گراوہ.

(القناطیر المقنطرة) ئامازەيە بۆ زۆری ماڻە بەجۆریک کە بێتە
هۆی ئەو بە تەواوی کاتی خاوەن مال داگیر بکاو هیچ مەجالێک
نەمێنیتەو بە ئەو هی کاری خیری تیدا بکاو خوداپەرستی یارمەتی
حەقی تیدا بدات!!

هەر بۆيەشە لەناو ھەموو گەل و نەتەوھيەكەدا، كە پيغەمبەرەكان
 نێردراون بۆ سەريان ■ ھۆلەمەندەكان يەكەم بەرھەڵستكارو سەرپيچيەكەريان
 بوون و دژيان و ھەستاون، ئەگەر بپرواشيان پێ كردبن و ئيمانين پێ ھيئانب
 كەمتر پابەندی فەزمانەكاني ئايين بوون! سەيري ئەم نايەتە بكە كە
 دەفەر موي: ﴿سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا
 فَاسْتَغْفِرْ لَنَا﴾ خۆشەويستی مال و دارايی شتيكي سروشتيەو لەگەل
 خوين و گوشتي مرۆف تيەكەلاو دەبێ. ھۆيەكەشي ئەوھيە كە مال و
 دارايي ھۆكاريكي گرنگە بۆ دەستەبەكردني ھەموو حەزو ئارەزوئەكە،

حەزو ئارەزۆی ئینسانیش زۆرو زەبەندەن و لەئەژمار نایەن، هەتا ئینسان مەبەست و ئارەزۆیەک بە دەست بێت هەوڵی زیاتریهتی! هەتا وای لێ دێ ئەو راستیە لەبەر ناسمیتێ کە مال و دارایی هۆکار و هەسێلە نەک ئامانج و مەبەست. نیتەر هەزار فرت و قیل دەکا بۆ مال پەیداکردن، گوێ ناداتە ئەو^۱ ناخۆ ئەو ماله حەرامە یان حەلالە..

نیمامی بوخاری^۲ ئیمامی موسلیم فەرموودە یەک لە ئیبنوعەبباسەو دەگیرنەو دەڵێ پیغەمبەر فەرموویەتی: (لو کان لابن آدم وادیان من ذهب لتمنى أن يكون لهما ثالث ولا يملأ جوف ابن آدم إلا التراب، ويتوب الله على من تاب)^۱.

واتە: ئەگەر ئادەمیزاد پێ دوو دۆلی لە زیرۆ زیو هەبێ ئاواتە خوازە دۆلیکی سییه می هەبێ!! هیچ شتێک ئادەمیزاد تیر ناکا مەگەر گۆل، واتە: گۆلی گۆز تیری بکا! جا ئەو کاتە خودا تۆبە ی تۆبەکاران قبول دەکا. دیارە زەمکردنی مال و دارایی لەبەر خودی ماله کە نیه، مال و سامان خۆی لە خۆی دا نیعمەتی خودایه، بەلکو زەمکردنە کە ی لەو روو وەیه کە سەردە کیشی بۆ ملهوپری و لهپڕ لادان و بیدینی، وەکو لە سوورەتی (العلق نایەتی ۶-۷) دا دەفەرموێ: ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَافْطٍ﴾ ^۱ ^۲ ^۳ ^۴ ^۵ ^۶ ^۷ ^۸ ^۹ ^{۱۰} ^{۱۱} ^{۱۲} ^{۱۳} ^{۱۴} ^{۱۵} ^{۱۶} ^{۱۷} ^{۱۸} ^{۱۹} ^{۲۰} ^{۲۱} ^{۲۲} ^{۲۳} ^{۲۴} ^{۲۵} ^{۲۶} ^{۲۷} ^{۲۸} ^{۲۹} ^{۳۰} ^{۳۱} ^{۳۲} ^{۳۳} ^{۳۴} ^{۳۵} ^{۳۶} ^{۳۷} ^{۳۸} ^{۳۹} ^{۴۰} ^{۴۱} ^{۴۲} ^{۴۳} ^{۴۴} ^{۴۵} ^{۴۶} ^{۴۷} ^{۴۸} ^{۴۹} ^{۵۰} ^{۵۱} ^{۵۲} ^{۵۳} ^{۵۴} ^{۵۵} ^{۵۶} ^{۵۷} ^{۵۸} ^{۵۹} ^{۶۰} ^{۶۱} ^{۶۲} ^{۶۳} ^{۶۴} ^{۶۵} ^{۶۶} ^{۶۷} ^{۶۸} ^{۶۹} ^{۷۰} ^{۷۱} ^{۷۲} ^{۷۳} ^{۷۴} ^{۷۵} ^{۷۶} ^{۷۷} ^{۷۸} ^{۷۹} ^{۸۰} ^{۸۱} ^{۸۲} ^{۸۳} ^{۸۴} ^{۸۵} ^{۸۶} ^{۸۷} ^{۸۸} ^{۸۹} ^{۹۰} ^{۹۱} ^{۹۲} ^{۹۳} ^{۹۴} ^{۹۵} ^{۹۶} ^{۹۷} ^{۹۸} ^{۹۹} ^{۱۰۰} ^{۱۰۱} ^{۱۰۲} ^{۱۰۳} ^{۱۰۴} ^{۱۰۵} ^{۱۰۶} ^{۱۰۷} ^{۱۰۸} ^{۱۰۹} ^{۱۱۰} ^{۱۱۱} ^{۱۱۲} ^{۱۱۳} ^{۱۱۴} ^{۱۱۵} ^{۱۱۶} ^{۱۱۷} ^{۱۱۸} ^{۱۱۹} ^{۱۲۰} ^{۱۲۱} ^{۱۲۲} ^{۱۲۳} ^{۱۲۴} ^{۱۲۵} ^{۱۲۶} ^{۱۲۷} ^{۱۲۸} ^{۱۲۹} ^{۱۳۰} ^{۱۳۱} ^{۱۳۲} ^{۱۳۳} ^{۱۳۴} ^{۱۳۵} ^{۱۳۶} ^{۱۳۷} ^{۱۳۸} ^{۱۳۹} ^{۱۴۰} ^{۱۴۱} ^{۱۴۲} ^{۱۴۳} ^{۱۴۴} ^{۱۴۵} ^{۱۴۶} ^{۱۴۷} ^{۱۴۸} ^{۱۴۹} ^{۱۵۰} ^{۱۵۱} ^{۱۵۲} ^{۱۵۳} ^{۱۵۴} ^{۱۵۵} ^{۱۵۶} ^{۱۵۷} ^{۱۵۸} ^{۱۵۹} ^{۱۶۰} ^{۱۶۱} ^{۱۶۲} ^{۱۶۳} ^{۱۶۴} ^{۱۶۵} ^{۱۶۶} ^{۱۶۷} ^{۱۶۸} ^{۱۶۹} ^{۱۷۰} ^{۱۷۱} ^{۱۷۲} ^{۱۷۳} ^{۱۷۴} ^{۱۷۵} ^{۱۷۶} ^{۱۷۷} ^{۱۷۸} ^{۱۷۹} ^{۱۸۰} ^{۱۸۱} ^{۱۸۲} ^{۱۸۳} ^{۱۸۴} ^{۱۸۵} ^{۱۸۶} ^{۱۸۷} ^{۱۸۸} ^{۱۸۹} ^{۱۹۰} ^{۱۹۱} ^{۱۹۲} ^{۱۹۳} ^{۱۹۴} ^{۱۹۵} ^{۱۹۶} ^{۱۹۷} ^{۱۹۸} ^{۱۹۹} ^{۲۰۰} ^{۲۰۱} ^{۲۰۲} ^{۲۰۳} ^{۲۰۴} ^{۲۰۵} ^{۲۰۶} ^{۲۰۷} ^{۲۰۸} ^{۲۰۹} ^{۲۱۰} ^{۲۱۱} ^{۲۱۲} ^{۲۱۳} ^{۲۱۴} ^{۲۱۵} ^{۲۱۶} ^{۲۱۷} ^{۲۱۸} ^{۲۱۹} ^{۲۲۰} ^{۲۲۱} ^{۲۲۲} ^{۲۲۳} ^{۲۲۴} ^{۲۲۵} ^{۲۲۶} ^{۲۲۷} ^{۲۲۸} ^{۲۲۹} ^{۲۳۰} ^{۲۳۱} ^{۲۳۲} ^{۲۳۳} ^{۲۳۴} ^{۲۳۵} ^{۲۳۶} ^{۲۳۷} ^{۲۳۸} ^{۲۳۹} ^{۲۴۰} ^{۲۴۱} ^{۲۴۲} ^{۲۴۳} ^{۲۴۴} ^{۲۴۵} ^{۲۴۶} ^{۲۴۷} ^{۲۴۸} ^{۲۴۹} ^{۲۵۰} ^{۲۵۱} ^{۲۵۲} ^{۲۵۳} ^{۲۵۴} ^{۲۵۵} ^{۲۵۶} ^{۲۵۷} ^{۲۵۸} ^{۲۵۹} ^{۲۶۰} ^{۲۶۱} ^{۲۶۲} ^{۲۶۳} ^{۲۶۴} ^{۲۶۵} ^{۲۶۶} ^{۲۶۷} ^{۲۶۸} ^{۲۶۹} ^{۲۷۰} ^{۲۷۱} ^{۲۷۲} ^{۲۷۳} ^{۲۷۴} ^{۲۷۵} ^{۲۷۶} ^{۲۷۷} ^{۲۷۸} ^{۲۷۹} ^{۲۸۰} ^{۲۸۱} ^{۲۸۲} ^{۲۸۳} ^{۲۸۴} ^{۲۸۵} ^{۲۸۶} ^{۲۸۷} ^{۲۸۸} ^{۲۸۹} ^{۲۹۰} ^{۲۹۱} ^{۲۹۲} ^{۲۹۳} ^{۲۹۴} ^{۲۹۵} ^{۲۹۶} ^{۲۹۷} ^{۲۹۸} ^{۲۹۹} ^{۳۰۰} ^{۳۰۱} ^{۳۰۲} ^{۳۰۳} ^{۳۰۴} ^{۳۰۵} ^{۳۰۶} ^{۳۰۷} ^{۳۰۸} ^{۳۰۹} ^{۳۱۰} ^{۳۱۱} ^{۳۱۲} ^{۳۱۳} ^{۳۱۴} ^{۳۱۵} ^{۳۱۶} ^{۳۱۷} ^{۳۱۸} ^{۳۱۹} ^{۳۲۰} ^{۳۲۱} ^{۳۲۲} ^{۳۲۳} ^{۳۲۴} ^{۳۲۵} ^{۳۲۶} ^{۳۲۷} ^{۳۲۸} ^{۳۲۹} ^{۳۳۰} ^{۳۳۱} ^{۳۳۲} ^{۳۳۳} ^{۳۳۴} ^{۳۳۵} ^{۳۳۶} ^{۳۳۷} ^{۳۳۸} ^{۳۳۹} ^{۳۴۰} ^{۳۴۱} ^{۳۴۲} ^{۳۴۳} ^{۳۴۴} ^{۳۴۵} ^{۳۴۶} ^{۳۴۷} ^{۳۴۸} ^{۳۴۹} ^{۳۵۰} ^{۳۵۱} ^{۳۵۲} ^{۳۵۳} ^{۳۵۴} ^{۳۵۵} ^{۳۵۶} ^{۳۵۷} ^{۳۵۸} ^{۳۵۹} ^{۳۶۰} ^{۳۶۱} ^{۳۶۲} ^{۳۶۳} ^{۳۶۴} ^{۳۶۵} ^{۳۶۶} ^{۳۶۷} ^{۳۶۸} ^{۳۶۹} ^{۳۷۰} ^{۳۷۱} ^{۳۷۲} ^{۳۷۳} ^{۳۷۴} ^{۳۷۵} ^{۳۷۶} ^{۳۷۷} ^{۳۷۸} ^{۳۷۹} ^{۳۸۰} ^{۳۸۱} ^{۳۸۲} ^{۳۸۳} ^{۳۸۴} ^{۳۸۵} ^{۳۸۶} ^{۳۸۷} ^{۳۸۸} ^{۳۸۹} ^{۳۹۰} ^{۳۹۱} ^{۳۹۲} ^{۳۹۳} ^{۳۹۴} ^{۳۹۵} ^{۳۹۶} ^{۳۹۷} ^{۳۹۸} ^{۳۹۹} ^{۴۰۰} ^{۴۰۱} ^{۴۰۲} ^{۴۰۳} ^{۴۰۴} ^{۴۰۵} ^{۴۰۶} ^{۴۰۷} ^{۴۰۸} ^{۴۰۹} ^{۴۱۰} ^{۴۱۱} ^{۴۱۲} ^{۴۱۳} ^{۴۱۴} ^{۴۱۵} ^{۴۱۶} ^{۴۱۷} ^{۴۱۸} ^{۴۱۹} ^{۴۲۰} ^{۴۲۱} ^{۴۲۲} ^{۴۲۳} ^{۴۲۴} ^{۴۲۵} ^{۴۲۶} ^{۴۲۷} ^{۴۲۸} ^{۴۲۹} ^{۴۳۰} ^{۴۳۱} ^{۴۳۲} ^{۴۳۳} ^{۴۳۴} ^{۴۳۵} ^{۴۳۶} ^{۴۳۷} ^{۴۳۸} ^{۴۳۹} ^{۴۴۰} ^{۴۴۱} ^{۴۴۲} ^{۴۴۳} ^{۴۴۴} ^{۴۴۵} ^{۴۴۶} ^{۴۴۷} ^{۴۴۸} ^{۴۴۹} ^{۴۵۰} ^{۴۵۱} ^{۴۵۲} ^{۴۵۳} ^{۴۵۴} ^{۴۵۵} ^{۴۵۶} ^{۴۵۷} ^{۴۵۸} ^{۴۵۹} ^{۴۶۰} ^{۴۶۱} ^{۴۶۲} ^{۴۶۳} ^{۴۶۴} ^{۴۶۵} ^{۴۶۶} ^{۴۶۷} ^{۴۶۸} ^{۴۶۹} ^{۴۷۰} ^{۴۷۱} ^{۴۷۲} ^{۴۷۳} ^{۴۷۴} ^{۴۷۵} ^{۴۷۶} ^{۴۷۷} ^{۴۷۸} ^{۴۷۹} ^{۴۸۰} ^{۴۸۱} ^{۴۸۲} ^{۴۸۳} ^{۴۸۴} ^{۴۸۵} ^{۴۸۶} ^{۴۸۷} ^{۴۸۸} ^{۴۸۹} ^{۴۹۰} ^{۴۹۱} ^{۴۹۲} ^{۴۹۳} ^{۴۹۴} ^{۴۹۵} ^{۴۹۶} ^{۴۹۷} ^{۴۹۸} ^{۴۹۹} ^{۵۰۰} ^{۵۰۱} ^{۵۰۲} ^{۵۰۳} ^{۵۰۴} ^{۵۰۵} ^{۵۰۶} ^{۵۰۷} ^{۵۰۸} ^{۵۰۹} ^{۵۱۰} ^{۵۱۱} ^{۵۱۲} ^{۵۱۳} ^{۵۱۴} ^{۵۱۵} ^{۵۱۶} ^{۵۱۷} ^{۵۱۸} ^{۵۱۹} ^{۵۲۰} ^{۵۲۱} ^{۵۲۲} ^{۵۲۳} ^{۵۲۴} ^{۵۲۵} ^{۵۲۶} ^{۵۲۷} ^{۵۲۸} ^{۵۲۹} ^{۵۳۰} ^{۵۳۱} ^{۵۳۲} ^{۵۳۳} ^{۵۳۴} ^{۵۳۵} ^{۵۳۶} ^{۵۳۷} ^{۵۳۸} ^{۵۳۹} ^{۵۴۰} ^{۵۴۱} ^{۵۴۲} ^{۵۴۳} ^{۵۴۴} ^{۵۴۵} ^{۵۴۶} ^{۵۴۷} ^{۵۴۸} ^{۵۴۹} ^{۵۵۰} ^{۵۵۱} ^{۵۵۲} ^{۵۵۳} ^{۵۵۴} ^{۵۵۵} ^{۵۵۶} ^{۵۵۷} ^{۵۵۸} ^{۵۵۹} ^{۵۶۰} ^{۵۶۱} ^{۵۶۲} ^{۵۶۳} ^{۵۶۴} ^{۵۶۵} ^{۵۶۶} ^{۵۶۷} ^{۵۶۸} ^{۵۶۹} ^{۵۷۰} ^{۵۷۱} ^{۵۷۲} ^{۵۷۳} ^{۵۷۴} ^{۵۷۵} ^{۵۷۶} ^{۵۷۷} ^{۵۷۸} ^{۵۷۹} ^{۵۸۰} ^{۵۸۱} ^{۵۸۲} ^{۵۸۳} ^{۵۸۴} ^{۵۸۵} ^{۵۸۶} ^{۵۸۷} ^{۵۸۸} ^{۵۸۹} ^{۵۹۰} ^{۵۹۱} ^{۵۹۲} ^{۵۹۳} ^{۵۹۴} ^{۵۹۵} ^{۵۹۶} ^{۵۹۷} ^{۵۹۸} ^{۵۹۹} ^{۶۰۰} ^{۶۰۱} ^{۶۰۲} ^{۶۰۳} ^{۶۰۴} ^{۶۰۵} ^{۶۰۶} ^{۶۰۷} ^{۶۰۸} ^{۶۰۹} ^{۶۱۰} ^{۶۱۱} ^{۶۱۲} ^{۶۱۳} ^{۶۱۴} ^{۶۱۵} ^{۶۱۶} ^{۶۱۷} ^{۶۱۸} ^{۶۱۹} ^{۶۲۰} ^{۶۲۱} ^{۶۲۲} ^{۶۲۳} ^{۶۲۴} ^{۶۲۵} ^{۶۲۶} ^{۶۲۷} ^{۶۲۸} ^{۶۲۹} ^{۶۳۰} ^{۶۳۱} ^{۶۳۲} ^{۶۳۳} ^{۶۳۴} ^{۶۳۵} ^{۶۳۶} ^{۶۳۷} ^{۶۳۸} ^{۶۳۹} ^{۶۴۰} ^{۶۴۱} ^{۶۴۲} ^{۶۴۳} ^{۶۴۴} ^{۶۴۵} ^{۶۴۶} ^{۶۴۷} ^{۶۴۸} ^{۶۴۹} ^{۶۵۰} ^{۶۵۱} ^{۶۵۲} ^{۶۵۳} ^{۶۵۴} ^{۶۵۵} ^{۶۵۶} ^{۶۵۷} ^{۶۵۸} ^{۶۵۹} ^{۶۶۰} ^{۶۶۱} ^{۶۶۲} ^{۶۶۳} ^{۶۶۴} ^{۶۶۵} ^{۶۶۶} ^{۶۶۷} ^{۶۶۸} ^{۶۶۹} ^{۶۷۰} ^{۶۷۱} ^{۶۷۲} ^{۶۷۳} ^{۶۷۴} ^{۶۷۵} ^{۶۷۶} ^{۶۷۷} ^{۶۷۸} ^{۶۷۹} ^{۶۸۰} ^{۶۸۱} ^{۶۸۲} ^{۶۸۳} ^{۶۸۴} ^{۶۸۵} ^{۶۸۶} ^{۶۸۷} ^{۶۸۸} ^{۶۸۹} ^{۶۹۰} ^{۶۹۱} ^{۶۹۲} ^{۶۹۳} ^{۶۹۴} ^{۶۹۵} ^{۶۹۶} ^{۶۹۷} ^{۶۹۸} ^{۶۹۹} ^{۷۰۰} ^{۷۰۱} ^{۷۰۲} ^{۷۰۳} ^{۷۰۴} ^{۷۰۵} ^{۷۰۶} ^{۷۰۷} ^{۷۰۸} ^{۷۰۹} ^{۷۱۰} ^{۷۱۱} ^{۷۱۲} ^{۷۱۳} ^{۷۱۴} ^{۷۱۵} ^{۷۱۶} ^{۷۱۷} ^{۷۱۸} ^{۷۱۹} ^{۷۲۰} ^{۷۲۱} ^{۷۲۲} ^{۷۲۳} ^{۷۲۴} ^{۷۲۵} ^{۷۲۶} ^{۷۲۷} ^{۷۲۸} ^{۷۲۹} ^{۷۳۰} ^{۷۳۱} ^{۷۳۲} ^{۷۳۳} ^{۷۳۴} ^{۷۳۵} ^{۷۳۶} ^{۷۳۷} ^{۷۳۸} ^{۷۳۹} ^{۷۴۰} ^{۷۴۱} ^{۷۴۲} ^{۷۴۳} ^{۷۴۴} ^{۷۴۵} ^{۷۴۶} ^{۷۴۷} ^{۷۴۸} ^{۷۴۹} ^{۷۵۰} ^{۷۵۱} ^{۷۵۲} ^{۷۵۳} ^{۷۵۴} ^{۷۵۵} ^{۷۵۶} ^{۷۵۷} ^{۷۵۸} ^{۷۵۹} ^{۷۶۰} ^{۷۶۱} ^{۷۶۲} ^{۷۶۳} ^{۷۶۴} ^{۷۶۵} ^{۷۶۶} ^{۷۶۷} ^{۷۶۸} ^{۷۶۹} ^{۷۷۰} ^{۷۷۱} ^{۷۷۲} ^{۷۷۳} ^{۷۷۴} ^{۷۷۵} ^{۷۷۶} ^{۷۷۷} ^{۷۷۸} ^{۷۷۹} ^{۷۸۰} ^{۷۸۱} ^{۷۸۲} ^{۷۸۳} ^{۷۸۴} ^{۷۸۵} ^{۷۸۶} ^{۷۸۷} ^{۷۸۸} ^{۷۸۹} ^{۷۹۰} ^{۷۹۱} ^{۷۹۲} ^{۷۹۳} ^{۷۹۴} ^{۷۹۵} ^{۷۹۶} ^{۷۹۷} ^{۷۹۸} ^{۷۹۹} ^{۸۰۰} ^{۸۰۱} ^{۸۰۲} ^{۸۰۳} ^{۸۰۴} ^{۸۰۵} ^{۸۰۶} ^{۸۰۷} ^{۸۰۸} ^{۸۰۹} ^{۸۱۰} ^{۸۱۱} ^{۸۱۲} ^{۸۱۳} ^{۸۱۴} ^{۸۱۵} ^{۸۱۶} ^{۸۱۷} ^{۸۱۸} ^{۸۱۹} ^{۸۲۰} ^{۸۲۱} ^{۸۲۲} ^{۸۲۳} ^{۸۲۴} ^{۸۲۵} ^{۸۲۶} ^{۸۲۷} ^{۸۲۸} ^{۸۲۹} ^{۸۳۰} ^{۸۳۱} ^{۸۳۲} ^{۸۳۳} ^{۸۳۴} ^{۸۳۵} ^{۸۳۶} ^{۸۳۷} ^{۸۳۸} ^{۸۳۹} ^{۸۴۰} ^{۸۴۱} ^{۸۴۲} ^{۸۴۳} ^{۸۴۴} ^{۸۴۵} ^{۸۴۶} ^{۸۴۷} ^{۸۴۸} ^{۸۴۹} ^{۸۵۰} ^{۸۵۱} ^{۸۵۲} ^{۸۵۳} ^{۸۵۴} ^{۸۵۵} ^{۸۵۶} ^{۸۵۷} ^{۸۵۸} ^{۸۵۹} ^{۸۶۰} ^{۸۶۱} ^{۸۶۲} ^{۸۶۳} ^{۸۶۴} ^{۸۶۵} ^{۸۶۶} ^{۸۶۷} ^{۸۶۸} ^{۸۶۹} ^{۸۷۰} ^{۸۷۱} ^{۸۷۲} ^{۸۷۳} ^{۸۷۴} ^{۸۷۵} ^{۸۷۶} ^{۸۷۷} ^{۸۷۸} ^{۸۷۹} ^{۸۸۰} ^{۸۸۱} ^{۸۸۲} ^{۸۸۳} ^{۸۸۴} ^{۸۸۵} ^{۸۸۶} ^{۸۸۷} ^{۸۸۸} ^{۸۸۹} ^{۸۹۰} ^{۸۹۱} ^{۸۹۲} ^{۸۹۳} ^{۸۹۴} ^{۸۹۵} ^{۸۹۶} ^{۸۹۷} ^{۸۹۸} ^{۸۹۹} ^{۹۰۰} ^{۹۰۱} ^{۹۰۲} ^{۹۰۳} ^{۹۰۴} ^{۹۰۵} ^{۹۰۶} ^{۹۰۷} ^{۹۰۸} ^{۹۰۹} ^{۹۱۰} ^{۹۱۱} ^{۹۱۲} ^{۹۱۳} ^{۹۱۴} ^{۹۱۵} ^{۹۱۶} ^{۹۱۷} ^{۹۱۸} ^{۹۱۹} ^{۹۲۰} ^{۹۲۱} ^{۹۲۲} ^{۹۲۳} ^{۹۲۴} ^{۹۲۵} ^{۹۲۶} ^{۹۲۷} ^{۹۲۸} ^{۹۲۹} ^{۹۳۰} ^{۹۳۱} ^{۹۳۲} ^{۹۳۳} ^{۹۳۴} ^{۹۳۵} ^{۹۳۶} ^{۹۳۷} ^{۹۳۸} ^{۹۳۹} ^{۹۴۰} ^{۹۴۱} ^{۹۴۲} ^{۹۴۳} ^{۹۴۴} ^{۹۴۵} ^{۹۴۶} ^{۹۴۷} ^{۹۴۸} ^{۹۴۹} ^{۹۵۰} ^{۹۵۱} ^{۹۵۲} ^{۹۵۳} ^{۹۵۴} ^{۹۵۵} ^{۹۵۶} ^{۹۵۷} ^{۹۵۸} ^{۹۵۹} ^{۹۶۰} ^{۹۶۱} ^{۹۶۲} ^{۹۶۳} ^{۹۶۴} ^{۹۶۵} ^{۹۶۶} ^{۹۶۷} ^{۹۶۸} ^{۹۶۹} ^{۹۷۰} ^{۹۷۱} ^{۹۷۲} ^{۹۷۳} ^{۹۷۴} ^{۹۷۵} ^{۹۷۶} ^{۹۷۷} ^{۹۷۸} ^{۹۷۹} ^{۹۸۰} ^{۹۸۱} ^{۹۸۲} ^{۹۸۳} ^{۹۸۴} ^{۹۸۵} ^{۹۸۶} ^{۹۸۷} ^{۹۸۸} ^{۹۸۹} ^{۹۹}

فهرمووده یه کدا ■ فهرموئ: (نعم المال الصالح للرجل الصالح). واته: مالی ره حمت باشتیرین ■ هسمایه یه بۆ پیاوی باش.

چواره م و لاخی بهرزه ی به ختو کراوو رامکراوی ره سه نه، نهو نه سپانه ی که ده وه مه ندو ساماندارو سه ره ک خیل و پیاو ماقوول هه ولی په یداکردنیان ده دن و شانازیان پیوه ده کن، پیشبرکی له ده سته بهرکردنیان دا ده کن بۆ خوه له نانه وه پیاو، جا نه گهر ده سته بهرکردنی نه م جوړه نه سپه بوو به هوی کاری شهرو له خودا دوور که وتنه وه و پاشگوئ خستنی واجبات، نه وه کاریکی دزیو ■ حرامه ! به لام نه گهر نه م نه سپانه ناماده بکړین بۆ جهاد کردن له ریگای خودا دا نه و ■ کاریکی باشه چونکه خودا ده فهرموئ: ﴿وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ...﴾ الانفال/۶۰.

پینجه م: وشترو ره شه و لاخ و مهرو بزنه، که نه م ناژه لانه بناغه ی مال و دارایی گوند نشینه کان پیک ده هینن، سامان و بژیویان له وانه ده سته بهر ده بی، لادی ییه کان خویان به هه بوونی نه م جوړه مالانه هه لده نینه وه، پهروه دگار منته به سه ر به نده کانی دا ده کا که نه م جوړه ناژه لانه ی بۆ رام کردوون و ده فهرموئ: ﴿وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دَفءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾.

شه شه م: کشت و کال کردنه: نه مپش سه رچاوه یه کی گرنګ و هه میشه یی به بۆ ژبانی لادی و ښاره ستانی، هه موو گدل و نه ته وه یه ک پیو یستی به کشت و کال هه یه، جا نه گهر مه به ست له کشت و کال کردن سوود گه یانندن بی به ناده میزاد نه وه کشتیاره که پاداشی ده درپته وه، نه گهر مه به ستی خو هه لانه وه و خو گیف کردنه وه بوو، نه وه ده بیته کاری شهرو.

نه مجار پهره دگر له کۆتایی نایه ته که دا وه صفیکی گشتی همر
 شهش جوړه کان ده کاو ■ هفرموی: نه وانه هوکاری رابواردنی جیهان و له
 ژبانی دنیادا خوشییان لی ده بیندری و بهس! به لام خوشی به راستی و
 نه براوه خوشی نه و دنیایه، که له روزی قیامتدا پهره دگر ده یانزانی..
 که و ابو له سر موسولمانان پتویسته که به هه بوونی نه م جوړه شتانه له
 خویان بایی نه بن، همر نه و نه گرنگی یان پی بدن که بیانکه نه هوکار بو
 ژبان و، خودا په رستیان له بیر نه به نه وه، چونکه موسولمان ده بی همول بدا
 بو خوشبهختی همدوو دنیا وه کو له نایه تیکی تر دا ■ هفرموی: ﴿ربنا
 اتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار﴾.

باسی به هه شتو جوانی و رازاوه یی!

﴿قُلْ أُوْنِبْتُكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذَٰلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ
 بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾ (۱۵) ﴿الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّا أَمَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا
 عَذَابَ النَّارِ﴾ (۱۶) ﴿الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ
 وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ﴾ (۱۷)

نه مجار دواي ژماردن و راناندنی نه و شتانه ی که له بهر دلی
 ناده میزاد خوشه ویست کراون و ناده میزاد له ژبانی دنیادا پتیانه وه
 هه له و گیرن له نایه تی دوا یی دا له شوینی نه و شتانه شتی باشترو بهر ده وام
 و هه می شه یی ده خاته روو، ده فرموی: ﴿قُلْ أُوْنِبْتُكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذَٰلِكُمْ؟﴾
 نه ی محمد! به ناده میزادانی سهرده می خۆت و له وه دواش بلی: نایا

دەتانهوی من خەبەرتان بە دەمی بەچەند شتێک که زۆر باشتەرن لەو شتانە ی که باس کران؟ بۆیەیش نایەتە که بە شتیوێ پرسیاری سەلماندن (الاستفهام التقریری) باسە که دینی بۆ زیدە گەرنگی پێدان بەو شتانە ی باسیان دەکاو جولاندنی هەست و شعور بۆ رووتیکردن و گوێراگرتن بۆ وەلامی پرسیارە که که دەلی: ﴿لِلَّذِينَ اتَّقُوا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ هەیه بۆ ئەوانە ی تەقواکارن و لەخودا دەترسن چەند باخ و باخاتیەک که بە ژیریاندا جۆگەو جۆبار دەکشین و هەتا هەتایە تێیاندا دەمیننەو! ﴿وَأَزْوَاجٌ مَطَهَّرَةٌ﴾ لە شوینی نافرەت لە دونیادا که خۆشەویستی لای پیاو سەروشتی، چەند خێزانیکی جوان و پاک و خاوینیان دەدریتی! که لە هەموو عەیب لەکەو خەوش پیسی بەک دوورن.. تەنانت خوینی حەیزو خوینی نیفاسیشیان پێدا نایە. ئەمانە خۆشی و لەزەتی جەستەیین که لە بەهەشتا بۆیان دابین دەکری! زیاد لەو لەزەتی گیانیان هەیه که بریتیە لە رەزامەندی خودا و پیی بەرەوەر دەبن و هیچ لەزەتیکی ناگاتی لە هەموو لەزەتە ماددی بەکان خۆشترو گەورەترە!!

نایەتە که لە سەرەتاو شوینی رابواردنەکە ی دیاری کرد که باخەکانی بەهەشتە، ئەمجار باسی ئەو شتانە دەکا که خۆشی و لەزەتەکانیان پی تەواو دەبی، ئەویش خێزانی پاک و خاوین و جوان و بیخەوشە! ئەمجار باسی گەورەترین نێعمەتی بەهەشت دەکا. ئەویش رەزامەندی خودایە و دڵنیابوونیانە لەو که خودا لێیان رازیە، نێتر بەو لەزەتی جەستەیی و خۆشی گیانیان بۆ دەستەبەر دەبی، که بریتیە لە چوونە ناو بەهەشت و گەییشتن بەخێزانی جوان و خاوین و بیخەیب. دووهم پاداشی گیانی که بریتیە لە رەزامەندی خودای پەرورەدگار وەکو لە نایەتیکی تردا دەفەرموی: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ

فیهامساکن طيبة فی جنات عدن ورضوان من الله أكبر ذلك هو الفوز العظيم ﴿التوبة/۷۲﴾.

نەمجار نایەتەکە بەم رستەیه کۆتایی پێ دئی که دەفەرموئ: ﴿والله بصير بالعباد﴾ پەرەردگار ناگادارو زانیە بە حال و چۆنەتی بەندەکانی و هەموو نەیتنەیهکیان دەزانی، ناگای لە کرۆکی تاعەت و خوداپەرستیانە، هەموو کەسیک بەئەندازەی کرۆکی خۆی پاداشتی دەدریتەو چاکە بە چاکە، خراپە بە خراپە!! چونکە خوداپەرستی بە روالەتکاری نیە، بەلکو خوداپەرست ئەوێهە کە پەرەردگار بە خوداپەرستی بزانی! بێگومان ئەم رستەیه مزگینی و هەرەشە تێدایە!

نەمجار پاش ئەوێ باسی خوداپەرست و تەقواکارانی کرد، دئی برێ رهوشتیان باس دەکاو دەفەرموئ: ﴿الذين يقولون ربنا إننا آمنّا فاغفر لنا ذنوبنا وقنا عذاب النار﴾ خوداپەرست ئەوانەن هەمیشە نزا دەکەن و دەلێن: خودایە! ئێمە بروامان بەو نیگاو پەیامە هێناوە کە بۆ پیغەمبەرانت ناردوو، ئێمانتیکێ پتەوو دامەزراو جیگیربوو لە دل و دەرووماندا هەیە، ئێمانەکەمان بە جۆریکە لەهەموو کردارو گفتاریکماندا رەنگی داوەتەو، خودایە! بە عەفوو لیبوردنی خۆت گوناھمان بپۆشە، لە ناگری دۆزەخ دوورمان بخەرەو؛ بێگومان زاتی بێچوونت لێخۆشبوو بەرەحم و سۆزو بەزەیییە.

وێرایی ئەو رهوشتانە چەند رهوشتیکێ تریان هەیە کە لەغەیری خۆیان جیايان دەکاتەو و شیاوی ئەو قەدر و ریزەن لەلای پەرەردگاریان ﴿الصّابرين والصّادقين والقانتين والمنفقين والمستغفرين بالأسحار﴾ ئەو خوداپەرستانە ئەو رهوشتانەیان تێدا کۆبۆتەو و کە هەر رهوشتەیی پلەو پایەیهکی تایبەتی هەیە ئەو رهوشتانەش ئەمانەن:

۱- صەبر و خۆراگرییە، تەواوترین جۆری صەبر ئەوێهە بەردەوام بێ

لەسەر کردنی طاعات و وازەهێنان لە خراپەکاری، ئەگەر نەفس و شەهوەت جەختی لیکرد بۆ ئەنجامدانی تاوانێک هیچ رێگاچارە نیە جگە لە صەبر، هەر بە صەبر و خۆپاگری، بپروا قایم و پتەو دەبێ، ناهێلدرێ ئادەمیزاد لە چوارچێوەی شەرع دەربچێ، هەر بەهۆی صەبرەووە ئینسان دەتوانێ شەڕەفی خۆی بپاریزێ، تەنانت رەوشتی صەبر رەوشتیکە دەتوانرێ بگوترێ هەوینی هەموو رەوشتیکی باشە.

ب- راستگویی: ئەمەش رەوشتیکی هەر بەرزێ ئینسانییە! بەسە کە پەرەردگار دەرەق بە راستگۆ دەفەرموێ: ﴿وَالَّذِي جَاء بِالصَّدَقِ وَصَدَقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ، هُمْ مَا يَشَاؤُنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جِزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾.

ج- بەردەوام بوون لەسەر خۆدایەrstی و گەڕانەو: بۆ لای خودا وێرایی ترسان لە خودا و گەردنکەچی بۆ زاتی پاکێ: لەخودا ترسانیش کاکلەیی خۆدایەrstی و گیانی عیبادهتە.

د- مالبەخشین لەهەموو بوارێکدا کە ئایین بە باشی دابنێ، جا مالبەخشینە کە واجب بێ یان سوننەت بێ.

ه- نزاکردن و پارانەوێ بەرەبەیان، واتە: خۆدایەrstی لە ناخرو ئۆخری شەوگارد! چونکە ئەو کاتە کاتیکی بێگەردە، دل مەشغول نیە بە کاروباری دنیایییەو.

پێویستە وێرایی نزاو پارانەو تۆبەیی راستەقینەو نەصووح هەبێ، کردار و گۆفتاری لە سنووری شەریعەت دەرنەچێ! چونکە نزاو پارانەو بە دەم، هیچ سوودی نیە ئەگەر واز لە خراپەکاری نەهێنێ! چونکە ئەو کەسە داوای لێخۆشبوون دەکا بەلام بەردەوامە لەسەر خراپەکاری ئەو وەکو گالته بەخودا بکا وایە!! گەورەترین شیوەی پارانەوێش ئەو شیوەیە کە ئیمامی بوخاری لە پێغەمبەرەو رێوایەتی کردووە کە فەرموویەتی:

سید الإستغفار أن تقول: (اللهم أنت ربي لا إله إلا أنت خلقتني وأنا عبدك وأنا على عهدك ووعدك ما استطعت، أعوذ بك من شر ما صنعت، أبوء لك بنعمتك علي، وأبوء بذنبي فاغفر لي فإنه لا يغفر الذنوب إلا أنت).

سەرۆکی داوای تاوانپۆشی ئەوەیە بڵێیت: پەروردگارا! هەر تۆ خودای منی، تۆ تەنیا خودای، جگە لە تۆ خودای تر نیە، تۆ منت دروستکردووە، من بەندهی تۆم، وە هەتا ماوم بەردەوام ۛ ھەم لەسەر بەلێن و وادەی تۆ، پەنا دەگرم بە تۆ لە خراپەی کردەوێ خۆم، نازو نێعمەتی تۆم لەبەرچاو، پێی لە تاوانی خۆم دەنێم، چونکە دەزانم کەسی تر رادەیی ئەوەی ناکەوێ کە لە تاوان خۆش بێ جگە لە تۆ.

سایەتیدان بە تاک و تەنهایی خوداو دادپەروەریی زاتی پاکو

نایینی پەسەند لای خوا

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ اللَّهِ أَلْسِنَةٌ وَمَا اٰخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوْتُوا اَلْكِتٰبَ اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اَللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾ فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا اَلْكِتٰبَ وَالْأُمِّيِّينَ ؕ أَسْلَمْتُمْ فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ

وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾

ئیمامی نىسابورى دەفەرموئ: کاتیک پىغەمبەر ﷺ کۆچى کرد بۆ مەدینە و دەنگ و باسى پەيامەکەى بلابو. ەو، دوو قەشە لە قەشەکانى شام ھاتنە خزمەتى، کە نزیک شارى مەدینە بوونەو ەو چاویان پى کەوت پەکتیکیان بە ھاوپی کەى وت: ئەم شارە زۆر لەو شارە دەچى کە پىغەمبەرى ئاخىر زەمانى تیدا دەبى! کە ھاتن پىغەمبەریان بىنى بە رەفتارو رەوشتى ناسییان، وتیان: تۆ موحەممەدى؟ فەرمووی: بەلى. وتیان: تۆ ئەحمەدى؟ فەرمووی: بەلى. ئەمجار وتیان: ئیمە پرسىارى شایەتیەکت لى دەکەین ئەگەر زانیت ئیمان پى دەھینن و برۆات پى دەکەین. پىغەمبەر ﷺ فەرمووی: پرسىار بکەن! وتیان: گەرەتەین شایەتیدانمان پى بللى کە لە قورئاندا ھەتبی؟! ئیتر پەرورەدگار ئەم نایەتەى ناردنە خواری کە دەفەرموئ: ﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ پەرورەدگار تاک و تەنیاى و خودایەتى خۆى بۆ ھەموو دروستکراوانى خۆى روون کردۆتەو ە -یان پەرورەدگار لە خودایەتى راست و بەحقدا تاک و تەنیاى، بەلگەى دروستکاری و کارگىرى زۆرو زەبەندن لەسەر ئەم راستیە، ھەر بۆ خۆى خودایە لە بوونەو ەردا و کەسى تر شیاوى خودایەتى نیە، -ئەم راستیەى بە فریشتەکانى راگەیاندوو ە. ئەوانیش شایەتیان بەم راستیە داو ە. ھەر ەو ە زانایانیش ئەم راستیەیان پى راگەیسەندراو ە، ئەوانیش بەبەلگە و دەلیل شایەتیان بەم راستیە داو ە!!

بەراستى ئەمە ریزیکی تایبەتیە بۆ زانایان کە پەرورەدگار کردوونى بە شایەت لەسەر خودایەتى خۆى.

ئیمامى ئەعمەش دەلى: من شایەتى دەدەم بەو ەى کە خودا شایەتى پێداو ە ئەم شایەتیەکت بە ئەمانەت لای خودا دادەنێم.

ھەر ەو ە شایەتى دەدەن کە خودا دادپەرورە لە ھەموو کات و

شویتیکا، له ههمو بواریکا؛ له بوونه ورو دروستکراوانی دا، دادپهروهریش نه ویه که له حوکم دا فرمان به عدل بکا، وه کو له نایه تیکی تر دا ههمرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ﴾ النحل/۹۰. یان له نایه تیکی تر دا دههمرموی: ﴿وَإِذَا حُكِمَ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾ النساء/۵۸.

پهروهردگار دادپهروهره له یاساو شریعت دا، له ههمو بوونه وهر دا، له وهدا که بهو شپوه ریک و پیکه یاسای کهونی داناوه، هاوکیشه و بهرامبهری کردووه له نیوان هیزه روحیه کان و هیزه مادیه کان، تهرازوویه کی وردخوینی داناوه بۆ بهراورد کردن له بارهی حوکم و نه رک و واجبات دا، له نیوان بهندهی خودا دا، له نیوان تاک و کۆمهل دا، له نیوان هه ژارو ده وله مه ندا.

نه مجار پهروهردگار جه ختی له سهر تاک و ته نیایی خوی کردۆته ووه دههمرموی ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ هیچ خودای به حق و راست نین جگه له ذاتی خوی ﴿العزيز﴾ خودایه کی به هیزی وایه کهس نایویریتی، قودرهت و توانای بی وینهیه، دهسه لاتتی به سهر ههمو شتی کدا ده شکتی، گه وریه و گه ورییه کهی به سام و هه بیبه ته، ﴿الحکیم﴾ ههمو شتی ک له شوینی شیاوی خوی داده نی، گوftarو کردارو شرع و قهزاو قهدهری ههمووی ریک و پیکه، بی عهیب و کهم و کوریه، چونکه له عیلم و زانیاری ره ها (مطلق) وه هه لقولاون و هیچ شتی ک له بو نه وهر دا له ژیر دهسه لاتتی نه و ده رناچی.

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾ بیتگرمان نایینی په سه ندو مه قبول لای پهروهردگار نایینی ئیسلامه، نه و نایینهی که بریتیه له ناشتی و صولح له گه ل ناده میزادان داو گهردنکه چی ته و او بۆ خوداو به ندایه تی بۆ کردنی. موسولمانی راسته قینه نه و که سه یه که به هیچ شپوهیه ک دیاردهی

شهریک بۆ خودا قمراردان له کردارو گوشتاری دا نه بی، له گهل بیرو بروای خۆی دا راستال بی، چونکه پهروهردگار نایینی بۆ دوو مهبهستی سهره کی ناردوو ه:

ا- یه کهم راست کردن و پاک کردنه وهی عه قیده و بیرو باوهی له هه موو لاری و عهیب و خموشیک و کورت هه له پینانی خودایه تی و پهروهردگار به تی له زاتی بیچوونیدا.

ب- دوو هم پاک کردنه وهی دل و دهروونو نیهت خالصی بۆ خوداو بۆ بهنده کانی به جوړیک که له کردارو گوشتاری دا رهنگ بده نه وه.

نهم نایه ته نیعلان و ناگادار کردنه وهی ناده میزاده که پهروهردگار هیچ نایینیک قبول ناکاو لای په سهند نیه جگه له نیسلام، نیسلامیش نه و نایینه سهره کییه که پیغه مبهرا ن هیناویانه، هر له ناده مه و تا حه زه تی (محمد) که دوا پیغه مبهره .. پیغه مبهرا ن یه که یه که بانگه وازیان بۆ نیسلام کردوو ه. واته: ناوه روکی نیسلام بریتیه له شوینکه وتنی نه و نایین و شریعه تانه ی که پیغه مبهرا ن هیناویانه، چونکه نایینه کان هه موویان - هه رچه نده له لق و پۆپدا جیا وازیان برویی به لام له بنه ماو ناوه روکندا بانگه وازیان بۆ یه ک شتی سهره کی کردوو ه نه ویش یه کتاپه رستی خوداو ناشتی و دادپهروه ریه له هه موو شتی کدا، که وایی که سیک دوا ی ناردنی پیغه مبهری نیسلام نایینیکی تر په سهند بکا، خودا لی و هه ر ناگری و کرده وهی رهت ده کریته وه و خه ساره تمه ند ده بی. ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ، وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ ال عمران / ۸۵.

نیبنو جه ریر له قه تاده وه ده گیریته وه ده له ی: نیسلام بریتیه له شایه تیدان به وه که جگه له خودا هیچ خودای تر نین، دان نان به و یاساو ده ستوره ی له خوداو هاتوو ه. نیسلام نایینیکه خودا بۆ خۆی داینا وه پیغه مبهرا نی پی ناردوون.

﴿وما اختلف الذين اوتوا الكتاب﴾ نهوانهی کتیبی ناسمانیان دراوه تی - جوله که و فله - نه که و تنه کیشو نیزاعده و له و نایینه نیسلامه دهرنه چوون که پیغه مبه ره کانیا بویان هینابوون، نه بوونه کۆمه ل کۆمه ل و گۆر گۆر ﴿الا من بعد ماجاءهم العلم بغيا بينهم﴾ مه گهر دوا ی نه و ی زانیاری ته و اویان بۆ هات و لییان روون و ناشکرا بوو که (محمد) پیغه مبه ره و نایین یه ک نایینه و نابی جودا وازی و کیشو تییدا بهریا بی، به لام نه و ان له بهر مله وری خویان به و ی سوودی و دلپسی خویان کیشو یان تیکه و ت و تفره قه یان نایه و، هیچ به لگه یه کیشیان به ده سته و نه بوو جگه له و ی حه سوود بوون، ده ترسان نه گهر نیمان به پیغه مبه ر یین دنیا خوار دنیان له ده ست دهرچی، ریگای چه و ساندنه و ده ه سته برینی خه لکی ساویلکه یان لی به ستری، نه گینا له کتیبه کانی خویان دا نیشانه ی پیغه مبه ر یان پی راگه یه نرابوو، باش باش ده یان ناسی و ه کو له شو نیتکی تر دا ده فرموی: ﴿الذين اتيناهم الكتاب يعرفونه كما يعرفون ابناءهم﴾ البقرة ۱۴۶. که چی له گه ل نه و ه ش دا بر وایان پی نه کردو موسولمان نه بوون، بۆ خویشیان له ناو خویان بوونه تا قم تا قم و گۆر گۆر هدریه که یان بیرو پای خوی به لاوه راست بوو، پی و وابوو: نه و له سهر حه قه و نه وانی تر ناحه قن!! میژووش شایه تی نه و یه که پاشاو قه شه کانی مه سیحی بوون یه که م که س که نایینی (مه سیحی) یان ناوا گۆری و نه و ه موو جودا وازی و گۆرانکار یه یان تییدا پهیدا کردو دوژمنایه تی یان خسته ناو خه لکه و و وایان کر چنگ له یه کتری به یین و ده ستیان بچیته خویینی یه کتره و، ناریوس و کۆمه له که ی که بانگه وازی یان بۆ یه کتا په رستی ده کرد مه لیک قسطنطین سالی ۳۲۵ ز لیژنه یه کی پیک هینا بۆ دادگایی کردنی و، فرمانی بی دینی و له نایین و هر گهرانی به سهر دا دراو کتیبه کانی سوو تینران و قه ده غه کران، دوا یی که ریبازه که ی جاریکی تر سهری هه لدا یه و

تیودوسیسی دووهم فهرمانی دا به قهلاچۆکردنی ئاریوسییه کان و سائی
۶۲۸ز قانونیکی ده رکړ. بۆ فهوتاندنی نهو ریبازه.

به کورتی و پوختی کیشهو نیزاعیان له بنه مای نایینی راستداو له
پیغه مبهرایه تی (محمد) دا به هۆی خۆسه پاندن و مله پوری هندیکیان برو
به سهر هندیکیان دا. به هۆی جه سوودی بردن به یه کتری و یه کترزان و
پشت لیک هه لکردن یان له یه کتری بوو! هندیکیان له هه موو شتیکی دا
دژایه تی هه نده که ی تریان ده کرد. ته نانه ت نه گهر نهویان سوور بیزانیایه
که بۆچوونی نه میان راست و دروسته نهوه ههر دژی ده وه ستاو به لایانه وه
هه نه بوو!!

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ که سیک برپای به
نیشانه کانی خودایه تی په روهر دگار نه بی و، دیزده کانی خودایه تی خودا
له نه فسی ناده میزاد و له بوونه وهردا به درۆ بخاته وه و برپای به و فهرمان و
په یامانه نه بی که خودا له قورئان دا ناردوونیه خواره وه و داوای پابه ندبوون
به نایین و یه کتا په رستی ده کهن، نه و. با یزانی خودا له سهر نه وه تۆله ی
لی ده ستینی و سزای ده دا. ﴿فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ
اتَّبَعَنِ﴾ جا نه گهر جووله که و فه له، یان کافره کانی تر کیشهو نیزاعیان
له گه لدا کردی و عاریان نه ناو وازیان له هه لویستی خۆیان نه هینا!! نه وه
پتیان بلێ: من به ندایه تی خۆم بۆ خودای په روهر دگارم نه نجام ده ده م،
برپای پتهوم هه یه که کهس هاوبه شی نیه کهس به رامبه ری نا کاو ناتوانی
رقه به رایه تی له گه لدا بکا، نه مندالی هه یه نه خیزان له کهس نه بووه و
کهسی لی نه بووه!! نه مه بیرو باوه ری خۆم و نه وانه یه که شوینم که وتوون
و سوورین له سهر نه م هه لویسته مان. وه کو له ئایه تیکی تر دا ده فهرموئ:
(قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي...)

• به کورتی • هه ده می و مونا قه شه له گه ل نه و جۆره که سانه دا هیه

سوودیکی نیه، چونکه موناقه شه و دمه ده می بۆ شتیکه که شاردراوهیه کی تیدا بی!! دهی خۆ لیره دا نهو هه موو به لگانه هیترا نه وه له سهر تاک و ته نیایی خوداو بی شه ریکی و بی هاوه لی خودا. که چی نه وان هه که مه ندکیش نه بوون و نه هاتنه سهر ریگای راست، نیتر تۆ روویان لی وه رگتیره و وازیان لی بینه، چونکه هیچ سوودی نیه و کات به فیرۆ دانه.

﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا الْكِتَابُ وَالْأَمِينُ أَسْلَمْتُمْ﴾ نهی موحه مه دا به جو له که و فله کان بلی هه روه ها به هاوبه شه پهیدا که ره کانی عه ره بیهش بلی: نایا موسولمان بوون و هاتنه سهر ریگای نیسلام دوا ی نه وه ی که به لگه تان بۆ شی کرایه وه و نیشانه ی راستی په یامی نیسلامتان بۆ روون بووه و یان هه ره له سهر کوفر گومراییی خۆتان به رده وامن؟؟ ﴿فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾ جا نه گهر موسولمان بوون و وازیان له خواری و چه وتی هینا، نه وه ریگای راستیان دۆزیوه ته وه و ریگای گومراییان به ردا وه. خۆ نه گهر روویان وه رگتیره و دانیان نه نا به راستیه کان داو داخوازی په که ی تۆیان نه نجام نه دا. نه وه پی ی دلگران مه به و زیانی بۆ تۆ تیدا نیه.. چونکه کاری تۆ راگه یاننده و به س: به ریک و پیکیش نه رکی خۆت نه نجامدا وه، په روه رده گار ناگاداری به نده کانی خۆیه تی حال و چونیه تی یان ده زانی، ناگاداری نه وانیه که چاوی خۆیان له ناست راستیه کان ده نوقینن ده زانی کئ شیای هیدایه ته و شاره زایی بوونه، کئ شیای گومراییی و سه رلی تیکه چونه هه رکه ده به گویره ی کردار و گوفتاری خۆی سزا و پاداشی پیویست وه رده گری.

سزاو تۆلە ستاندنەووە لەوانە ییغەمبەرانیان شەهید کردن

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيَّاتِ بِغَيْرِ حَقٍّ
وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ
(۲۱) أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ
مِنْ نَّاصِرِينَ (۲۲)

ئەبو عوبەیدە ی کۆری جەراح دەلی: ییغەمبەر ﷺ فەرموی: (ئەوێ نەوێ ئیسرائیل لە چێشتەنگاوی روژیکتدا بەیەك سەعات (۴۳) چل و سێ ییغەمبەریان شەهید کرد. - لە رێوایەتێکی تردا (۱۱۲) سەدو دوانزە لە ئەبو عوبەیدەووە دەلی: (۱۷۰) - خودا پەرسەت و عاقل و هۆشەندانی نەوێ ئیسرائیل کەوتنە خۆو دەستیان بە نامۆژگاری و فەرمان بە چاکەو نەوێ لە خراپە کرد لە دەمەو ئیتوارە ی هەمان روژدا هەرەمەوێان شەهید کردن، پەروەردگار لەم نایەتانی دوا یی دا باسی ئەوانە دەکاو وەکو هەر شە ناراستە ی جوله کەکانی سەردەمی ییغەمبەری دەکاو دەفەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ، وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ ئەو جوله کەکانە ی ئینکاری نایەتی خودا دەکەن و نیشانەکانی ییغەمبەرایەتی (مەحمەد) کە لە کتیبە کەیاندا هەیه ژێر لێوی دەخەن و هەشارانەووە، (یان مەبەست ئەو جوله کە پیشانەیه کە لە روژگاری خۆیاندا برۆیان بە ییغەمبەرەکانیان نەکردووە، نایاتە ئێردراوەکانیان بە درۆ خستۆتەووە) سەرباری ئەوێ ئەو جوله کە پیشانە - کە ئەو جوله کەکانە ی سەردەمی ییغەمبەر ئەوێ

و هچیانن - پیغه مبه رانیان شه هید کردووه وه کوئو شتیره دورنده یی ری له گهل حه زره تی زه کمریایو یه حیایان کرد هیچ حق و مافیکیشیان به سهره ونه بوون، جگه له وه که دهیانگوت (الله) چیره وردگار مانه و بانگه وازی حه قیان ده کردو په یامی خودایان ده گه یاندو. نه رکی سهرشانی خویان نه نجام ده دا هر له سهر نه وه شه هیدیان کردن! به وه شه وه نه وهستان، به لکوئو عاقل و هوشمه ندانه ی که ده ستیان به ناموزگاری خه لکه که کردو فرمانیان به چاکو نه هیان له خراپه ده کرد، نه وانیشیان شه هید کرد، جا نه ی (محمد!) هه وال بده به و جوله کانه ی سهرده می خوت که له سهر ریو شوینی باوک و باپیری خویان ده پون به سزای توندو به تیش له دونیاو قیامتدا. نه وانیه نه و جوړه تاوانانه یان نه نجام داوه له گومراییدا روچوون. ﴿أولئك الذين حبطت أعمالهم في الدنيا والآخرة وما لهم من ناصرین﴾ نه وانیه کرده هیان له دونیاو قیامتدا پوچ و به تاله، هیچ سوودی لی نابین، له روژی دواپی دا کهس پالپشتیان نیو له سزای خودا بهرگرییان لی ناکا.

هه والدان له جوله که بده ره فتاره کانی سهرده می کون و نیسبه تی کوفر بو لای جوله که کانی سهرده می پیغه مبه ر ﴿لهم رووه وه یه که نه و جوله کانه ی سهرده می پیغه مبه ر﴾ رازی بوون به کردارو هه لوتستی جوله که پیشینه کان و شانازیان پیوه ده کرد، به لکوئو وانیش به ته ما بوون و هه لیشیان دا که پیغه مبه ر ﴿شه هید بکه ن! به لام بویان نه کرا: به لکو له صه حیجی سوننه تا هه یه که پیغه مبه ر له سهرده مهرگا ده یفرموو: (لا زلت أجد ألما من أكلة خیر، فهذا أوان قطعت أبهری) واته: هیشتا هه ست به

نیش و نازاری نهو گوشتی مهر^۱ ده کهم که له خه بیهر خورادم. هاکا بهندی دلی پچراندم^۲.

لیره دا چندد حوکیک ههیه که په یوهندی به فرمان به چاکه و نه هی له خراپه وه ههیه:

۱- نه هلی سونه ده لێن: مهرج نیه نهو که سهی به کاری فرمان به چاکه و نه هی له خراپه هه لدهستی عادل بی. به لکو پیویسته هه که سه له عاست خویه و نهو نه که نه نجام بدا.

۲- ئینو عه بدول بهر ده لێ ئیجماعی موسولمانان له سهر نه وهیه که پیویسته هه که سیکی بتوانی ده سه لاتی هه بی به کرده وه دژی مونکه رو کاری ناره واهه بوهستی نه گهر نهیتوانی با به زمان دژی بوهستی، نه گهر نهیتوانی با به دل پی ناخوش بی، نهو که سیش که به دل پی ناخوشه با وه پی ته واهه کزه^۲.

لهم باره وه زور فرمود له پیغه مبه ره وه گهر درا وه نه ته وه بواره کانی پهیره و کردنیان زورو هه مه جوړن، به لام مهرجه ده بی نهو که سهی بهو کاره هه لدهستی توانا و ده سه لاتی بهرگری هه بی.. نه بو سه عیدی خودری ده فرموی له پیغه مبه رم بیست ﴿﴾ دهیفرموو: (من رأی منکم منکرا فلیغیره بیده فإن لم یسطع فلبسانه فإن لم یسطع فبقلبه وذلک اضعف الإیمان) واته: هه که سیکی له تیه شتیکی ناره واهه پی بی به کرده وه بهرگری بکا و هه ولی گوران و قه لاچو کردنی بدا، نه گهر نهیتوانی با به زمان هه ولی نه هیشتنی بدا. نه که نهیتوانی با به دل پی ناخوش بی به لام نه وه لاوازترین با وه ره...).

^۱ بروانه التاج الجامع للأصول ج ۲ ص ۱۹۵ عمدة القاری ج ۱۸ ص ۶۰.

^۲ ریاض ۲/ ۲۱۵ کوردی ز ۲۳.

زانایان دەلێن: فەرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە بەکر. ەو ە نەو ە
نەرکی کاربە دەست و لیپرسراوانە، بەقسەو ئامۆژگاری، نەرکی زانایانە
بەپی ناخۆشبوونی دل، نەرکی بی دەسەلات و رەشە خەلک و بۆرەپیاو ە.

ج- کە ی فەرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە وازی لی دەهیندری؟؟
ئینو ماجە لە نەنەسی کۆری مالیکەو ە دەگیریتەو ەو دەلی: گوترا:
نە ی پیغەمبەری خودا! کە ی فەرمان بە چاکەو نەهی لە خراپە وازی لی
بینن؟؟ پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ەەرکاتی لەنیو ئیو ەدا نەو دیار ە
دزیو ە نەتەو کانی پیشو پەیدا بوو، وازی لە فەرمان بە چاکەو نەهی لە
خراپە بهینن، وتمان: نە ی پیغەمبەری خودا ﷺ نەو دیار ە دزیو چیه کە
لەناو گەل و نەتەو کانی پیشو ەدا پەیدا بوو؟؟ فەرمووی: ەەرکاتی ناکەس
بەچەو نا پەسەنە کانتان بوون بە سەرۆک و پاشاتان، لەناو پیاماقوول و
خانەدانە کانتان ەدا تاوانکاری و بی شەرمیی بوون بە باو، وە زاناکانیشتان
بەدکارو بی دین بوون.

پشت ەه لکردنی جولەکە لە حوکم و بریاری خودا

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أَوْثُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ
لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَالُوا لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ فَكَيْفَ إِذَا جُمِعْتَنَّهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ
مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

نەمجار پاش ئەو ە ی باسی کارە خراپەکانی جولەکەکانی کر. کە

بریتی بوو له پشت هه‌ڵکردنیان له بانگه‌وازی پیغه‌مبهران و شه‌هیدکردنیان به شیوه‌یه‌کی دروندانه، بۆ ئه‌وه‌ی دڵنه‌وایی پیغه‌مبهر بکاو ئه‌وه‌ی بۆ روون بکاته‌وه که به‌پیره‌وه نه‌هاتنی ئه‌و جووله‌کانه بۆ بانگه‌وازی ئیسلامی شتیکی سه‌یر نه‌یه، ئه‌و سه‌ری‌په‌چیکردنه‌یان هه‌ر له کۆنه‌وه هه‌بووه، شتیکی سروشتی و هه‌میشه‌ییان بووه. له‌گه‌ڵ هه‌موو پیغه‌مبهره‌کاندا، به‌دریژایی میژوو ئه‌وه هه‌ڵۆستان بووه! که‌وابی تۆش نه‌ی موحه‌ممەد! دلت به‌خۆ نه‌مینی و خه‌فته‌یان لی مه‌خۆ!!

دوای ئهم روونکردنه‌وه‌یه دیته سه‌ر باسکردنی هه‌ڵۆستانی سه‌یرتریان، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه که ئه‌و جووله‌کانه ته‌نانه‌ت بپروا به کتێبه‌که‌ی خۆشیان ناکهن و هه‌رکاتی حوکمی ته‌ورات به‌دلیان نه‌بوو پستی لی هه‌ڵ ده‌که‌ن و پابه‌ندی نابن!! ئه‌وانه تاقم و گرۆیه‌کی سه‌یرن، خۆیان به‌لاوه زۆر په‌سه‌نده. به‌و له‌خۆ بایی بوون که له ئه‌وه‌ی پیغه‌مبهران و پیتیان وایه ئه‌وه کیفایه‌ته بۆ رزگاربوونیان له سزای دۆزه‌خ، بۆیه گونا‌ه‌کردنیان به‌لاوه شتیکی ئاسایی‌یه و هیچ کاتی کۆ له تاوانکردن ناکهن!

ئینبو حاتم و ئینبو موندیرو ئینبو ئیسحاق له ئینبوعه‌بباسه‌وه ده‌گێرنه‌وه: ده‌لی پیغه‌مبهر ﷺ چووه نساو باله‌خانه‌ی میدراس (خویندنگایه‌کی جوله‌که‌ بوو بۆ لیکۆلینه‌وه و خویندنی ته‌ورات) بۆ لای کۆمه‌لیک جوله‌که‌و بانگه‌وازی کردن بۆ ئیمان هێنان به‌خودا، نه‌عیمی کورپی عه‌مرو (الحارث)ی کورپی زه‌ید پیتیان وت: ئه‌ی موحه‌ممەد! تۆ بۆ خۆت له‌سه‌ر ئایینی کێی؟؟ پیغه‌مبهر ﷺ فه‌رمووی: من له‌سه‌ر ئایین و رێبازی ئیبراهیمی خه‌لینم، وتیان: ئیبراهیم جوله‌که‌ بووه! پیغه‌مبهر ﷺ پێی فه‌رموون نه‌خه‌یر وا نه‌یه، ئه‌و ته‌ورات و بیهێنن با له‌نیوانماندا حه‌که‌م بێ. به‌لام ئه‌وان ملیان نه‌داو نه‌هاتنه سه‌ر رینگا، ئیتر په‌روه‌ردگار ئهم ئایه‌تانه‌ی ناردنه خوارێ که هه‌رمووی: ﴿الْم تر إلی

الذین أوتوا نصيبا من الكتاب ﴿ ٣ 〉 ئهی موحه ممه! سهیری هه لّس و کهوتی
 نهو کۆمه له جوله کهیه بکهو سهرت سور بمینئ و شیاوی نهو هشن لیتیان
 سه رسام بن! نهو کۆمه لهی که به شیک له تهوراتیان - وه کو خوی - لا
 ماوه تهوه زوریهی زوریشیان فهوتاندویانه یان گۆریویانه چونکه تهورات
 پینج سهه سال دواي هه زه تهی مووسا نووسراوه تهوه، هیچ به لگه یه کیش
 نیه که مووسا نووسیبتیه وه، ته نانهت نازاندی له سه ره تادا به چ زمانی
 نووسراوه تهوه، هیچ به لگه یه کیش نیه که هه زه تهی مووسا زمانی عیبری
 زانیبی!!

ماموستا سهید قوطب ده فهرموی: ﴿ نصيبا من الكتاب ﴾ که تهوراته
 بۆ جوله کهوه، نینجیله بۆ نه صرانی یه کان، که هه ردووکیان به شیکن له
 کتیبی خودا، له م رووه وه که کتیبی خودا بریتی بی له هه موو نهو
 کتیبانهی که به نیگا ناردوونی بۆ سه ر پیغه مبه ران و تاک و ته نیایی خوی
 تیدا چه سپاندوون، که وایی له راستی دا کتیبی ناسمانی یه ک کتیبه و له یه ک
 سه رچاوه هه لقاوه وه یه ک مه به ستی هه یه؛ به شیک لهو کتیبه سه ره کییه
 دراوه به جوله که، به شیک لی دراوه به نه صرانی یه کان، نه مجار پوخته و
 کاکلهی هه موو نهو کتیبه دراوه به موسولمانان که قورئانه و کۆکه ره وه ی
 هه موو بنه ما نایینه کانه و پالپشت و ته ئیدی کتیبه کانی پیش خوی
 ده کا.

﴿ يدعون إلى كتاب الله ليحكم بينهم ﴾ سه رسویرمانه که له وه دا نیه
 نهو جوله کانه به شیکیان له کتیبی ناسمانی دراوه تی، بۆ خویان داوا
 ده کهن به گویره ی نهو کتیبه ی خویان هوکیان بکری! که چی که دواي
 به گویره ی نهو کتیبه هوکیان به سه ردا ده درئ هه موویان گوئیستی نابن
 و هوکه که یان پی ته حه ممول نا کری، کۆمه لیکیان پشتی لی هه ل ده کهن
 و نایانه وی کتیب و شه ریه تهی خودا یاسایان بی، به جوړیک که نه وه

ده گه یه نئی که هیچ پروایه کیان به کتیبی خودا نیهو، همر ده لئی نه هلی
 کیتابیش نین، سهیره که له وه دایه نهوان حوکمیک که موافیقی حوکمی
 کتیبی خو یانه رته تی ده که نه وه، دهی ده بی به چ حوکمیک تر رازی بن؟!
 نه وه بوو کاتیک بری پیاوما قولیان زینیان کردبوو؛ ویستیان
 پیغه مبر ۞ له باره یه وه حوکمیان بکا. نه ویش حوکمیک به سهردا دان
 که له گه ناوهرۆکی تهورات یه ک بوو، که چی پی رازی نه بوون و پشتیان
 لی هه لکرد. نهوانه به سروشت سه ری پیچی که رن! نه گهر بانگ بکرین یان
 خو یان داوا بکه ن که به گیره ی تهورات حوکمیان بکری ۞ ثم ۞ پاشان که
 ناکامی دادگایی کردنه کیان به دل نه بوو ۞ یسولی فریق منهم وهم
 معروضون ۞ کۆمه لیکیان پشتی لی هه ل ده که ن و، رویی لی وه ده گیرن!!
 دیاره بریکیشیان ریگای حق ده گرن و پروا به قورنان ده که ن و موسولمان
 ده بن...

نه مجار له م نایه تانه ی دواپی دا هو ی نهو پشت هه لکردنه روون
 ده کاته وه ده فهرموی ۞ ذلک بانهم قالوا لن تمسنا النار إلا ایاما
 معدودة ۞.

نهو مل نه دان و نه هاتنه سه ریگای راست و بی باکییه یان له سۆنگه ی
 نه وه وه یه: که پروایان وایه: چند رۆژیک نه بی به ناگر سزا نادرین، پاش
 سزادانیک کی کم ده خرینه ناو به هه شته وه ۞ و غره م فی دینهم ما کانوا
 یفترون ۞ هیچ مو یالا تیک به گونا ه کردن ناده ن و تاوان کردنیان به لاوه
 شتیکی ناسایی به، چنده ها دروو ۞ له سه یان هه ل به ستووه. بهو ۞ نهازن
 که نژادیان ده چیته وه ۞ سه ری پیغه مبه ران، ده میک ده لئین: ئیمه کوری
 خوداین، یان ده لئین: ئیمه خوشه ویستی خوداین، یان ۞ لئین: پیغه مبه ران
 شه فاعه تمان بو ده که ن، ئیمه مندالی پیغه مبه رانین، یان ده لئین: ئیمه
 نه ته وه ی هه ل بژارده ی خوداین، یان ده لئین: خودا واده ی به یه عقوب داوه

که نهوه کانی - ماوهیه کی کهم نهبی - سزایان نه دا.

تا بهو جوړه پروپاگهنده بو خوځیان ده کهن و به خه یال شت بو خوځیان هه لده بهستن وه کو له سووره تی (البقرة) دا نایه تی / ۸۰ راقه کرا که ده فرموی: ﴿وَقَالُوا لَنْ تَمْسَنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً، قُلْ أَتُخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يَخْلَفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾.

شایانی باسه ده باره ی نه وه ی که ده لێن: چهند روژیک نه بی ناخرینه دۆزخه وه هیچ شتیکیان بو نه چه سپاوه، هه ندیکیان ده لێن: ماوه که چل روژه، به نه ندازه ی نهو ماوه یه ی که گویره که په رستیان کردووه.

جا خو ژبانی دنیا کورته وه هه مووی پیچی میزه ریکه، ﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا هُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ ده ی باشه چی ده کهن و هه لوستیان چی ده بی نهو کاته ی نیمه زیندوویان ده کهینه وه و روژی قیامه ت له گوڤه پانی هه شردا کوځیان ده کهینه وه بو حیساب و لیکو لینه وه؟؟ خو نهو کاته نه م دروو ده له سه یه یان بو به سهر ناچی؟ نهو روژه هه ر دیو هیچ شک و گومانی تیدا نه، روژیکه کهس وه سهر کهس نا پرژئ نه سه ب و نه واد نامی نی و ده وری نابئ، مال و مندا ل و سامان هیچ سوود پکیان نه، پیو له بهر خیزانی خو ی هه لئ! له بهر کوڤو کچ و باوک و دایک راده کا، خو له براو خوشک و کهس و کاری ده شیریته وه و نایه وئ بیان بینئ و بیینن! ﴿وَوَفَّيْتُ كُلَّ نَفْسٍ مَاعَمَلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ هه موو که سیک چی کرد بی له خیره شه ر دیته وه ریگایو ناکامه که ی ورده گریته وه و به بی نه وه ی کهس زیاد له سزای شیاوی خو ی سزا بدرئ، هیچ سته می لی ناکرئ، ته رازووی عه دآله ت داده نرئ، کردار رو ل ده بینئ. هه رکه سیک به نه ندازه ی که ردیله یه ک چاکه ی کرد بی یان خراپه ی کرد بی بو ی دیننه پیشه وه و حیسابی له سهر له گه ل ده کهن، وه کو ده فرموی: ﴿وَنُضَعُ الْمَوَازِينَ بِالْقِسْطِ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا ۚ إِنَّ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ

خردل آتینا بها وكفی بنا حاسبین ﴿۱﴾

ئیبنو ئەبی حاتم لہ قەتادەوہ دەگیریتەوہ دەلی: (پیغەمبەر ﷺ) داوای لہ خودا کر کہ سەلتەنەتی فارس و رۆم بدا بە ئوممەتی؛ نیتەر ئەم نایەتەمی دوایی ھاتە خوارەوہ کہ دەفەرموی: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ...﴾

برئ بە لگەو نیشانەکانی دەسەلات و گەورەیی خوداو گۆرانکاری
لە بوونەوہردا

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتَنزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾
تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَن تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣﴾

ئیبنو عەبباس و ئەنەسی کۆری مالیک دەلین: کاتیک کہ پیغەمبەر ﷺ مەککەمی کۆنترۆل کرد بە لێنی بەھاوەلانی دا کہ زۆری پێ ناسچێ ئوممەتەکەمی سەلتەنەتی فارس و رۆم و دەست دەھینن و کۆنترۆلی ھەردووک نەمپراتۆری فارس و رۆم دەکەن! دوو پووەکان و جولەکەکان بە لاقرتییو دەیانگوت: ئەوە خەیاڵ پلاوہ، موحمەدو ھاوہلانی لەکوێو سەلتەنەتی فارس و رۆم لەکوێ؟! فارس و رۆم زۆر لەوہ بەھیزترن کہ موحمەدو ھاوہلانی کہ بتوانن کۆنترۆلیان بکەن! بۆچی محمەدو ھاوہلانی بە مەککەو بە مەدینە تێر ناخۆن چاویان بپوہتە مولک و سەلتەنەتی فارس و رۆم؟! نیتەر ئەم نایەتە ھاتە خوارێ: ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ

الملك.....

په یوه ندى نهم نایه تانه به نایه ته کاتی پېشو وه له وه دایه که ده بته
دلنه وایی کردن بۆ پیغه مېهر له بهرام مېهر هه نویستی دوزمنکاره ی کافرو
جوله که کان که به هه موو جوړیک نینکاری پیغه مېهر ایه تی پیغه مېهر یان
ده کرد، کافره کان ده یان گوت: نابی پله ی پیغه مېهر ایه تی بدری به که سیتک
خواردن بخواو به ناو بازاردا پیاسه بکا!! نه هلی کیتاییش پینان و ابو
پیغه مېهر ایه تی هه رد بئی له ناو نه ته وه ی نيسرائیل بئ، نابی پیغه مېهر له
نه ته وه ی تر بنیردری! هه روه ها نایه ته کان بیر خستنه وه ی پیغه مېهر به
بالادهستی خوداو ره هایى ده سولاتی به سهر بوونه وه رد او واد پیدانه به وه
که خودا نایینی خوی سهر ده خاوالای (لا اله الا الله) به سهر پانتایی نه و
نیمپراتورانده «هه کیته وه. بۆیه فرمان به پیغه مېهر ده کاو ده فترموی:
﴿قُلْ اَللّٰهُمَّ مَالِكُ الْمَلِكِ تُؤْتِي الْمَلِكَ مِنْ تَشَاءُ﴾ ترزع الملك من تشاء»
واته: نه گهر کافره کان گویان به بانگه وازییه که ت نه داو نه هلی کیتاب -
که وه فدی نه جران به شیکن له وان- بانگه وازییه که تیان رت کرده وه،
نه وه روو بکهر خوداو بلئی: نه ی خودای ئیمه! تو خواوه ده سولات و
بالادهستی به سهر هه موو شتیکدا، تو کارگیر هه لسورپینه ری
دروستکراوانی خۆتی، چیت بوئ نه نجامی ده ده ی، به ویست و حیکمه تی
خۆت نیش هه لده سورپینی، هه موو شتیک به ده سستی خۆته، هه ر تو
به خشنده وه هه ر تویش لیگروه وه! هه ر ده و له مهنده ده یکیه په رنده!
نه مړو خواوه مال و سفره و خانه، سبه ینی ناتاجی پارویک نانه، نه مړو
ده ست رویشتو فرمان ره وایه، سبه ینی لیخواوه و بئ ده سولات و گه دایه،
هه ر که سیکى بته وئ پادشایی و پیغه مېهر ایه تی ده ده یه، هه روه کوو چون
پادشایی و پیغه مېهر ایه تی و هه ر ده گریسه وه له و نه ته وانه ی بته وئ لیسان
بسینیه وه، نه وه تا پیغه مېهر ایه تی له نه ته وه ی نيسرائیل ستانده وه و دات

به پیغمه مبریککی نه خوینده واری عه ره بی نژادو، کردته پیغمه مبر بۆ سهر هه موو نه جنده و ئاده میزاد. ﴿و تعز من تشاء وتذل من تشاء﴾ نهو که سهی بتهوئ دهست رویشتووی ده کهی و به رزی ده که یته وه! نه وهی مه یلت بینئ زه لیل و ژیر. هستهی ده کهی! زۆر کهس نه مپۆ شوان و گاوانه سبه یئئ ده یکه یه میرو سولتان، نه مپۆ پادشاو فرمانر هوایه، سبه یئئ کهم دهست و گه دایه! نهو. میژووی ئاده میزاد پره له هه وائی سهر سور هینه ری وهر گه رانی تهخت و بهختی نه م پادشاو رووخانی فلان فرمانر هواو له ناوچوونی دهسه لاتی نه م و نهو..

له لایه کی تره وه هاوکات له گه ل نهو ررداوانه رووداوی پیچه وانهش که بریتین له چوونه سهر تهختی فلانه میرو نگین دهستکه وتنی فلان پادشاو سهرکه وتنی فلان له شکرو تیشکانی فیساره سوپا.

﴿یبدک الخیر﴾ هه موو خیرو بیریک به دهستی تویه، به ویستی خۆت ئال و گۆری تیدا ده کهی، بۆ تاک و کۆمه ل سوودی تیدایه.. خودایه! بۆ خۆت خاوه نی دهسه لاتی ره هایو به سهر هه موو شتیکندا بالادهستی هیچ رووداویک له ژیر دهسه لاتی تۆ دهرناچی، ئیمه پشت و په نامان ههر نهتۆی ته وه کولمان له سهر زاتی تویه.

جا ههر چه نده خیرو شهر هه ردوکیان له ژیر دهسه لاتی خودادان، به لām چونکه خیر له گه ل مه قامی ئیره گونجاوه بۆیه ههر باسی خیری کرد چونکه باسه که باسی گواستنه وهی به هره ی پیغمه مبرایه تی و فرمانر هوا یی به له نه ته وه یه که وه بۆ نه ته وه یه کی ترا!

خیر وشه یه کی فره مانایه سهرکه وتن و دهستکه وت و شان و شهرکه وت و پله و پایه و سام و هه یبست و ههر شتیکی تر که ئاده می جهزی لی بی به دهستی بینئ ده گریته وه، وه کوو له نایه تیکی تر دا هه فرموی ﴿وانه لخب الخیر لشدید﴾.

جا وەتەبێ پەرورە گار ھەر دەسەلاتی بەسەر گۆرانکاری حال و
چۆنیەتی نادەمیزاددا ھەبێ و بەس! بە لکو دەسەلاتی زۆر لەو ھەش
فراوانترە، دەسەلاتی رەھای بەسەر بوونە وەردا ھەیە: چۆنی بوی و رامی
دەکا!

﴿تَوَجَّعَ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَتَوَجَّعَ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ﴾ خودایە! ھەموو
گۆرانکاری یەك بە دەستی تۆیە: ئەو ھەتا بە شێك لە ھەو دادەبڕی و ھەرخە
سەر روژ: ھەو کورت دەبن و روژ درێژ دەبن. بە پێچەوانەو بە شێك لە
روژ دەخەم سەر ھەو، ھەو درێژ دەبن و روژ کورت دەبنەو، لە درێژی
ئەمیان وەردەگری دەرخەم سەر ئەویان، تا ھاوتەرازووی یەكتری دەبن،
ئەمجار لەویان دەگریو. دەرخەم سەر ئەمیان و، جیاوازی لە نێوانیاندا
پەیدا دەبێتەو، تا بەرامبەر بە یەكتر دەبنەو! نا بەو جور. بە درێژکردن و
کورت کردنی ھەو روژ بە گۆرە و ھەرزەکانی سال بە بەھار و ھاوین و
پایز و زستانیەو، ھەروەھا بە گۆرە و شوینی جوگرافی ئەم ولات و ئەو
ولات گۆرانکاری لە ھەو روژدا دەکەو! ئەو ھەتا لە بڕی شویندا شەش
مانگ ھەو شەش مانگ روژە، ھەندێ شوینی وا ھەیە ھەژدە تا بیست
ساعات روژە و چەند سعاتێك ھەو ھەیە. ھەندێ شوین ھەن كە خۆری
لێ ناوا دەبێ پاش سعاتێك خۆری لێ ھەلدیتەو.

دیارە دروستکردنی زەوی بە شێوەیەکی ھێلکەیی و ھەلسۆرانی زەوی و
خۆر ھەریەكە لە تەو ھەو خۆی داو بە شێوەی تایبەتی، ھۆکاری ئەم
گۆرانکارییەن و ئەو دەسەلمێنن كە ئیش و کاری روژگارو گەردوون
ھەمووی بە دەستی خودا خۆیەتی ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا
قَبْضَتُهُ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ الزمر/ ۶۷، جا
خودایەك ئەمە بە شێك لە دەسەلاتی بێ چ ئەركێكی دەكەویتە سەر
ئەگەر بێتو پێغەمبەراییەتی و سەلتەنەت بدابە كەسیكی وەكو (محمد) و

نهم بهر هیه له نهتهوهی ئیسرائیل وهر بگریتهوه؟؟ یان سهلته نهت و
 ■ سهلات له فارس و رۆم بستینیتتهوه؟؟؟

خودایه گۆرانکاری تاوو توئ کردنی له ئاده میزادا وه کوو
 گۆرانکاری کردن وایه له شهو رۆژدا.

جا وه نهبی نهم گۆرانکاریاته ههر له ئاده میزادا یان له شهو رۆژدا
 هه بی و بهس! به لکو له هه موو بواریک و ناقاریکدا دیاری ده داو دهستی
 قودرته خۆی ده نویئ ﴿وتخرج الحي من الميت﴾ زیندوو له مردوو
 ده خهیه وه پهیدای ده که ی! جا نهم دهرهینانی زیندوو له مردوو یان
 مردوو له زیندوو یان به شیوهیه کی ماددییه وه کوو دهرهینانی خورما له
 ■ هه که که یو شیناوه ردو زهرعات له ده که تۆم، پهیدا بوونی ئاده میزادو
 ناژه له دلۆبی مه نی! که نه ویش له خواردنی شتی بی گیان پیک هاتوه،
 پهیدا بوونی په له وه ره له هیلکه .... هتد یان به شیوهیه کی مه عنهوی وه کوو
 دهرهینان و کهوتنه وه ی زانا له نه زان، موسلمان له کافر، ﴿وتخرج الميت
 من الحي﴾ مردوو له زیندوو دهردهینانی! جا یان به شیوهیه کی ماددی
 وه کوو دهرهینانی ده که خورما له دارخورما، هیلکه له په له وه ره، یان
 به شیوهیه مه عنهوی وه کوو کهوتنه وه ی نه زان له زانا، کافر له موسلمان.

شایانی باسه زانایانی پزیشکی نه وه یان چه سپاندوه: که دلۆبه
 مه نی و هیلکه وه ده که تۆم ژبانیا تیدایه، به لام نهم ژبانیه جوړه ژبانیکه
 تایبه ته به زاراوه ی نهو جوړه زانستییه وه، نهو داب و عورفه گشتیه
 ناگریته وه. که قورنانی پی هاتۆته خواری! بریکیش له زانایانی پزیشکی
 دهرهینانی زیندوو له مردوویان به وه ته فسیر کردوه که زیندوو گه شه به
 خواردن و خواردنه وه ده کا، خواردن و خواردنه وهش بی گیان، بو نمونه
 مندال به خواردنی شیرو شتی تر گه شه ده کا نه وان ههش خۆیان زیندوو نین.
 دهرهینانی مردووش له زیندوو بریتییه له و ئیفراتانه ی که دینه دهری

وه کوو شیر که شلیکی بی گیانه، ههروه ها گوشت و مه تتوجاتی کشت و کالی که شتی بی گیانه و له جیسمی نامی پهیدا ده بن، به لام به پیچه وانهی دلۆپه مهنی چونکه نهو هه یواناتی زیندوو تی دایه..

نا بهو جوړه زیندوو به مردوو گه شه پی ده کا مردوو له زیندوو ده ردینی! وپرای نه م هه موو گۆرانکاریانیه و هی تریش ﴿و ترزق من تشاء بغیر حساب﴾ رزق و روژی ده ده یه که سائیک بته و بیساندهیتی به بی نه ژمارو ریژه، هه چیش پییه وه ماندوو نابو، نار هه تی لی نابینی، که نجینه ی ناسمانه کان و زهوی هه مووی به ده ست خۆته؛ رزق و روژی به سه ر کۆمه لیکدا ده ریژی و له کۆمه لیک کی ده گریه وه، به گویره ی ویست و حیکمه تی خۆت نهو ده وله مه ند ده که ی نهو هه ژار ده که ی، نه م ده که یه ملیۆنیرو نهو ده که یه رهن دی هه ژارو نانی شیوی نادهیتی!! هه مووشی حیکمه تی یه زدانی تاوو توپی ده کاو سه نگ و سووکی تیداده کا.

و شهی (الحساب) له قورئاندا به سی مانا هاتوه:

ا- به مانا ماندوو بوون وه کوو له م نایه ته دا هاتوه.

ب- به مانا ژماره و نه ندازه وه کوو نایه تی ﴿انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر حساب﴾.

ج- به مانا مو طاله به و داوا کردنه وه کوو ده فهرموی: ﴿فامن او امسك بغیر حساب﴾.

خوشویستن و دوستایهتی کردنی کافره کان کاریکی نایه سه ندهو دهبی

ناده میزادان له روژی قیامت بترسین

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ

فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَنَّهُ وَيُحَذِّرُكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ

وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾ قُلْ إِنْ تَخْشَوْنَ مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْذَوْنَ

يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾ يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ

مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ

وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٣٠﴾

دوای نهوهی پهروه ردگار پیغه مبهرو موسولمانانی ناگادار کرده که
هر پهنا به خودا بهرن و همیشه دان بهو دابنن که سه لته نهت و
دهسه لاتی ره ها به دهستی خودا خویه تی و هر نهو بوونه و هر
هه لده سورینن! به گویره ی ویست و نیراده ی خوی بهشی نهو ده داو لهم
ده گریته وه، نهو بالاده ست ده کاو نه م ژیرده ست ده کا! نه مجار لهم
نایه تهی دوایی دا نهو هیان بو روون ده کاته وه که هه رکه سیگ پشت به
غهری خودا بیهستی و پهنا بو غهیری زاتی نهو بهری نه قام و
تینه گه یشته وه به فرمانی خوی نهو هه لریسته یان لی قه دهغه ده کا..
نهوانه ی ژینامه ی پیغه مبهریان نووسیوه ■ ه لیتن: هه ندی کهس که

موسولمان ده بوون دارایی و هیزو توانای کافره کان سهرنجی راده کیشان پیتیان خوش بوو لیتیان دانه برین و دۆستایه تیان بکه ن و خۆیان پیتوه ههلبواسن نیتتر نه م نایه ته هاته خوارئ ﴿لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ با موسولمانان نه چنه ریزی کافرانسه وه دۆستایه تی و هاوپه یمانیان له گه لدا نه کهن، نه چن دلی خۆیانیان بو بکه نه وه، نه پینی تاییه تی موسولمانانان پئی بلتین، له نه خشه و پیلانی موسولمانان ناگاداریان بکه ن، بهرژه وهندی کافره کان پیش بهرژه وهندی موسولمانان بخهن، چونکه نه مه یارمه تیدانی کوفره به سهر نیمان دا.

پوخته ی نه مه نه وه یه: پهروه ردگار نه هی له موسولمانان کرد که هاوه لی دۆستایه تی کافران بکه ن په یمانیان له گه ل به ستن، داویان لی ده کا: که هه رگیز خرمایه تی و دۆستایه تیان له گه ل نه کهن! به لکو پیتویسته دۆستایه تی و دوژمنایه تیان بو بهرژه وهندی ئیسلام و موسولمانان به کار به یتن! جا نه گه ر دۆستایه تی و په یمان له گه ل به ستنه که بو بهرژه وهندی موسولمانان بوو، نه وه قهینا کا! چونکه پیغه مبه ر ﴿لَا يَتَّخِذُ الْكُفَرَاءُ وَلِيًّا وَبِئْسَ الْوَلِيُّ﴾ خێلی خوزاعه په یمانی به ست و هه ر له سهر کوفرو خوانه ناسی بوون. ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ﴾ که سییک موسولمانان فه رامۆش بکا و کافرو خوانه ناس بکاته دۆست و هاوپه یمانی خۆی له شتییکدا که زیانی بو بهرژه وهندی ئایین و موسولمانان هه بوو. نه وه هیه چی بو خودا نیه و، پابه ندبوون نیه به فه رمانی پهروه ردگار وه، یارمه تیدانی ئایین نیه و، کابرا که نه وه هه لویستی بی، مانای وایه په یوه ندی له گه ل نیماندا نه ماوه له خودا یاخی بووه و. ده چیته ریزی کافران وه وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فه رموی: ﴿وَمَنْ يَتَّخِذْ مِنْكُمْ وَلِيًّا فَهُوَ كَافِرٌ﴾ نه مه هیلکی سهره کی بی پیچ و په نایه، سنووریککی جیا که ره وه یه له نیتوان کوفرو نیماندا. پیتویسته موسولمانان هه مو کاتیک بهوردی

پایەندی نامۆزگاری یەکانی قورئان بن و ھەرگیز دۆستایەتی خوانەناسان نەکەن! ﴿إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً﴾ واتە: دابراڤان لە ریزی کافران شتێکی پتووستە لە ھەموو حال و زروفتیکدا مەگەر ترسێکتان ھەبێ و پتانەوێ بەو پەیمان بەستن و دۆستایەتی کردنە خۆتان و بەرژەو ھەندی ئایین و موسولمانان لە مەترسییەکی پیاویژن! ئەو ھەو ئەو کاتە بۆتان ھەبە ئەندازە ی ئەو خۆپاراستنە لییان نزیک ببەو ھەو دۆستایەتیان بکەن! چونکە قاعیدە یەکی شەری ھەبە بەم جۆرە دەلی: (درا المفاسد مقدم علی جلب المنافع) رەواندەو ھەو زەرەو زیان پیش ھێنای سوود و مەنفەعت دەخرێ. جا ئەگەر دۆستایەتی و پەیمان بەستن لەگەڵ خودا نەناساندا بۆ خۆپاراستن لە زیان دروست بێ! ئەو ديارە بۆ سوودگەیانندن بە موسولمانان دروست ترە، جا کەوابێ ئەگەر ھەڵەتێکی ئیسلامیی یەوێ پەیمان لەگەڵ دەوڵەتێکی کافر دا ببەستی، ئەو ھێچ قەدەغە یەکی تیدا نیە بە مەرجی سوودی بۆ دەوڵەتە ئیسلامییە کە ھەبێ، جا ئەو بەرژەو ھەندی سوود بە دوورخستنەو ھەو زیان بێ، یان بە ھێنای سوود بێ، بەلام ھەرگیز دروست نیە: کە دەوڵەتە ئیسلامییە کە پەیمان بەستنە کە ی بۆ زیانی موسولمانان بێ. ئەو ھەشمان لە یاد نەچێ ئەم دۆستایەتی کردنە تاییبەت نیە بە ھالەتی بێ ھیزی، بە لکو ھەموو کاتی ک دروستە.

زانایانی ئیسلام لەم نایەتە ئەو یان دەر ھیناو ھە (تقیە) خۆپاراستن لە زیان بە خۆ گەیانندن دروستە، بەم جۆرە ئینسان بە روالەت و تە یەکی بلی یان کردەو ھە یەکی بکا پیچەوانە ی ھەق و باو ھەری خۆی بێ بە مەبەستی خۆ دوورخستنەو لە زەرەو زیانی مالی و نەفسی و ناموس! کەوابوو کە سییک و تە ی کوفری بە زۆرە ملی پێ ئەنجام بدەن، ئەگەر ئەو ئەنجام نەدا تووشی زیانی مالی و نەفسی و ناموس ببێ، دلێشی پێ بێ لە باو ھە، ئەو کافر نابێ، چونکە عوزری ھەبە، وەکوو چۆن عەمما ی کوری یاسر

که قورەیشی بە کان زۆریان لی کرد که وشە ی کوفر نامیز بە دەمی دا بی ئەویش بە پوالت ئەنجامی دا بەلام دلی پر بوو لە ئیمان و باوەر.

هەر ۱. کوو چون ئەو صەحابەییە که موسەیلەمە ی درۆزن پی گوت: نایا تۆ شایەدی دە دە ی که من ره‌وانە کراوی خودام؟؟ گوتی: بە لی و گوناھیشی نە گەیشتی و مەرەخەس کرا. بەلام هاوپی کە ی که ئەم پرسیارە ی لی کرا وتی: گویم لی نیە و گویم گرانه، ئیتر هینایانە پیشە وەو شەھیدیان کرد. کاتیک هەلویستی ئەم دوو هاوہلە بە پیغەمبەر گەیشتە وە. فەرموی: شەھیدی بە کە ی پیروزی، بەلام ئەوی تریان پەیرەوی روخصەتی خودای کردو وە گوناھ ی ناگاتی. پیوستە ئەو بزانری ئەم ریگاپێدانە بو پێداویستی و زەروراتەو لە بنەمای تاین نیە، بۆیە ئەگەر موسولمان لە شوینیک بوو نەیدەویرا مەراسیمی تاینە کە ی ئەنجام بداو ئاتاجی تەقیە بوو ئەگەر ئەو شوینە بە جی بێ لی و هیج رەت بکا باشترە، چونکە باوەری تەواو ئیمانی ساخ ئەو یە که لە پینا و تاینی خودادا جیهاد بکاو لە لۆمە ی لۆمە کە ران نە ترسی وە کوو خودا دە فەرموی ﴿فلا تخافوهم و خافون﴾ لە کافرە کان هە ترسن لە من بترسن!! ﴿و یحذرکم الله نفسه﴾ خودا ئیوہ لە سزای خۆی دە ترسینی؛ بترسن لە نارە زامەندی خودا. هەموو کاتی کردە وە ی باش و ره‌زامەندی خودا بوختان دە ستەبەر بکەن. بە وەسوہ و ختو کە ی شەیتان هەلنەخەلەتین. چونکە خودا بو خۆی لە سزای خۆی دە تانترسینی و دە سەلاتیشی هە یە هەر شە کە ی ئەنجام بداو هیج شتیک نیە بپیته لە مەیدر لە بەردەم ئەنجامدانی ویستی خۆی!!

﴿والی الله المصیر﴾ گەرانیە وە ی ئادە میزاد و پاداشدانە و هیان لای خودایە، لی کۆلینە وەو حیساب لە گەل هەموو بە ندە یە ک دە کا. پاداشی کردە وە کانیان دە داتەو ۱. چاکە بە چاکە و خراپە بە سزاو تۆلە.

ئەمجار پەر وەردگار زانستی ره‌ه ی بی سنووری خۆی بە

دروستکراوانی ده چه سپینئو ۛ هفرموی: ﴿قل﴾ نهی محمد! بهو خه لکه
 بلی ﴿ان تخفوا ما فی صدورکم او تبدوه یعلمه الله﴾ نه گهر نهوهی
 له دلتاندايه بيشارنهوهو سرپوشی بکهن، یان ناشکرای بکهن و ده ری بخه
 نهوه خودا پیئی ۛ هزانئو ناگای لیسه تی، ۛ هزانئ دلتان چی تیدایه
 دوستایه تی کافران بکهن و خوشتان بوین یان (تقیه) یان له گه لدا
 به کاربهینن خوتانیان لی بیاریزن به لام دلتان پر بی له یمان و باوهر،
 نهوه خودا ناگاداره و پاداش یان سزاتان ده داتهوه! ﴿و یعلم ما فی
 السموات وما فی الأرض﴾ زاناو ناگاداره به ههرچی له ناسمانه کان و
 زهوی دا ههیه و ده بی، بریکیش لهو زانیاریانه رووتیکردن و
 دوورکه و تنه و هتانه له گرۆهی کوفر چی بکهن ناگای لیتانه! ﴿والله علی
 کل شیء قدير﴾ خودا به سهر هه موو شتیکندا به توانایه و ده توانئ
 سزاتان بدا، کهوابئ سهرپیچی فرمانه کانی مه کهن.. چونکه ههر تاوانیک
 بکهن ناشکرا بی یان نهینئ خودا پیئی ده زانئو ده سه لاتی ههیه تاوانبار
 سزابدو توله ی لی بسیئنئ. ﴿یوم تجد کل نفس ما عملت من خیر محضرا﴾
 بترسن له رۆژی قیامت و خوتانی بو ناماده بکهن، نهو رۆژهی که
 هه موو که سیکن ناکام و سوودی کردهوه باشه کانی ناماده ده بن له لایو
 کهیف خوش ده بی پیمان و شاگهشکه ده بی به بینیان و له زه تی بهو
 کرده وانه پی ده گا ﴿وما عملت من سوء تود لو ان بیننا وینه امداء بعیدا﴾
 ههروه ها ناکام و زیانی کردهوه خراپه کانی لا ناماده ده بن و پیمان دل
 ناخوش ده بی و په نجهی په شیمانی ده گه زئو تاواته خواز ده بی که له نیتوان
 خۆی نهو کرده وانه دا ماوهیه کی دورو درپژ هه بویه و هدر نه ی بینیايه، به
 نه ندازه ی نیتوان خۆره هلات و خۆرئاوا لیئی دورو بوونایه، ﴿و یحذرکم الله
 نفسه﴾ ناگاداربه نهوه جاریکی تریش خودا له سزای خۆی ده تانترسیئنئ
 وریابن خودا رقی لیتان هه لئه ستئ و لیتان نه په نجئ!

ههول بدهن لایهنی خێرو چاکه بهسەر شهر و خراپه دا تهرجیح بدهن!
 ناگاداربَن شهیتان به ■ سهوسه و ختوکه ههلتان نهخه لهتینئ **﴿والله
 رؤوف بالعباد﴾** خودا میهره بان و دلۆقانه بۆ بهندهکانی خۆی کهوا له
 پیشهوه ■ هیانترسیئنی و ناگاداریان دهکاتهوه که روو له خراپه نهکهن.
 حهسهنی بهصری دهفرموی: نیشانهی میهره بانی خودا بۆ بهندهکانی
 نهوهیه: که بۆ خۆی له سزای خۆی لهسەر خراپه کاری ■ هیانترسیئنی، له
 پیشهوه پێی زاناندوون که زانیینی تهواو و توانای رههای بهسەر ههموو
 شتیکدا ههیه!

جا که بهندهکانی بهم شتیه خودایان ناسی و نههیان زانی: «نههجار
 بانگهوازی کردون بۆ نهوهی داوای رهزامهندی لێ بکهن و ههول بدهن
 لێیان نه رهنجی و خۆیان لهو شتانه دوور بخهنهوه» که دهبنه هۆی
 نارهزامهندی خودا نههش نهو پهری میهره بانی و دلسۆزییه!!!
 نهه دوو ئایهته به روونی نهه حوکمانهی خوارهوهیان لێ وه
 ■ هگیرئ:-

۱- بتمان نهکردن به کافران و مهیل نهدان پێیان له پیناو
 بهرژهوهندی گشتی موسوڵماناندا. ههروهها نابێ بههیچ جوړی موسوڵمان
 جاسووسی بهسەر موسوڵماناندا بکاو کافران له نهیئنی موسوڵمانان
 ناگاداربکا.

۲- دروست نیه داوای یارمهتیدان له کافران بۆ شهر لهگهڵ کافراندا،
 نهه رای مالکیهکانه بهلگهشیان نهو فرمودهیهیه که موسلیم له
 عایشهوه ■ هگیرپتسهوه دهفرموی: روژی غهزای بهدر پیاویکی کافر
 خۆی ناماده کردبوو که لهگهڵ پیغهمبهردا بجێ بۆ غهزا، پیغهمبهر پێی
 فرموو: (ارجع فلن استعین بمشرك) بگهڕیوه من کوومهکی له هاوبهش

پەیدا کەر داوا ناکەم .. ھەر وەھا دەگونجی بەناوی یارمەتیدانەو ■ غەدروو
فیلیان لی بکەن. بەلام زۆربەیی فوقەھاکانی تری چوار مەزەبە کە پیتیان
وايە: دروستە داوای کۆمەکی لە کافران بکری بۆ شەر کردن لە گەل کافران
بە مەرجی ئەو کافرە داوای کۆمەکی لی دەکری دەر بارەیی موسوڵمانان
رای باش بێ و نیتی چاک بێ. ئیمامی شافعی ئەو هەشی بە مەرج گرتووە
کە دەبی موسوڵمانان پتووستیان بەو کۆمەکیە هەبی .

۳- نایەتە کە بە لگەییە لە سەر ئەو کە خۆپاراستن (تقیە) دروستە.

لە راستیدا تەقیە بە گۆرەیی دوژمنە کە دوو جۆرە:-

یە کە میان: ■ دەر بارەیی دوژمنی نایینی، ھەر موسوڵمانیک لە
شوینیک بوو، نەیدەتوانی مەراسیمی نایینی خۆی ئەنجام بدات. ئەو
پتووستە ئەو شوینە بە جی بھیلی، بەلام ئەگەر موسوڵمانەکان منداڵ و
نافرەت و پیرو کەفتە کار بوون، ئەو بۆیان ھەییە لەو شوینە بمیننەو
ھەمیشەش ھەول بدەن لەو شوینە رزگاریان بێ.

دوو ھەمیان: ئەو ھەییە دوژمنکارییە کە بە ھۆی مال و سامانەو ■ بێ، ئەو
زانایانی فیکھی ئیسلامی دوو رایان ھەییە:- رایەکیان دەلی: پتووستە ئەو
شوینە بە جی بێلی. رایەکیان دەلی پتووست ناکا.

۴- نایەتە کە ئەو دەچەسپینی کە دروستە مەدارا لە گەل خوانەناسان
بکریو بە روالەت واپیشان بەدەیی کە خۆشت دەوین، بە مەرجی زیان بە
بەرژەو ھەندیی گشتی موسوڵمانان نەگەییەتی، ھەر وەھا زیان بە بنەمای
نایین نەگەییەتی.

۵- پتووستە ھەموو دەم ئینسان لە سزاو تۆلەیی خودا بترسیو ھەول
بدا کاری چاک و خێرو خیرات پیشکەش بکا.

۶- نایەتە کە ئەو ھەشی تێدایە کە زانیاری خودا تواناو قودرەتی گشتی و
رەھایە، ھەموو نەیتی و ئاشکرایەک و وردو بچوو ک دەزانی و ھیچی لی
ھون نابێ.

خۆشویستنی خودا به وه دیته جی که شوین پیغه مبه ره که ی بکه وی
 قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
 وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۳۱﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ
 لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿۳۲﴾

ئه مجار پاش نه وه ی پهره ردگار له نایه تی پیشوودا نه هی له
 موسولمانان کره که هاوپه یمانی و دوستایه تی کافران بکه ن! له م نایه ته ی
 دوایی دا نه وه روون ده کاته وه که خۆشه ویستی خودا بریتیه له پابه ندیوون
 به فهرمانه کانی و خۆپاراستن له و شتانه ی نه هی لی کرد وه شوینکه وتنی
 پیغه مبه ره که یه تی: ده فهرموئ ﴿قل ان کتتم تحبون الله فاتبعوني
 ..... الاية﴾

ئینو لمونذیر له هه سه نی به صرییه وه ده گپریته وه ده لی: چه ند
 گرویه ک له سه رده می پیغه مبه رد و تیان: نه ی محمد! سویند به خودا
 ئیمه خودای خۆمانمان خوش ده وی! ئیتر ئه م نایه ته هاته خواری ﴿قل ان
 کتتم تحبون الله...﴾ موحه ممه دی کورپی جه عفهری کورپی زوبه ید ده لی:
 ئه م نایه ته له شانی وه فدی مه سیحی نه جراندا هاتۆته خواری چونکه
 پییان وابوو نه و بۆچوونه یان ده رباره ی عیسا بریتیه له خۆشه ویستی خوا.
 ئینو عه بباس ه فهرموئ کاتییک جوله که کان و تیان ﴿نحن ابناؤ الله
 احباؤه﴾ په ره ردگار ئه م نایه ته ی نارد ه خواری!

به هه ر حال خیطابی نایه ته که هه موو نه و که سانه ده گپریته وه که لافی
 خۆشویستنی خودا لی ده ده ن و ده ئین: فهر سانبه رداری یه زدانین، به لام
 په پره ی په یام و ریبازی پیغه مبه ره ناکه ن |

ئیبنتوکه ئیر دەلی: ئەم نایەتە سەنگی محەکە بۆ ھەر کەسیک ئیدیعی خۆشەویستی خودا بکاو بەلام لەسەر ئایین و ریبازی محمد نەبی! - واتە: ھەتا لە ھەموو گوشتارو کردەو ھەیکەدا شوین پەيامی پێغەمبەر نەکەوئ ئەو کەسە درۆ دەکاو رەنج بە خەسارەو ھیچی لی قبول ناکری....!!

بۆیە پەرورەدگار فەرمانی بە پێغەمبەر کردوو فەرمووی: ﴿قُلْ﴾ ئەی خۆشەویست! پێیان بلی ﴿ان کنتم تحبون الله فاتبعونی﴾ ئەگەر ئێوە راست دەکەن پابەندی فەرمانی خودان و دەتانەوی پاداشی باشتان بداتەو، ئەو شوین ئەو پەيامە بکەون کە خودا بۆ منی ناردووە، پەيوەندی ریبازی من بکەن ﴿یحییکم الله ویغفر لکم ذنوبکم﴾ خودا لێتان رازی دەبیو لە گوناھتان خۆش دەبیو دەتانخاتە ژێر رەحمەتی خۆیەو. ﴿والله غفور رحیم﴾ پەرورەدگار لێخۆشبوو بۆ ئەو کەسانە ی گوئ بیستی فەرمانەکانینی و شوین ریبازی پێغەمبەر دەکەون، بە رەحم و دڵۆقانە بۆیان لە دونیاو قیامەتدا.

دەگیرنەو دەلێن: کاتییک ئەم نایەتە ھاتە خواری عەبدوللای کوری ئوبە، وتی! موحمەد سەیری لی قەوماو! پەیرەوی کردنی فەرمانی خۆی بردۆتە ریزی پەیرەوی کردنی فەرمانی خودا و فەرمانمان پێ دەکا کە خوشمان بوئ وەکوو چۆن مەسیحی بەکان عیسا یان خۆش ویستوو! ئیتر ئەم نایەتە ھاتە خواری ﴿قُل اطیعوا الله والرسول﴾ ئەی موحمەد! پێیان بلی: ئیطاعە ی خودا بکەن و پابەندی فەرمانەکانی بن و خۆتان لە نەھ یەکانی بیارێزن، ھەر وەھا پابەندی فەرمانەکانی پێغەمبەر کەشی بن، پەیرەوی ریبازی ئەو بکەن، چونکە شوین کەوتنی سوننەتی پێغەمبەر شوینکەوتنی خودایە!! جا ﴿فان تولوا﴾ ئەگەر پشتیان ھەلکردو روویان وەرگیراو بە پیر بانگەوازی یەکەتەو نەھاتن و، لە خۆیان بایی بوون و،

لافی نهوه بیان لی ددها که نهوان کوری خودان و خوشه ویستی خودان و خودایان خوش دهوی ﴿فان الله لا یحب الکافرین﴾ نهوه بابزانن که خودا کافرو خوانه ناسی خوش ناوین و، له کرده وه کانیان رازی نیهو، له گونا هیان خوش نابئی، رقی لییانه، چونکه نهوانه: شوین ههواو ههوه سی خزیان که وتوون، پهیره وی نایینی راستیان نه کردوه، پابه ندی نهو په یامه نه بوون که خودا بۆ پیغه مبهری ناردوه!! نه مه به لگه یه کی به هیزه له سهر نهو که دزایه تیکردنی پیغه مبهر له کردارو پهیره وکردندا کوفره، که سیکت نهو ههلو یستی بی خودا خوشی ناوی، با پیی وایی که خوشه ویستی خودایه و لیی نزیکه.

هه لبراردنی پیغه مبهران و چیرۆکی نه زره که ی خیزی عیمران

﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ

﴿۳۳﴾ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۳۴﴾ إِذْ قَالَتْ

أُمُّرَأْتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي

إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۳۵﴾ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا

أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا

مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتُهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿۳۶﴾

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا

زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا

قَالَ يَمْرُؤُا أَنَّىٰ لَكَ هَذَا قَالَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ

يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۳۷﴾

ئەمجار دواى ئەو ھى پەرۋەردگار ئەو ھى روون كەردەو ھە : كە
خۆشەويستى ئەو پەيوەستە بە خۆشەويستى پىغەمبەرە كەيەو ھە .. پىيوستە
كەسەيىك ئىدىعەي خۆشەويستى خودا بكا شەين ئامۆزگارى و رىبازى
پىغەمبەرە كەي بکەوئ ! ئەمجار دى باسى ئەوانە دەكا كە ھەلبىز اوو
خۆشەويستن لە پىغەمبەران و ئەو ھەكەيان ، ئەوانەي كە رىگەي
خۆشەويستى خودايان بۆ ئادەمىزادان روونكردۆتەو ھە كە برىتيە لە بېروا بە
خودا و فەرمانبەردارى فەرمانەكانى و ئىطاەي پىغەمبەرانى بەرپىزى و
دەفەرموئ : ﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ . پەرۋەردگار ئەم كۆمەلە كەسايەتى و خانەوادە پىرۆزانەي
ھەلبىزاردو ھە كردوونى بەسەرپىشكى ھەموو ئادەمىزاد ، چونكە بە ھەري
پىغەمبەرايەتى تىدا رسكاندوون . ئادەم كە بابەگەورەي ئادەمىزادە
ھەلبىزاردو ، بە دەستى قودرەتى خۆي دروستى كردو ھە ، ئەمجار لە نوورو
گيانى خۆي روحي بەبەردا كردو ھە ، ناوي ھەموو شەيىكى فەرکردو نىعمەتى
زانبارى پى بەخشي ، فەرمانى بە فرىشەكان كرد كە سوژدەي بۆ بەرن ،
لەبەھەشتا جىگىرى كردو ئەمجار لەبەر حىكمەتتىكى يەزدانى ناردىە
خوارى بۆ سەر زەوى و تۆبەي لى وەرگرت و رىزى لى نا ، پىغەمبەر و
رەوانەكراوى خودا ھەموو لەو ھەچەو ئەو ھى ئەون .

لەدواي ئەو (نوح) كە بەبابەگەورەي دوو ھى ئادەمىزاد دەژمىردى
ھەلبىزاردو كردى بە يەكەم پىغەمبەرى رەوانەكراو بۆ سەر ئەھلى
سەرزەوى ، ئەو رىش سىو پىرى پىغەمبەرانە ، كاتىك قەومەكەي
باو ھەريان پى نەكردو ئىمانيان نەھينا نزاى تىداچوون و بەھىلاكچوونى لى
كردن ، خودا بە خەنكان لەناو ئاودا تۆلەي لى ستاندن ، نوح و
شەينكەوتوانى ؛ ئەوانەي بېروايان پى ھىنابوو لە كەشتىيەكەدا رەزگاربان
بوو ! زۆر پىغەمبەر و رەوانەكراوى خودا لە ئەو ھى ئەم پىغەمبەرە بەرپىزەن ،

یەكەم پیغەمبەرە دوای ئادەم نێردراوە بۆ سەر ئادەمیزادانی سەرزهوی و مارهکردنی خوشک و کچ و پوورو ئەو جوړه خزمه نزیکانە ی حەرام کرد .

ئەمجار خانەوادە ی ئیبراھیمی ھەلبژارد . لەم خانەوادە یە گەورەترین ئادەمیزادو سەرخەتمی پیغەمبەرەن (محمد المصطفی) ھاتۆتە کۆری ژیانەو ، ھەر لەم خانەوادە یە ئیسماعیل و ئیسحاق و ئەسبای ھاتنە کۆری ژیانەو و ھەر لە ئەو ی ئیبراھیم خانەوادە ی عیمرا نی ھەلبژاردوو .
کە عیساو مەرہمی دایکی بەشیکن لەم خانەوادە یە .

پێویستە ئەو بزانرێ کە مەبەست بە عیمرا ن لەیەكەم جاردا کە دەلی: (ال عمران) باوکی موسایە ، دوایی کە دەفەر موی: (امراة عمران) مەبەست بەو عیمرا نە باوکی مەرہمی دایکی عیسا یە .. لەنێوان عیمرا نی باوکی موسا و عیمرا نی باوکی مەرہم ۱۳۰۰ تا ۱۸۰۰ سا ل ماوہ ی زەمەنی ھە یە !!

عیمرا نی باوکی مەرہم کۆری یاشمی کۆری میشا کۆری حزقی ا کۆری ئیبراھیمە .. نەژادی دەگاتەوہ سلیمانی کۆری . داود ، ، کەوابی عیسا لە وەچە ی ئیبراھیمە . ﴿ ذریة بعضها فوق بعض ﴾ ئەمانە چەند خانەوادە و وەچە و ئەو یەکن ھەندیکیان لە ھەندیکیان کەوتوونەوہ .

پەر وەردگار ئەم خانەوادانە ی ھەلبژاردوون و کردوونی بە پوختە و نموونە ی ئادەمیزادو بە ھەر ی پیغەمبەرایی نی تیدا رسکا ندوون ، ئەوانە ھەموویان یەك نەتەوہ و یەك نەژادو یەك رشتەن ، ھەندیکیان لە ریزو گەورە یی دا لەیەكدی دەچن ... خانەوادە ی ئیبراھیم (ال ابراھیم) کە ئیسماعیل و ئیسحاق نەوہ کانیانن ھەموویان لە نەژادی ئیبراھیم ، ئیبراھیمیش لە ئەو ی نوح و نووحیش لە ئادەمە .. خانەوادە ی عیمرا ن (ال عمران) کە بریتی یە لە موسا و ھاروون و عیسا و دایکی ئەمانیش لە ئەو ی ئیبراھیم و نوح و ئادەم .. پەر وەردگار . بەسەر ھەموو ئادەمیزاددا

هه‌لیبژاردوون، نه‌وان پوخته‌و سه‌فه‌وی ئاده‌میزادو به‌نده‌کانی خودان، به‌لام (محمد المصطفی) له پله‌ی هه‌لبژیراویش تیپه‌پیوه چونکه نه‌و ره‌حمه‌ت و خو‌شه‌ویسته بو ئاده‌میزاد، خودا ده‌فه‌رموی ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ پیغه‌مبه‌ران دروست کراون بو ره‌حمه‌ت و دل‌و‌قانی به‌لام محمد بو خو‌ی ره‌حمه‌ته، له فه‌رمووده‌یه‌کی‌دا ده‌فه‌رموی ﴿إِنَّمَا أَنَا رَحْمَةٌ﴾ واته: من بو خو‌م ره‌حمه‌تم و کراوم به‌ دیاری بو ئاده‌میزاد، ﴿وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ خودا بیسه‌رو شه‌ن‌ه‌وایه به‌ گو‌فتاری به‌نده‌کان، زاناو ئا‌گا‌دا‌ره به‌ نیت و مه‌به‌ستیان.

مام‌و‌ستا (سید قطب) ده‌فه‌رموی: نه‌وه‌ی تی‌بی‌نی ده‌کر‌ی نایه‌ته‌که با‌سی ئاده‌م و نو‌وحی به‌شه‌خصی کردووه، هه‌ر به‌ته‌نها نا‌وی هی‌نا‌ون به‌لام بو ئی‌براهیم و عی‌مران به‌ (ال ابراهیم) و (ال عمران) واته: خان‌ه‌واده‌و بنه‌ماله‌ نا‌وی هی‌نا‌ون، نه‌مه‌ ئاما‌ژه‌یه بو نه‌وه‌ که هه‌لبژاردنی ئاده‌م و نو‌وح بو شه‌خصی خو‌یان بووه، به‌لام بو ئی‌براهیم و عی‌مران بو خو‌یان و بو بنه‌ماله‌ که‌شیان بووه، به‌لام نه‌وه‌مان له‌بیر نه‌چی می‌راتی به‌ه‌ره‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی له‌ خان‌ه‌واده‌که‌یان‌دا می‌راتی بی‌رو‌با‌وه‌ره نه‌ک می‌راتی گو‌شت و خو‌ین!! نه‌وه‌تا له‌ نایه‌تی‌کی تر‌دا نه‌م را‌ستیه ده‌چه‌سپین‌ی که ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذَا ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ، قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي، قَالَ لَا يَنْالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ﴾ البقرة/۱۲۴.

﴿إِذْ قَالَت امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّیْ مُحَمَّدًا نَّه‌وه‌ یاد بکه‌ره‌وه‌و با‌سی بکه: که خیزانی عی‌مران -دایکی مه‌ریه‌م که نا‌وی هه‌ننه‌و کچی فا‌قود بو- ئافه‌ره‌تی‌کی نه‌زو‌ک بوو- من‌دالی نه‌ده‌بوون، له‌خودا پا‌رایه‌وه‌ که من‌دالی‌کی بداتی، په‌روه‌رد‌گا‌ر نزا‌که‌ی ق‌بو‌ول کردو حا‌میله‌ بوو، وتی: ﴿رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا﴾ خودایه! نه‌من نه‌و من‌داله‌ی له‌سک‌م‌دایه له‌به‌ر خاتری تو ده‌یکه‌م به‌ م‌جه‌ورو هین‌یرمه‌ مز‌گه‌وتی

قودس بۆ خوداپەرستی و خزمەتکردنی ئەو ماله پیرۆزە ی تۆ!! (ئەم نەرزو فۆتۆیە لە شەریعەتی ئەواندا رەوا بوو و دوایی پێیست بوو ئەو کۆرە پابەندی ئەو فۆتۆیە بێ و جێ بە جێ ی بکا). ﴿فَتَقَبَّلَ مِنِّي﴾ خۆدایە! ئەم نەرزو لێ وەرێگرە ﴿إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ بێگومان زاتی بەرزو پاکت شەواپە بۆ هەموو قسەیک و هەموو نزایەک هێستی. زاناو ناگادارە بە نیتی من و نیکلاصم، دەزانی کە من لەناخەو پێم خۆشە ئەو ئاواتەم بێتە دیو ئەوکار. ئەنجام بەدەم. ئەو کاتە خیزانی عیمران نەیدەزانی ئەو منداڵە ی لەسکی دایە کۆرە، یان کچە!! ﴿فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَى﴾ کاتیەک کە سەکە کە ی داناو کچ بوو بە ئانومیدییه وە وتی: خۆدایە! ئەو بۆ خۆت دەزانی ئەو ی من بوومە کچە، دیارە کچیش بە کاری خزمەتکردنی مزگەوتی قودس نایە! واتە: دلگەران بوو کە ئاواتە کە ی بە تەواوی نەهاتۆتە دی، جا خودا ناماژە بە گەورەیی ئەو کچە دەکا و دەفەرموی ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ﴾ خودا باشتر دەزانی بە چۆنیەتی ئەو منداڵە ی کە ژنی عیمران بوو ی تێ! پلەو پایە ی دواوژی لەبەرچاوە، خودا بۆ خۆی دەزانی ئەو ی بوو ی تێ کچیک ی پاک ی بەرپێزی پایە بەرز - لێرەدا خودا پلەو پایە ی مێینە دیاری دەکا - دەفەرموی: ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى﴾ ئەو کۆرە ی تۆ بە تەمای بوو ی ئاواتە خوازی بوو بێ و نەتبوو وەکوو ئەم کچە نیە کە بووتە: واتە کە ی ئەو کۆرە ی بە هیوای بوو ی دەگاتە پلەو پایە ی ئەم کچە کە بووتە؟؟ ئەم کچە زۆرباشترە لەو کۆرە ی بە تەمای بوو، ئەم دوو هەستەواژە یە ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ، وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى﴾ و تە ی خودان و جوملە ی (معترضه) ن و خراوە تە نێر تابلۆکە وە.. بەلام قیرائەتیک هەیه تاء (وضعت) بە مەضموومی دەخوینی تە وە. ئەو کاتە دەبێتە و تە ی خیزانی عیمران و مەبەست تە عظیم و تەزیهو کاردروستی خۆدایە. رستە ی ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى﴾ ش دەگونجێ هەرلە قسە ی خیزانی عیمران بێ بەم مەعناپە

عوزری هیناییتته وه بو پهره ردگاری خۆی و بلسی: نه وه ده زانی من کچم
 بووه کچیش به که لکی خزمه تکردنی بهیتولمه قدیس نایه، جا له گهل
 نه وه شدا که من کچم بووه کچیش به کاری مجهوری نایه، به لام من ههر
 له سه ره په یمانی خۆم و په شیمان نیم ﴿وانی سمیتها مریم﴾ من ناوم نا
 مه ریه م. مه ریه م له زمانی نه واند واته: خودا په رست و خزمه تچی خودا،
 واته: که جهسته ی به کاری مجهوری نه یه با بیته خودا په رست (عابدة)
 ﴿وانی أعیذها بك وذریتها من الشیطان الرجیم﴾ من ئەم کچه ده خمه
 په نای تۆوه ده مه وی پاریزگاری بکه ی چاودیری بی له شه ری شهیتانی
 نه گریس و دوور خراوه له خیر، بیپاریزی، خودایه! داوات لی ده که م که
 خۆی و نه وه که ی - عیسای کوری - بیانپاریزی و شهیتان هیچ ده سه لاتیکی
 نه بی به سه ریان دا.. خودا نزا که ی لی وەرگرت و پارانه وه که ی قبول کرد.
 نیمامی بوخاری و موسلیم له نه بو هورهیره وه فەرمووده یه که ده گێر نه وه:
 که پیغه مبه ر ﴿فەرموویه تی:﴾ (کل بني آدم یسه الشیطان یوم ولدته أمه إلا
 مریم وابنها) هه موو ناده میزادی که له دایک ده بی شهیتان دهستی لی
 ده وه شینی جگه له مه ریه م و عیسای کوری. ﴿فتقبلها ربها بقبول حسن﴾
 پهره ردگار مه ریه می له دایکی به خزمه تکاری مزگه وتی قودس و
 خودا په رست تییدا وەرگرت؛ رازی بو که مه ریه م - هه رچه نده مندا ل و
 میینه یه - نازاد بی بو خودا په رستی و خزمه تکردنی بهیتولمه قدیس.
 ﴿وأنبتها نباتا حسنا﴾ به شیوه یه کی ریک و پیک له رووی جهسته یی و
 گیانی یه وه به خپوی کردو گه وره ی کرد، وه کوو چۆن رووه ک له زه وی
 به پیتدا پهره رده ده کری! نا بهو شیوه یه مه ریه م پهره رده کرا. له ناو
 دهسته خوشکانی دا دیار بوو، له هه موو روویه که وه نمونه بوو ﴿وکفلها
 زکریا﴾ زه که ربیا که میردی پووری مه ریه م بوو پیایکی خودا په رست و
 خاوه ن ناوو شوهرت بوو، سه روکی مالمه کانی بهیتولمه قدیس بوو، کردی

بەسەر پەرشتیکارو ■ هەستە بەربووی، بۆ ئەوەی چاودیری بکا بەختوکردن و بەرژەو هەندییەکانی بەرچاو بگرێ. هەتا وای لێ ھات لەشیر بپرایەو و گەورە بوو ئەمجار ھۆدەییەکیان بۆ تەرخان کرد ئیتر لەو ژوورە تاییبەتیەیی خۆی گۆشەگیر بوو بۆ خۆداپەرستی و تاعەتکردن، ھەموو روژی زەکەریا خواردەمەنی بۆ دەبر. ﴿کَلِمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْخُرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا زَرْقًا﴾ ھەركاتێ زەکەریا دەچوو بۆ ژوورەكەیی مەریەم و سەردانی دەکردو خواردنی بۆ دەبرد، لە ژوورەكەدا خواردەمەنی و رزق و روژی و میوەی جۆراو جۆری دەبینی کە ئەو جۆرە میوانە لەو ■ ھەژدە دەست نەدەكەوت، بڕیک لە راقەكەرانی قورئان دەلێن میوەی ھاوین لە زستانداو میوەی زستان لە ھاویندا لای بوو! ﴿قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنِي لَكْ هَذَا﴾ زەکەریا بەسەر سامییەو دەیگوت: مەریەم ئەو خواردەمەنی و میوەیەت لەکوێ بوو؟؟ بەتاییبەتی کە روژگارە کە روژگاریکی ناھەموارو گرانی و قات و قری بوو. ﴿قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ مەریەم دەیگوت: ئەو لەلایەن خۆداو ھەتوو، ئەو خۆدایەیی کە رزق و روژی ھەموو کەسیك دەدا ﴿إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ بێگومان خۆدا رزق و روژی ددا بە کەسیك بپەوی بەبێ ئەژمار!! ھەندیک دەلێن: رستەیی ﴿إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ... (الآيَة)﴾ قسەیی مەریەم دەشگونجێ کەلامێکی موستەئەف و سەریەخۆبێ.. جێگای سەرنجە کە وەلامی مەریەم ﴿هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ نمونەیی ھەلس و کەوتی مروۆفی خۆداپەرستە لەگەڵ پەرورەدگاری خۆیدا، پاراستنی ئەو نەپنییەییە لەنیوان ئەو خۆدای خۆیدا تەواضوع و کار لەسەرەخۆیی و ھێمنی پێوە دیارە، ھەستی رەزامەندی لە خۆدا تێدایە، خۆھەلنەو خۆھەلکێشانی تێدا نیە، ئیتر ئەو دیارە کەم وێنەییە کە زەکەریا لەلای مەریەم دەبینی سەرنجی زەکەریا رادەکێشی و لەخودا دەپاریتەو مەندالی بداتی.

چیرۆکی حەزرەتی زەکەرریا و یەحیا

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۚ إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَتْهُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيٰى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ الصَّٰلِحِيْنَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِى الْكِبَرُ وَآمَرَتْنِي عَاقِرٌ ۚ قَالَ كَذٰلِكَ ٱللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ ٱجْعَلْ لِّيٓ ءَايَةً ۚ قَالَ ءَايَتُكَ ۤأَلَّا تُكَلِّمَ ٱلنَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ۖ إِلَّا رَمْرَمًا

وَأَذْكُرُ رَبِّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحُ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَرِ ﴿٤١﴾

وہ کوو دہ فرموی: ﴿هٰنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ﴾ ہر لہو شوینہی کہ
مہریم قسہی لہ گہل کردو پرسیارو و ہلام رووی دا۔ زہ کہریا دہستی نزای
بہر ز کردہ و ہو لہ خودا پارایہ و ہ واتہ: کہ زہ کہریا خہو دیاردانہی لہ لای
مہریم بینین و حال و چوئینہ تی مہریم و گو شہ گیری بؤ خودا پہ رستی و
خواردہ مہنی و میوہی جو را و جو ری لہ لای مہریم چاویکہ و تن، زانی کہ
نہو خودایہی بتوانی مینوہی ہاوین بہ زستان و میوہی زستان لہ ہاوین دا
بنیرئ بؤ مہریم ہر نہو خودایہ دہ توانی مندا ل بہ پیرو نیختیاری
وینہی نہویش بدا۔ بؤیہ زہ کہریا دہستی نزای بہر ز کردہ و ہو لہ خودا
پارایہ و ہ ﴿قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ أَنْتَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾
وتی: خودایہ بیہ خشہ بہ من کوریکی صالح و خودا پہ رست و پاک و

خاوین و بهرهداری وه کوو مهربم، خودایه! ذاتی پاکت شنه‌وای هه‌موو
 گوفتاریکه هه‌ر نزاو پارانه‌وه‌یه‌ک به‌جی‌بی قبولی ده‌که‌می! . دیاره
 سروشتی ناده‌میزاد وه‌هایه که مندالی ریک و پیک و بهرهدار ده‌بینی
 ناواته‌خواز ده‌بی که نه‌ویش مندالی وای هه‌بی. ﴿فنادته الملائكة﴾
 فریشته بانگی لی‌کرد، جه‌ماوه‌ری زانایان ده‌لین: فریشته بانگ‌که‌ره‌که
 جویرانیل بووه ﴿وهو قائم یصلي في المحراب﴾ له‌کاتیکدا که زه‌که‌ریا
 له‌په‌رستگاکه‌ی خوی‌دا له‌میحرابی خوداپرستی‌دا له‌خودا ده‌پاراپه‌وه‌و
 نویژی ده‌کرد. واته هه‌ر دوا به‌دوای پارانه‌وه‌که‌ی فریشته بانگی کردو
 مزگینی پیداو پی‌گوت: ﴿ان الله یشړک یمیحی﴾ خودا مژده‌ت ده‌داتی
 به‌کوریک که به‌یه‌حیا ناوز ده‌کری.. یه‌حیا له (یوحنا) وه‌رگیراوه له
 نینجیلی مه‌تتادا هاتوو ده‌لی: پیان گوتوو (یوحنا المهمدانی)
 مه‌همدان به‌و که‌سه‌یان گوتوو که تۆبه‌ی به‌خه‌لک کردوو غوسلی به
 گونا‌ه‌باران کردوو.

ناوی یه‌حیا نامازو تیلنیشانی نه‌وه‌ی تیدایه که ژیانیکی به‌خته‌وه‌ر
 رابویری و بیته میراتگری باوکی و خانه‌واده‌ی یه‌عقوب.. هه‌ندیک ده‌لین:
 مه‌به‌ست به‌میحراب له ﴿یصلي في المحراب﴾ دا په‌رستکای مهربه‌مه..
 فریشته‌که که مژده‌ی پیدا نه‌وه‌شی پی‌راگه‌یاند که یه‌حیا ﴿مصدقاً
 بکلمة من الله﴾ بروا به‌عیسای کوری مهربم ده‌کاو یه‌که‌م که‌س ده‌بی
 که نیمانی پی‌ده‌هینی.. بۆیه لی‌ره‌دا عیسای به (کلمة الله) ناوه‌یناوه
 چونکه عیسا به‌و‌شه‌ی (کن فیکون) پیدا بووه، نه‌ک به‌شیوه‌ی سروشتی
 ناسایی له‌دایک‌بوونی ناده‌میزادانی تر که له‌ناکامی به‌یه‌که‌گه‌یشتنی
 پیاو و ناهه‌ت پیداده‌بن. ﴿وسیدا﴾ نه‌م کوره ناده‌میزادیکی به‌رزو پی‌روژ
 ده‌بی گه‌وره‌یی له‌ناو نه‌ته‌وه‌که‌ی‌دا به‌ده‌ست ده‌هینی، ده‌بیته گه‌وره‌ی
 ناده‌میزادانی سه‌رده‌می خوی له‌پله‌و پایه‌و کردارچاکی و هه‌لو‌یستدا

﴿وَحُصُّوا﴾ خۆگرەوێ دەبی لە ئارەزووبازی و لەناو خانەوادەی صالح و خوداپەرستدا پەرەردە دەبی. کە گەشتە تەمەنی پیغەمبەراییەتی ■ هەکریتە پیغەمبەر... هیچ سەیریش نیە کە وابی! چونکە ئەم زاتە لەپشتی پیغەمبەران پەیدا بوو. ﴿وَبَيَّا مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ پیغەمبەریک دەبی لە پیغەمبەرائی راستال و چاک کردار. ئەمەش مژدەیەکی ترە بەو کە ئەو کۆرە دەکریتە پیغەمبەر و نیگای بۆ دەنێردرێ. بەهەرە پیغەمبەراییەتیش بەرزترین پلەو پایەیه کە ئادەمیزادی پێ دەگا. جا زەهەریا پاش ئەم مژدە پێدانە بەخۆی دا چوو و تەماشای کرد بۆ خۆی پیرو کەنەفتە و خێزانە کەشی پیرەژنیکی بەسالا چوو، بە سروشت ئەوێ لێ چاوەروان ناکرێ تازە مندالی بی، بۆیە بەسەر سامی یەو. رووی کردە بارەگای پەرەردگار و پرسیاری کرد ﴿قَالَ أُنَى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِي الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ﴾ وتی: خدایە! من چۆن کۆرم دەبی بۆخۆم بەم تەمەنە گەشتووم و پیرەمێردیکی کۆنەسالم و خێزانە کەشم پیرەژنیکی بەسالاچووی نەزۆک و پەککەوتەیه؟؟؟

تەفسیری مەراغی لە مامۆستا (شیخ محمد عبده) وە دەگێڕێتەو دەلی: زەهەریا کە ئەو هەموو نازو نێعمەتە لای مەریەم بینو و بەختەوێ و برۆ قایمی. بەهەرداری ئەو خاتمی هەست پێ کردو زانی کە مەریەم بوو تە فریشتەیه کە لە شیوەی ئادەمی داو برۆای وایە کە ئەو کەسێ ئەو شتانە بۆ دەستەبەر کردوو و بەو شیوەیه رزق و روژی دەدات خۆی بەتوانا و خاوەن دەسلەتە! ئیتر زەهەریا لەسەر خۆ چوو لە جیهانی ماددە جیا بوو و پەرەیه کە بەسەر جیهان و ئەو حالە ئەوێ تێیدا یە کیشراو "فەنافی الله"، بوو کەوتە پەرەزکردن بۆ لای خۆی پەرەردگار و سەرنجدان لە گەورەیی خۆی نازو نێعمەتی! لەو حال و مەقامدا لە حال و چۆنیەتی لەسەر خۆچوون و غەیبوبەداو روچوون لە

عالمی بالادا بێ پەروا ئەم دوعاو نزایە بەسەر زماندا هات و موژدە ی گیرابوونی نزاكەشی لە فریشتە وەرگرت. کاتیک هاتەو. سەر خوو لەوگەشتە گیانی بە گەرایەو بە جیھانی ماددەو جیھانی ئەسباب و ھۆکار، دەشی زانی کە دوکاکی گیرابوو، پرسیاری لە پەرورەدگاری کرد کە چۆن ئەم نزایە گیرابوو. کە بە پیچەوانە ی سرووشتە!! ئیتر پەرورەدگار بە ھۆی فریشتە ی تایبەتەو. پێی راگەیاندا کە بۆخودا شتی و ئاسایی بەو هیچ ماندوو بوونیک ی تیدا نیە. ﴿قَالَ كَذَلِكَ﴾ خودا فەرمووی: راستە ئەو ی تۆ دەیلێ وایە، بەلام ﴿اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ خودا ئەو ی بیەو ی بیکە دەیکە، ھەرکاتیک ویستی کاریک ئەنجام بدا ھۆکاری بۆ دەرەخسینی، یان بەبێ ھۆکارو سەبەب دەفەرمو ی ببەو دەبێ، یەکیکیش ئەو نیشانە پەیدابوونی مندالە لە ئافرەتی پیرو نەزۆک! هیچ شتیک بەبێ ویست و رەزامەندی ئەو نابێ، کەوابوو ئیشە کە بە خودا بسپێرەو پرسیار لە چۆنیەتە کە ی مەکە، چونکە ئەو نەپنی بەکی خودایی بەو ئادەمیزاد پە ی پێ نابا!!

ئەمجار زەکەرریا پێی خوشبوو بزانی کە ی خیزانی سکی پر دەبێ، حەزی کرد نیشانە یەکی دەست کەو ی ﴿قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً﴾ وتی: خودایە نیشانە یەکم بۆ دەستنیشان بکەو بزانی خیزانی سکی دەبێ و مندالی تیدا دەرسکی!! بۆ ئەو ی خیرا خوشی و شادی بکەو پتە ناویانەو، یان بۆ ئەو ی سوپاسی لەسەر بکا.

﴿قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تَكَلُمُ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْزًا﴾ پەرورەدگار پێی فەرموو: نیشانەت ئەو بەبێ کە بۆ ماو ی سی روژ ناتوانی لەگەل خەلکدا ئاخاوتن بکە ی زمانت دەگیرێ و قسەت بۆ ناکرێ، بەلکە بە ئیشارە جولاندنی دەستوسەر و چاوو شتی تر خەلک لەمەبەستە کانت حالی دەکە ی! ﴿وَإِذْ ذَكَرَ رَبُّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ﴾ یاد ی خودای خۆت

بکه به زۆری، به تایبهتی له کاتی ئیواران و به یانیاندا، واته: همرچهنده بۆ قسه کردن له گهڵ خهڵکدا زمانت ده گیرێ، به لام بۆ تهسبیحات و ذیکری خودا زمانت ره هایه، کهوابێ کاتی خۆت به فیڕۆ مه ده، خهریکی یادکردنی خوداو نوێژو شوکرو سوپاس به.

یه حیا له قورئاندا له چوار شوین باس کراوه، له سوورهتی (ال عمران) و سوورهتی (الانعام) و سوورهتی (مریم) و سوورهتی (الانبیاء).

میژوو و نووسان و رافه کهران ده فهرمووی: خیزانی زه کهریا ناوی (الیصابات) بوو یه حیای کهوته سکهو. لهو رۆژگاره ی که عیسا کهوته سکی مه ریه مه وه! یه حیا لهو بنه ماله پیروژه دا له دایک بوو، له تاعهت و خودا په رستی دا گه وره بوو، له شه ریه تی مووسادا شاره زابوو. بۆ هه موو فتوا یه ک سهرچاو. بوو، خه لک ده چوونه لای یاسایان لی وهرده گرت.

هیردوس که فهرمان په وای فله ستین بوو کچیکی برازای هه بوو ناوی (هیرودیا) بوو تا بلی ی جوان و شوخ و شهنگ بوو، ویستی ماره ی بکا، که چه کهو دایکی شی پتیان خۆ شبوو، که پرسیا ریان له یه حیا کرد ده رباره ی نهم کاره، یه حیا به هه رامی داناو نه هی لی کردن، به لام نه وان گوپیان نه دایه و ریک که وتن و که چه که شوی پی کرد. شه وی زاوا بو کینی نیوان مام و برازا! که چه لارو له نه جه یه کی به به رده م مامی دا کرد، که بوو بووه میردی نه ویش زۆری پی خوش بوو، داوای کرد چی ده وی بۆی نه نجام بدا، نه ویش به پیلانی پیروژنی دایکی داوای کره که سه ری یه حیا به ری و بیخاته سهر سینییه ک! مامه که ی (زاوا نه فهن دی) یه حیای شه هید کردو دلی بوو کپی رازی کرد!

جووله که ده رباره ی ماره کردنی کچی براو کچی خوشک دوو رایان هه یه:

ره بان یه کانیا ن پتیان وایه خه لاله و دروسته .. (قراوون) هکانیا ن

بەلایانەو. حەرامەو نادروستە. بەلگە ی (رەببانی) یەکان ئەو یە دەلێن:
 لەتەوراتدا باسی حەرامی ماره کردنی برازاو خوشکەزا نەکراوە!
 یەحیا لە منداڵی یەوە هەموو رەهوشتیکی سەلاح و خوداپەرستی تێدا
 بوو، پیش ئەو ی تەمەنی بگاتە سی سالی کراوە بە پیغەمبەر ﴿واتیناه
 الحکم صبیا﴾ مەریم ۱۲. هەمیشەش خەریکی بانگەوازی کردنی خەلک بوو بۆ
 تۆبەکردن و خوداپەرستی، ئەوانە ی کە تۆبەیان دەکر. لەجۆمی نوردن دا
 غوسلی پێ دەکردن بۆیە پێیان گوتوو ﴿یوحنا المعمدان﴾. کاتی کە
 یەحیا شەهید کرا عیسا بانگەوازی خۆی ناشکرا کردو دەستی کرد بە
 تیکۆشان و هەولدان بۆ شارەزایی کردنی خەلک.

جیرۆکی خاتوو مەریەم

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَكَةُ يَمْرُئِمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَكَ وَطَهَّرَكَ وَأَصْطَفَكَ عَلَى
 نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَمْرُئِمُ أَقْنَتِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي وَأَرْكَعِي مَعَ
 الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ
 يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾

ئەمجار دوا ی ئەو ی باسی لەدایکبوونی یەحیا ی کرد لەباوکیکی پیرو
 کەنەفت و دایکیکی نەزۆکی پیریژن؛ کە بەرواڵەت شتیکی لە سروشت و
 عادیەت بەدەربوو! دیتە سەر باسیکی گەنگترو سەر سوڕهینەر تر؛ ئەویش
 سەرگوزەشتە ی لەدایکبوونی عیسا یە بە بی باوکن. مەبەستی
 سەرگوزەشتە کەش چەسپاندنی نادەمیزادیەتی عیسا یە و رەتکردنەو ی
 نیدیعی مەسیحی بەکانە کە دەیانگوت: عیسا خودایە یان کۆری خودایە.

بۆیە باسی ئەو دەکا که عیسا لە مەریەم بوو و بە عیسی کۆری مەریەم ناوزەدی دەکا. دەفەرموئ: ﴿وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ ۖ نَهَىٰ مُحَمَّدًا ۖ بَاسِي ۖ نَهْوَهُ بَكَّة ۖ كَاتِيكَ ۖ كَه فَرِيشْتَه ۖ بَه مەریەمی گوت (مەبەست بە فَرِيشْتَه جویرائیلە چونکە لە سوورەتی مەریەمدا دەفەرموئ ﴿فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا﴾ جویرائیلمان ناد بۆ لای و لە شێوەی پیاویکی ئاسایی دا خۆی نیشان دا، ئەو هەش بزانی که قسە کردنی جویرائیل لە گەڵ مەریەمدا نیگای خودایی نەبوو بە لکو خستە دل بوو، چونکە لە نایەتیکی تردا دەفەرموئ: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِي إِلَيْهِمْ﴾ کەوابوو ئاخواتنی جویرائیل لە گەڵ مەریەم بریتی بوو لە ئیلهام بە دلدا هینان.

پێی گوت: ﴿يَا مَرْيَمُ ۖ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ﴾ خودا تۆی هەلبژاردوو و بۆ خزمەتکردنی بەیتولمەقدیس ﴿وَوَطَّهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَىٰ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ﴾ پاکی کردووی لە هەموو نەنگی و عەیبیکی ناشیرین و هیچ خوو رهوشتیکی ناهەموارت تیدا نیو و هەلبژاردووی کە بەبێ ئەوێ پیاو بیتە لات کۆرپیکت ببێ، چۆن کۆرپیک! کۆرپیکی وا کە ببیتە پیغەمبەر، پاکی کردوویەو بە جۆرێک نە خوینی حەیزت پێدا بۆ و نە خوینی مندالبونوت هەبێ، ئافەرەتیکی رهوشت بەرزو داوین پاک و خانم و رهزان و شارژن، کردوویتی بە سەرپشکی ئافەرەتانی هەموو عەلم و هەموو سەر دەمیەک یان ئافەرەتانی سەر دەمی خۆت و ریزی تایبەتی لی ناوی، کەم و کووری جەستەیی و رهوشتیت تیدا نیو.

دوای ئەوێ کە ئەم ریزە تایبەتی و رهوشتە نایابانەیی مەریەمی باس کردن ئەمجا فەرمانی پێ دەکا بە زێدە طاعەت و خوداپەرستی و دەفەرموئ: ﴿يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ ئەی مەریەم! فەرمانبەرداری خودای خۆت بە، گەردنکەچی فەرمان و

ناموژگاریه کانی به، سوژدهی ملکهچی و سوپاس بو خودا بهره، نوپژ به
 جه ماعت بکه له گهل نوپژ که راندا ﴿ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ﴾ نئی
 موحه ممه دا! نهم سهرگوزه شتانهی بۆمان گپزایته وه له سهرگوزه شتهی
 زه که ریاو یه حیاو مه ریه م هه موویان لهو سهرگوزه شتانهن که تو ناگات
 لی نه بوون. هه وائی غه ییی بوون، نه تو. نه قه و مه که ت نه تانزانیه.
 ﴿نوحیه ایلک﴾ به سروش بۆتی ده نترین و جو برائیل به نیگا پیت ده لی:
 تا بیته به لگه له سهر راستیی پیغه مبه رایه تی تو بۆردانی ناحه زانت!
 نه وانهی رقه به ریت له گهل ده کمن و ئینکاری پیغه مبه رایه تیت هه کهن.
 ﴿وما کنت لیدیهم اذ یلقون اَقلامهم اَیهم یکفل مریم﴾ نئی محمد! تو
 ناگادار نه بووی له وئ نه بووی نهو کاتهی زانا کان و مالمه کانی
 به یتولمه قدیس که وتبوونه کیشه و ململانیوه، هه ریه که یان قه له می
 نووسینی خۆی فریدایه چۆمی نه ره نه وه. پینووسی هه موویان شه پۆلی
 ناوه که بردنی، ته نها قه له می زه که ریا و هستا و ناوه که نه یبر، نه وه ش
 نیشانه بوو بو نه وهی که مه ریه م به زه که ریا بسپێردری، خو تو له وئ
 نه بووی که خیزانی عیمران مه ریه می هی ناو خستیه به یتولمه قدیس وه. تا
 بوتری: نهم هه و الانه ی به چاوی خۆی دیوه، که نه وه بوو زانا و مالمه کان
 که وتنه پشپیرکی و ململانی نه وه که کامه یان بیته سهر به رشتیکاری
 مه ریه م و په ره رده ی بکا! چونکه مه ریه م کچی گه وه پیاو
 سهرۆکه که یان بوو، هه ریه که یان ده یه ویست نهم به هره یه بو خۆی ده سته به ر
 بکا! ته نانه ت کیشه که یان سه ری به وه کیشا که په نا بو قورعه و تیرو
 پشک به رزو، پشک هه لده ن!! کاتی قورعه یان کیشا خواو راستان و اهات
 پشکه که بو زه که ریا یان ده رچوو!! ده سته به ریتی مه ریه می پی برا. ﴿وما
 کنت لیدیهم اذ یختصمون﴾ دیسان تو له وئ نه بووی که مالمه کان که وتنه
 مقو مقو کیشه وه ده رباره ی به ختوکردنی مه ریه م و ده سته به ربوونی،
 ته نانه ت تا پشکیان هه لنه داو قورعه یان نه کرد کیشه که یان کو تاییی پی

نه هات.

ئهوانه ی کیشه یان لی پهیدا بوو، مالم و پیاو. ئایینی یه کانیان بوون
 ئهم ههولدان و تیکۆشانهشیان له بهر ئهوه بوو که پێیان وابوو ئهو که سه ی
 ده بیته سه ره برشتیکاری مه ریهم زیده ریزو به ره یه کی گهور. به ده ست
 دینی!! جا یان له بهر ئهوه بوو که عیمران سه روک و ریش سپیان بوو،
 ده یانه و یست هه ندیک ده ستیاوی پیاوه تی بده نه وه، یان له بهر ئهوه بوو که
 له کتیبی خۆیان دا دیبوویان که ئهم ئافره ته پاشه روژیکی پر شنگداری
 ده بی و خۆی ئهو کور ه ی که ده بیی ده بنه ناوازه ی روژگار، یان له بهر ئهوه
 بووه ئه نجامدانی ئه وکاره به لایانه وه ئه رکێکی ئایینی بووه و خیریان
 ده ست ده که و ی، چونکه مه ریهم ته رخا ن کرابوو بۆ خزمه تکردنی خانه ی
 خودا په رستی...

ئهم ئایه ته دوا به دوا ی داستانه که هینرا، بۆ روون کردنه وه ی ئه وه که
 پیغه مبه ر ﷺ ئهو چیرۆکانه ی نه خویندۆته وه، چونکه نه خوینده واره،
 ده ماو ده مێش نه گێر دراونه وه - وه کوو ناحه زانی پیغه مبه ر ده لێن - چونکه
 گه له که شی نه خوینده وار بوون. که وایی بواری زانیی ئهو سه رگور شتانه یان
 ده بی به هۆی سرووش بی، به نیگا پێی راگه یه نرابی - که ئه وان ئینکاری
 ده که ن - یان ده بی ئاگالی بوون بی به هۆی ئاماده بوونی سه ر
 روودا وه کانه وه، ئایه ته که ئاگالی بوونه که ی ره ت کرده وه.

به راستی ئهو خاوه ن نامه ئاسمانی یانه ی ئینکاری پیغه مبه رایه تی
 موحه ممه د ﷺ ده که ن چه ند گرۆیه کی بی و یژدانن، ئهو شتانه ی که قورئان
 وه کوو کتیبی ئه وان باسی کردووه، ده لێن: ئه وه نیگا نیه، له کتیبی
 ئیمه ی وه رگرتووه. ئه گه ره هه وئه که ی قورئان وه کوو زانیاری ناو کتیبی
 ئه وان نه بوو ده لێن: ئه وه راست نیه، ئه گه ره ئهو زانیاری یه ی قورئان
 له کتیبی ئه وانه نه بوو ده لێن: ئهو هه وئه هه ر ئه ساسی نیه و شتی وا
 نه بووه.

جیروکی حه زره تی عیسا

إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَمْرُؤُا إِنَّ اللَّهَ يَبْشِّرُكَ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ
 اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ
 الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾ وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾
 قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسَّسْنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ
 يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ
 فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴿٤٨﴾
 وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ أَنِّي أَخْلَقُ
 لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ
 الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ
 وَمَا تَدْخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ
 ﴿٤٩﴾ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَلَأُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ
 عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
 إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾

دوای ئەوەی کە پەروەردگار چیرۆکی زەکەرریا و یەحیا - پورزای عیسا - و باسی چیرۆکی دایکی عیسا کرد، جێگەی خۆیەتی کە چیرۆکی عیسا و چۆنیەتی لەدایک بوونی بگێڕێتەوە و فەرمووی: ﴿إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ﴾ ئەو موخەممەد! ئەوە بۆ گەلە کەت بگێڕەو کاتێک جویرائیل بە مەریسەمی گوت: ئەو مەریسەم! خودا موزدەت دەدات بە کورپێک کە سروشتی وایە بە وشەو فەرمانێکی خودا خۆی کە (کن فیکون) پەیدا دەبێ، دروستکردنەکەی بە شێوەیەکی ناناسایی. ناعادەتی دەبێ، بۆیە بەو صیفەتە وەصفدار کراوە.

جا هەرچەند لەراستی دا هەموو بوونێک بە فەرمانی خودا دیتە گۆڕەپانی بوونەو، وەکوو: ﴿فَهَرَمُوْهُ﴾ «إِذَا قُضِيَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ» هەر دەمی بپاری بوونی شتیکی دا هەر ئەوەندە پێی بفەرموێ: بێ ئیتر دەبێ، یان لە سوورەتی (یس) نایەتی (۸۲) دەفەرموێ: ﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ بەلام بە عورف و عادەت پەیدا بوونی شت پال ھۆکاری عادی دەدرێ پەیدا بوونی عیسا ئەو ھۆکارە عادییە نێ، بۆیە تەکوینەکەی پال وشە (کن فیکون) دراو دەگوترێ: عیسا بە وشە خودا (كَلِمَةُ اللَّهِ) پەیدا بوو. دیارە (اطلاق) ی کەلیمە بەسەر (عیسا) دا (اطلاق) یکی مەجازییە. ئەو مەریسەم! ئەو کورەو دەتبی نازناوی مەسیح دەبێ و بە عیسا کورێ مەریسەم ناودەبرێ.

مەسیح واتە: ئەو کەسە ستم لادەباو ئادەمیزاد شارەزای رێبازی راست دەکا و بڕایەتی راستەقینە بلاودەکاتەو.

وشەو مەسیح نازناوی فریشتە بوو و لەقەبی مەدح و ریزلێنانە لەم روووە کە داب و نەرتیان وابوو هەرکەسێک بپرایە بە پاشا دەبپرایە بچیتە لای (کاھن) کۆلەوێنانی بۆ ئەوەی بەروونی پیرۆز (الدهن المقدس)

چهوری بکا.

ئیتیر لهم رووهوه به چوونهسهر تهخت و پاشایهتییان گوتووه: مهسح و تهوهی بووهته پاشا پییان گوتووه: مهسیح. دیاره پاشایهتیهکهی عیسا گیانی بووه نهک جهستهیی. قورطوبی دهلی: مهسیح واته: صدیق = راستخواز.

ههروههالهناو نهو گهل و نهتهوهیهدا (مهسیح) یک پهیدا دهبی دهست رۆیشتور دهبی، سهلتهنت و دهسهلاتی لهدهست چوویان بو دهستهبر دهکاتهوهو نگینی رابوردوویان بو دهگیرپتهوه. ئیتیر که عیسا سهری ههلهداو بانگهوازی کردو بهمهسیح ناوی بلاو بووهوه؛ کۆمهلیک له جوولهکهکان ئیمانیا پی هیناو وتیان: نهمه نهو زاتهیه که پیغه مبه رانی پیشرو موژدهیان بههاتنی داوهو مولک و سهلتهنتی لهدهستچووی داوودو سولهیمانمان بو دهستهبر دهکاتهوه، تهنانهت جولکهکان تا ئیستاش بهتهمای هاتنی نهو مهسیحهن و پییان وایه که هیشتا نهو مهسیحه پهیدا نهبووه!.

رهحمهت لهو کهسه لهم جوژه بۆنانهدا گوتوویهتی :

تاکهی بهتهمای مانگی نوئی ناسۆی ؟

وا چواردهی مانگه، نهی کویری بی گوئی!

بۆیهش گوتراوه: (ابن مریم = کورپی مهریهم) ههرچهنده خیطابی نایهتهکه لهگهل مهریهمدایه. تا ناماژهبی بو تهوهی که عیسا پال نهو دهدری، چونکه بهبی باوک لهدایک بووهو نهو وهصفه لهمیشکی خهلکی دا جیگیربی و لهههمان کاتدا رهتکردنهوه بی بو تهوانهی که عیسا بهخودا یا به کورپی خودا دهزانن، ههروهها پلهو پایهی مهریهمیشی پی بهرزهبیتتهوه. ﴿وجيها في الدنيا والآخرة﴾ نهو فرزندهی تو خاوهن ریزو پلهو پایه دهبی له دونیاو قیامهتدا؟

له‌دونیادا پله‌و پایه‌ی تایبه‌تی‌و ریزو ترخی بی‌ئه‌ندازه‌ی له‌دل و ده‌روونی ئاده‌میزاداندا ده‌بی، ریزو ترخی بی‌ئه‌ندازه‌ی له‌دلی موسولماناندا هه‌یه، ئه‌و بیرو باوه‌ره‌ی بلاوی‌کردوه تا ئیستاش شوینه‌واری ماوه.

له‌ قیامه‌تیشدا ماقولێ‌و ریزی له‌وه‌دایه‌ که‌ لای خودا خاوه‌ن پله‌و پایه‌یه‌کی به‌رزه، ئاده‌میزادان ده‌ی‌بینن و خۆشه‌ویستی لای خودا هه‌ست یی‌ ده‌کری. ﴿وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ﴾ له‌و زاتانه‌یه‌ که‌ له‌و رۆژهدا له‌خوداوه‌ نزیکن، هه‌رکه‌سی بیروانیته‌ی ده‌زانی چه‌نده‌ لای خودا نزیک و ریزداره‌!

وێرای ئه‌و به‌هره‌و ره‌وشتانه‌ ﴿وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهَلًا﴾ له‌تافی مندالی‌و کاملی‌دا ئاخاوتن له‌گه‌ل خه‌لکدا ده‌کا، ئه‌مه‌ ئاماژه‌یه‌ بۆ ئه‌وه‌ که‌ عیسا ته‌مه‌ن درێژ ده‌بی‌و ده‌ژی تا ده‌بیته‌ پیاویکی ته‌واوو ژيرو خاوه‌ن بیرو.

ئێبنو عه‌بباس ده‌فه‌رموی: قسه‌کردنه‌که‌ی له‌ناو بی‌شکه‌داو به‌مندالی بۆ ماوه‌یه‌کی کورت بووه‌و دوایی له‌قسه‌کردن وه‌ستاوه‌ته‌وه، تا گه‌یشته‌ۆته‌ ئه‌و ته‌مه‌نه‌ی که‌ به‌رواڵت منداڵ تییدا فیری قسه‌ ده‌بی.

برج‌پێیان وایه‌! عیسا له‌بی‌شکه‌دا قسه‌ی نه‌کردوه‌و پا‌کانه‌شی بۆ داوینپاکی دایکی نه‌کردوه، وه‌ ده‌لێن: سی سال ژیاوه.

جوله‌که‌ش بوختان به‌ مه‌ریه‌م ده‌که‌ن و ده‌لێن: له‌گه‌ل یوسفی (النجار) دا داوین پیسی کردوه!! ﴿وَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾ هه‌روه‌ها به‌یه‌کیک له‌ پیاوه‌ راست‌آله‌کانی خودا ده‌ژمێردری، ئه‌و پیاوچا‌کانه‌ی خودا نازو نیعمه‌تی خودا په‌رستی پێداون، له‌ گه‌رۆی پێغه‌مبه‌ران و راست‌خوازان که‌ مه‌ریه‌م بۆخۆی ژیا‌نامه‌کانیان ده‌زانی.

جا که‌ مه‌ریه‌م ئه‌و نیگا‌و سرووشه‌ی له‌ جو‌برائیل بیست و پیش وه‌خت شیوه‌و ره‌وشت و چۆنیه‌تی کوره‌ چاوه‌روان‌کراوه‌که‌ی زانی، به‌سه‌ر‌سامیه‌وه

﴿قَالَ رَبُّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ﴾ وتی: خودایه! من چۆن کۆرم دەبێ؟ خۆ من هێشتا کچم و شووم نەکردوو و پیاو دەستی بۆ نەهێناوم و بەدەستی نەگرتووم؟؟. دەشگونجی مەبەستی ئەو بووبێ: ئایا کە من کۆرم دەبێ بەهۆی شووکردن و مێردەو دەبێ، یان بەهۆی شتی ترەو دەبێ؟

«دەشگونجی مەبەستی سەرسۆرمان بێ لە تواناو دەسلاتی خوداو بەگەورە زانینی بێ.

﴿قَالَ كَذَلِكَ﴾ پەرورەدگار پێی گوت: ئەوێ تۆ دەیلێی راستە دروستکردنی منداڵ بەبێ باوک جیگای سەرسۆرمانە بۆ تۆ، بەلام بۆ خودا شتیکی ئاسان و ساکارو ئاسایییە. ﴿اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ خودا چی بوی ناوا دروستی دەکا.

جا لەبەر جیاوازی نێوان داستانی (زەکەریا) و (مەریەم) لە بارەى عەجایەبییەوه؛ لە داستانی زەکەریادا فەرمووی: ﴿يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ بۆ داستانی مەریەم فەرمووی: ﴿يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ چونکە بەرواڵەت رووداوەکەى زەکەریا هێندەى رووداوی مەریەم سەرسۆرەینەر نیە، عادەتیش وایە مادەى (فعل) بەزۆری بۆ ئەو شتانە بەکارە هێنری کە بەرواڵەت بەپێى ھۆکاری کەونی پەیدا دەبن، بەلام مادەى (خلق) بۆ رووداویەک بەکارە هێنری کە زیدە ئیبداعی تێدابیو بە خوا نەبێ بەکەسى تر نەکرێ!! بۆیە دەگوترێ (خلق الله السموات والأرض) بەلام ناگوترێ: (فعل الله السموات والأرض)، بۆیە پەیدا بوونی یەحیا لەدایک و باوکێکی پیرو کەنەفت ھەرچەند جیگای سەرسۆرمانە بۆ زەکەریا لەو روووە کە وێنەى زەکەریا و خێزانەکەى بەرواڵەت منداڵیان نابێ، بەلام پەیدا بوونی عیسا سەرسۆرەینەر ترە چونکە لە قانون و یاسای سروشت بەدەربوو. بۆیە تەعبیردانەوه لەو رووداوە بە (يَخْلُقُ) شیاوترە لە

(یفعل).

﴿إِذَا قُضِيَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ که خودا ویستی شتیک بینیته دیو کاریک نه‌نجام بدا. هر شه‌ونده ده‌فرموی: بیهو نیتر ده‌بی، چرکه‌یه‌ک دواناکه‌وئو یه‌کسر دیته دی! نه‌مه ره‌نگدانه‌وه‌ی توانای ره‌هاو هاتنه‌دی ویست و ئیراده‌ی خودایه، وینه‌کیش‌انپکه بوجی‌به‌جی‌بوونی ویسته‌مهنی زاتی خویه‌تی به‌بی دواکه‌وتن، به‌شیوه‌ی فرمان‌ره‌وایی و کار‌ره‌وایی و ده‌ست رویش‌توویی ره‌ها. نه‌م جوره‌پی‌ی ده‌گوترئ نه‌مری ته‌کونی، نه‌مریکی تر هه‌یه‌پی‌ی ده‌گوترئ نه‌مری ته‌کلیفی که بریتیه‌یه له‌و فرمانانه‌ی که خودا به‌نیگاو سرووش به‌پیغه‌مبه‌رانی راده‌گه‌یه‌نی و ده‌کوو (أقيموا الصلاة، اتوا الزكاة، لاترفعوا أصواتکم فوق صوت النبی) نه‌وانه‌ی پروایان به‌ره‌هایی ده‌سه‌لاتی خودا نیه‌و ئینکاری نایه‌ته‌کانی ده‌کن دان به‌وه‌دا نائین که عیسا به‌بی باوک بووبی!!

﴿ويعلمه الكتاب﴾ هه‌روه‌ها فی‌ری نووسین و خه‌تی ده‌کا ﴿والحکمة﴾ فی‌ری زانستی راست و ره‌وان و هه‌ل‌نهر بۆ کرداری به‌سوود ده‌کا، ﴿والتوراة والإنجیل﴾ شاره‌زای ته‌وراتی ده‌کا که بۆ موسا نیردراوه، له‌نه‌ینی برپاره‌کانی ته‌ورات شاره‌زای ده‌کا، هه‌روه‌ها فی‌ری حوکم و نامۆزگاریه‌کانی ئینجیلیشی ده‌کا که بۆ خوی نیردراوه ﴿ورسولا إلى بني إسرائيل﴾ ده‌یکا به‌پیغه‌مبه‌رو ره‌وانه‌ی ده‌کا بۆ ناو نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل.

ریوایه‌ت کراوه ده‌لین: عیسا له‌ته‌مهنی سیی سالی‌دا نیگای بۆ هات. سی‌سالی‌ش له‌ناو قه‌ومه‌که‌ی دا پیغه‌مبه‌رایه‌تی کردو دوایی به‌رزکراوه‌ته‌وه بۆ ئاسمان. که ده‌کریته پیغه‌مبه‌ر به‌ل‌گه له‌سهر راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی خوی ده‌هینیته‌وه ده‌لی: ﴿أني قد جئتکم بأیة من ربکم﴾ نه‌من له

خوداوە نیشانهی راستی پیغه مبه رایەتیم بۆ ئێوە هیناوە کە بەهەری
پیغه مبه رایەتیم دەچەسپین، ئەویش ئەوەیە ﴿أَنِي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ
كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ لە قور شێوە هەیکەلی
بەلندەیه ک ریک دەخەم، دواپی فووی پێداده کەم بەفەرمانی خودا گیانی
بەبەردا دەکریو وەکوو بەلندە ی تر دەکەوێتە پەرەزەو دەفری.

دەگیرنەو. کە عیسا عليه السلام بانگەوازی ئایینی خۆی بلاوکردەو و
موعجیزە ی پیغه مبه رایەتی خۆی نیشان دان، داویان لی کرد کە
شەمشەمە کویرەیه ک دروست بکا، ئەویش پارچە قورپکی هینا و ریکی
خست و فووی پێداکردو بوو بە بەلندەیه کی ئاسایی و دەستی کرد بە فرین
لەنیوان زەوی و ئاسمان دا، دەلێن: ئەو بەلندەیه تا لەبەرچاوی خەلکە کەدا
بوایه دەفری و کە لەپیش چاویان ون دەبوو دەکەوتە خوار، بۆ ئەوە ی
لەبەلندە ی حەقیقی جیا بکریتەو. ﴿وَأَبْرَأُ الْأَكْمَه وَالْأَبْرَص وَأَحْيِ الْمَوْتِ
بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ هەروەها کویری زکماک و بەلەک چاک دەکەمەو، بەئیزن و
یارمەتی خوا مردوو زیندوو دەکەمەو. بۆیەش ئەو دوو نهخۆشیە -
نەخۆشیە یە باس کردن چونکە لەو روژگاره دا ئەو دوو نهخۆشیە -
هەرچەندە زانیاری پزیشکی پیشکەوتوو بوو - بەلام پزیشکەکان
نەیان دەتوانی چاری ئەم دوو نهخۆشیە بکەن. جا چونکە لەو روژگاره دا
زانیاری پزیشکی پیشکەوتوو بوو بۆیە پەرەردگار موعجیزە ی لەو هەدا
پیشان دان کە تییدا پسپۆر بوون، سوننەتی خودا وایە کە موعجیزە ی
هەموو پیغه مبه ریک لە توخمی ئەو شتانه بی کە لەو روژگاره دا باو
بووبیو ئەو ئەتەو ی کە پیغه مبه رەکیان بۆ ئێردراو. تییدا پسپۆر بووبن،
بۆ نموونە چونکە لە روژگاری مووسادا میصری یەکان لە سیحرو
جادو و بازی دا پسپۆر بوون، بۆیە پەرەردگار موعجیزە ی عەصای دا بە
مووسا، مارە درۆزنەکانی سیحربازەکانی قووت دان، ئەو سەردەمە ی

هزرهتی (محمدی) تیدا رهوانه کرا روژگاری زمانه وانی و به لاغته و رهوانیژی بوو، چاخی پتیشبرکی شاعیرو و پژهر بوو، بویه موعجیزه ی پیغه مبه ﷺ قورنان بوو؛ که فهرمایشتیکی رهوانیژی و ابو که ته حه ددای هه موو عه رب و رهوانیژی و قسه زن و و پژهرانی نهو سهرده موو هه موو چاخه کانی دوا نه و کاته شی کرد، ته حه ددای کردن که بتوان وینه ی نهو قورنانه بخه نه روو، به لکو به ته حه ددای پئی گوتن: نه گهر هه موو ناده میزادو نه جنده کۆبینه وه ناتوان وینه ی نهو قورنانه - ته نانه ده سورته ی، به لکو تاقه سورته تیکیشی - بخه نه روو، ﴿وَأَنْتُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخُرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ﴾ ههروها هه والتان ده ده می به جوری نهو خوارده مهنیه ی که ده یخون و، نه وه ی پاشه که وتی ده کهن بۆ روژیکی تر، به لی ده ی توانی خه بهر بدا به هه موو که سیک به وه ی که نهو روژه خوارد وینه تی و نه وه ی که به زه خیره هه لی گرتوه بۆ روژیکی تر.

جوداوازی نیوان هه والدان ی پیغه مبه ران به شتی غه یی و هه والدان ی نه ستیره ناس و کاهین و فالگره وه به شتی نادیار نه وه یه پیغه مبه به هو ی پیراگه یانندی خودا هه واله که ده داو پشت به شتی تر نابه ستی، به لام نه ستیره ناس و کاهین پشت به ریگه ی فرت و فیل و چاوبه ست و حیساب و تاووتوی کردنی حیساب و قاعیده ی تایبه تی خو ی ده به ستی، په نا بۆ چند هۆکاریک ده بن که سهرده کیشن بۆ زانینی بری هه وال که زۆرجار چاوبه ستی به که شی بۆ نه نجام نادرئ!!

﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لَكُمْ﴾ بیگومان لهو موعجیزانه ی باسکران نیشانیه گه وره و ناشکراو به هیز هه ن له سهر راستیی پیغه مبه رایه تیم و شایانی نه وه یه که ئیوه په ند وهریگرن و بیربکه نه وه و تیبگن که من له په یامه که مدا راستگۆم و پیغه مبه رو رهوانه کراوی خودام بۆ ناو ئیوه، ده زانن که من له راگه یانندی فهران و نه هی به کانی په روه ردگاردا

راستگرم. ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ته‌گهر راست ده‌کهن پرواتان به
یه‌کتابه‌رستی و پیغه‌مبه‌رایه‌تی موسا و فه‌رمان و نه‌هی‌یه‌کانی ته‌ورات
همیه، چونکه نه‌وه‌ی من بانگه‌وازی بو ده‌کهن پیش من ته‌وراتیش
رایگه‌یاندوه و موسا بانگه‌وازی بو کردوه، ﴿وَمَصَدَقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيِّهِ مِنَ
التَّوْرَةِ﴾ هاتووم نه‌حکامی ته‌ورات دوویات بکه‌مه‌وه بیچه‌سپینم و
پشتگیری لی بکه‌م، نه‌ک حوکه‌کانی هه‌لوه‌شینمه‌وه دژی بوه‌ستم!
مه‌گهر بری حوکه‌م که له‌سهرتان گرانو لیتان ته‌نگ کراوه سووکی بکه‌م
﴿وَلَا حِلَّ لَكُمْ بِعِضِ الَّذِي حَرَّمَ عَلَيْكُمْ﴾ بری خواردن و نیش که لیتان
قه‌ده‌غه کراوه‌ن بو‌تان حه‌لال و ره‌وا بکه‌مه‌وه وه‌کوو نه‌و شتانه‌ی که
له‌نایه‌تی (۱۶۰) ی سورمقی (النساء) دا که ده‌فهرموی: ﴿فَبِظُلْمٍ مِنَ
الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّت لَّهُمْ﴾ ده‌لین: نه‌و شتانه‌ی له‌نه‌ته‌وه‌ی
نیسرائیل یاساغ کرابوون گوشتی ماسی و گوشتی و شترو به‌زو نیشکردن له
روژی شه‌مه‌دا بوو.

﴿وَجَنَّتْكُمْ بَايَةَ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ نیشانه دوا نیشانه‌م له‌خوداوه بو هینان
که ده‌بنه‌شایه‌ده له‌سهر راستگویم و راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تیم، راستی نه‌و
په‌یامه‌ی یم راگه‌یاندوون، وه‌کوو دروستکردنی بالنده‌و فرینی، چاک
کردنه‌وه‌ی کوپرو به‌له‌ک و زیندوو‌کردنه‌وه‌ی مردوو، هه‌والدان له‌شتی
غه‌یبی و نادیار. بویه هینانی نیشانه‌و نایه‌ته‌کانی خودای دووباره‌کره‌وه
بو نه‌وه‌ی تم فرمانه‌ی له‌سهر هه‌لستینن که ده‌فهرموی: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا أَوْحَاءَهُ﴾ که‌واته له‌خودا بترسن و سه‌رپیچی فرمانه‌کانی مه‌کهن،
به‌قسه‌ی من بکه‌ن و نه‌وه‌ی پیتان ده‌لیم نه‌نجامی بده‌ن و به‌پیر
بانگه‌وازی‌یه‌که‌مه‌وه و هرن که بنه‌مای سه‌ره‌کی بریتییه له‌یه‌کتابه‌رستی
﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾ بیگومان (الله) خودای من و ئیوه‌شه
په‌رستشی بکه‌ن و بیپه‌رستن، نه‌وه ریگه‌یه‌کی راست و بی پیچ و په‌نایه‌و

هموو پیغه مبهران له سهری کوکن و ههر نهم ریبازه ئاده میزاد ده گه یه نئی به کامهرانی دونیاو قیامت و ههر که سئی له م ریبازه لابدا گومراو سهرلی تیک چوو! ﴿هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ نه وهی که پیتان ده لیم و پیم را گه یاندوون ریبازیکی راست و رهوانه، هموو پیغه مبهران له سهری کوکن و له ناستیدا یه کران!!

نهمه پوختهی نهرکی پیغه مبهرایه تییه: فرمان به ته قواکردن و گهردنکه چی بوخودا، یه کتابه رستی، ئیعتیراف به به ندایه تی بوخودا!

هه لویستی عیسا له گهل قهومه که ی به خاوهن باوهرو بی باوهریانه وو

﴿فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَى مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى

اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّكَ مُسْلِمُونَ

﴿٥٢﴾ رَبَّنَا ءَامَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

﴿٥٣﴾ وَمَكْرُؤًا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِيرِينَ ﴿٥٤﴾ إِذْ قَالَ

اللَّهُ يَٰعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ قُمْ فَرِافِعْكَ إِلَىٰ مَوْطِئِكِ مِنَ الَّذِينَ

كَفَرُوا وَجَاعِلِ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَمَةِ

ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأَحْكُم بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾ فَاَمَّا

الَّذِينَ كَفَرُوا فَاعَذِّبْهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ

نَاصِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ

أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾ ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ

الْأَنْبِيَاءِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾

ئەمجار پاش ئەو هی که پەرەردگار باسی موعجیزاتی عیسی کرد.
داستانی ئەو پیغمبەر. لە گەل قەومەکی دا دەگیرێتەو، که بانگی کردن
بۆ ئیمان هینان: بڕیک پروایان پێ کردو، ئەوانی تر روویان لێ وەرگیرا.
زوربە ی جوله که پروایان پێ نه کردو کهوتنه نه زیه تەدانی و گالته پیکردنی، به
لا قرتیوه پتیان ده گوت: عیسا! پیمان بلێ: فلان نه مپۆ چی خوار دووهو چی
پاشه کهوت کردووه؟ عیسا وه لایمی راستی ده دانسهوه، ئەوان قەشمه رییان
پێ ده کرد! ماوه یه ک ئەم حالته درێژه ی کیشا، ئیتر جوله که ویستیان
بیکوژن و له کۆل خۆیانی بکه نهوه، نهویش ترساو خۆی شاردهوه لیان،
ماوه یه ک له گەل دایکی دا جێ گۆرکی ی ده کرد، جا که دلیا بوو که
جووله که لیبراون بۆ کوشتنی، شهویک له شهوان قوتاییه کانی - که دوانزه
کهس بوون- کۆی کردنهوه، ویستی نامۆژگارییان بکاو بزانی ناخۆ تا چ
نه ندازه یه ک ئەو شوینکه وتوانی ناماده باشی بانکه وازی کردن و
خۆ به ختکردن له پیتناو په یامه که ی دا؟

﴿فلما أحس عيسى منهم الكفر﴾ کاتیک عیسا ههستی کرد که
قهومه که ی سوورن له سهر کوفرو بهرده وامن له سهر گومراییی و به تهواوی
لهو ههلو یسته یان دلیا بوو ویستی بزانی کێ به دلسۆزی له گه لیدایه،
﴿قال من أنصاري إلى الله؟﴾ کێ یارمه تیده رمه بۆ بانگه واز کردن و خۆ
ده خاته ریزی ئەوانه ی بانگوازی بۆ لای خودا ده کهن؟؟ کێ له وانه
ناماده باشی خۆی نشان ده دا بۆ شوینکه وتنم و واز له عاده ت و ههوا
خوازی خۆی ده هینی و لێ ده برێ بۆ یارمه تیدانی پیغمبەر که ی؟؟

﴿قال الحواریون نحن أنصار الله﴾ هه قاله دلسۆزه کانی عیسا،
قوتاییه کانی به یه ک ده نگ و تیان: ئیمه یارمه تیده ری ئایینی خوداین و
چی بتوانین دریفی ناکهین، مال و گیانمان له پیتناو په یامه که ت دا
ده به خشین و پابه ندی ته علیمات و به رنامه ی پیرۆزت ده بین و واز له داب

و عاده‌تی کۆنینه‌مان ده‌هینین! ﴿آمنا با الله﴾ بروامان به خودا هیه، نیمانمان به تاک و ته‌نیایی په‌روه‌ردگار به‌هیزو پته‌وه، ﴿واشهد بانا مسلمون﴾ تۆ شایه‌ده به که ئیمه موسولمانی ته‌واوین، موسولمانه‌تی به‌م واتایه: که ئیمه گه‌ردنکه‌چی فه‌رمانی خودایین و پابه‌ندی نامۆژگاریه‌کانین، هه‌میشه ملکه‌چ و فه‌رمانبه‌ردارین .

ئه‌مه به‌لگه‌یه‌کی به‌هیزو رۆشنه که ئایینی ئیسلام په‌سه‌ندکراوی خودایه‌وه هه‌موو پیغه‌مبه‌ریک بانگه‌وازی بۆ کردووه، هه‌رچنده‌ بری جیاوازی له رواله‌ت و حوکم و هه‌لس و که‌تیان‌دا هه‌بووی.

بۆیه‌ش دا‌وا‌ی شایه‌تیان له عیسا کرد، چونکه پیغه‌مبه‌ران رۆژی قیامه‌ت شایه‌دی بۆ گه‌له‌کانیان ده‌ده‌ن! ئه‌مجار که‌وته‌ پارانه‌وه‌و لالانه‌وه‌و عه‌رزو حا‌لی خۆیان ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگار کردو و تیان: ﴿ربنا آما بما أنزلت﴾ خودایه! ئیمه نیمانمان هیناوه به‌و حوکم و یاسایه‌ی له‌کتیبه‌ی خۆت‌دا ناردووته خوارئ ﴿واتبعنا الرسول﴾ شوین په‌یامی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ت - که عیسا‌ی کور‌ی مه‌ریه‌مه - که‌وتووین و پابه‌ندی ئه‌و نامۆژگاری‌پانه‌ین که له‌زاتی تۆوه بۆی نیردراوه، ﴿فاکتبنا مع الشاهدين﴾ له‌پیزی شایه‌دو گه‌واهی‌ده‌ران بمان نووسه؛ ئه‌وانه‌ی شایه‌دی ده‌ده‌ن له‌ حال و چۆنیه‌تی پیغه‌مبه‌ران له‌گه‌ل گه‌له‌کانیان‌دا.

باسکردنی (الاتباع=شوینکه‌وتن) دا‌وا‌ی وشه‌ی (آمنا) به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه که نیمانه‌که‌یان گه‌یشته‌وته پله‌ی یه‌قین و د‌ن‌یایی و بالاده‌ستی به‌سه‌ر نه‌فسییان‌داو هه‌ل‌ن‌ه‌ر بۆ کرده‌وه‌ی چاک، چونکه زانیاری راست کرده‌وه‌ی چاکی ده‌که‌وته‌وه.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار باسی هه‌ل‌ریستی کۆمه‌لێک جنوله‌که ده‌کاو ده‌فه‌رموی ﴿ومکروا﴾ فرت و فیلان کرد بۆ له‌ناوبردنی عیسا، واته کۆمه‌لێک جوله‌که به‌ره‌هنومایی کردنی (یه‌هوذا) پیلانیکیان ریک‌خست

بو کوشتنی عیسا علیه السلام به شیوه یه کی ناجوانمردانه، نهو دلپیس و
 خوانه ناسانه ههستان به فیتنه یی و دوو زمانی کردن له لای پاشای رۆمانی
 نهو رۆژگار که نهویش خوانه ناس و مله ورپکی سته مکاربوو ناوی
 (بیلاطس) بوو پیمان وت: که کابرایه ک پهدا بووه سهر له خه لکی
 ده شیونیی و له مملکه چی بو پاشا ژوانیان ده کاته وه. مسکین و
 ره شه خه لکه که تیک ده دا، باوک و کوپ له یه ک ده کا. هتا وایان له
 (بیلاطس) کرد که صه لاهیته تی ته وایان بداتی بو له ناو بردنی. نیتر
 جوله که کان ده سته یه کیان سهر باز ناردن له گه ل یه هوذا - که یه کییک بوو له
 قوتایه کانی عیساو دوو پروو بوو؛ عیسا له وه پیش ههستی پی کرد بوو که
 دل رهش و خوانه ناسه و له گه لیدا نیازی پاک یی - که گه یشتنه نهو
 شوینه ی عیسای لی بوو ته شریفی لهو کاته دا له باخچه یه ک دا نویژی
 ده کر. له نزیک هو ده یه ک که قوتایه کانی (الحواریون) تییدا نوو سته بوون!
 عیسا له نویژه که یی دا ههستی به هاتنی سهر بازه کان کرد ترساو خۆی خسته
 ژووری قوتایه کانه وه. له په نجره که یه وه. ده رچوو. ده ره وه! یه هوذا که
 پیشه نگی ده سته تیرۆریسته که بوو چوو ژووره که وه. به لام له وی دا عیسای
 نه دی ﴿و مکر الله﴾ خوداش سزای فرت و فیله که یی بهم جوړه دانه وه،
 ره نگ و روخساری عیسای به سهر یه هوذا دا کیشا به جوړیک قوتایه کانی
 به خه بهر هاتن یه هوذا یان به عیسا زانی؛ نیتر یه هوذا که عیسای
 به رچاو نه که وت هاته ده ره وه، وتی: عیسا لی ره یی، سهرۆکی ده سته که
 که یه هوذا یی بی به عیسای زانی و فرمانی دا به گرتن و کوشتنی،
 یه هوذا هاواری لی هه لساو وتی: من یه هوذا م کابرای سهر ده سته وتی:
 نه گهر تو یه هوذا یی نه یی کوا عیسا؟؟ یه هوذاش وتی: ده یی باشه که من
 عیسا م نه یی یه هوذا کوانی؟؟ به لام سهرۆکی ده سته که گوی به نه مه
 نه دا فرمانی دا یه هوذا یان بر دو کوشتیان. ﴿والله خير الماکرین﴾

پهروهردگار باشتترین سزاده وهی قیلبازانه! بهراستی سزای پراو پری
 قیلبازان ده داته وه، ده بی قیلبازی له نه مه زیاتر چی بی یه هودایه ک به فیل
 خو بکا به هه قال و قوتابی عیساو بچپته ریزی هموارییونه وه و خوی به
 دلسوزو بانگه وازیکه پیشان بداو له پاشمله جاسووسی به سهر عیساو
 بکاو، نهینی یه کانی روژ به روژو سات به سات به جووله که خوانه ناسه کان
 بگه یه نی؟؟ جووله که کانیش پیلانی دلر ه شانیه بی بکیشن و له لای پاشای
 خوانه ناس ناوا بهو جوړه خوینی بکه نه کاسه وه؟؟ سه رباری نه وه ش
 یه هودا خوی ری نیشاند هری و پیش کومه لیک جووله که بکه ری و بچی بو
 نه وهی عیسا له ناو به ری؟؟ نهی ده بی سزا له نه مه شیاو تر و چی بی؟؟ لهو
 حله دا که یه هوژا روخساری عیسا به سهر دا بکیشی و به عیسا ی بزائن و
 بیگرن و بیکوژن؟ هه رچه نده هاوار بکا بلای: من عیسا نیم، پی ی باوهر
 نه کهن و بیبهن چوار میخه ی بکیشن، نه وهی به خه یالی خوی بو عیسا ی
 نه خشه کیش کرد بوو به سهر خوی دا بشکیتته وه.

به لای پیلانیان داناو ویستیان عیسا بگرن و بیکوژن و هه لیواسن.
 پهروهردگاریش ویستی بو لای خوی به ری و به رزی بکاته وه و پاکی بکاته وه
 له تیکه لی نهو خوانه ناسه پیسانه، ویستی ریزی لی بگری و
 شوینکه وتوانیشی بخاته ژوور نه وانه وه، که کفرن تا روژی قیامت!
 ویستی خودا هاته جی و فرت و فیل پیلانگی پران و سته مکاران پووجهل
 بو وه.

به لای بیگومان خودا باشتترین ته کبیر که رو پیلان جی به جی که رو پته و
 تر به هیتر و به توانا تره.. که سیکه که بتوانی زیان بهو کومه له
 پیلانگی پر بگه یه نی و ویستی خوی به نه نجام بگه یه نی و نه مجار لیان
 بگه ری له گومرایی خوینان دا سهر گهر دان بن و پییان وابی پیلان که یان
 جی به جی کردو وه ثاره زوی خوین هینا وه ته بی. به لام له راستی دا وایه!!

به پیچده وانه وهیه.

نیمامی نه بو جه بیان ده لئی: مانای ﴿والله خير الماکرین﴾ نه وهیه که خودا پاداشی خیره و مه ندان به فاضل و گه ورهیی خوئی ده داته وه، سزای سته مکارانیش داد و ه رانه نه نجام ده دا. چونکه نه و کرد گاریکی حق و راسته.

نه مجار پهروه ردگار باسی بهرز کردنه وهی عیسا بو ناسمان ده کاو، رووی خیطاب ده کاته پیغه مبهری نیسلام و ده فهرموئی: ﴿إذ قال الله يا عيسى اني متوفيك ورافعك إلی﴾ نهی محمدا یادی نه و. بکمره وه که پهروه ردگار به عیسای فهرموو: نهی عیسا! نه من له کاتی دیاری کراودا گیانت ده کیشم و بهرزت ده که مه و. بو لای خوّم.

راقه که ران (مفسرین) ی قورئان له مانای نه م نایه ته دا دوو جوړ مانایان لی دا و ته وه:

(۱) ده لئین: نایه ته که پاش و پیشی تیدایه، واته: بهرزت ده که مه وه بو لای خوّم و پاکت ده که مه و. له کردار و ه لویستی نه وانه ی کافرو خوانه ناسن، نه مجار پاش نه وهی ده تنیره وه بو سر زه وی - گیانت ده کیشم. واته: پهروه ردگار عیسای به جه سته و گیانه وه بهرز کردو ته و. بو ناسمان، له پیش دنیا ویران بوون دا به ماو هیه ک ده ینیریته وه بو سر زه وی بو نه وهی پهیره وی شه ر یعتی نیسلام بکا و بانگه وازی بو بکا، نه مجار خودا گیانی ده کیشی! فهرمووده ی صه حیج پشتگیری نه م رایه ده که ن. پیغه مبه ر ﴿له حه دیتیک دا ده فهرموئی:﴾ (ان عیسی لم یت وانه راجع الیکم قبل یوم القیامة) دلنیا بن که عیسا نه مردو وه، بیگومان دیته وه بو لاتان پیش نه وهی روژی قیامت دابی.

(۲) ده لَين : ﴿مَتَوَفِيكَ﴾ به مانای مردنی عاده تیه . ﴿وَرَأَفْعُكَ﴾ مهبهست بهر زکړنده و هی گیانی و پیدانی پله و پایه ی قیامه تیه ، وه کړه دربارهی ئیدریس ده فرموی : ﴿وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا﴾ مریم ۵۷. نو کاته مانای ﴿إِنِّي مَتَوَفِيكَ وَرَأَفْعُكَ إِلَيَّ﴾ بهم جوړه ده بی : شهی عیسا ! من ده تمرینم و دوا ی مردن ده تخمه شو نیکي بلندو پله و پایه ی بهر زت ده ده می .

زور بهی زانایانی نیسلام رای یه که میان به لاو ۱۱ په سنده، ره بیعی کوری نه نه س ده فرموی: مه به ست له (متوفیک) خولیت خسته، به لگه مان تم نایه تیه که ده فرموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ﴾ الانعام/۶۰ یان ﴿إِنَّ اللَّهَ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَازِلِهَا﴾ الزمر/۴۲.

تهو هتا لهم دوو نايه ته دا ماده ي (وفاة) به ماناي خه واندن هاتوه .
 پيغه مبريش ﷺ كه له خه وه لده ستا هم دو عايه ي ده خوښند و
 ده يغه رموو: (الحمد لله الذي احيانا بعد ما امانا) . . ئيمامي قورطوبى
 ده فخر موى: راي په سهند و ريكت و پيكت تهويه: كه عيسا به زيندووى بؤ
 ئاسمان بمرزكراي ته وه . به بؤ نواندن و مراندن. ئيمامي طه به ريش هم
 رايه ي به لاوه په سنده ، هم رايه له ئيبنوعباسه وه گيردراوه ته وه .

پہر وہردگار داستانی بہر زگردنہ وئی عیسا بؤ تاسمان و
 بہ درؤ خستنه وئی ہہ لواسین لہ چہند نایہ تیکی تردا باس کردو وہ
 دہ فرموی: ﴿وَيَكْفُرْهُمْ وَقُولْهُمْ عَلَى مَرْيَمَ بَهْتَانًا عَظِيمًا، وَقُولْهُمْ إِنَّا قَتَلْنَا
 الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ، وَإِنَّ
 الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ، وَمَا قَتَلُوهُ
 يَقِينًا بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا، وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنُوا بِهِ
 قَبْلَ مَوْتِهِ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِدًا﴾ النساء/۱۵۶-۱۵۹.

راناو له (قبل موته) دا ، ده گهریتموه بۆ عیسا ، واته : هه ربه کئی له نه هلی کیتاب نیلا پیش مردنی نیمان به عیسا ده هیننی ، مه بهستی نهو کاتهیه که عیسا دیتموه سهر زهوی پیش روژی قیامت ، نهو کاته هه موو نه هلی کیتاب نيمانی پی ده هینن ، چونکه عیسا سهرانه وه رناگرئو جگه له موسولمان بوون هیچ هه لو یستیکي تریان لی قبول ناکا ؟ ! ﴿ ومطهرک من الذین کفروا ﴾ پاکت ده کهینه وه لهو شهرو نه گبه تیهی که ده یانه وی تووشت بکهن ، رزگارت ده کهین لهو رهوште ناشیرینانهی که ده یانه وی پال توین بدهن ، ویزای نهو هس ﴿ وجاعل الذین اتبعوک فوق الذین کفروا ﴾ نهو ناده میزادانهی شوینت ده کهون و نيمانت پی ده هینن ، پروایان وایه : که تو یهنده وه رهوانه کراوی خودای ته صدیقی هه لو یستی میژوویت ده کهن که ده لی من هاتروم ﴿ ومبشرا برسول یأتی من بعد اسمع احمدا ﴾ مژده ده دم به هاتنی پیغه مبه ریک که له دوای من دی ناوی نه حمده ، نه مجار نیمان به پیغه مبه ری نیسلام ده هینن . نهوانه ده خهینه ژووو نهو جوله کانهی که فیلان لی کردی و به دروینان خسته وه ، به په یامی تو په ندیان وه رنه گرت و ههر له سهر گومرایی خوین مانه وه و ده میننه وه .

نهم به رزکردنه وه پله پیدانه له بواری پروا راستی و نه دهب و رهوشت به رزی و به لگه به هیزی دا ده بی ، نهم پایمو مه قامه بۆ خاوهن پروایان و شوینکه و توانی تو به سهر نهوانهی که پروای پرووچیان هدیو تو به کوری خودا یان به خودا ده زانن . ﴿ الی یوم القیامة ﴾ تا روژی قیامت نه مه حالیان ده بی . ﴿ ثم الی مرجعکم فاحکم بینکم فیما کنتم فیہ مختلفون ﴾ پاشان گه رانه وه تان بۆ لای نيمه یه ، له روژی زیندوو بوونه ودا حوکم ده کهم له نیتوانتانا ، نهو شتانهی نیزاعتان تییدا هیه بۆتان یه کالا ده که مه وه ، هه موو راستی و دروینه ک ده رده که وی ، چه واشه کردنی سه ریچی که ران

ده‌ده‌که‌وئ! نه‌مجار پاداشی حه‌ق‌خوازان و گومرایان دیاری ده‌کاو
 ده‌فه‌رموی: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذِبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
 وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾ جا نه‌وانه‌ی پروایان به‌په‌یامی عیسا نه‌و به‌درویان
 خسته‌وه - که‌جوله‌که‌کانن- نه‌وه له‌دوینا سزای به‌ئیشیان ده‌ده‌م؛
 به‌ژیره‌سته‌یی و به‌کوشتن و دیلی و کۆیلایه‌تی و گه‌لی شتی تر، سزای
 قیامه‌تیشیان ئاگری دۆزه‌خه که‌گه‌لی به‌ئیش تره، ئیترئه‌و کاته
 یارمه‌تیده‌ریان نابو و که‌س لای خیریان لی ناکاته‌وه. ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ﴾ به‌لام نه‌وانه‌ی که‌پروایان به‌په‌یامی
 عیسا کرده‌و دانیان به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی نه‌ودا ناوه. (یان نه‌وانه‌ی که‌پروایان
 به‌تو کرده‌و نه‌ی محمد! دانیان به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی تۆدا ناوه و
 گه‌ردنکه‌چی یاسای ئیسلام بوون) ویرای نه‌و پروا پته‌وه‌یان کرده‌وی
 چاکیش ده‌که‌ن و واز له‌کرداری خراپ ده‌هینن. نه‌وانه‌پاداشی ته‌واویان
 ده‌داته‌وه. ﴿وَاللَّهُ لَا يَحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ خودا دۆستایه‌تی نه‌وانه‌ناکا که‌سته‌مکارن و
 مافی خه‌لکی زه‌وت ده‌که‌ن، یان شت له‌شوینی خوی
 دانانین، نه‌وه‌ی که‌شیای پهرسته‌ناپه‌رستن و، نه‌وه‌ی شیای
 خودایه‌تی نی‌به‌به‌خودای ده‌زانن. بیگومان نه‌مه‌هه‌ره‌شه‌یه‌بو
 خوانه‌ناسان و مزگینی تیدایه‌بو نه‌وانه‌ی پروایان به‌خودا و پیغه‌مبه‌ران
 هه‌یه. ﴿ذَلِكَ﴾ نه‌وه‌والانه‌ی بۆمان گیرایته‌وه ده‌باره‌ی داستانی
 عیسا و مه‌ریه‌می دایکی و دایکی مه‌ریه‌م (خیزانی عیمران)، هه‌روه‌ها
 سه‌رگوزه‌شته‌ی زه‌که‌رییا و یه‌حیای کوری و هه‌لویستی قوتابیه‌کانی عیسا و
 هه‌لسوکه‌وتی جوله‌که‌کان له‌ئاست عیسا و په‌یامه‌که‌ی دا، به‌هوی
 جویرائیله‌وه ﴿تَتْلُوهُ عَلَيْهِ﴾ بۆتی ده‌خوینینه‌وه ﴿مِنَ الْآيَاتِ﴾ که‌به‌لگه‌ی
 به‌هیزن و گه‌واهی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی تۆن و به‌سرووش بۆمان
 ناردووی نه‌گینا نه‌خوینده‌واریکی و هه‌کو تۆ نه‌گه‌ر له‌سایه‌ی خواوه‌نه‌بی

عیبرەتن، کانی بەهرەو زانیاری لیۆەرگرتن. بەلگەیی بەهیزن بۆ بۆرادیانی
و هەدی نەجران کە هاتبوون لە بابەت عیساو. دەمەقالتیت لەگەڵ بکەن.

رەتدانەوهی ئەوانەیی عیسا بە خوا دەزانن ■ موباهەلەو نەفرینکردن
لەوانەیی ئەم رایەیان هەیه

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾ فَمَنْ حَاجَّكَ
فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ
وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنفُسَنَا وَأَنفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَتَ اللَّهِ عَلَى
الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَصْصُ الْحَقُّ وَمَا مِن إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ
لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

پاش ئەوهی لەمەو پیش باسی داستانی عیساو مەریەمی دایکی
کرد، باسی پەیا مەکەیی و پڕواکردنی کۆمەڵیک پێی و پشت هەلکردنی
کۆمەڵیک تر لیی، دیتە سەر باسی هەلویستی دەستەو تاقمیک تر کە
نە بە تەواوی ئیمانیا بە عیسا هیناوە و نە بۆ پڕوایشن پێی، بەلکو نەم
تاقمەش لە بارەیی عیساو سەرگەردانن و ریگایان لی تیک چوو، بە
بۆچوونی خۆیان کە دەگوتری (کلمة الله وروح منه) مانای وایە: خودا
لەمەریەمدا تەواوەتەو تێیدا حلۆلی کردوو، یان (کلمة الله) هاتۆتە
شیوە و روخساری نادەمیزادەو و لەیەک کاتدا بووتە نادەمیزادو خودا،
نێتر پەرەردگار بۆچوونەکنەیان رەت دەکاتەو بەو کە دروستکردنی

ئادەم عەجایەبترە لە دروستکردنی عیسا! جا بۆ پووجەل کردنەووی
رایەکیان ئەرۆ روون دەکاتەووە کە دروستکردنی ئادەم لە قور زۆر
گرنگترە لە دروستکردنی عیسا بە بێ باوک، عیسا هەرچۆنیک بیت لە
ئادەمیزادیک بەیدا بوو، بەلام ئادەم لە قوریککی بێ گیان!

رافە کەرانی ئێزیران دەلێن: وەفدی مەسیحی نەجران هاتنە خزمەت
پێغەمبەر و عەزیزان کرد، ئەو موحەممەد! ئەو تۆ بۆچی جێو بە
پێغەمبەری ئێمە دەدەیت کە عیسا یە؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی کوا من
چی خراپم دەربارەی ئەو گرتوو؟ وتیان: ئەو ئەو نێه پێی دەلێی عیسا
بەندە ی خۆیە؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بەلێ ئەو بەندە ی خۆدایە،
رەوانە کراویەتی بۆ وەشە (کن فیکون) پەیدا بوو، ئێتر رقیان هەلسا و
توورەبوون و وەشان: کوا ئادەمیزادیک بە بێ باوک لەدایک بوو؟ ئەگەر
بوو پێمان بلی ئێتر پەرۆردگار ئەم ئایەتە ی نارد: خوارەو و فەرمووی:
﴿إِنَّ مِثْلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمِثْلِ آدَمَ﴾ چۆنیەتی رووداوی دروستکردنی
عیسا لەلای خۆی کە بە بێ باوک دروستکراوە وەک چۆنیەتی رووداوی
دروستکردنی ئادەم وایە: بەلکو عەجایەب ترە چونکە ئادەم بە بێ باوک و
دایک لە قور دروستکراوە، هەردووکیان عیسا و ئادەم یەک خۆدای
کردگاری بەتوانا بەدی هێناون، جا ئەگەر دروستکردنی عیسا بە بێ باوک
و ئادەم بە بێ باوک و دایک بۆ ئادەمیزادان جیگای سەر سۆرمان بێ و
بەلایانەو شتیکی گرنگ و گران بێ ئەو بۆ خۆدا شتیکی ئاسایی یە و بۆ
دەسلات و توانای زاتی بێچوونی کاریکی ئاسانە. کەواتە بۆچی ئادەم بە
بێ باوک و دایک دروستکراوە بە کۆری خۆدای نازانن کەچی عیسا کە بە
بێ باوک لەدایک بوو بە خۆدا یا بە کۆری خۆدای دەزانن؟؟ کەوابێ
ئاسانی دروستکردنی عیسا لەلای خۆدا وەک دروستکردنی ئادەم وایە کە
﴿خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ﴾ پەرۆردگار لە گلیکی مردوو دروستی کردووە، ئەو

گەلە تیکەلاو ناو کردو بوو بە قورپکی لینج و خەست و خوشکراو، لەو قورە جەستەو شێوەو روخساری ئادەمی ریک و پیک کرد ﴿ثم قال له کن فیکون﴾ پاشان پێی فەرموو ببە بە ئادەمی و روحی بەبەردا کردو بوو بە ئادەمیزادیکێ ئاسایی.

ئەو وێنە هێنانەو یە بە لەیە کچوونی ئەم دوو رووداوە بۆردانی بێ پروایانی تێدا یە، چونکە ئینکاری کردنی دروستکردنی عیسا بە بێ باوک و ئیعتیرافکردن بە پەیدا بوونی ئادەم بە بێ دایک و باب شتیکی سەیر و عەقل نایە ئەمێنی! بۆ ئەویان نابێ و ئەمیان دەبێ. کەوابوو ئەو خۆدایە ئادەمی بە بێ باوک و دایک دروستکرد؛ هەر ئەو خۆدایە دەتوانی عیسا بە بێ باوک بخولقینی!! خۆ ئەگەر ئیعیای ئەو کە عیسا کۆری خۆدایە لەبەر ئەوەی باوکی نیە رەوابی؛ ئەو هەمان ئیدیعا بۆ ئادەم رەواترە! دەی خۆ تا ئیستا کەس نەبوو ئەو ئادەم خۆدا یا کۆری خۆدایە، کەوابی بۆ عیسا هەر نابێ ئەو بگوتری!!

بێگومان پەرەردگار ویستوو یەتی تواناو «سلالاتی خۆی بۆ ئادەمیزاد دەرخوا؛ ئادەمی بە بێ ئێرو می، دروستکردوو، جەوای لەنێر دروست کردوو بەبێ هەبوونی مێینە، عیسا لە مەریم دروستکردوو بەبێ هەبوونی نێر باقی ئادەمیزادانی تری لەنێرو می خولقاندوو.

ئەمجار جاریکی تر راستی رووداو کە عیسا و مەریمە دایکی دووپات کردووە و فەرمووی: ﴿الحق من ربك﴾ ئەوەی پێمان راگەیاندی دەربارە عیسا و مەریمە کچی عیمران و چۆنیەتی داستانەکیان هەر ئەوە راستە و رووداو کە بەو شێوە بوو؛ عیسا بەندە و رەوانە کراوی خۆدایە و فەرمای خۆدا بە وشەي ﴿کن فیکون﴾ لەسکی دایکیا خولقاو!! ئەک وەکو مەسیحی یەکان دەلێن: عیسا خۆدایە یان کۆری خۆدایە، هەر وەها وەکو جولەکش نا کە دەلێن: مەریم لە گەل یوسفی

نەجاردا دەستی تێکەڵاو کردوو و پێیان وایە: -خوێنه خواستە - عیسا زۆلە.... پەنا بەخوێ له بوختانی وا، خوێ پەنامان بدا!!!

﴿فلا تكن من الممّزين﴾ بەهیچ جۆریك تۆ دەربارەى عیساو دایكى مەكەوەرە گومانەو، گۆی بۆ نیگاو سرووشی ئیمە بگرە.

دلتیابە چۆنت سرووش بۆ کراوە رووداوەكە بەو شیوەیە! تۆ ئەى موحەممەد! لەسەر برۆای پتەوی خۆت بەردەوام بەو دلتارام بە، خۆت لە گومان دوور بخەرەو! رووتی کردنی ئەم نەهێ لیکردنە جەخت نامیزە - کە ناگۆنجی پیغەمبەر گومانی هەبێ - دووجار سوود بەخشە:

۱- زیادبوونی حەزو ئارەزووی پیغەمبەر ﷺ لەسەر برۆا پتەوی و دلتارامی.

ب- خەڵکی تر کە ئەم خیطابە توندو تیژە دەبیستن کە بەرەو رووی پیغەمبەر ﷺ کراوەتەو، ئیتر شک و گومان لەدلی خۆیان دەردەهاون، چونکە دەلێن: لە کاتیکا ئاوا لەگەڵ پیغەمبەردا خیطاب بکری، دەبێ لەگەڵ ئیمەماناندا چۆن بێ؟؟ ﴿فمن حاجك فيه﴾ نەمجا هەرکەسیك دەربارەى عیسا دەمەقالتو موجدەلەى لەگەڵ کردی ﴿من بعد ما جاءك من العلم﴾ داوی ئەوێ زانیاری راست و دروستت بۆ هات ﴿فقل تعالوا ندع أبناءنا وأبناءكم ونساءنا ونساءكم وأنفسنا وأنفسكم ثم نبتهل﴾ ئەى موحەممەد! پێیان بلی: «هەرن! هەریەكەمان بانگی كۆپو نەوێ خۆمان بکەین، هەرکەسە ئافرەتی خۆی بانگ بکا، خودی خۆمان و ئێوێش، ئامادەبن، بۆ پارانەو دوعا کردن، موباهەلە بکەین (موباهەلە بریتیە لەوێ دوو لایەن یازیا تر کۆبنەو» دوعا لەیەكتری بکەن، داواى لەعنەت و نەفرینی خودا بکەن بۆ ئەو کەسێ کە درۆزن و خەتابارو ستەمکارە، بەبێ ئەوێ دەستنیسانی بکەن) ﴿فنجعل لعنة الله على الكاذبين﴾ نەفرین و لەعنەتی خودا لەو کەسە بکەین کە درۆزنەو راستی

چەواشە دەکا...!!

زۆر حەدییە هەن ئەو ە چەسپینن کە پێغەمبەر ﷺ داوای لە
 نەصرانییهکانی نەجران کرد بێن موباهەلە لە گەڵدا بکەن، بەلام ئەوان
 نامادەییان تیدا نەبوو، بوخاری و موسلیم ریوایەتیان کردوو ە کە (العاقب)
 سەرۆکی نەصرانییهکانی نەجران کە ناوی (عبدالمسیح) بوو (السید) کە
 زاناو قەشەیان بوو، هاتنە خزمەت پێغەمبەر و ویستی موباهەلەیان
 لە گەڵدا بکا، یەکیان بەئەوی تریانی گوت: موباهەلە لە گەڵ مەکە!
 سویند بە خوا ئەگەر راست بکا و پێغەمبەر بێ موباهەلە لە گەڵ بکەین
 هەرگیز کامەرائی بەخۆمانەو. نایین و کەسمان لێ پاشەکەوت نابێ!
 ئیت روتیان موباهەلە لە گەڵدا ناکەین، چیت دەوێ دەتەدەین، پیاویکی
 پرواپیکراوی خۆتمان لە گەڵ بنێرە، ئەویش فەرمووی هەستە ئەبو عوبەیدە
 لە گەڵیان بچۆ! کە ئەبو عوبەیدە راست بوو ەو. فەرمووی ئەم زاتە ئەمینی
 گەل و نەتەوێه.

ئەوێ لە نایەتە کە وەر دەگیرێ ئەوێه: پێغەمبەر ﷺ فەرمانی
 پیکراو ە کە بانگی دەمەقالی و جەدەل چیهکان بکا. بۆ کۆبوونەو بە ژن
 و پیاو ەو ە دەربارە چۆنیەتی داستانی عیسا موباهەلە بکەن، بۆ خۆشی
 موسولمانان کۆیکاتەو بە ژن و پیاو کۆر و کچەو. بۆ موباهەلە کردن و
 دوکا کردن لەیه کتری ئەمجار نەفرین بکەن لەو کەسێ کە درۆزنەو
 دەربارە عیسا شتی ناپارەوا دەلی: ئەم داوا کردن و جەخت لەسەر کردنە
 بەلگە ئەوێه کە داواکار - کە پێغەمبەر - زۆر لەخۆ رادیو ەو برۆای
 پتەوی بەخۆی و راستی بەرنامە کە هەیه، هەر وەکو چۆن مل نەدانی
 وەفدی نەجران و خەلکی تریش بۆ موباهەلە کردن، بەلگەیه لەسەر
 ترستۆکی و بێ بنج و بناوانی بەرنامە کەیان و. ئەو ە دەرگەیهنی کە برۆایان
 بەو ە نیه کە دەیلین.

نایەتە کە شتیکی تری گرنگی لی وەردەگیری: ئەویش ئەو هیە: کە داوا دەکا بۆ ئەو کۆبوونەووە مەصیری بە گرنگە ئافرەتانیشت بەشداربن و هاوبەشی ئەو (مفاضلة) نایینی بەکەن. ئەمە بەلگەیه لەسەر ئەو کە ئافرەت تەنانت لە کاروباری ناوا گشتیشدا وەکو پیاو وایە، جگە لەچەند شتیکی نەبێ کە لەگەڵ فسیۆلۆجی ئەودا ناگونجێ - وەکو ئەو ناییتە گۆرەپانی جەنگەووە یان ناکریتە دادوەرو حاکم لە کاروباری جینانیدا - ئەگینا لەشتی تردا، شان بە شانی پیاو، سەرکی سەرشارانی خۆی ئەنجام دەدا. لەکاتی شەرو پیکداداندا هەرچەندە ناییتە گۆرەپانی جەنگە کە بەلام لە بواری خزمەتکردنی نەخۆش و دەرمانکردنی جەنگاوەرانی بریندارو نامادەکردنی کەل و پەل بۆیان روۆی خۆی دەبینێ!

دەی ئەمە لەکوێ و وەزعی ئافرەتانی موسوڵمانی ئەمڕۆ لەکوێ؟ کە لەبەر تێنەگەشتن لە کاروباری نایینی خۆیان و هاوبەشی نەکردن یان لەگەڵ پیاوان دا لە کاروباری دونیایی و کۆمەڵایەتی دا بەتەواوی لە گۆرپانی ژبانی سیاسی و کۆمەڵایەتیدا وەدەر نراون؛ ئافرەتی خیزانە دەولەمەندەکان لە شارو شارۆچکەکان دا هیچ مەبەست و هیواو ناواتیکیان نیە جگە لە خۆ پازاندنەووە و خۆ جوانکردن و رازاندنەووەی میزو سفرە و خوان!!!

ئافرەتی هەژاریش لە لادێو شارۆچکەکاندا بۆ خزمەتی ناو مال و کشتوکال و بەخیوکردنی ئازەل بەکار ھەینرێ! ھەر دەلێی بۆ کاری ئازەل ناسایی دروستکراون، لەبەر ئەم حالەتە ئافرەت خۆی لەکن خۆی بێنرخ بوو و پەرور دەو پێگەیانندی لاواز بوو، دەلێی مریشکە بە کپە لە مالداو ئازەلێ بێ خواوێ لە بیاباندا ژیە موسوڵمان و وشکە صوفی و کۆلکە خۆیندەوارەکانمان ئەم دیاردە نەشتازەیان بەلاو ھەسەندەو وای لەخەلکی دەگەییەن کە ئەو ھەلوێستی نیسلامە بەرامبەر ئافرەت!!

بەلێ بەختیوکردن و پەرورده کردنی کوڕو کچ بەو شیوه نایسلامی بە
جەمسەری خیزان و کۆمەڵی تێک داوه، فەسادو مۆرانەیی ئەم حالەتە
فەسادییە پەرهی سەند لە تاکتاکەیی کۆمەڵەوێ گواستیهوه بۆ هۆزو
عەشیرەت و هەموو گەلانی سەرزهوی گرتەوه.

لەم سالانەیی دوایی دا بەتایبەتی لەدوای چارەکی یەکەمی سەدهی
بیستەم دا و تەنانت نیستاش کۆمەڵتێک هۆشمەندو روشنبیر لەزۆر ولاتە
نیسلامییەکان دا داوای رزگارکردنی ئافەرەت دەکەن و بەخەیاڵی خۆیان
هەول دەدەن لەو حالەتە ئاناسایی بەدا چیدی نەمینیتەوه. دەیانەوێ وای
لێ بکەن هاوبەشی پیاو بکاو، شان بەشانی ئەو لە زانیاری و وێژە
کاروباری ژیاندا ئەرکی سەرشارنی خۆی ئەنجام بدا، ئەم بانگەشەییە
لەگۆچکەیی زۆریەیی موسوڵمانان دا جیگای خۆی کردەوه و رێگای چوونە
قوتابخانەیان بۆ ئافەرەت بەرەلا کردەوه، موسوڵمانان هەول دەدەن کچیان
-وێ کو کۆریان- خویندەوارایی و بڕوانامەیی بالا بێنێ، بەلام لەکاتی کە
خویندن و روشنبیری ئافەرەت شتیکی پەسەندەو کاریکی پیروژه، پتویستە
پەرورده کردن و پێ خویندنی ئافەرەت لە چوازیچۆهێ ئایین دا بێ و هەوینی
ئەم خویندەوارییە و روشنبیرییە ئەخلاق و رهوشتی نیسلامیی بێ، داب و
نەرتی نیسلامییان لەدل و ەروون دا بڕویندری؛ ئەگینا خویندەوارییە
کەیی سوود بەخش نابێ.

﴿إِنَّ هَذَا هُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ﴾ ئەم چیرۆکەیی بۆمان گێڕایتهوه
دەربارەیی عیسا هەر ئەو راستەو واقعیە. ئەک ئەوهی مەسیحییەکان
بانگەشەیی بۆ دەکەن و دەلێن: عیسا خودایە یان کوپی خودایە، یان
ئەوهی جولەکە ئیدیعیای دەکەن کە دەلێن: عیسا لەناکامی داوینپێسی
مەریەم و یوسفی نەجاردا پەیدا بووه!!.

﴿وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ﴾ هیچ خودای بەحق و راست و شیاوی پەرستن

نین جگه له خودای تاک و ته نیا! نه مهش ره تدانه ویه کی تر ۳ بۆ فه له کان که ده لئین: خودا سییه می خودا کانه، ﴿وَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هیچ خودای به حق نین، جگه له خودای تاک و ته نیا که بیگومان نه و خودای به تواناو ده سه لاتیکی وایه کهس نایویریتی، دانایه کی و ههایه هه موو شتیکی له شوینی خۆی داده نی. ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ جا نه گهر نه و خودانه ناسانه دوا ی نه م ناموژگاری و به لگه هی نانه و نه نیشانه ده رخستنه له سه ر راستی پیغه مبه رایه تی تو، هه ر پشتیان هه لکردو شوینت نه که وتن و ته صدیقان نه کردی ویه کتاپه رستیان نه نجام نه داو نامادهش نه بوون بۆ موباهه له نه وه دیاره گیره شیوین و ناژاوه گیرن، دلنیا به سه ریانه وه ناچی چونکه ﴿فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ﴾ بیگومان خودا زاناو ناگاداره به گیره شیوینی و خراپه کاری خراپه کاران و سزای ته وایان ده داته وه، هه ر که سیک له حق لا بداو رووبکاته به تال، نه وه موفسیدو ناژاوه گیره، خوداش به تواناو ده سه لاتنه، هیچی له ژیر ده ست ده ر ناچی!!

بانگه وازی بۆ یه کتاپه رستی و خودایه رستی له سه ر شیوه ی نایینی

نبیراهیم الْعَلَمُ

قُلْ يٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَآبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ ٱللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُولُوا۟ أَشْهَدُوا۟ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾ يٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَآبِ لِمَ تُحَآجُّونَ فِىٓ إِبرَهِيمَ وَمَآ أُنزِلَتْ ٱلتَّوْرَةُ وَٱلْإِنْجِيلُ إِلَّا مِّنْ بَعْدِهِۦٓ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٥﴾ هَآأَنْتُمْ هَآؤَآءٌ حَآجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِۦ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَآجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِۦ عِلْمٌ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ
 مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ
 وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

له وه پیش قورنان هه موو نی دیغای مه سیحی به کانی ■ ه باره ی
 خودایه تی عیسا، ره تکر ■ هه، نه مجار له م نایه ته ی دواپی دا بانگی
 جوله که و فه له کان ■ ه کا بۆ نهو ■ پابه ندی بنه ماو پوخته ی نایین بن،
 پابه ندی نهو بنه مایانه بن که هه موو پیغه مبه ریک بانگه وازی بۆ کردوه:
 که بریتین له یه کتاپه رستی و شوینکه وتنی حه زره تی ئیبراهیم (باوکی
 پیغه مبه ران) چونکه نایینی نهو ده ق نایینی ئیسلام بووه، بۆ خوشی نه
 جوله که بووه نه مه سیحی!.

نیبن و ئیسه ق و ئیبنو جه ریر له ئیبنو عه باسهو ■ (ره زای خوی لی
 بی) ده فهرموی: مه سیحی نه جران و مالمه کانی جوله که له لای پیغه مبه ر
 کۆبوونه وهو لییان بوو به ده مه قالی و کیشمه کیشم، مالمه کان گو تیان:
 ئیبراهیم جوله که بووه و جگه له نایینی جوله که په پره وی هیچ نایینیکی
 تری نه کردوه!! مه سیحی به کانش ده یانگوت: نه خه یر ئیبراهیم به س
 مه سیحی بووه! ئیتر نه م نایه تانه هاتنه خوارئ که ده فهرموی: ﴿قُلْ يَا
 أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالُوا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ﴾ نه ی محمدا به کۆمه لی
 جوله که و فه له بلی: هه مووتان و هرن و ناماده بن با به یه کهو ■ له سه ر
 به رنامه یه کی مام ناوه ندی دادو ه رانه کۆبیسنه وه، نهو به رنامه یه ی کاکله و
 پوخته ی به رنامه ی هه موو پیغه مبه رانه و کتیبه ئاسمانی به کان له سه ری
 کۆکن، صوحوف و تهورات و ئینجیل و زه بوورو قورنان له سه ری کۆکن و
 فهرماتیان پی کردوه و داوای جی به جی کرنیان کردوه.

ئه‌مجار ئه‌و به‌رنامه‌یه روون ده‌کاته‌وه ■ هه‌رموی: ﴿إِلَّا نَعْبُدُ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا﴾ وهرن با هه‌موومان جگه له بۆ خودا بۆ که‌سی تر که‌ردن که‌چ نه‌بین، ته‌نها بۆ ئه‌و خوضووع و ملکه‌چی بنوینین، پروامان وابی که ده‌سه‌لاتی ره‌هاو مافی یاسادانان هه‌ر به‌ده‌ست ئه‌وه، هه‌ر ئه‌و شیاوی ئه‌وه‌یه که حه‌لال و حه‌رام دیاری بکا! وپرای ئه‌م پروایه‌شمان که‌س نه‌که‌مین به‌هاوه‌ل و هاوبه‌شی، که‌س نه‌خه‌ینه پله‌ی خودایه‌تییه‌وه و بیه‌رستین. زیاد له‌وه‌ش ﴿وَلَا يَتَّخِذْ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ هه‌ندی‌کمان هه‌ندی‌کی ترمان به‌خودا نه‌زانی و پێی وا نه‌بی که جگه له خودا به‌ختوکه‌رو هه‌لسوڕینه‌ری تر هه‌ن! ئه‌م نایه‌ته به‌ته‌واوی یه‌ک خودایی (وحدة الألوهية) یه‌کتا‌په‌رستی و به‌ختوکردن و کردگاری و په‌روه‌ردگاریه‌تی (وحدة الربوبية) روون ده‌کاته‌وه، به‌راستی ده‌بی ئایین وابی: ده‌بی پیغه‌مبه‌ر وابی.

ئه‌مجار بانگه‌وازی ئه‌وه ده‌کا که هه‌موو ئاده‌میزاد به‌نده‌ی خودان و له‌پله‌ی به‌ندایه‌تی‌دا هه‌موویان یه‌کسانن و هیچیان شیاوی ئه‌وه نین ببن به‌خودا به‌سه‌ر نه‌وانی تر‌دا، ئه‌م یه‌کتا‌په‌رستی‌یه هه‌موو ئایینه‌کان له‌سه‌ری کۆکن و بانگه‌وازییان بۆ کردووه: په‌یامی هه‌موو پیغه‌مبه‌ران بووه: په‌یامی ئیبراهیم و موسا و عیسا و پیغه‌مبه‌رانی تریش بووه وه‌کو ده‌هه‌رموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ الانبیاء/۲۵. واته: له‌پیش تۆدا هیچ ره‌وانه‌کراویکی خۆمان نه‌ناردووه ئیلا نیگامان بۆ کردوو که هیچ خودا نین جگه له من و هه‌ر من بیه‌رستن. یان ده‌هه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/۳۶.

بیگومان له‌ناو هه‌موو گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک دا پیغه‌مبه‌ری‌کمان له خۆیان ناردووه، نیگامان بۆ کردوو که ته‌نها عیباده‌تی خودا بکه‌ن و خۆتان له

پهرستی ملهپرو خودانهاس و ناخوا بیاریزن.

به‌لئ: بانگه‌وازییه‌کی به‌ویژدانانه‌یه، بانگه‌وازییه‌که هه‌موو
ئاده‌میزادان ده‌خاته یه‌ک ئاستی به‌ندایه‌تی، به‌بی ئه‌وه‌ی جیا‌وازی
له‌نیوان پیغه‌مبه‌رو یه‌کی تر‌دا هه‌بی!

به‌کورتی پێیان بلئ: من و ئیوه بر‌وامان وایه که بوونه‌وه‌ر
دروست‌کراوی خودایه‌تی تاک و ته‌نیا‌یه، هه‌ر ئه‌و خودایه به‌دیته‌نه‌رو
هه‌ل‌سورپه‌نه‌ریه‌تی! هه‌ر ئه‌و پیغه‌مبه‌رائی نارد‌رون بۆ سه‌ر ئاده‌میزاد تا
پێیان رابگه‌یه‌نن خودا‌ویسته‌و چی جیگای ره‌زامه‌ندی ئه‌وه، ده‌ی
هه‌مووتان وه‌رن یه‌ک بگه‌رن و ئه‌و ئه‌صل و بنه‌مایانه ئه‌نجام به‌هین و
شوبه‌هات ره‌ت بکه‌ینه‌وه؛ ئه‌گه‌ر له‌ ئایینی مه‌سیحی دا شتی‌ک هه‌بوو به
رواله‌ت ئه‌وه‌ی ده‌گه‌یانده‌ که عیسا کوری خودایه پتو‌سته ماناکه‌ی وا
ئاراسته بکه‌ین که له‌گه‌ل ئه‌صلی یه‌کتا‌په‌رستی دا دژ ئه‌وه‌ستی! چونکه
ئیمه هه‌رگیز بر‌واناکه‌ین عیسا شتی‌کی گوت‌بی که مانای وابی بۆ‌خۆی
خودایه‌و ده‌په‌رستری، قه‌ت بانگه‌وازی ئه‌وه‌ی نه‌کرد‌وه که خۆی یان
دایکی په‌رستشیان بۆ بکری، به‌لکو بانگه‌وازی ئه‌وه‌ی کرد‌وه که ته‌نها
خودا په‌رستری و هه‌ر ئه‌و به‌ په‌روه‌ر گار بزانی و بناسری. جوله‌که
یه‌کتا‌په‌رست بوون؛ به‌لام سه‌رچا‌ه‌ی به‌دبه‌ختیان له‌وه‌وه په‌یدا‌بوو که شوین
پیاو ئایینی‌یه‌کانیان که‌وتن، مالمه‌کانیان ده‌سکاری ته‌وراتیان کرد‌و
حوکه‌م‌کانیان گۆڕین و به‌ئاره‌زۆی خۆیان فتوایان بۆ ده‌دان و ته‌وانیش ئه‌و
فتوایه‌یان بر‌دنه‌ ریزی حوکمی خودایی و کویرانه په‌یره‌ویان کرد‌ن!

(مه‌سیحی)یش په‌یره‌وی ئه‌م رێبازه‌یان کرد‌و مه‌سه‌له‌ی (چه‌ک)
پسووله‌ی لی‌خ‌خ‌شبوون و گونا‌ه دا‌پۆشینیان په‌ره پێدا، که زۆر کاریگه‌ربوو
له‌ کۆمه‌لگای مه‌سیحی‌داو، کار گه‌یشه‌ ئه‌وه که که‌نیشه‌ زوربه‌ی مال و
دارایی خه‌لکی له‌م سۆنگه‌یه‌وه قووت به‌داو داگیری بکا، به‌جۆری‌ک وای

لێ ھات ئیشی کەنيسە بریتی بوو لە خەڵک رووتاندنەو! سەرەنجام کۆمەڵێک بەناوی ئیصلاحی ئەو دیاردە نالەبار سەری ھەلدا ئەویش گرۆھی (پروتستانت) بوون ئەمانە بانگەوازییەکیان بریتی بوو لەو کە بەھێچ جۆری گۆی لە فتواو بۆچوونی ئەو پیاو نایینیانە نەگیری کە دینیان کردۆتە پسوولە فروشتن و کاری وا دەکەن لەگەڵ بنەمای ناییندا یەک ناگرێت. ئەم کۆمەڵە ئیصلاح خواھە بانگەوازی ئەوێان ئەکرد کە نایین تەنھا لەکتیبی پیروژەو وەرگیری و تەمی ئەم و ئەو نەکری بە نایین؛ بە ناشکرا درژی ئەو وەستان کە عیسا بە خودا یان بە کۆری خودا بزانری!

عەدی کۆری حاتم ئەگیریتەو! دەلی ھاتمە خزمەت پیغەمبەر ﷺ (صەلیب) یکی ئالتونم لەمەلدا بوو، پیغەمبەر پێی فەرمووم: ئەی عەدی ئەو بتە لە ملت دابکەنەو فریادی بدە! گوێشم لێ بوو لە سوورەتی (براءة) ئەمە دەخویندەو! ﴿اتخذوا حبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله﴾

ئێتر عەرزیم کردو و تەم: ئەی رەوانە کراوی خودا خو جوولە کەو مەسیحی مالم و قەشەکانیان نەدەپەرستن! پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەی ئەو! نەبوو شتیان بۆ حەلال و حەرام دەکردن و رەشە خەڵکە کەش بەقەسەیان دەکردن؟؟ (عەدی) ش دەلی بەلی، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی دە ئەو عیبادەت بۆ کردنە.

﴿فان تولوا﴾ ئەگەر روویان لەم بانگەوازییە وەرگێراو پشتیان ھەڵکردو ھەر ویستیان لەسەر ھەلویستی نادروستی خۆیان بەردەوام بن و عیبادەتی غەیری خودا بکەن، ھاوێل و ناوەندی بۆ بەرەوا بزانن و حەلال حەرامکەر دیاری بکەن ﴿فقولوا اشهدوا بانا مسلمون﴾ ئەو پێیان بلێن: دە ئێوە بەشاید بن، ئێمە جگە لەخودا کەسی تر ناپەرستین،

گەردنکەچی ھەر بۆ ئەو ھەکەین، بۆ وەدەستەپێانی سوودو لا بردنی زیان پەنا بۆ هیچ کەسی تر نابەین، جگە لەخودا داوا لەکەسی تر ناکەین، ھەر شتێک خودا حەڵالی ئەکا بەحەڵالی نازانین، ھەر شتێک ئەو بەحەرامی دانا بەلامانەو ھەرامە..!

پێغەمبەر ﷺ کە نامەی بۆ پادشاو فەرمانرەوایانی ئەو سەر ھەمە دەنووسین ئەم نایەتە دەکردە ھەوینی نامەکانی، لەنامەکانی دا بۆ کیسرا (پادشای فارس) و ھیرقل (قەیسەری رۆم) و نەجاشی و موقەویس و ھی تریش ئەم نایەتە دەنووسی!

ئێبنو ئیسحاق و ئێبنو جەریر لە ئێبنو عەبباسەو (خوالێیان رازیی بیت) دەڵێ: مەسیحی نەجران و مالمەکانی جوولەکە لای پێغەمبەر کۆبونەو ھو لێیان بوو دەمەقالی، مالمەکان گوتیان: ئیبراھیم تەنیا جولەکە بوو، نەصرانییەکانیش گوتیان: ئیبراھیم بەس مەسیحی بوو، ئێتر پەروردگار ئەم نایەتە ناردە خواری و فەرمووی: ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَحَاجُونَ فِي إِبْرَاهِيمَ﴾ ئەی گرۆھانی جولەکەو فەلە! بۆچی دەربارە ی ئیبراھیم عليه السلام کەوتوونەتە موحادەلەو دەمەقالی ئەو ھەریەکەتان ئیدیعی ئەو ھەکا کە ئیبراھیم لەسەر ئایینی ئەو بوو. (بێگومان ئیبراھیم عليه السلام لەلای جولەکەو فەلە جیگای ریزو پلەو پایەو مەقام بوو، چونکە لە کتێبەکانیدا زۆرجار باسی پلەو پایە ئەم پێغەمبەرە ریزدارە کرابوو، لە ھەمان کاتدا لەلای قورەیشی بەکانیش خاوەن ریزو حورمەت بوو، ئەوانیش ئیدیعی ئەو ھەیان دەکر ھەکا خۆیان لەسەر ئایینی ئەو پێغەمبەرە ریزدارەن).

ئەی کۆمەڵی جوولەکە! ئێوە چۆن ئیدیعی ئەو ھەکەن کە ئیبراھیم جولەکە بوو، خۆ سەردەمی ئەو زۆر پێش سەر ھەمی ھاتنەخوارەو ھە تەورات بۆ سەر مووسا بوو! ئەی گرۆھانی فەلە! ئەدی ئێوە چۆن

نیذیعای نهوه ده‌کهن که ئیبراهیم له‌سه‌ر نایینی مه‌سیحی بووه؟؟ خو
 نایینی مه‌سیحی زۆر پاش ئیبراهیم په‌یدا بووه وه‌کو ده‌فه‌رموئ: ﴿وما
 أنزلت التوراة والإنجيل إلا من بعده أفلا تعقلون﴾ نه‌و کاته‌ی ئیبراهیم
 پیغه‌مبه‌ر بووه نه‌ مووسا هه‌بووه نه‌ ته‌وراتی بۆ ئێردراوه، هه‌ره‌وه‌ها نه‌
 عیسا هه‌بووه نه‌ ئینجیلی بۆ ره‌وانه‌کراوه. به‌لکو نه‌و پیغه‌مبه‌رانه‌ دوای
 ئیبراهیم هاتوونه‌ گۆره‌پانی ژيانه‌وه‌و نامه‌ی ناسمانییان بۆ ره‌وانه‌کراوه
 ﴿أفلا تعقلون﴾؟ نه‌ری بۆچی هۆش ناکه‌نه‌وه‌و عاقل نابن؟ بۆچی ره‌وتی
 میژوو ده‌گۆزن و رووداوه‌کانی هه‌له‌وگێڕ ده‌کهن؟.

له‌نتوان ئیبراهیم و مووسادا جه‌وت سه‌د سال ماوه‌ هه‌یه‌!!
 له‌نتوان مووسا و عیسادا هه‌زار سال ماوه‌ هه‌یه‌. ده‌ی گوايه‌ ئیوه
 عه‌قڵتان به‌وه‌ ناشکی که پیشینه‌ ناگونجی شوین پاشینه‌ بکه‌وئ!! نازانن
 که نه‌م داوايه‌تان بۆ سه‌ر ناچی و بۆر ده‌درین؟

﴿ها أنتم هؤلاء حاجتكم فيما لكم به علم﴾ ناگادارین و بزانی!
 ئیوه‌ نه‌وانه‌ن که ده‌مه‌قالیتان ده‌کرد له‌ شتی‌که‌دا که بری زانیاریتان تی‌یدا
 هه‌بوو که رووداوی عیسا بوو، جا هه‌ندی‌کتان پیتان لی هه‌لبری و
 عیساتان به‌خودا زانی، هه‌ندی‌کیشتان به‌لایه‌کی تردا پیتان لی هه‌لبری و
 وتتان: زۆله‌و درۆزنه‌، نه‌مه‌ لای خۆتان زانیاریتان هه‌بووه‌و له‌ته‌ورات و
 ئینجیلدا باس کراوه‌ که‌چی زانیاری‌یه‌ که‌تان له‌وه‌ هه‌له‌ گه‌وره‌یه‌
 نه‌پیاراستن و هه‌له‌ییتان ده‌رکه‌وت: ده‌ی ئیوه‌ که نه‌مه‌ حال‌تانه‌ ﴿فلم
 تحاجون فيما ليس لكم به علم﴾ چۆن دین ده‌مه‌قالی و کیشه‌ هه‌کن و
 ده‌رباره‌ی ئیبراهیم ده‌که‌ونه‌ موحاده‌له‌وه‌ ده‌لین: جوله‌که‌ بووه‌ یان
 مه‌سیحی بووه‌. له‌کاتی‌کا هه‌چ زانیاریتان ده‌رباره‌ی نه‌، هه‌چ شتی‌که‌
 ده‌رباره‌ی نه‌وه‌ که جوو بووه‌ یان مه‌سیحی بووه‌ له‌ نایین و کتییی ئیوه‌دا
 نه‌، نه‌ی چۆن و له‌کو‌یوه‌ زانیان ئیبراهیم جوله‌که‌یه‌ یان مه‌سیحی‌یه‌

﴿والله يعلم﴾ خدا ده زانی که نیبراهیم له سهر نایینی هیچ لایه کتان نه بووه ﴿وانتم لاتعلمون﴾ تیوه نازانن که نیبراهیم ﴿بیرو باوه ریکی پاک و خاوینی هه بووه، تیوه تهنه شتیگ ده زانن که بینوتانه یا بیستوتانه، نه به بیست و نه به دیتن هیچ شتیگتان له م باره وه بو ده سته بهر نه بووه. هه رچی ده لیتن له و باره وه هه ر ره مل لیدانه و ورینه یه، هیچ نه صل و بنه مایه کی نه.

نه مجار ده رباره ی نیبراهیم زانیاری راست ده خاته روو ده فهرموئ: ﴿ماکان ابراهیم یهودیا﴾ لا نصرانیا ولكن کان حنیفا مسلما ﴿نیبراهیم نه جووله که بووه نه مه سیحی بووه، به لکو باوه ری پاکیکی موسولمان بوو، دوور بوو له هاوه ل پهیدا کردن بوو خوداو بته رستی، موسولمانیکی گهردنگه چ بوو بوو خوداو فهرمان بهرداری فهرمانه کانی بوو، خوئی له و شتانه ده پاراست که خودا لی قه ده غه کردبوو... نهوانه ی ئیدیعی نه وه ده کهن که نیبراهیم له سهر نایینی نهوان بووه؛ وه کو جووله که وه فله و قورهنشی به کان هه ریه که یان ده لیتن و پتیان وایه: نیبراهیم له سهر نایینی نهوانه! هه مویان درۆ ده کهن و به هه له چوون! به لکو گرۆهی نایینی نه و گرۆهانه که له سهر ریبازو شهریه تی نه و بوون و پهیره ی بهرنامه ی نه و زاته ده کهن نهوانیش تهنه موسولمانن و بهس، هه ر نهوان راست ده کهن که ده لیتن: له سهر نایینی (نیبراهیم) ین.

نه مجار پهروه ردگار نه م راستیه دووپات ده کاته وه ده فهرموئ: ﴿ان اولی الناس بابراهیم للذین اتبعوه وهذا النبی والذین آمنوا﴾ بیگومان شیواترین کهس به نیبراهیم و نزیکترین گرۆه بۆی نه و تاقم و کۆمه له ن که له سهرده می خوئی دا پهیره ی ریبازی نهویان کردووه. رهفتارچاک و موسولمان بوون، خودایان به تاک و تهنه ناسیوه هاوه لیان بوو پهیدا نه کردووه و خالصانه خودا په رستیان کردووه، ههروه ها نه م پیغه مبه ره که

ناوی (محمد) ۱۱ نہوانہی نیمانیان پی ھیناوه، ھەر نہوان یه کتاپہ رستن و به خالصی خوداپہ رستی ده کهن، کهس ناکهن به ھاوہ لی خودا ۱۱ نہوہش پوختهی نایینی نیسلامو مہبہست له نیمانی ساخ نہوہیہ، ﴿والله ولي المؤمنين﴾ خودا یار مہتیدہری موسولمانانہو پالہشتیان دہکاو کاروباریان بۆ دہ سازینی و سہرہرشتیان دہکاو پاداشتیان دہداتہوہ.

هه والدانى برى له نه هلى كىتاب بۆ گوهر كردنى موسولمانان --

وَدَّت طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾

يَتَّاهِلُ الْكِتَابِ لَمْ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٠﴾

يَتَّاهِلُ الْكِتَابِ لَمْ تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾

وَقَالَتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ءَامِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى

الَّذِينَ ءَامِنُوا وَجِهَ النَّهَارِ وَاکْفُرُوا ءَاخِرُهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَن تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ أَن يُؤْتَى

أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيْتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ

يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ

وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

له نایهتی پیشوودا هه لویستی جووله کهو گاوره کانی دیاری کر ۱۱ که

بریتی بوو له پشت هه لکردنیان له حق و راستی! له نایهتهی دواپی دا هه لویستیکی تریان ده خاته روو که بریتییه له هه ولدانیان بو گومراییی کردنی موسولمانان.

ده لئین: کاتیک جووله که بانگه وازی حوزه یفه و عه ممارو مه عازیان کرد بۆاله نیسلام په شیمان بینه وه و بچنه سهر نایینی نه وان نه م نایه ته هاته خورای که ده فهرموی: ﴿وَدَّت طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ﴾ ده سته یه ک له گرۆی جووله که و مه سیحی ناره زویانه که گومراتان بکه ن، دلتان له موسولمانیتی کرمی بکه ن و بتانگیرنه وه بو نه و گومراییی و سهرلی شتیاوی یه ی پیشووتان هه میشه هه ولی نه وه ده دن که شوبه وه کۆسپ له ناو دل و ده رووتان دا بروینن، به لام نه وان هه یالیان خاوه و هه ولدانه که یان بیهود هیه. ﴿وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ﴾ نه وان به س سهر له خویان ده شپوینن؛ که خۆه له و گیری گومرا کردنی نیو ده که ن، خویان تووشی سهرلی شتیاوی ده که ن، چونکه خویان مه شغوولی کاریک ده که ن که سوودی لی نایینن، به لکو زیانیان پی هگه یه نی و ده یان خاته زه لکاوی تاوان و گونا هه وه به لام نه وان به خویان نازانن و ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ هه ست به ناکامی خراپه کاری خویان ناکه ن، چاوی خویان له عاست راستی ده نو قینن، له په یامی پیغه مبه ر ورد نابنه وه، نه وان گالته به عه قل و هۆشی خویان ده که ن سروشتی خویان به ناره زۆ تیک ده دن. هه ست به به دب ه ختی خویان ناکه ن و نه وه نازانن که به ده ستی خویان عه قلی خویان له کار خستوه، له و به لگانه ورد نه بوونه ته وه که خودا داویه تی به پیغه مبه ری خۆی، سهری نووری حق و راستییان نه کردوه، ناشکراشه که سیک هه ست به به دب ه ختی و چاره ره شی خۆی نه کا نه و په ری نه زانی و نه فامیه تی.

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ﴾ نه ی گرۆهی جووله که و مه سیحی! ﴿لَمْ تَكْفُرُوا

بآیات الله وأنتم تشهدون ﴿ بۆچی و به چ به لگه یه ک ئیوه کافرن به و به لگه ناشکرایانه ی که نیشانه ی پیغه مبه ریتی (محمد) ؟ له کاتی کا ئیوه بۆ خۆتان شایه تی راستی پیغه مبه رایه تی (محمد) ده ده ن لهم رووه و به که له ته ورات و ئینجیل دا نیشانه کانی دیاری کراون و مزگینی به هاتنی دراوه . ﴿ یا اهل الكتاب ﴾ نه ی گرووه ی جووله که وه فه له ﴿ لم تلبسون الحق بالباطل ﴾ بۆچی شت هه له وگێڕ ده که ن ؟ بۆچی نه و په یامه حقه ی پیغه مبه ران هیناویانه و له کتیبه کانیان دا باسکراوه - وه کو یه کتا به رستی و مزگینی دان به هاتنی پیغه مبه ریک له نه وه ی ئیسماعیل که یاسا و شه ریه ت و حیکمه ت فیری ئاده میزادان ده کا - ئا ئهم راستیه پاشگو ی ده خه ن و به پووچی حسیب ده که ن ، که چی ئو و پێنه و قسه پرو پووچانه ی که ماله کاتان هه لی ده به ستن به ئایینی له قه لهم ده ده ن و پیتان وایه په یره وکردنی پیویسته و ده لێن : ئهمه له خودا و هاتوه . ﴿ وتکتُمون الحق ﴾ پیغه مبه ریتی (محمد) ده شارنه وه له کاتی کا راستی پیغه مبه رایه تی نه و له ته ورات و ئینجیل دا نووسراوه ، ده ی بۆچی ئیوه ئهم راستیه ژیر لیو ده خه ن و ده یشارنه وه ؟ ؟ ﴿ وأنتم تعلمون ﴾ ئیوه بۆ خۆتان ده زانن که هه لویسته که تان هه له یه و بی بینه مایه هه ر له پرووی حه سوودی و سه ره قی و مله پوری ئهم کاره نه نجام ده ده ن . جا وه نه بی هه ر به م هه لویسته یان کو لیان دابی ، به لکو جوړه ها پیلان و فرت و فیلیان ده هینایه کایه وه . به لکو بتوانن به رگری له بلا بوونه وه ی ئایینی ئیسلام بکه ن ، نه وه تا جوړیکی تر له فرت و فیله کانیان نه و بوو که ده فه رموی : ﴿ وقالت طائفة من اهل الكتاب ﴾ کو مه لیک له جووله که کان له ناو خۆیان دا به یه کتریان گوت : ﴿ آمنوا بالذي انزل على الذين آمنوا وجه النهار ﴾ به روا له ت ئیمان به و قورئانه به یئن که تیر دراوه بۆ موسو لمانه کان له سه ره تای روژدا ، وه کو نه وه واپیشان به ده ن که نویژی به یانی له گه ل

موسولمانه کان بکهن و ﴿واکفروا آخره﴾ شه مجار له ده مهو ئیواری دا پاشگهز بینهوه، وایشان بدهن که بۆتان ده رکه وتوو که شه ئایینه ئایینیکی به تاله بۆیه لی پی شیمان بوونهوه ﴿لعلهم يرجعون﴾ به لکو شهوانه موسولمان بوون چاو له ئیوه بکهن و پاشگهز بینهوه! بهم جوړه ههول بدهن سهر له تازه موسولمانانی هه رزه و نه زان تیک بدهن و دلهرایکیان تیدا بخولقتین و وایان لی بکهن بلین: دیار شه مانه که بهیانی موسولمان بوون و ئیواره ژیان بوونهوه که موکووریان له ئایینه که دا بینیه، بۆیان ده رکه وتوو که شه ئایینه عهیب و نوقصانیه کی تیدایه، بۆیه سهر له بهیانی موسولمان بوون و سهر له ئیواری لی پی شیمان بوونهوه! چونکه وی ناچی مرۆف بیروباوه پیک قبول بکاو پی وایی حق و راسته و که چی لی پی پاشگهز بیتتهوه.

ئیبو نيسحاق له ئیبنو عه عباسهوه ده گپرتتهوه ده لی: عه بدوللای کوری صهیف و عه دی کوری زهیدو حاریشی کوری عه وف که جوله که بوون له ناو خۆیان دا بهیه کتریان ده گوت: وهرن با بهیانی زوو ئیمان بهو په یامه بهینین که بۆ (محمد) هاتوو موسولمان بسین و ئیواره لی پی پاشگهز بینهوه بۆ شه وهی دلی شهوانه موسولمان بوون تیک بدهین و شهوانیش شوین ئیمه بکهون و واز له ئیسلام بین!

ئیبو جهریر له موحاهیدهوه ده گپرتتهوه ده لی: کۆمه ئیک جوله که له گهل پیغه مبهردا نویژی بهیانیان کرد - واته بهروالت سهر له بهیانی موسولمان بوو بوون - ئیواره له ئیسلام هه لگه پانهوه، موسولمان بوونه که یان فرت و قیل سور، بۆ شه وهیان بوو، وایشان بدهن که شه مانه بۆیان ده رکه وتوو که ئایینی ئیسلام بی بنه ماو پسو پووچه، بۆیه دواي شه وهی موسولمان بوون په شیمان بوونه تهوه!! شه مهش شتیکی سهر نیه لهوانهوه که په نا بۆ شه جوړه فرت و قیل بهرن، چونکه شهوان ده زان که نیشانهی

بیروباوەری حەق ئەوەیە کە مەرۆف پابەندی بوو لێی پاشگەز نەبێتەو. بۆیە کە پێغەمبەر ﷺ ئەبو سوفیانی نارد بۆ لای هیرقلە لی رۆم و بانگەوازی کرد بۆ موسولمان بوون، هیرقل دەربارەی پێغەمبەر ﷺ پرسبیری لە ئەبوسوفیان کرد، وتی: ئایا ئەوانە ی دەچنە سەر ئایینە کە ی دوایی لێی پاشگەز نابنەو؟ ئەبو سوفیان وتی: نەخەیر.

بێگومان پەروەرگار پێغەمبەری لەم پیلانە ی جوو هەکان ئاگادار کردو ئەم نەینی بە یانی پێ راگەیاندا بۆ ئەو ی فیلە کە یان کار لە دل و دەروونی هەندێ نۆ موسولمانی برۆا زەعیف نەکا، هەر وەها بۆ ئەو ی کە ئەم پیلانە یان لێ ناشکرا بوو، ئیتر کۆل بدەن و، بێر لە دارشتنی پیلانیک ی تر نە کە نەو!! هەر وەها پێ زانینی ئەم پیلانە بێتە موعجیزە بۆ پێغەمبەر ﷺ چونکە ئەو هەوالتیک ی غەیبی بوو، پێ زانینی بوو بە نیشانە یە ک ی تری راستی پێغەمبەر ایه تی مو حە مەد ﷺ.

جا جوله کە کان کە ئەم پیلانە یان دانا بە یە کتریشیان گوت: ﴿وَلَا تَوْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبَعَ دِينَكُمْ﴾ ئەم جۆر ئیمانە یانە روالە تیە مە هینن مە گەر بۆ پە شیمان کردنەو ی ئەوانە ی لەو پێش لە سەر ئایینی ئیمە سوون و موسولمان بوون، واتە مە بە ستە کە مان پە شیمان کردنەو ی ئەوان بێ، چونکە ئەو جوله کانه ی لەو پێش موسولمان بووون، زۆر بە موسولمان بوونە کە یان دلخۆش بوون و سووربوون لە مانە و یان بە موسولمانی، جوله کە کانی تریش زۆریان پێ ناخۆش بوو، موسولمان بوونە کە ی ئەوانیان زۆر لە سەر شان گران بوو!

یان دەتوانین مانای ئەم رستە یە وا لێ بدەینەو: ﴿وَلَا تَوْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبَعَ دِينَكُمْ﴾ دُنیا مە بن و برۆا بە کەس مە کەن لەو کە ئەم نەینی بە ی لا بدرکینن) مە گەر بە کە سێک کە لە سەر ئایینی ئێو ه بێ.

چونکە جووله کە پێیان وابوو: هەر خۆیان راستن و تەنها ثیقە یان بە

خۆیان بوو، بە بیرو بۆچوونی خۆیان دەبوو پیڤەمبەراییەتی هەر لەناو ئەواندا بێ، زیادە پرەویان دەکر. لەو هەدا کە خەڵکیان پێ هەتیومچەو کۆیلەو پایە نزم بوو، خۆیان بە خانەدان و پیاو ماقوول و نەژاد رەسەن دادەنا. وایان دەزانی هەرچی ئەوان دەیکەن چاک و باشەو چی خەڵکی تر دەیکا خراب و ناشیرینە، نیتەر پەرەردگار بڕپەرچی دانەووەو فەرمووی: ﴿قُلْ إِنْ أَهْدَىٰ اللَّهُ الْبَشَرَ لَإِتِّبَعُكُمْ أَتُحِبُّونَ﴾ ئەو موحەممەد! پێیان بڵێ: ھیدایەت ھیدایەتی خودایە. هەرکەسێکی بۆی شارەزای بکا بۆ نیمان ھێنان بەو پەيامە ی بۆ موحەممەد نێردراوە ئەو بە ھەرەیی پێ دەبەخشی، فەرت و قێلێ ئێوە. شاردنەوێ باس و خواسی پەيامی موحەممەد لە کتیبە کە ی خۆتان داو چاوبەستکردن لە نەخویندەوارانی خۆتان و دیکە، ھێچ کاریگەرێکی نابێ، ئێوە ئەو حەق و راستیە ئاشکرا بکەن یان بشارنەو ھێچ لە رۆلێ نەعمەتی ھیدایەتی خودایی ناگۆڕێ.

جوولە کەکان لەناو خۆیاندا بەیەکتریان دەگوت: نەچن ئەو ە بلاوبکەنەو. کە ﴿أَنْ يَأْتِيَنَا مِنْكُمْ مُّسْلِمًا﴾ دەگونجێ پلەو پایە ی پیڤەمبەراییەتی بدرێ بە کەسانێ تر وەکو دراو بە ئیمە، نەچن ئەم نەیتنێ بە جگە لە ھاوئایینانی خۆتان بە کەسی تری بڵێن: ﴿أَوْ يَحْجُوكُمُ عَن دِينِنَا﴾ بۆ ئەو ی بە لگەتان لە سەر راست نە کەنەو ەو لای پەرەردگارو بۆرتان نە دەن! بە لگەو. ەلیلتان پوچ بکەنەو ە. تەورات بەیتن بێخویننەو ە ئەو ی کە ئێوە شاردووتانە تەو ە لە باس و خواسی موحەممەد مژدە دان بە ھاتنی دەربکەوێ.

پوختە ی مەبەست نامۆژگاری ی بە کتری دە کەن دە لێن: لای ەمر بە کەکان ئەو ە مەدرکێتن کە ئێوە بڕواتان وایە کە پیڤەمبەرێک لە غەیری بەنی ئیسرا ئیل دیتە کایەو ە!!!

بە لکو ئەو ە سەرپۆش بکەن کە ئیمە بڕوامان ھە یە موسوڵمانان وەکو

ئیمە نامەى ئاسمانییان بۆ ھاتوو، نەم نەپتى یە جگە لە ھاوتایینانى خۆمان بە کەسى تری مەلێن! یە موسولمانانى مەلێن بۆ ئەو ھى برۆیان بە نایینە کەیان پتەو نەبێ! بە کافرەکانى تریشى مەلێن نەبادا موسولمان بین. ﴿قُلْ إِنْ الْفَضْلُ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ ئەى موحەممەدا پێیان بلێ: پلەو پایەى پتەغەمبەرایەتى بە ھەرەو بەخششى خودایى یەو بە دەست زاتى پەرەردگەر، دەبێ بەخشى بە کەسیک شیایى بێو مەیلی لى بێ، ﴿وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ خودای مەزن عطاو بەخششى زۆر، خەزینەى رەحمەتى فراوانە، دەزانى کى شیایى پتەغەمبەرایەتیە. ئەم بە ھەری پتەغەمبەرایەتیە دەداتە کەسیک شانى ھەلى بگرێو خودا بۆ خۆى دەستینشانى کردبێ. ﴿يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ بەخششى بەرفراوانى و رەحمەتى بى پایانى دەداتە کەسیک مەیلی لى بێو بەکارى ئەو ئەکرە گەرنە بێ، نەک وەکو ئەھلى کىتاب بۆى چوون و پێیان وایە: پتەغەمبەرایەتى ھەر دەبێ لەناو جوولە کەدابی و خۆیان بەلاو گەلى ھەلبژاردەو ھۆزى تاییەتى و بنەمالەى رەسەنە بێ.

پەرورەردگار کى بۆى لەبەندەکانى خۆى دەیکاتە فرستادەو دەینیرى بۆ راگەیاندى پەيامى خۆى! کەسیکیش خودا ئەم بە ھەریەى دایى، ئەو ھەرووی فەضل و گەورەیی خۆیەو ھەو بەس! نەک لە رووی نەژادو بنەمالەو کردەو ھەبێ! چونکە خودا مەرایى و چاوبەستەکی لەبەر کەس ناکا، پەرورەردگار زۆر لەو بەرزترە ھەلویستى ناوای پال بدرى! ﴿وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ پەرورەردگار خاوەنى بەخششى گەورەو رەحمەتى بى پایانە، رەحمەت و بەزەیی بەشى ھەموو شتێک دەکا.

سپارد دانه و ده و ده با به هندی لای هندی خاوه نامه کان
 ﴿وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَّهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ
 إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَّهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ
 قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى
 اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ بَلَى مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ
 اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَشْرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ
 ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ
 وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ
 عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

جا نه وه نه بی کار به وهنده وه و هسای به لکو سهره رای پیلانگیرپیان
 و ههولدانیان بو پیشگیری له مپهر دروستکردن له بهرده م بلاو بوونه وهی
 نایینی نیسلام، چهن دین ره وشتی ناشیرینی تریان هیه، که سایه تی و
 ده سته و تاقمی وایان تیدایه و ده ست پیس و خائینه، هیهانه مال خواردنی
 خه لکانی ناجوله که بیان به لاوه ره وایه، بویه ده فهرموی: ﴿وإن من أهل
 الكتاب من إن تأمنه بقنطار يؤده إليك﴾، واته: وه کوله نایه تی پیشوودا
 باس کرا نه هلی کیتاب کومه لیکیان خهریکی پیلانگیران و په شیمان
 کردنه وهی نه وانه بوون که تاز موسولمان بوو بوون. کومه لیک تی تریان مال
 خواردنی - جگه له مالی هاودینانی خویان - به لاوه ره وایه، چونکه پییان

وايه تەورات تەنھا نەھي لە مال خواردنی ھاودینانی خۆیانی لی کردوون.

بە کورتی دەفەرموی بەنی ئیسرائیلی دوو تاقمن:

۱- تاقمێکیان ھەرشتیکی پێ بسپیترێ زۆر بێ یان کەم بێ، بە رێک و پێکی ئاگاداری دەکاو دەپاریزی و ھەركاتێ بتهوی لی ھەریگەر و دەتاتەو. وەکوو عەبدوللای کۆری سەلام، کابرایەکی قورەیشی ھەزارو دوو سەد ئوقیە ئالتوونی لا دانابوو، کە داوای لی کر ھەو بە بێ پیچ و پەنا بەرپێک و پێکی تەسلیمی کردەو.

ب- دەستەبەکی تریان ناپاکی لە سپاردەدا دەکەن، نەگەر شتیکی لا دابنێ تەنانت کەمیش بێ دەستی بەسەردا دەگرێ و نایداتەو، مەگەر بەزۆر شایەتی لی بگری و رایکیشی بۆ لای قازی و دادگا، وەکوو کەعبی کۆری ئەشەرەف، کابرایەکی قورەیشی دیناریکی لا دانابوو، دەستی بەسەردا گرت و ئینکاری کردو نەیدایەو! ﴿ذلک﴾ ئەم کردارە ناشیرینە خیانەتکاریانەیان ﴿بأنهم قالوا لیس علینا فی الأمین سیل﴾ ئەم روو وە بوو کە پێیان وابوو مال خواردنی عەرەبەکان بۆیان رەوایەو گوناھیان ناگاتێ نەگەر بیخۆن!

بە کورتی وایان دەزانی: کە ھەر کەسێک جولە کە (شعب الله المختار) نەبێ خودا چی بەسەرەو نەبێ، لای خودا قیزەونەو بەھیچی نازانی و هیچ ماف و ریزیکی نیە، مال و سامانیشی بێ ریزو ئیحتیرام و بێ پەرژینە، ھەر کەسێک بۆی بکری دەتوانی چەپاوی بکاو بۆخۆی بەری!! ئاشکراشە ئەمە ئەوپەری زیادەرەوێ و ملھوپی بەخۆنازین و لەخۆبایی بوونی تێدایە! بەزەقی ماف پێشیل کردنی خەلکەو دوورە لە ھەلوێستی مەرفایەتی. ئیبنو جەریر دەلی: کۆمەلێک موسولمان لە سەردەمی نەزانیاندا برێ کالایان بە کۆمەلێک فرۆشتبو ھیشتا پارە کەیان وەرنەگرتبو موسولمان بوون، کە داوای پارە کەیان لی کردن

ئىنكارىيان كىردو وتىيان: ناتاندهينهوه، چونكه ئىتوه وازتان له نايىنى خۆتان هيناهوه چوونه سەر نايىنىكى ترو ئەمەش پەيرەو كىردنمانە بۆ تەورات و لەكتىبى ئىمەدا ئەم جۆرە حوكمە هەيە.

ئىتر پەرەردگار بە درۆى خستنهوه و فەرمووى: ﴿ويَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ ئەوانە درۆ هەڵدەبەستن و شتى دەمەڵبەست پال خودا دەدەن و، بۆخۆشيان دەزانن كە درۆ دەكەن، چونكه ئەگەر ئەم حوكمە هەبوايە دەبوايە لەتەوراتدا بوايە! دەى ئەم تەوراتەى كە لەبەردەستياندايە شتى واى تيدا نىهه رىگەيان پى نادا بەناحق مال و سامانى عەرەب بخۆن! بەلام ئەوان زىادەپەوييان كىردو پەنايان بۆ مالمەكانيان بردو لەوانەوه فتوايان وەرگرت و بىروبوچوونى ئەم مالمەكانەيان كىرد بە ئايىن، ئەوانىش بەنارەزۆى خۆيان فتوايان دەداو گۆرانكارىيان لە دەقەكانى تەوراتدا دەكىرد، ئەم جۆرە قسەو قسەلۆكەيان بۆلاودەكرەوه.

﴿بَلَىٰ مِنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾ بەلى بۆچوونەكەتان هەڵەيە، هەلۆیستەكەتان ناپەوايە، هەركەسى وەفا بە وادەى خۆى بكاو تەقواى خودا بكات ئەوه خۆپارێزەرەو، خوداش تەقواكارانى خۆش دەوین، كەوابوو نابێ ئىتوه بەناپەوا مالى ناجوولەكەو عەرەب و ناعەرەب بخۆن؛ پىویستە پابەندى وادەو بەلێنى خۆتان بن؛ قەرزتان لایە بیدەنسەوه، سپاردەتان لەكنە بىگێرەوه بۆ خاوەنەكەى بەبێ چەندو چوون و ئەملاو ئەمولاكرەن.

ئەم نایەتە ئاماژەى ئەوهى تىدايە: كە جوولەكە پابەندبوونى خۆيان بەبەلێنسەوه لەگەڵ هەموو كەسدا بەلاوه واجب نەبوو، بەلكو ئەگەر بەلێن پێندراوه كە جوولەكە برووبى ئەوه پابەندى بەلێنەكەيان بوون و، ئەگەر نا بەلایانەوه پىویست نەبۆه!!

ههروهها نهم نایهته نهوهش ■ هستنیشان دهکا که وهفا به عهدهو
 خواراستن له بی بهلینی، نهک بنهچهو نهژاد بهنده له پهروهردگار نزیک
 دهکه نهوه، چونکه بنهچهو نهژاد لای خودا هیچ نرخ و بهایهکیان نیه.
 ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ نهوانه کی گوارانکاری
 له عهدهو پهیمانی خودادا دهکهن، له شوینی نهوهی پابهندی راستگویی و
 بهلین دروستی بن و سپارده بگپرنهوه بو خاوهنی ■ یهکتاپه رستی بکهن و
 کس نهکهن به هاوهلی خوداو له ههموو بارو دؤخیکا خویان له نافه رمانی
 پهروهردگاریان بیاریزن، پابهندی نهوه سویندو بهلینانهی خویانبن که
 دهیانگوت: نهگهر پیغه مبهری ناخرزه مان هات ﴿لَنُؤْمِنَنَّ بِهِ﴾ لنصرنه
 کهچی به بههانهیه کی کهم که به بهریتیل وهرگرتن و دهستبرینی خه لکی
 دهستیان دهکوت له وهلوستانه یان ژپوان بوونهوه ■ پابهندی هیچ وادهو
 بهلینیکیان نه بوون. ﴿أَوَلَيْكَ لَا خَلَقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ﴾ نهوانه روژی
 قیامت هیچ بهش و باریکیان نادریتی و خوئی و لهزه تی بههشتیان پی
 نابری، خودا لیان نارازییهو، رقی لیانهو ■ بهچاوی رهحمهت و بهزهیی
 سهیریان ناکا، روژی قیامت خودا وهسپ و سه نایان نادا، کوشندهترین
 سزای دۆزهخی بو ناماده کردوون.

بهکورتی خودا هه ره شهی توندی لهوانه کردووه که پهیمانشکینن و
 واد ■ بهخیلافن. هه ره شهی لی کردوون بهوه که له خوئی و لهزه تی بههشت
 بی بهیریان بکا، سزای کوشنده یان بدا، له ناو غهزه بی خویدا
 بیاتلینیتسهوه، ناهومیدی و رهحمهتی خویان بکا و قسه و عوزریان لی
 نه بیستری! نهوه هه ره شهیهی که خودا له مانه ی کردووه هه رگیز له داوین
 پیس و عهده قخوری نه کردووه، چونکه ناکامی کاریگهری نه و تاوانانه زور
 له ناکامی کاریگهری نه و تاوانانه گه وره شه! که واته وهفا به عهدهو
 ■ هستپاکی له سپارده دا نیشانه ی پروا ساغییه ■ نه و تهوهر ■ سه ره کی بهیه

که بهر ژوهندی، ئاوه دانی ولاتی پیوه بهنده، هه رکاتیکیش ناده میزاد به لینی خویان نه برده سهرو خیانه تکارییان له سپارده دا کرد بتمانیهان بهیه کتری نامینی! به بی هه بوونی بتمانیهش مامه له و په یوه ندی کومه لایه تییان بو نه نجام نادرئ! بویه پیغه مبهه له فهرمووده یه کیدا ده فهرموی: (آیه المنافق ثلاث، إذا حدث کذب، وإذا وعد أخلف، وإذا أؤمن خان) نیشانهی دووروو سنی شتن که قسه یکر درو بکات که به لینی دا نه بیاته سهه، که سپارده ی لا دانرا خیانه تی تیدا بکا.

هه ندی نهوونه ی دروو هه لیهستی جووله که

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُومُنَ الْأَسْنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

نیبوو عه بیاس ده فهرموی دهستهیه ک جووله که چوونه لایه که عه بی کوی نه شرف که دوژمنیکی سهه رهقی پیغه مبهه بو ﴿٧٨﴾ نهه کومه له دهستکار و تهوراتیان کردبو، نامهیه کیان نووسیوو تییدا نهه رهوشت و نیشانه ی پیغه مبهه ﴿٧٨﴾ - که له تهوراتدا باس کرابوون - گوژی بوویانن ته مجار هوژی قوره یظه زمانی خویان پیوه باده دا بو نهوه ی و پیشان بدهن که کهلامی خودایه.

نیتر پهروه ردگار نهه نایه ته ی نارد خوار که ده فهرموی: ﴿٧٨﴾ و ان منهم لفریقا یلوون السنه تم لتحسبه من الکتاب واته: بیگومان کومه لیککی تری نههلی کیتاب که مالم و زاناو کاربه دهسته کانیانن وهکوو که عه بی کوی نه شرف و مالیکی کوی نه لسه یف و هاوه لانیان دهقه کانی

تەوڕاتیان گۆڕیوه، ئەمجار دین ئەو دەقه گۆڕدراو. دەخویننەوه لەکاتی خویندنەوه کەمی دا زمانی خۆیان باده دەن و دەنگی لی هەڵدەپرن و، بە ئاواز. هەخویننەوه بۆ ئەو هی وای پیشان بدەن: کە ئەو دەقه گۆڕدراوه بەشیکە لە کەلامی خوداو تەوڕاتە؛ بەلام لەراستی دا ﴿وما هو من الكتاب﴾ ئەو دەقه گۆڕدراوه کەلامی خودا نیە، ئەوان درۆ دەکەن ﴿ويقولون هو من عند الله﴾. «لەین: ئەو لەخوداو» هاتوو و فەرمرودە هی ئەو؛ ﴿وما هو من عند الله﴾ ئەوانە راست ناکەن ئەو دەقه گۆڕدراوانە لەخوداوه نەهاتوون ﴿ويقولون على الله الكذب﴾ بێچاوو روویی ئەو تاقمە گەشتۆتە ئەندازەیک بێ پیچ و پەنا ئەم دەقه گۆڕدراوانە دەدەنە پال خوداو هیچ ترس و خۆفیکیان نیە پێیان وایە: هەر شتیک بکەن خودا لێیان خۆش دەبی. ﴿وهم يعلمون﴾ ئەو ئەندە بێشەرم و ئابروون، دەزانن کە قسەکیان درۆ هەڵبەستە، ئەو دەقه بۆ خۆیان گۆڕپویانە، کەچی نەیسبەتی دەدەن بۆ لای خودا، ئەمەش تاوانیکی فر. گەورەیه و بوختانیکی بێ پاساوه و بە ئەنقەست ئەنجامی دەدەن.

بوختان هەڵبەستنی خاوەن نامەکان لەسەر پیغەمبەران

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيُنَا بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَالِيَّةَ وَالنَّيِّسَ أَرْبَابًا أَبَاكُمْ بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾

پاش ئەو هی پەرۆردگار باسی بوختانی جوولەکەکانی کرد کەبە دەم

خوداوه شتیان هه‌لده‌به‌ست و که‌لامی وایان پال ده‌دا که نه‌یفه‌رموه،
ئه‌مجار دپته سه‌ر باسکردنی بوختان و قسه هه‌لبه‌ستنی هه‌مان گرو‌ه
به‌ده‌م پیغه‌مه‌رانه‌وه!

ئیبنو ئیسحاق و به‌یه‌قی له‌ئیبنو عه‌یباسه‌وه؛ ده‌لی: کاتی‌ک
ماله‌کانی جوله‌که‌و قه‌شه‌کانی نه‌جران له‌لای پیغه‌مه‌ر کۆبوونه‌وه و
پیغه‌مه‌ر بانگه‌وازیی کردن بۆ موسولمان بوون نه‌بو رافیعی قوره‌ظی
هاته‌ قسه‌و وتی: نه‌ی موحه‌مه‌دا نایا تۆ ده‌ته‌وی ئیمه‌ بته‌رستین و
به‌خودات بزانی؟ وه‌کوو چۆن نه‌صرانیه‌کان عیسا به‌خودا ده‌زانن و
ده‌په‌رستن؟؟ کابرایه‌کی نه‌صرانی‌ش هه‌ل‌دایه‌ وتی: نایا نه‌وه‌ت ده‌وی؟
پیغه‌مه‌ر ﷺ فه‌رموی: په‌نا ده‌گرم به‌ خودا که جگه‌ له‌ خودا که‌سی‌کی
تر په‌رستین، یان فه‌رمان بکه‌م که جگه‌ له‌ خودا که‌سی‌کی تر په‌رستری!!
نه‌خودا بۆ نه‌وه‌ منی ناردووه، نه‌ به‌وه‌ش فه‌رمانی پی‌کردووم، ئیتر ئه‌م
نایه‌ته‌ له‌و باره‌وه‌ هاته‌ خوارئ که ده‌فه‌رموی: ﴿ماکان لبشر أن یؤتیه الله
الکتاب والحکم والنبوۃ﴾ ناشی و هیچ ئاده‌میزادی‌ک رایه‌ی ناکه‌وی
که‌خودا نیگای بۆ بکا و بیکاته‌ پیغه‌مه‌ره‌و فی‌ری نایین و نه‌ینی
شه‌ریعه‌تی بکا ﴿ثم﴾ که‌چی پاشان له‌جیاتی سوپاس و ستایش کردن و
به‌ندایه‌تی‌کردن بۆ خودا ﴿یقول للناس کونوا عبادا لی من دون الله﴾
بانگه‌وازی ئاده‌میزادان بکا بۆ په‌رستنی خو‌ی له‌باتی په‌رستنی خودا!
دیاره‌ شتی وا نابی و ناگونجی! چونکه‌ که‌سی‌ک خودا پله‌و پایه‌ی
پیغه‌مه‌رایه‌تی بداتی، بانگه‌وازی خه‌ل‌کی ده‌کا بۆ نه‌وه‌ی زانیاریان به‌و
پیغه‌مه‌رایه‌تییه‌ بی و هه‌لیان ده‌نی بۆ تی‌گه‌یشتن له‌ یاسای نایینه‌که‌ی و
داویان لی ده‌کابینه‌ پی‌شه‌نگ له‌تاعه‌ت و خودا‌په‌رستی‌دا، دیاره‌ هه‌ر‌گیز
پیشان نالی: وهرن له‌ جیاتی خودا من په‌رستن ﴿ولکن کونوا ربانین بما
کنتم تعلمون الکتاب﴾ به‌ل‌کو نه‌و پیغه‌مه‌ره‌ی که‌ کتیبی بۆ نێردراوه

هه‌میشه به گهل و نه‌ته‌وه‌که‌ی ده‌لی: به‌نده‌ی خودا بن، خۆتان به ره‌بانی
 (خودا‌ویست) له‌قه‌لهم بدهن، راسته‌وخۆ به‌بی ناوه‌ندو وه‌سیله له‌ باره‌گای
 زاتی بی‌چوونی بی‌پارینه‌وه، هه‌میشه په‌نا بۆ ته‌و ئاستانه به‌رن، به‌هۆی
 تیف‌کڕین و دیراسه‌کردنی قورئان و نامه‌ی ناسمانی، نامه‌ی خودایی، واته:
 له‌پریگه‌ی زانست و زانیاری و فیربوونی نامه‌ی خوداوه، مرۆف ده‌بیته
 ره‌بانی و خودا‌ویست! چونکه هه‌ر زانیاری‌یه‌ک ئاده‌میزاد هه‌لنه‌نی بۆ
 گوشتارو کرداری چاک، به‌ زانیاری له‌قه‌لهم نادرئ. ﴿ولا یأمرکم أن
 تتخذوا الملائکة والنیین أربابا﴾ هه‌رگیز ناگونجی بۆ که‌سی‌ک خودا
 بی‌کاته پیغه‌مبه‌ر داوا له‌ گهل و هۆزه‌که‌ی بکا که به‌خودای بزائن! هه‌رگیز
 فه‌رمانی واتان پی ناکا، هه‌روه‌ها فه‌رمانی ته‌وه‌شتان پی ناکا که فریشته‌و
 پیغه‌مبه‌ران بکه‌ن به‌ ئه‌رباب و په‌رستراو، ئه‌م بیرو باوه‌ره‌ بی بنه‌مایه‌و
 راستی تیدا نیه! بی‌گومان له‌سه‌رده‌می پیش ئیسلام هه‌ندئ موشریکی
 عه‌ره‌ب فریشته‌یان ده‌په‌رست! جوله‌که‌کانیش ده‌یانگوت: عوزه‌یر کوری
 خودایه، نه‌صرانی‌یه‌کانیش ده‌یانگوت عیسا کوری خودایه، ئیتر
 په‌روه‌ردگار ته‌وه‌ی روون کر هه‌وه: که ته‌و بیرو باوه‌ره‌ پی‌چه‌وانه‌ی ته‌و
 ئایینه‌یه که پیغه‌مبه‌ران هیناویانه که بریتییه له‌ خودا‌په‌رستی،
 یه‌کتا‌په‌رستی. ئیخلاص بۆ خودا و قه‌ده‌غه‌کردنی په‌رستش بۆ غه‌یری
 خودا، بۆیه ده‌فه‌رموئ: ﴿أیأمرکم بالکفر بعد إذ أنتم مسلمون﴾ ئایا ته‌و
 پیغه‌مبه‌ره فه‌رماتان پی ده‌کا به‌ فریشته‌نه په‌رستی یان پیغه‌مبه‌ر
 په‌رستی؟؟ بی‌گومان پیغه‌مبه‌ران هه‌ل‌ویستی و ناوینن، چۆن پیغه‌مبه‌ر
 شتی و ده‌کا؟ هه‌ر پیغه‌مبه‌رئ شتی و بکا یه‌کسه‌ر پیغه‌مبه‌رایه‌تی لی
 ده‌سه‌ندریته‌وه‌و کافر ده‌بی و باوه‌ری نامی‌نی..!

کەسیک خودا نامەى ئاسمانى بۆ بنیروو حیکمەت و پایەى
پیغەمبەراییەتى پێ بیه خشی، لەهەموو کەس زیاتر خودا دەناسی؛ چونکە

په‌وه‌ردگار نیگای خوئی ناراسته‌ی دل و ده‌روونی خاوین و گیانی پاک
ده‌کا، هه‌رگیز له‌ دل و ده‌روونیکا تیشکی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و بانگه‌وازیی بو
په‌رستنی غه‌یری خودا کۆنابنه‌وه.

نیمامی عه‌لی ■ هه‌رموئ: دوو جوړ ناده‌می پشتی میان شکاند!
زانایه‌کی بی موبالات و سووکایه‌تی که‌ر به‌ نایین، نه‌زانیتکی خو به
موسولمان زان، چونکه‌ زانا، که‌ ده‌رباره‌ی نایین بی موبالات بی، به‌هوی
بی موبالاتیه‌که‌یه‌وه، خه‌لکی له‌ نایین دوور ده‌خاته‌وه، نه‌زانه‌که‌ش
زوړکه‌س ده‌خاته‌ سه‌رربازیک پی‌ی وایه‌ نایینه‌و به‌لام نایین نیه.

وه‌رگرتنی په‌یمان له‌ پیغه‌مبه‌ران که‌ پالېشتی یه‌کتری بکه‌ن

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّنْ
كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ
وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا
قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾ فَمَنْ تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٨٢﴾ أَفَغَيَّرَ دِينَ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ
مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

نایه‌ته‌کانی پیشوو ریزکران بو چه‌سپاندنی پیغه‌مبه‌رایه‌تی هه‌زه‌تی
موحه‌مه‌د ﷺ نه‌ویش به‌ نه‌ژماردنێ نه‌و شتانه‌ی که‌لای نه‌هلی کیتاب
ناشکرایه‌ بو نه‌وه‌ی به‌هانه‌یان نه‌مینی، بیروبو‌چوونیان هه‌موو پووج
بکریته‌وه نه‌و شوبه‌هه‌و دل‌ه‌راو‌کییه‌یان نه‌مینی که‌ ده‌یانگوت: نابیی جگه‌ له‌

گەلی بەنی ئیسرائیل لەهیچ گەل و ھۆزیکێ تر پیغەمبەر ببی. ئیتر ئەم نایەتە ی کەدێ یەکیکە لەو بەلگە بەھیزانە ی کە بیروبووچوونی تورەھاتی ئەوان قەلا چۆ دەکاو دەفرموی: ﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّنْ كِتَابٍ وَحُكْمَةٍ، ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ﴾ ئە ی موحمەد! باسی ئەو ھیان بو بکە، ئەو ھیان بخەرەو! یاد: کە خودای تۆ پەیمانی لە پیغەمبەران وەرگرت و پێی فرمەوون: ھەرکاتێک پیغەمبەریک دوا ی ئێوە ھات و برۆای بە نایەکانی پیش خۆی ھەبوو، پالێشتی کتیبە ناسمانییەکانی پیشووی دەکرد. ئێوە نیمانی پێ بەینن و یارمەتی بدن و ئێوە لەسەر ھەر ئایین و مەزھەبیەک بن، ھەر کتیبو ھیکمەتیکتان بو نێردرابی دەبی برۆا بدو پیغەمبەرە تازە بکەن! چونکە مەبەست لە ناردنی پیغەمبەران یەک مەبەستە. کارەکانیان تەواکەری یەکتەترین، ھەموویان لە بنەماو ئوصولدا یەک ھەلۆستن، جوداوازییان ئەگەر لە فروع دا ھەبی، ئەو بو خۆشەختی ئادەمیزادە، پێویستە پیغەمبەران ھەموویان ھاریکاری یەکتەری بکەن و یارمەتیدەری یەکدی بن! ئەگەر پیغەمبەریک لەسەردەمی پیغەمبەریکی تردا ھات پێویستە پیغەمبەرەکە ی پیشوو نیمانی پێ بەینێ و یارمەتی بدو بەگۆرە ی توانا ھاریکاری بی.

ئەگەر لەبەرنامە ی پیغەمبەرە تازە نێردراوە کەدا شتیەک ھەبوو ھوكمی یان چەند ھوكمیکی لە ھی ئایینە پیشوووە کەدا نەسخ دەکردهو، پێویستە پیغەمبەرە پیشوووە کە بی سێ و دوو برۆای پێ بکا، چونکە ھەموو پیغەمبەران لە بنەماو ئوصول دا دەبی یەک ھەلۆست بن، لەبۆاری چۆنیەتی خوداپەرستی و فروع دا ئەگەر جوداوازییان ھەبوو، ئەو وەکوو گوترا بو خۆشەختی ئادەمیزادە و ژیانی ئادەمیزادو پیشکەوتنی ژیان داخوازیەتی.

نه گهر دوو پیغه مبر له گه لیکداو له سهر ه میک دا بوون وه کوو
مووساو هاروون عليه السلام نه وه نایینه که یان له توصول و فروع دا یه ک
شیوه یه. نه گهر گه له کانیان جوداوازیوون، نه وه هریه که یان نیمان
به یه کتری ده هینن و ده بی له توصول دا یه ک بن، به لام له فروع دا نا،
وه کوو لوط و نیبراهیم، وه کوو نه وه لوط نیمانی هینا به و په یامه ی
نیبراهیم هینای.

نه گهر دوو پیغه مبر یه ک به دوا ی یه کتری دا هاتن وه کوو موساو
عیسا نه وه ده بی هریه که یان په یامی نه وی تریانی به لاو راست بی و
نیمانی پی ی ه بی! هر به و شیوه یش پیغه مبرایه تی پیغه مبر ی ناخیر
ز ه مان که پیویسته له سهر شوینکه وتوانی پیغه مبرانی پیتشو نیمانی پی
بینن و پشتگیری لی بکن، به هیچ جوړیک نایین نابی بیتته سهرچاوه ی
به دبه ختی و جوداوازی و دژایه تی و کی به رکی، وه کوو نه هلی کیتاب کردیان،
که پیغه مبر ی نیسلام هات دژایه تیان کردو لی ی یاخی بوون. به لکو
نایین هوکارو سبه بی یه کیه تی و کوکی و خوشه ویستی و ریگای نازادی و
رزگار بوونه له ناخوشی!!

﴿قال أقررتم وأخذتم على ذلك إصري﴾ پهروه ردگار فهرمووی به و
پیغه مبرانه ی که عه دو په یمانی لی و هرگرتوون: نایا دانتان به وه دا نا
که نیمان به یین به و پیغه مبره له ناخر ز ه مان دا په یدا ده بی؟ به لپن
ده دن که یارمه تی بدن و هاریکاری بکن؟ په یمان ده دن که بر و ا به و
پیغه مبر بکن که له ناخر ز ه ماندا دی و نه و بر و ا ی به په یامی نیوه
هیه؟ نه م په یمانه تان قبر و له؟ ﴿قالوا أقررنا﴾ وتیان: به لی: ددانی
پیداده نیتین و نیعتیراف به وه ده کین، ﴿قالوا فاشهدوا وأنا معكم من
الشاهدين﴾ نه مجار پهروه ردگار فهرمووی: ه بریکتان شاید بن له سهر
بریکتان، منیش شاید م به سهر تانه وه و ناگاداری نه م دان پیانان و

به‌لینه‌تانم و هه‌موو شتییک ده‌بارهی ئیوه ده‌زانم و هیچم لی هون نابی!
 نیمامی موسلیم و بوخاری له نه‌سه‌سی کسری مالیکه‌وه
 فهرمووده‌یه‌کی پیغه‌مبهر ﷺ ده‌گێرنه‌وه که ده‌فهرمووی: (یقال الرجل للرجل
 من أهل النار يوم القيامة رأيت لو كان لك ما على الأرض من شيء أکت مقتدیا به؟
 قال فيقول: نعم، فيقول الله قد أردت منك أهون من ذلك، قد أخذت عليك في ظهر
 أبیک: آدم أن لا تشرك بي شینا فأبیت إلا أن تشرك) روژی قیامت ده‌گوتری: به‌و
 که‌سه‌ی ده‌خریته دۆزه‌خه‌وه نایا نه‌گهر ههرچی له‌سه‌ر زه‌وی هه‌یه هی تو
 بوایه ده‌تکرده به‌ده‌ل و فیدا بو نه‌وه‌ی له‌م سزایه رزگارت بی، فهرمووی:
 کابرا ده‌لی: به‌لی، خودا پی‌ی ده‌فهرمووی: زۆر له‌وه که‌مترت داوا لی‌کراوه
 نه‌تکرده‌وه په‌یمانمان لی‌وه‌رگرتی له‌پشتی ئاده‌م‌دا که هاه‌وه‌لم بو ره‌وا
 نه‌بینی و که‌س نه‌که‌ی به‌شه‌ریکم، که‌چی گویت به‌و په‌یماننه نه‌داو
 شه‌ریکت بو قهرار دام.

رافه‌که‌رانی قورئان ده‌فهرموون: نه‌م گفتوگو‌یه بو تیگه‌یاندن
 روونکردنه‌وه و ترساندن له هه‌لگه‌پانه‌وه له وه‌عدو به‌لین و، ته‌مثیله،
 نه‌گینا قورئان نه‌وه ناچه‌سپینی که نه‌م گفتوگو‌یه رووی دابی و نه‌م قسانه
 کرابن. نه‌م جوړه هه‌رپه‌مانه له شتیوازی ئاخاوتنی عه‌ره‌بی دا زۆرن.

﴿فمن تولى بعد ذلك فأولئك هم الفاسقون﴾ که‌سیک دواى نه‌م ددان
 پیدانانه و به‌لین وه‌رگرتنه پشت هه‌ل بکاو نایین بکاته هۆکاری جوداوازی و
 دژایه‌تی خستنه‌وه و نیمان به‌پیغه‌مبه‌ری ئاخیر زه‌مان نه‌هینی. که‌نه‌و
 بروای به پیغه‌مبه‌رایه‌تی پیغه‌مبه‌رانی پیش خۆی هه‌یه و ته‌صدیق‌یان
 ده‌کاو، تایینه‌که‌ی ئایینیکی گشتی‌یه و سه‌رتاسه‌ری‌یه. که‌سیک دژایه‌تی

^۱ له جزمی نۆیم له سووره‌تی (الاعراف) دا له‌کاتی رافه‌کردنی نایه‌تی (۱۷۲-۱۷۴) نه‌م
 باسه‌مان شی کردۆته‌وه..

ئەم پێغه مبه‌ره بکاو به‌درۆی بختاه‌وه وه‌کوو ئەه‌لی کیتابی هاوچه‌رخ‌ی پێغه مبه‌ری ئیسلام کردیان، ئەوه یاخی‌بوو کافرو بی‌واده‌و به‌لێنه‌، له‌په‌یمانی به‌ستراویان له‌گه‌ل خودادا ده‌رچوون و پا به‌ندی عه‌هدو په‌یمانی خۆیان نه‌برون.

ده‌ی که ئاینی خودا یه‌ک ئایین‌بی‌و، پێغه مبه‌ره‌کان له‌ ئوصول و بنه‌مای ئایینه‌کاندا یه‌ک بن، ئەدی ئەه‌لی کیتاب به‌ چ روویه‌ک ئینکاری پێغه مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د ده‌که‌ن؟! ﴿أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ، وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا﴾ نایا جگه‌ له‌ ئایینی په‌سه‌ندکراوی خودا ئایینتیک‌ی ترتان ده‌وێ؟ پشت له‌ ئایینی په‌سه‌ندکراوی خودا ده‌که‌ن؟؟ له‌ کاتیک‌ا چی له‌ ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دا هه‌یه‌، هه‌موویان گه‌ردنکه‌چ و پا به‌ندو ئەلقه‌ له‌ گوێی خوداوه‌ندن. جاییان به‌ ویستی خۆیان له‌ رووی ئینصاف و تیفکرین له‌ به‌ل‌گه‌و ده‌لیل، یان به‌زه‌بری شمشێرو نیشاندانی رووداوی وه‌ها که ریگایان نه‌میتنی و نه‌توانن ئیمان نه‌هێنن وه‌کوو هه‌لستانی کێو بۆ سه‌ر به‌نوئیسراوێلی، یان ویکهاتنه‌وه‌ی ده‌ریای نیل به‌سه‌ر فیرعه‌ون و له‌شکه‌ه‌کی داو خنکانیان، که له‌پیش ئەوه‌ی به‌خنکین که زانیان مردن یه‌خه‌ی پی‌گرتوون و تازه‌ چاریان نه‌ماوه‌، یه‌کسه‌ر ئیمانیان هێنا! به‌لام تازه‌ چ سوود؟!

به‌لێ ئەوانه‌ که بینیان په‌روه‌ردگار ئاوا له‌ بوونه‌وه‌ردا به‌ده‌سه‌لاته‌و ده‌توانی به‌ ئاره‌زووی خۆی چۆنی بوێ ئاوا هه‌ل‌سورپینی به‌ ناچاری ئیمانیان به‌ خودا هێنا.

پوخته‌ی قسه‌ ئەوه‌یه‌ ئایینداری حه‌ق ئەوه‌یه‌ گه‌ردن بۆ خودا که‌چ بکه‌ی، په‌روه‌ردگار به‌تاک و ته‌نیا بناسی، به‌سینه‌ی سافه‌وه‌ په‌رستشی بکه‌ی!! پێغه مبه‌ره‌ان هه‌موویان ئەوه‌ هه‌ل‌وێستیان بووه‌، په‌یمان و واده‌یان له‌ گه‌له‌کانیان وه‌رگرتوه‌ که هه‌رکاتێ پێغه مبه‌ری ئاخیر زه‌مان هات

نیمانی پی بهینن! به لام که پیغه مبهری ناخر زه مان هات گه له کانیان نهو په یمانه یان هه لوه شانده وه و به درو یان خسته وه. ﴿وَالِیْهِ تَرْجَعُونَ﴾ هه ر بو لای خودا ده که پینه وه هه ر که سیک له جووله که وه مه سیحی و گرو هه کانی تر جگه له نیسلام نایینی تر هه لبریری به گویره ی نهو هه لو یسته یان سزایان ده دریتوه.

بروانه کردن به هه موو پیغه مبهران و وه رگرتنی نایینی نیسلام

قُلْ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا اُنْزِلَ عَلٰی اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعِیْلَ وَاِسْحٰقَ وَیَعْقُوْبَ وَالْاَسْبٰطِ وَمَا اُوْتِیَ مُوْسٰی وَعِیْسٰی وَالنَّبِیُّوْنَ مِنْ رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَیْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ ﴿۸۴﴾ وَمَنْ یَّبْتَغِ غَیْرَ الْاِسْلَامِ دِیْنًا فَلَنْ یُّقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِی الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ

دوای نهو په روه ردگار باسی وه رگرتنی به لینی له پیغه مبهران کردو واده ی لی وه رگرتن که پروا به پیغه مبهری ناخر زه مان بکه و یارمه تی بدهن.. دپته سهر باسی نهو که فرمانی به (محمد) یش کردوه که نیمان به پیغه مبهرانی پیشو بینی و ته صدقیان بکاو، کتیبه کانیان به پر است بزانی، ده بی تومه ته که شی له وه هه لو یسته دا شوینی بکه ون و هه مان پروایان هه بی.. به کورتی خودا به لینی له پیغه مبهرانی رابوردو و تا پیغه مبهری ناخر زه مان- وه رگرتوه که هه ره موویان ته صدیقیان یه کتری بکه و پروایان به کتیبی نهو ی ترمان بی! وه کوو ده فهرموی: ﴿قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ﴾ نهی محمد! بلئی: من و نهوانه ی له گه لمدان له

موسولمانان تیمانی پته ویان ههیه به هه بوونی خودای تاک و ته نیاو
 بی هاوهل و هاوتاء تاقه دهست رویشتوو له بزونه وهردا ﴿وما أنزل علینا﴾
 ههروه ها پروامان بهو قورثانه ههیه که به نیگا له خوداوه نیردراوه بو من و
 منیش به ئومه ته کهم راگه یاندوو. ﴿وما أنزل علی ابراهیم واسماعیل
 واسحاق ویعقوب والاسباط﴾ ههروه ها پروامان بهو ههیه که خودا
 نیگای کردوو بو نیبراهیم و نیسماعیل و نیسحاق؛ بو نه وهی گه له کانیاں
 له گومرایی رزگار بکه ن و، بیانخه نه سهر ریگای راست و خوداپه رستی!
 نهو نیگایه ی بو نه وان کراوه له گهل په یامی ئیمه دا له ناوه روک و
 ئوصولدا یه ک نامانج و یه ک مه بهستن، بۆیه ش ناوی ئهم پیغه مبه رانه ی
 هینا چونکه نه هلی کیتاب پروایان به پیغه مبه رایه تی و کتیبه کانیاں ههیه.
 ﴿وما اوتی موسی وعیسی﴾ ههروه ها پروامان به پیغه مبه رایه تی
 مورساو عیسا ههیه، پروامان به ته ورات و ئینجیل و باقی
 موعجیزه کانیاں ههیه، بۆیه ش به تایبه تی باسی نهو دوو پیغه مبه ره ی
 هینا چونکه گوشت و گویه که ی پیغه مبه ر ﴿له گهل جووله که و فه له کان
 بووه﴾ والنبیون من ربه م ههروه ها پروامان بهو پیغه مبه رانه ی تریش
 ههیه؛ که له خوداوه نیردراون وه کوو داوودو سوله یمان و نه ییوب و هی
 تریش که پهروه ره گار چیرۆک و به سه ره اته کانیاںی بۆمان گپراوه ته و»
 وه هی هه ندیکیاںی هه ر نه گپراوه ته وه؟

هه رچی قورنانی پیروژ باسی کردوو ده رباره ی پیغه مبه ران و
 کتیبه کانیاں - به کورتی یان به درێژی - چۆنی فه رموو پروامان پییه تی!
 نه وه ش ده زاینن که پوخته ی نایین لای هه موو پیغه مبه ران بریتی بووه له
 پروا به خودا و پروا هینان و به دل ته سلیم بوون و کردار چاکی و پروا به روژی
 قیامت.

﴿لا نفرق بین أحد من رسله﴾ ئیمه جوداوازیی ناخهینه ناو

پیغه مبه رانه وه ناچین برو امان به هه ندیکیان هه بی و هه ندیکیان به
 پیغه مبه ر نه زانین! وه کورو جووله که وه نه صرانی ده یکه نه که بروایان
 به هه ندی پیغه مبه ر هه یه و بروایان به بره که ی تریان نیه! ﴿وَنَحْنُ لَهُ
 مُسْلِمُونَ﴾ ئیمه گه ردنکه چی په و هردگارین، فرمانبهررداری
 فرمانه کانی، مبه ستمان نریک بوونه وه یه له خودا، ده مانه وی
 نیصلاهی دل و ده روونمان بکه یین و له چلکی گونا ه پاک ی بکه یینه وه..
 تابه ته که به وشه ی ئیمان؛ (امنا) دهستی پی کردو به وشه ی ئیسلام؛
 (مسلمون) کوتایی پی هات تا ناماژه بی بو نه وه که به رو برومی هه موو
 نایین و نیگا و ناردنی پیغه مبه ریک ئیمان و نیسلامه نه مجار فرمانووی:
 ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ﴾ هه رکه سیک جگه له نایینی
 پاک ی ئیسلام - که پوخته ی هه مرو نایینه کانه و بریتییه له ئیمان و ئیسلام
 - هه ول بدا نایینیکی تر یینیته کایه وه، نه وه لی و هه رناگیری و چی بکا
 لای خودا به تال و بیهوده یه، چونکه نایین نه گه ر و له ناده میزاده کان
 نه کا که خضووع و گه ردنکه چی بو خودا نه نجام بدن به نایین حسیب
 ناگری و بریتی ده بی له چه ند کردارو گونتا ریکی بی مبه سست و
 لاسایی کردنه وه یه که کویرانه ده بی و هیچ سوودیکیان لی نایینری؛ به لکو
 زیاتر دل و ده روون رهش ده کاو، فیتنه یی « ناشووب به رپا ده کاو
 سه رچا وه ی خه ساره تمه ندیی ده بی، له قیامت دا له خوشی به هه شت
 بی به ری و تووشی سزای دۆزه خ ده بی.

تاقم کومه له کافره کان له روانگهی توبه کردنیانه وه

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاءُهُمْ أَنْ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٨٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلَّةٌ مِنَ الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوْ افْتَدَىٰ بِهِ ۗ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنَ النَّصِيرِينَ ﴿٩١﴾

پاش نه وهی په روهر د گار له نایه ته کانی پیتشودا نا ۱۱ هر وکی نیسلامی روون کرده وه و نه وهی چه سپاند که نیسلام ناینیکه په یامی هه مرو پیغه مبه ران بووه و، جگه له و ناینه هیچ ناینیکی تر له کهس ۱۱ هرنه گیری ۱۱ نه مجار دپته سهر باسی روونکردنه وهی حال و وه صفی کافران و چو نیه تی سزایان له لای خودا!

حه سه نی به صری و قه تاده ده ئین: نه م نایه ته ۱۱ کیف یه دی الله ..... ۱۱ ده ربار هی جووله که کان هاتوته خواری، چونکه نه وان

لەو پێش مزگینی هاتنی پێغەمبەریان دەداو دەیانگوت: نیشانە و ھەصفی ئەو پێغەمبەرە لە کتیبی ئیمەدا دیاری کراوە. ھەرلەگەل ھات پێش ھەموو کەس ئیمە پێی دەزانین و دەیناسین و پروای پێ دەکەین، کەچی کاتیک ئەو پێغەمبەرە ڕەوانە کراو قورئانی بۆ نێردرا لە سەرەتاوە پروایان پێ کرد، بەلام کە زانیان نەژادی ھەر بە سەر بێچیان کردو کافر بوون، چونکە ھەسوودییان بە ھەر بەکان بردو پێیان ناخۆش بوو کە پێغەمبەریک - جگە لە نژاد و نەتەوای خۆیان - بنێردی! ھەمیشە وایان بلادەکر. ھە. کە پێغەمبەر ھەر دەبێ لەبەنی ئیسرائیل بێ!! کە وای ئەوان لە راستی دا پێش هاتنی پێغەمبەر ئیمانیان پێ ھەبوو، کە نێردراو بانگەوازی کردو زانیان ھەر بە ژێوان بوونە و ھە کافر بوونە و ھە. ئیتەرم نایەتە ھاتە خوار!

نەسائی و ئیبنو حەببان و حاکم لە ئیبنو عەباس ھە دەگێرنە و ھە: دەفەرموی: کابرایەکی ئەنصاری موسولمان بوو، داوی ھەلگەرایە و ھە ئەمجار پەشیمان بوو و ھە ناردی بۆ لای خزمەکانی و داوی لی کردن کە بچن بۆ لای پێغەمبەر پرسیاری بۆ بکەن ناخۆریگای تۆبە کردنی ھە، ئیتەرم نایەتە (۸۹-۸۶) ھاتنە خوار، ئیتەرم خزمەکانی راسپاردە کە یان گەیانە پێغەمبەر و کە دڵنیابوو کە بۆی ھە ھە تۆبە بکا موسولمان بوو و ھە. ھەندێ زانای دیکە ھۆی تر بۆ نازلبوونی ئەم نایەتە دیاری دەکەن و بە پێی ھەستمان نەزانی بیانوسین... بە ھەر حال دەگونجی ھۆی نازلبوونی نایەتەکان زیاد لە ھۆیکە بن، ھەرچەندە قەرینە ھە، کە نایەتەکان دەربارە ی جوولە کە و نەصرانی یەکان ھاتبە خوار. ھەر و ھە دەربارە ی ھەلۆیستی موشریکەکانیش! چونکە نایەتەکانی پێشوو ئاراستە ی ئەوان کراون و نیکاشە کە یان لە گەل ئەوان دا ئەنجام دەدەن. ئیبنو جەریری طەبەری و خاوەنی تەفسیری مەناریش ئەو رایەیان بەلاو

پەسەندە.. پوختەى مانای ئەم نایەتانه ئەوەیە کە بێ پروایان دەکاتە سێ تاخم:

ا- ئەوانەى تۆبەیان کردووە تۆبەى یەکى راستەقینە، نایەتە کە نامازەیان بۆ دەکات و لە کۆمەڵی پیشوویان دەردەهاوی و دەفەرموی ﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا﴾.

ب- ئەوانەى تۆبەى نابەدلیان کردووە تۆبەى یەکى بێ بنەماو ساخەیی، نایەتە کە نامازەیان بۆ دەکاو دەفەرموی ﴿لَنْ تَقْبَلَ تَوْبَتَهُمْ﴾.

ج- ئەوانەى لە بنەڕەت دا تۆبەیان نەکردووە بە کافری مردوون، نایەتە کە نامازەیان بۆ دەکاو دەفەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرًا﴾، ئەمەش دەقی ئەو نایەتانهیە کە حال و چۆنیەتى ئەو سێ دەستەیان لەخۆ گرتوون کە دەفەرموی: ﴿كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ﴾ چۆن خودا گەل و ھۆزیکى وەکوو جوولە کەو نەصارا دەخاتە سەر ڕیگای راست و وایان لێ دەکا شیای پاداش و خوشبەختی و پیاھەڵدان بن؟! کە ئەوانە لە روانگەى تەورات و ئینجیلەو پروایان بە پیغەمبەرى ئاخىر زەمان کردو ﴿وَشْهَدُوا أَنَّ الرِّسُولَ حَقٌّ﴾ شاھەدییان دا کە ئەو پیغەمبەرە کە (محمد)ی ناوەو پیغەمبەرى ئاخىر زەمانە پیغەمبەرى یەکى راست و حەقەو پتووستە ھەموو کەس شوینی بکەوئ ﴿وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ بەلگەى زۆرو بەھیزیان بۆ ھات لە ئایاتی قورئان و دەقەکانى تەورات و ئینجیل و باقى ئەو موەجیزانە کە پیغەمبەرایەتى پیغەمبەر دەچەسپێنن.

شاھەتیدانى جوولە کەو نەصرانى یەکان بۆ بەراستى پیغەمبەرایەتى (محمد) لەو روووە بوو: کە ئەوان ناگادارى مزگینى دانى پیغەمبەرانى پیشوو بوون و مزگینى یان بە ھاتنى ئەو پیغەمبەرە دەداو نیشانەکانى

حه زره تی (محمد) یان ده زانی، سووریون له سهر نه وه که هه رکاتی نه و
پیتغه مبه ره وهانه کرا. خیرا پتش هه موو که س ئیمانی پی بهینسن! که چی
که پیتغه مبه هات و بانگه وازی ئیسلامی هه لدا، له گه له هه بوونی هه موو
نیشانه کانی تهورات و ئینجیل تی بیدا. چونکه نه ژادی جووله که نه بوو،
پی ی کافر بوون و به درو یان خسته وه و دژایه تی بیان کرد:

نایه ته که به وشه ی پرسیار نامیز ده ست پی ده کاو ناماژه بو نه وه
ده کا که به گویره ی بایست و بایست دار (علة و معلول) ئیمان هینانی
نه و ده ست و تاقمه دووره و پیتغه مبه ره له ئیمان هینانیان پی بی هیوا
ده کا، چونکه سوننه تی خودا بو پروا هینانی ناده میزاد وایه که لایه ک
به لگه ی راستییان پی نیشان بداو، لایه ک کۆسپ و ته گهره له بهرده م ئیمان
هینانه که یان دا رابمالی! ده ی پمروه ردگار هه موو نه م پیداو یستیان هینانی بو
دابین کردوون و له سهره تاوه ئیمانیان به (محمد) هیناو که چی دواپی
لی پی پاشگه ز بوونه و ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ﴾ په ره ردگار گه ل و
هۆزی و سته مکار بی واده و به لێن ناخاته سهر ریگای راست و به حه قیان
ناشنا ناکا! چونکه نه وان بو خۆیان سته میان له خودی خۆیان کرد، پاش
نه وه ی به گویره ی تهورات و ئینجیل ئیمانیان پی هینابوو، به لام دوا ی
هاتنی نه و پیتغه مبه ره و پهیدا بوونی نووری پیتغه مبه رایه تی هه لگه پرانه وه و
له واده و به لێنی پیشوویان پاشگه ز بوونه و!

﴿اُولٰٓئِكَ جَزَاؤُهُمْ اَنْ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللّٰهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ﴾ سزای
نه و گومراو سهر ره قانه نه وه یه؛ که خودا رقی لییان بی و نه فرینیان لی
بکاو له ره حمه تی خۆی بی بهشیان بکا. هه ره ها فریشته و ناده میزادیش
نه فرینیان لی بکه و داوا بکه و له دونیا و قیامه تدا خودا له ره حمه تی
خۆی دووریان بخته وه، چونکه هه رکاتی نا هه میزاد له هه ئوتیستی
نا ره وایان حال ی بن و ناو ره وکیان بو ده ربکه و ی یه کسه ره نه فرینیان لی

دەكەن! خۆ ئەگەر ئەمڕۆش نەبێ سەینێ، ئەگەر لە دونیاش دا نەبێ لە قیامت دا لەعنەتی لی دەكەین وەكوو لە نایەتییکی تردا دەفەرموی: ﴿.... ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَّيُلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا﴾ العنكبوت/۲۵.

﴿خالدین فیها﴾ ئەوانە هەتاهەتایە بەنەفرین لیکراوی دەمیننەو، یان هەتاهەتایە لە سزای دۆزەخ دا دەمیننەو! چونکە ئەوان شیایوی لەعنەت و نەفرین و سزای ناگرن و بەهیچ جوۆی سزایان لەسەر سووک ناکرێ، ساتهو هەختیکیش سوتمانی دۆزەخیان لەکۆل ناکەوێ، بەهیچ بەهانهو عوزرتیکیش سزاکەیان بۆ دواناخێ. ﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ مەگەر ئەوانە نەبێ کە دواي کافرپوون و خودانەناسی تۆبە بکەن و بگەرێنەو بۆ لای خوا بەدل لی بپرین و دەروونی خۆیان لەچلکی بی دینی پاک بکەنەو و کر. وەهیان باش بکەن و لەکردارو هەلوێستی رابردوویان پەشیمان بنەو، ئەو بیگومان خودا دەرەحق ئەوانە لیخۆشبوو، لەگوناھی رابردوویان خوش دەبێو، رەحمیان پێ دەکا، وەكوو لە نایەتییکی تردا، دەفەرموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفَا عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾ الشوری/۲۵.

ئەمانەگرووی یەكەمەن لە بی پروایان کە تۆبە دەكەن و موسوڵمان دەبن! دەستەو تاقمی دووهم بریتین لە کۆمەلێکی تری ئەهلی کیتاب و ئەم نایەتە دەستیشانیان دەکا؛ کە دەفەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تَقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ﴾ ئەوانە لەپیش دا بەنەدیدەیی پروایان بە پیغەمبەر هیناوه، پیش ناردنی پیغەمبەر ﷺ شایەتیان داو. کە پیغەمبەریکی حەق، کەچی دواي رەوانەکردن و نیگا بۆ هاتن پستی کافر بوون و، دژایەتیان کرد، ئەمجار کوفرو بی دینیان زیادای کر. بەهۆی سووربوونیان لەسەر کافری و دژایەتیکردن و بەرەنگاریکردنی پیغەمبەر و شەرکردن لەگەڵ موسوڵمانان، ئەوانە تۆبەیان لی وەرناگیرێ! ﴿وَأَلَيْكَ هَم

الضالون ﴿١﴾ نهوانه له کوفرو بئ دینی دا رۆچوون و له گومراییی دا قال بوون،
سەرلی شتیواوو سەرگەردانن و، ریگای رزگارییان لی گوم بووهو هیوای
رزگار بوونیان لی ناکرئ و تۆبهیان لی وەرناگیرئ!!

تاقمی سییه مییش بهم نایه ته دهستنیشان دهکا که ده فەرموئ: ﴿٢﴾ ان
الذین کفروا وماتوا وهم کفار فلن یقبل من احدهم ملء الارض ذهباً ﴿٣﴾
نهوانه ی بهرده وامن له سەر کوفرو بئ دینی و هه میشه کرداریان کردهو هی
کافرانه و هه تا مردن یه خهیان پئ ده گرئ له سەر حاله تی کوفر ده میتنه وه،
نهوانه نه گەر له دونیادا پر به زهوی زپری دابی به خپرو چاکه، بری هیچ
ناکهوئ بوئ و، سزای رۆژی قیامه تی بو سووک ناکاو، هیچ سوودو
قازانجیکی بۆ نابئ و، له دۆزهخ رزگاری ناکا! چونکه کوفر هه موو
کرده وه یه کی باشیان پووچه له ده کاته وه، که سییک له دونیادا دل و دهروونی
خۆی له چلکی کوفر به نووری ئیمان پاک نه کاته وه و خو له زه لکاوی
بئ دینی رزگار نهکا شه وه کردهو هی چاکی دونیای له رۆژی قیامه تدا
سوودی نابئ و قازانجی پئ ناگه یه نئ!! چونکه ئیمان به خوداو به رۆژی
قیامه ت و کردهو هی چاک به یه کهو. ﴿٤﴾ مروق له خودا نزیک ده که نه وه،
گریمان نه گەر ئیمانی بئ کر. ﴿٥﴾ وه ییش که مه سوودیکی هه بئ به لام کر. ﴿٦﴾ وه ی
بئ ئیمان هیچ کاتیک سوود به خش نابئ! ﴿٧﴾ ولو افشدی به ﴿٨﴾ ته نانه ت
نه گەر له فهرزی مه حالدا بلتین: له رۆژی قیامه ت دا شه ملک و
دارایی بهی هه بئ و بیدا به فیدیه و قهره بو هه ر لی وەرناگیرئ! چونک
لهو رۆژه دا رزگار بوون به مالبه خشین و خانه دانی نابئ، به لکو به پاکی
نه فس و کردهو هی چاکی دونیایی ده بئ، که سییک دل و دهروونی خۆی به
بروای پته وو کردهو هی چاک پاک کردیته وه شه وه رزگار بووه، که سییکیش
به کوفرو بئ دینی خۆی چلکن کرد بئ و کردهو هی خراپی نه نجام دابی شه وه
خه ساره ته نه ده!!

پوختە ی قسە ئەو هیە، لە روژی قیامەتدا بەهیچ جوړیک مەجالی
فیدیە و تۆلەدان و خۆکپینەو نیه، وەکوو دەلێن: ئەو روژی چاندن و
بەرەم هینان نیه، روژی دروینەو بەروبووم چینیەو هیە ﴿أولئك هم عذاب
آلیم وما لهم من ناصرین﴾ ئەوانە سزای بەئیشیان بۆ ئامادە کراوە و
دەخرینە ناو دۆزەخەو و کەس یارمەتیان ناداو پالپشتیان ناکا!!

جوړی مالبەخشی نی چاک ■ پاداشی بەخشی نی

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ
فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿۹۲﴾

ئەمجار دوا ی ئەو ی کە پەرەردگار دەمکوتی ئەهلی کیتابی کردو
هەموو بیرو بۆچوونەکانیانی پووچەل کردنەو و تیی گەیاندن کە ئەوان گەلە
هەلبژاردە نین ■ پیغەمبەراییەتی لە ئەتەو ی ئیسرا ئیلی دا کورت
هەلنەهینراوە، ئەو هشیان راست نیه کە دەلێن تەنھا چەند روژیک نەبی بە
ناگر ناسووتین. پێیان دەفرمو ی: نیشانە ی بیروباوەری راست ئەو هیە: کە
لەمالی خۆشەویست و بەنرخ ببەخشی و مەبەست رەزامەندی خودایی!!
دە ی ئیو ■ ئە ی جوولە کەینە! مال خۆشەویستی ئیو گەیشتووە تە ناستیک
کە زۆر لە رەزامەندیی خودا بەلاتانەو ■ لەپیشترە، ئەگەر ویستتان مال
بەخشن کام مال و شت و مەک بێنرخ بێ لەو دەبەخشن! چونکە
خۆشەویستی مال و دارایی لاتان لە خۆشەویستی خودا زیاترە، دە ی ئیو
چۆن بەهیوان لە گرو ی موسولمانان و راستال بن و مال و دارایی
خۆشەویست و بەنرخ نابەخشن؟؟؟ جا بۆ چەسپاندنی ئەم حەقیقەتە
فرمو ی: ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ ئیو ناکەنە رەزامەندی
خودا و بەئەهلی طاعت و گەردنکەج بۆ خودا حسیب ناکرین و شیای

پاداشی باش نابن، هەتا نەبەخشن لەو مائەلی خۆشتان دەوێ و کە لە مائەلی چاک و باشی ئێوەیە، ئیتەر لە روانگەیی ئەم نایەتە پیرۆزەو موسولمانانی راستایی پێشوو ئەگەر مائیکیان خۆش بوستایە لەریگای خودادا سەرفیان دەکرد!

نیمامی بوخاری و موسلیم لەئەنەسەو دەگیرنەو دەفەرموون:
ئەبوطەلحە لەناو ئەنصارەکانی مەدینەدا لەهەموو کەس زیاتر دارخورمای هەبوو، خۆشەویستترین باغە خورمایشی باغی (بەیرەح) بو کە لەبەردەم مزگەوتی مەدینە لە رووی رۆگەو بوو، پێغەمبەر ﷺ زۆرجار تەشریفی دەچوو ناو ئەم باخەو لە ناوی شیرینی دەخواردەو، کە ئەم نایەتە هاتە خواری ئەبوطەلحە وتی: ئەی پێغەمبەرێ خودا! خۆشەویستترین مال و سامان لای من باخی (بەیرەح) یە ئەوا کردم بە وەقف و خیری بەردەوام،، هیوادارم خودا بۆم بکا بە تیشووی قیامت، فەرمووی چی لێ دەکەیی لێ بکە! ئەو لەئێستاو ئەو باخە لە مائەلی من دەرچوو! پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بەخ بەخ، ئەو مائیکی سوودبەخشەو سەودایەکی قازانج هێنەرە، ئەو و تەت تێگەیشتم و مەبەستت حالی بووم، من وای بۆ دەچم کە بەسەر خزمە ئەژارەکانی خۆتدا دابەشی بکەیی، ئەبوطەلحە وتی: ئەی پێغەمبەرێ خودا! چۆنت دەوێ دابەشی بکە، ئیتەر بەفەرمانی پێغەمبەر ﷺ ئەبوطەلحە بەسەر کۆرە مام و خزمە هەژارەکانی خۆی دابەشی کرد.

لە رێوایەتیکیی موسلیم دا دەلێ: لەنێوان حەسسانی کۆری ثابیت و ئوبەیی کۆری کەعب دا بەشی کرد.

ئێبنو ئەببەیی حاتەم لە موخەممەدی کۆری مۆنکەدیرەو دەگیرێتەو دەو دەلێ: کاتیک ئەم نایەتە هاتە خواری، زەیدی کۆری حاریثە ئەسپیکیی زۆر چاکی هەبوو ناوی (سەبەل) بوو خۆشەویستترین مال بوو لای، هێنایە

خزمه‌ت پیغهمبه‌رو وتی: نه‌ی پیغهمبه‌ری خودا! نه‌م نه‌سپه‌م کرد به‌ خیره
صده‌قه، پیغهمبه‌ر ﷺ لی‌ی وهرگرت و کردی به‌ ولاغی سواری بو
توسامه‌ی کورپی، زه‌ید پی‌ی ناخوش بوو، وه‌ک نه‌وه بللی‌ی وای زانی
خیره‌که‌ی لی‌ی وهرناگیرئ، پیغهمبه‌ر ﷺ فهرمووی: دلنیا به‌ خودا خیره‌که‌ی
لی‌ی وهرگرتووی.

نه‌م دوو سه‌رگورشته‌و نمونه‌یه به‌لگن له‌سهر لیزانی و ده‌رووناسی و
سیاسه‌تمه‌داری پیغهمبه‌ر ﷺ نه‌وه‌تا که‌یینی نه‌بو طه‌لحه و زید له
روانگه‌ی سۆزی نایینی‌یه‌وه خوشه‌ویستترین مالی خویان به‌خشی! بویه
ته‌ویش دای به‌نزیکترین خزم و که‌س و کاریان بو نه‌وه‌ی دل و ده‌روون
دامه‌زراو بن... ﴿وما تنفقوا من شیء فإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ ههر شتی‌ک
له‌ریگه‌ی خودادا به‌بخشن، چاک یان خراپ بی، که‌م بی یان زور بی،
دلنیا بن خودا پی‌ی ده‌زانی و پاداشی گونجاوتان ده‌داته‌وه له‌سهری و
به‌گویره‌ی نییه‌ت و مه‌به‌ستان حیسابتان بو ده‌کری.

به‌یارمه‌تی خودا ته‌فسیری جزمی سییه‌م ته‌واوبوو، نه‌مجار ده‌ست
ده‌که‌ین به‌ رافه‌کردنی جزمی چواره‌م و به‌نایه‌تی (۹۳) ی سوره‌تی
(ال عمران) ده‌ست پی‌ی ده‌کا. خودایه! دل‌مان وا لی‌ی بکه‌ی مه‌به‌ستان
ره‌زانه‌ندی زاتی پاکت بی، ماندوو بوون و شه‌ونخوونیمان بو بکه‌یه
عه‌مه‌لی صالح و لی‌مان وهر بگری و لی‌ی رازی بی!!

محمود احمد محمد

پیرستی سهره باسه کانی جزمی سییه می ته فسیری رهوان

لاپه ره	بابه ت
۵	پلهو پایهی پیغه مبه ران. حال و چونه تی خه لک له شوینکه و تنیان
۹	فه رمانکردن له به خشین مال و سامان له چاکه دا
۱۰	نایه ته لکوری
۱۴	روره ملی له نایین دا نیه. خودا هیدایه تده ره بو نیمان هینان
۲۵	چیروکی نه مردوود
۲۹	چیروکی عوزه یرو گوی دریزه گهی
۳۲	حه زو ناره زوی دانیابوون له ناخی هه زه تی نیبراهیم دا
۳۶	پاداستی مالبه خشین له ریگهی خودا دا
۴۲	مالبه خشین له بهر خاتری خوداو مالبه خشین له بهر هو ی تر
۴۴	به خشین مالی باش خیره نه ک مالی پیس
۴۷	شهیتان ناده میزاد ده تر سینن ده لی مالبه خشین هه زارت ده کا
۵۰	خیره مالبه خشین نه یینیو مالبه خشین ناشکرا
۵۳	نه وانهی مالیان پی ده به خشری
۶۰	زیانی ریا (سوود) بو تاک و کومه ل
۷۰	نووسینی قه رزو شایه تی تیدا گرتن. بارمه تیدا وه رگرتن
۷۹	فه رمانره واییو خاوه نییه تی ناسمانه کان و رهوی هی خودایه و ناگاداری هه موو شتیکی بوونه وه ره
۸۲	بروا هینان به پیه یامی پیغه مبه ران و نه رک به نه ندازه ی توانا
۹۰	سوورته ی نالی عیمران
۹۴	سه لمانلنی یه کتابه رستیو ناز لکردنی قورنان
۹۸	هه بوونی نایه تی مه حکم و موتاشه بیه له قورنان دا
۱۰۷	سهره نجامی کاهرو نه وانهی به مال و سامان بوغرا بوون
۱۱۳	هه و او نارمزویه رستی له دو نیادا

لاپه ره	بـاـیـهـت
۱۱۹	باسی به هشت و جوانی و رازاوه می
۱۲۳	شایه تیدان به تاک و تهنه های خوداو دادپه روه ری زاتی پاک و نایینی به سهند لای خودا .
۱۳۰	سزاو تو له ستاننده وه له وانده پیغه مبه رانیان شهید کردن
۱۳۳	پشت هه لکردنی جووله که له حوکم و بریاری خودا
۱۳۸	بری به لگه و نیشانه کانی ده سلات و گه وره یی خوداو گورانکاری له بوونه وردا
۱۴۴	خوشویستن و دوستایه تی کردنی کافره کان کاریکی ناپه سهنده
۱۵۱	خوشویستی خودا به وه دینه جی که شوین پیغه مبه رکه ی بکه ون
۱۵۳	هه لباردنی پیغه مبه ران و چیرۆکی نه زردکه ی خیزانی عیمران
۱۶۰	چیرۆکی حمزرتی زه که ریباو حمزرتی یه حیا
۱۶۵	چیرۆکی خاتوو مهریه م
۱۶۹	چیرۆکی حمزرتی عیسا
۱۷۸	هه لوپستی عیسا له گه ل قه ومه که ی به خاوه ن باوه رو بی باوه ریانه وه
۱۸۷	ره تئانه وه ی نه وانده ی عیسا به خودا دهرانن و مهباه له و نه فرین کردن له وانده ی نه م رایه یان هه مه
۱۹۴	بانگه وازی بو یه کتاپه رستی و خوداپه رستی له سه ر شیوه ی نایینی نیبراهیم
۲۰۲	هه ولدانی بری له نه هلی کیتاب بو گو مر اکردنی موسولمانان
۲۰۹	سپارده دانه وه و وه ها به عه ده لای هه ندی له خاوه ن نامه کان
۲۱۳	هه ندی نمونه ی درۆ هه لبه سستی جووله که
۲۱۴	بوختان هه لبه سستی خاوه ن نامه کان له سه ر پیغه مبه ران
۲۱۷	وه رگرتنی په یمان له پیغه مبه ران که پالپشتی یه کتری بکه ن
۲۲۲	برواکردن به هه موو پیغه مبه ران و وه رگرتنی نایینی نیسلام
۲۲۵	تاقم و کۆمه له کافره کان له روانگه ی تۆبه کردنیانه وه
۲۳۱	جوۆری مالبه خشینی چاک و پاداشی به خشین